ALEXANDR BORŞCEAGOWSKI

DISPĂRUŢI FĂRĂ URMĂ

Nuvelă

EDITURA CARTEA RUSĂ

Traducere de
E. S. BOTEZ M.CARDAŞ şi VL. VASILIEV

Coperta de
P. NAZARIE

Pescarilordin Kamcia

tkași Curile

Închinăcea stă carte

A
u

1

În sala de maşini, pe Ravil îl apucă răul de mare. Năbuşeala, mirosul de motorină încinsă, lumina care se răspândea tristă de la becul zăbrelit în plasa metalică îl dădură gata.

Şi totuşi aici, lângă maşini era mai bine decât în cabina echipajului. Nu era nici ţipenie de om acolo.

Ciudat, unde dispăruseră oamenii?… Erau doar cu toţii şase inşi pe acest mic remorcher; dar nu şase – numai doi să fi fost, şi tot n-ar fi avut unde se ascunde unul de altul. În total paisprezece metri de la pupa la prova: cabina strâmtă a echipajului, comanda ce se cutremura sub rafalele vântului, sala de maşini şi cala de la pupa, latrina bordului şi cambuza – acestea două din urmă aveau uşile atât de asemănătoare încât Ravil şi acum le încurca între ele. Cala! Ce pretenţios spus – de fapt nu era decât o pivnicioară minusculă la pupa vasului.

Ocolind cotul ce-l făcea coasta pe mai multe mile, remorcherul „J-257“ mergea cu vântul de la tribord. Cu două ore înainte, se dezlănţuise năpraznic vântul de sud-vest; el putea smulge din geamandură cele două remorchere care stăteau ancorate în rada de la „Podgornâi” – combinatul pentru prelucrarea produselor de balenă. Le putea chiar izbi de stâncile din apropierea coastei. Remorcherele „J-257“ şi „J-235“ fură astfel nevoite să ridice ancora în grabă pentru a se adăposti în portul Severo-Curilsk.

Valurile izbeau cu furie vasul în partea lui de mijloc, acolo, unde batea inima de o sută cincizeci de cai putere a remorcherului, ascunsă în spatele coastelor[1] şi a plăcilor de oţel. După fiecare izbitură, Ravil ar fi vrut să atingă cu mâna coastele vasului, dar de câte ori încerca să ajungă la ele, remorcherul se apleca pe o parte şi Ravil trebuia să se apuce de ieşindul rezervorului de ulei ca să nu cadă peste maşini. Valul sălta în sus pupa şi elicea apărea deasupra apei; zbătându-se cu o furie neputincioasă, ea zgâlţâia des şi îndârjit corpul micului vas.

Revenindu-şi treptat în fire, Ravil privea din când în când cu un aer vinovat spre Husein Arifovici – ajutorul mecanic – şi de fiecare dată îi vedea umerii slăbănogi, încovoiaţi şi capul puţin aplecat, parcă ar fi ascultat răsuflarea grea a maşinilor.

Ravil simţea că-l apasă parcă ceva în creştetul capului. Faţa lui bronzată, acoperită cu broboane de sudoare, se făcea din ce în ce mai palidă. Încleştând fălcile, căuta să-şi ţină respiraţia, împotrivindu-se din toate puterile unui nou acces de greaţă.

— Respiră! — îi ţipă mecanicul, fără să se întoarcă. — Nu se poate fără asta. De câte ori trebuie să-ţi spună omul?

Cu degetele nesigure, parcă-i erau umflate, Ravil îşi încheie scurta nouă, vătuită, de culoare albastră. Ar fi vrut să răspundă aşa, într-o doară, nepăsător: „Mă urc pe punte“ – dar vasul se aplecă chinuitor de încet pe partea stângă şi Ravil se predă. O forţă ticăloasă dinăuntrul lui îi descleştă fălcile, îi muie muşchii. Îşi reţinu geamătul ce stătea să-i iasă din piept, şi-şi lipi fruntea de oţelul rece, lipicios.

— Fila![2] – îi spuse mecanicul cu blândeţe. — Nu e marinar ăla care nu a filat niciodată…

— E pentru prima oară, pe cuvântul meu că e prima oară, Husein Arifoviei, – bolborosi Ravil cu

un aer vinovat, ştergându-şi cu mâneca lacrimile ce-l podidiseră din cauza sforţărilor.

— O da dumnezeu să nu fie nici pentru ultima dată.

Mecanicul întoarse către marinar faţa lui trudită de muncă, obosită şi plină de blândeţe. De sub sprâncenele scurte, roşcate, îl priveau înţelegător doi ochi căprui, iar moţul aspru îi cădea pe fruntea brăzdată de cute.

Dintre toţi membrii echipajului, numai Ravil i se adresa câteodată acestui om spunându-i pe numele întreg – Husein Arifoviei. Pe remorcher şi la combinatul „Podgornâi“, toată lumea îi spunea doar – Kostea, iar câteodată nea Kostea. Dealtfel şi pe el, pe Ravil, cu şapte zile în urmă, când se îmbarcase ca marinar pe „J-257“, îl botezaseră cu numele de Roman. Încă nu se obişnuise cu numele acesta nou, dar tânărului îi plăcea: avea un fel de sonoritate deosebită, bărbătească; aducea mult cu acea viaţă nouă de marinar, la care visase încă din primăvară, când mânuia barda dulgherească, la atelierul de construcţii al combinatului „Podgornâi“.

Nea Kostea era şi el tătar. Pe Ravil oricine îl vedea, îşi dădea seama că-i tătar; se cunoştea după faţa lui cu pometii obrajilor proeminenţi şi bujorii ca de fată ce-i înfloreau pe obrajii oacheşi, după ochii de agată învăluiţi într-o umbră de tristeţe, după nasul potrivit şi puţin turtit. Cu mecanicul însă altfel stăteau lucrurile – el n-avea aproape nimic din trăsăturile tipului tătăresc. Poate doar părul aspru şi drept şi ochii puţin oblici – la copii se observă uşor ochii oblici, dar asta dispare cu anii şi se pierde printre încreţiturile din jurul ochilor, sub povara pleoapelor îngreunate.

— Eu nici în avion n-am filat, – se justifică Ravil.

— În avion! I-auzi vorbă! Acolo e ca într-o cabină de lux de pe-o motonavă – te-ai suit şi ai luat-o din loc. Pe Juciok[3] însă, până să dispară

pifanul din tine, o să mai filezi tu şi nu numai o dată. — Dar văzându-l pe tânăr că-l apucă iar greaţa, îl sfătui: – Du-te în cabina echipajului şi culcă-te; ai tot dreptul: eşti boboc.

Ravil ieşi pe punte, închise grăbit tambuchiul[4] şi se apucă de „ţin-te bine”[5]. Intrarea în cabina echipajului era dinspre tribord, după ce treceai de cambuză, aşa că tânărul matroz nu avu unde să se adăpostească de val. Acesta îl învălui în întregime – de la pantofii lui vechi până la căciula cu urechi, soldăţească – şi-l izbi puternic de uşa cambuzei. Apa îngheţată îi alungă dintr-o dată greaţa ce-l chinuia. El se învioră, şi zărindu-l prin hublou[6] pe bucătar, se strecură în cambuză[7].

Bucătarul Kolea Voronkov, pe care Ravil era cât pe ce să-l răstoarne, trase o înjurătură fără să se necăjească şi întoarse spre el faţa lui suptă, de om nervos.

— A-a, tu erai Roman, – făcu el mirat. — Ce naiba te învârţi pe aici? Ţi s-a făcut foame?

— Da de unde! — Tânărul se trase înapoi, acoperindu-şi faţa cu mâna. — O lună de acu’ încolo nu mai pun nimic în gură.

Bucătarul izbucni într-un râs care răsună surd în plămânii lui îmbâcsiţi de nicotină.

— Las’ că am mai văzut eu din ăştia care spun că postesc. Scoate-mi pipa din buzunar… În cel din dreapta… din dreapta! — ridică el tonul.

Încurcându-şi degetele prin căptuşeala ruptă, Ravil îi scoase în sfârşit din buzunarul hainei o pipă afumată, având un cerculeţ metalic în jur.

— O recunoşti? — întrebă bucătarul. — E pipa lui Kalikanov. Aseară, după ce-ai adormit, am mai jucat cu el domino… şi i-am luat cinci partide la rând. A plecat pe brânci, şi-a uitat şi pipa.

Kalikanov era mecanicul şef pe remorcherul „J-135“. Ca şi celelalte remorchere „Juciok“, construite la Vladivostok, el nu se deosebea de „J-257“ decât prin numărul său indicativ. Aceeaşi linie a vasului, aceleaşi plăci de oţel de Amur,

aceleaşi maşini şi aceiaşi tineri, care socoteau că nu există în lume o îndeletnicire mai de răspundere şi mai grea, decât aceea cu care se ocupau ei. Kalikanov era socotit ca un fel de staroste printre mecanicii de bord ai combinatului „Podgornâi“; se întâmpla ca însuşi mecanicul şef al portului' Severo-Curilsk să-i ceară sfatul. Kalikanov era un pasionat jucător de domino şi de „66“; îi afuma pe prietenii săi până ce ameţeau, pufăind întruna din pipa lui enormă pe care o cumpărase la Singapore, dar în cabina remorcherului „J-257“ rar când izbutea să câştige o partidă. Acum, remorcherul „J-135“, pe care se găseau mecanicul Kalikanov şi căpitanul de cabotaj Mitrofanov, mergea la o jumătate de milă înaintea lui „J-257“, cu direcţia Severo-Curilsk.

— Închipuieşte-ţi ce mai tună şi fulgeră Kalikanov! — continuă bucătarul. — Un circ, nu altceva! N-a dormit destul – una la mână, a pierdut cinci partide – doi, n-are nici cu ce să fumeze – trei… Umple-mi pipa cu tutun şi aprinde-o.

Ravil rupse cartonul la două ţigări, le băgă cu hârtie cu tot în pipă, o aprinse, apoi, sprijinindu-se de peretele cambuzei, i-o vârî cu greutate bucătarului în gură.

— E-ei, o să-mi scoţi şi ultimii dinţi care mi-au mai rămas! — mârâi bucătarul, ocupat să ţină cu amândouă mâinile capacul unui vas mare de aluminiu. — Am vrut să pregătesc de adio, un borş extra! Am făcut rost de varză, cartofi, am pus de toate, dar vezi cum stăm…

Peste douăzeci şi patru de ore remorcherul urma să-şi încheie sezonul de navigaţie şi bucătarul, la despărţire, voise să răsfeţe echipajul cu un borş straşnic.

— Dă-l încolo de borş, Kolea, – îl sfătui Ravil. — Nu vezi ce furtună e!

— Puţin îmi pasă de furtună! — i-o tăie bucătarul. — Acum n-aveţi poftă de borş, dar când

s-o linişti, o să mă mâncaţi de viu! Ia, scoate-mi cureaua!

Ravil îşi strecură mâna sub haina scurtă a bucătarului, şi pipăindu-i coastele proeminente, scoase cureaua veche ce-l încingea aproape de două ori.

— Acum ţine puţin capacul. — Bucătarul băgă pe sub oală cureaua, vârî capătul ei prin mâneruil capacului şi o strânse bine. — Numai de nu mi-aş pierde nădragii, – făcu el, umflându-şi burta. — Ei, ce zici? Nu cruţ nimic pentru voi, diavoli ce sunteţi…

Un val mare învălui remorcherul, inundând puntea şi până să se rostogolească dincolo de bord, apa îţi venea până la glezne.

La prova stătea zgribulit în mantaua impermeabilă matrozul major[8] Saşa. Nu-i uşor să stat de veghe pe un vânt de forţa opt, de aceea Saşa se legase de cabestan[9] să nu-l ia apa.

În comandă, lângă timonă, stătea Petrovici, secundul vasului. Fiind mărunt de statură, ca să-i fie mai la îndemână, se cocoţa pe o ladă de lemn, rămasă de la conserve, care scârţâia întruna. Secundul avea o mână sigură şi viguroasă deşi îi fusese rănită în timpul războiului civil. În schimb cu ochii o ducea mai prost. Apa sărată şi vânturile îi stricaseră vederea, ochii îi lăcrimau ades şi irisul lor, cândva de un albastru deschis, se acoperise cu o pieliţă gălbuie, străbătută de vinişoare roşii. Alături de Petrovici stătea tânărul Viktor. El avea ochiul ager, dar pe o furtună ca asta, din comandă nu se prea vedea mare lucru. Nu se scurgeau bine de pe geam şiroaiele unduinde, că oceanul şi rostogolea peste vas un nou talaz.

Remorcherul săltat de un val se înclină spre dreapta. Coasta înzăpezită a insulei Paramuşir dispăru în spatele zidului verde cu marginile înspumate. Remorcherul din faţă se cufundă, parcă s-ar fi prăbuşit într-o prăpastie. Cât vedeai cu ochii se întindea oceanul dezlănţuit, ca trezit pe

neaşteptate de un duh rău; de jur împrejur imensitatea neagră, sinistră, talazul, puţin străveziu spre creastă, gurile larg căscate, înspumate de turbare, ale oceanului.

Iar în mijlocul oceanului remorcherul – mic de tot, nici că se putea mai mic; doar bărcuţele ce pluteau în imediata apropiere a coastei erau mai mici ca el.

Erau şase oameni pe vas; secundul Petrovici, cu buzele supte, şi ochii bolnavi care-i lăcrămau întruna, mecanicul cu şapca slinoasă, bucătarul care-şi ţinea pantalonii cu mâna, marinarul Saşa – cel cu privirea ageră şi ochii apropiaţi unul de altul – Viktor, flăcăiaşul cu mutră obraznică dar cu zâmbetul sfios, şi el, Ravil, boboc între boboci.

Şase oameni în plin ocean.

Ravil, care se oprise în uşa cabinei echipajului, îşi simţea inima cuprinsă de nelinişte. Dar tocmai atunci apăru brusc în prova remorcherul „J-135“, parcă azvârlind din pupa-i ridicată. Saşa, marinarul de veghe, întoarse spre Ravil faţa udă, cu nasul ascuţit, şi-i strigă cât putu de tare: „În regulă! Uite, ce-i mai trage!“ – Ravil răsuflă uşurat. „E în regulă!“ – se gândi el. Nimeni dealtfel nu-i făgăduise o viaţă liniştită.

Ravil se strecură în cabină, tocmai când remorcherul se aplecase pe dreapta, aşa că apa nu ajunse până la el.

Era în miezul unei zile de iarnă.

Cabina echipajului era luminată slab de la becul închis într-o plasă de sârmă.

2

Pe secund îl cuprindea îngrijorarea de câte ori remorcherul din prova dispărea din vedere. Se înţelege că Petrovici mai avusese de-a face în viaţa

lui cu furtuni. Şi nici nu erau să-i smulgă din mâini timona valurile furioase. În cei douăzeci şi cinci de ani de viaţă pe mare văzuse el furtuni şi mai mari. Cunoscuse pe propria-i piele furia borei[10] din părţile Novorossiiskului şi cicloanele Oceanului Pacific. Cutreierase luni de-a rândul Marea Behring pe baleniera „Taifun" şi socotea ca un dar de la dumnezeu atunci când vântul nu trecea de forţa cinci. Pe petrolierul „Lokbatan", dăduse în Marea Japoniei de un taifun, despre care şi marinarii încercaţi şi-aduceau aminte cu groază.

Nu, nu de ocean se temea Petrovici, nu de valul ce încerca să răstoarne jucăria lor de oţel, cu pereţii atât de subţiri. De coastă îi era teamă. Până nu depăşeau promontoriul Okeanski de pe coasta de est a insulei Paramuşir, vântul de sud-vest avea să-i împingă întruna spre recifuri, spre ţărmul stâncos al insulei. Undeva, în faţa lor, în dreptul promontoriului Okeanski, se afla reciful Kolhoznâi Kamen şi altele mai micii. Oricare din aceste stânci lucioase, acoperite cu polipi, puteau izbi şi sparge corpul remorcherului.

Era cea dintâi vară ce-o petrecea în insulele Curile. Ochilor lui care începuseră să îmbătrânească, nu le era uşor să prindă conturul dantelat al ţărmului. Secundul arunca priviri piezişe, pline de teamă, spre malurile abrupte, aşa cum se uită calul de ţară la un autocamion, părându-i cine ştie ce dihanie.

— Un an blestemat, – mormăi secundul nemulţumit, strâmbându-se scârbit. — Navigăm, navigăm mereu. Nu se mai sfârşeşte…

Viktor îl aprobă pentru orice eventualitate, deşi de fapt era mulţumit că „Juciok"-ul lor continua să navige. Transatlanticele „Norilsk" şi „Tobolsk", a căror rută trecea şi prin insulele Curile, îşi încheiaseră sezonul de navigaţie. „Aleut" cu balenierele sale plecase să ierneze la Zolotoi Rog. Celelalte „Juciok"-uri erau toate în reparaţie; macaraua cea mare de la „Podgornâi" scosese pe

uscat remorcherele combinatului. Numai remorcherul lor împreună cu „J-135“ continuau să circule şi brăzdau mereu cu chila lor neobosită, suprafaţa mişcătoare a oceanului. Cu două ore în urmă, la „Podgornâi", când oamenii se agitau pe prundişul de pe mal, şi strigătele lor se pierdeau în mugetul talazurilor, Viktor le făcea de pe punte cu mâna. Dunga cenuşie a ţărmului pe care se conturau siluetele oamenilor şi ale clădirilor se sălta în sus, sau se prăbuşea undeva în adâncurile oceanului şi lui Viktor i se părea că în acele clipe toată lumea de pe mal îl invidia pe el şi pe tovarăşii săi… „Ehe-hei! ar fi chiuit el, dacă cei de pe mal puteau să-l audă. — E în ordine! Duceţi-vă acasă, băieţi, Iar noi mai navigam… ne ducem să mai înghiţim amarul pe la Severo-Curilsk… “

— N-am fost acasă de opt ani, – se căina secundul, ca şi când în toţi aceşti ani ar fi avut mereu de furcă cu vântul de sud-vest. — Numai că tot eu sunt de vină; de când am dreptul la concediu! Dar nu-ţi vine să pleci cu bani puţini la tine. M-am avântat atât de departe, că la întoarcere, pe o cale aşa de lungă, îţi iroseşti jumătate din bani numai pe bere. — Secundul pomenea de bere doar aşa, cu titlu de exemplu – de fapt, avea în vedere băuturi mult mai tari. — Când pleacă ofiţerii din Ciukotka, din Kamciatka, atunci da, ai ce să vezi la ei! — Secundul tăcu, mârâi ceva nedesluşit, apoi reluă pe un ton moralizator: – Tu, Vitea, bine faci că nu bei. Marinarul care nu bea e o comoară şi poate trece uşor toate piedicile ce i se ivesc în cale. Noi de ce ne-am apucat de băutură? De mizerie, de înapoiaţi ce eram. Cu tine e altceva. Tu trebuie să înveţi. — Aplecat puţin înainte, Petrovici se opinti şi împinse timona spre stânga. — Trebuie neapărat să înveţi. Cât de greu mi-a fost mie! Făcusem tot războiul civil, aveam trupul ciopârţit de sabie, eram bolnav, mă cam lăsase memoria şi tot am învăţat. Am brevet de comandant pentru vase până la două sute de tone.

— Secundul strecură printre gene o privire spre Saşa, care stătea nemişcat, la postul său. — Mai întâi o să se ducă la învăţătură Saşok, pe urmă tu. Saşok e un tânăr cu cap, are zece clase, orice ai spune. Şi a navigat mai mult ca tine…

Viktor nici nu voia să se gândească la învăţătură.

Abia îşi văzuse visul cu ochii – era marinar acum şi, aşa din senin, să schimbe puntea cu banca de şcoală? Pe dracu'! Nu e el prostul ăla! O să stea îmbarcat pân' s-o sătura şi pe urmă om vedea… Viktor făcu semn din cap spre Saşa:

— E demult acolo, o să îngheţe. Ce-ar fi să-l schimb?…

— Las' să stea, – se încruntă secundul. — Până la promontoriul Okeanski nici să nu-mi ceri, că tot nu te pun. Nu vezi? Se îngroaşă gluma… — Şi fără să bage în seamă faptul că Viktor se înroşise la faţă de necaz, secundul continuă mai departe confidenţele: – Ai mei cu toţii învaţă, numai eu, om fără minte, nu s-a lipit cartea de mine, cât ar fi trebuit. Băieţii sunt la şcoală, iar fata cea mat mare, Liuda, învaţă la filiala Institutului de comerţ din staniţa Belorecenskaia! — Petrovici scoase un oftat. — Ca mâine o vezi mireasă!… Frumos mai e acum la noi! Zăpadă puţină de tot, poate nu mai e deloc. Soarele, deşi în iarnă, a-nceput să încălzească binişor…

Tânărul zâmbi pe furiş. „Mireasă!… E de văzut, ce fel de mireasă! O fi o fetişcană acolo, ca toate celelalte… Bătrânilor le place să umfle lucrurile!" – Pentru Viktor mireasă nu însemna numai o fată care se mărita – în închipuirea lui era ceva foarte solemn şi neobişnuit. — Mireasa e ca pasărea măiastră; e scurtă viaţa ei; nici nu-ţi dai seama când a trecut. Cât timp flăcăul se plimbă cu fata, nici să nu îndrăzneşti s-o numeşti pe fată mireasă – că se supără flăcăul; zice că-ţi baţi joc de el. Dacă îl întrebi, n-o să recunoască nicicând; spune: „uite aşa, suntem doar prieteni", iar dacă e mai

necioplit, o să-ţi răspundă: „ia, vorbim”. Apoi vine nunta – vijelioasă, veselă, ameţitoare, – şi-atunci despre ce mireasă mai poate fi vorba? E nevastă în toată puterea cuvântului! A fost mireasă atâta timp cât a cântat armonica…

— O să mergem la Severo-Curilsk? — întrebă Viktor.

— Dacă ne-o lăsa vântul, – răspunse Petrovici dând din umeri. — Vântul de sud-vest e ca un cal nărăvaş; se dezlănţuie într-o clipă şi tot aşa poate să se liniştească. — El se zgribuli de frig. — Mi-e poftă de o baie de aburi, îmi şi pregătisem rufşoarele. Am un semn care nu mă înşeală; cum mi-am împachetat rufele în ziare, gata, trebuie să şi coborâm pe ţărm…

— Petrovici, ar fi bine să-i spui căpitanului când om intra în reparaţie, să-mi dea ceva de lucru. M-am săturat să fiu de umplutură,

— Ce spui, te-ai săturat? — Secundul ridică din sprinceana stângă.

— Şi aşa am făcut pe salahorul patru luni.

— Te pomeneşti că mâine te saturi şi de navigaţie?

— Ei, na!

— Poate c-o să te saturi şi de curăţatul cabinei? De bricuitul punţii? O să ţi se urască şi să stai la timonă? Nu râde. Crezi că toată ştiinţa marinărească se reduce în a sări pe cheu cu parâma în mână?

„Mă pizmuieşte“ – se gândi Viktor. Din cauza vederii proaste, secundul acosta cu destulă dilicultate.

— Îţi place numai să faci pe grozavul, să te dai în spectacol. Artistule! — îl apostrofă ironic Petrovici. — În timpul războiului civil, tătucul Kociubei îi potolea repede pe şoimii de soiul ăsta.

Kociubei, sub comanda căruia luptase Petrovici în anul 1918, rămăsese pentru el cea mai înaltă autoritate morală. Rar se întâmpla ca în vreo

dăscăleală de-a secundului numele lui Kociubei să nu fie pomenit.

— Lasă-mă la timonă şi ai să vezi dacă o să mi se facă sau nu lehamite.

— Când s-o linişti marea o să te las. În timp de furtună nu poţi face faţă.

Tânărul tăcu. Se stăpâni cu greu să nu izbucnească trufaş; „Încearcă să mă laşi, poate că reuşesc…" – el ştia totuşi că nu putea face faţă. Să ţie un pic timona – şi asta sub supravegherea secundului – desigur că putea şi pe timp de furtună, dar să conducă remorcherul luptând cu valurile turbate din faţă, nu era în stare.

La cinci mile spre stânga, se întindea ţărmul nesfârşit cu numeroase coturi, al insulei Paramuşir. Aproape la fel ca acum arăta insula şi vara. Poate cu singura deosebire că zăpezile se retrăgeau mai sus şi în zilele însorite, povârnişurile malurilor erau acoperite de verdeaţa închisă, dar plăcută la vedere, a ierbii. Pe ceaţă culorile se estompau şi ţărmul părea cafeniu murdar, lipsit de viaţă. Şi totuşi pe aici era mai vesel în timpul verii; apăreau mai des păsările rotindu-se în urma vasului, cu speranţa că se vor pricopsi cu ceva; fulmarii şi cormoranii lăsau un timp în urma lor pe apă o dâră subţire, iar apa împrumuta încă din belşug de la natură, culorile-i vii; verdeaţa bătătoare la ochi, albeaţa dantelelor de ajur înspumate, albastrul ca de sticlă al asfinţitului, luminiţele albăstrii în timpul nopţilor. Dar acum norii întunecaţi pluteau jos, luându-se parcă la întrecere între ei şi dispărând în spatele colinelor. Erau cenuşii şi valurile şi crestele înspumate ale talazurilor, în comandă plescăia pe jos apa – pătrundea prin crăpăturile uşii şi rămânea pe podeaua acoperită cu grătar. Lădiţa de lemn scârţâia din când în când sub picioarele secundului. După vinele umflate la gât şi tâmple, îţi dădeai seama cu ce efort menţinea timona în poziţia necesară.

… Secundului, i se înturna mereu gândul către rada combinatului „Podgornâi”. Ghinionul făcuse ca în ziua aceea căpitanul şi mecanicul şef să zăbovească pe mal. Se duseseră acolo pentru darea de seamă privitoare la echipaj şi maşini – îşi încheiau, cum s-ar spune, socotelile în vederea sfârşitului navigaţiei. Şi tocmai atunci remorcherul fusese nevoit să ridice în grabă ancora. Secundului îi veni în minte mecanicul şef Ivaneţ – parcă vedea pe cheu făptura lui îndesată. Puţin încovoiat sub greutatea sacului, Ivaneţ se învârtea neliniştit de colo colo pe fâşia de beton a cheiului. Secundul îşi mai aminti de căpitan – aşezase jos, la picioarele lui patru pâini şi le semnaliza cu mâinile. „Cât e de grijuliu – a făcut rost de alimente” – se gândea Petrovici. Dar nu era chip să te apropii de cheu cât timp sufla puternic vântul de sud- vest; ar fi făcut ţăndări micul vas; iar de la mal la remorcher nici atâta; barca s-ar fi răsturnat ori s-ar fi izbit de mal, aşa că fusese nevoit să plece singur, cu marinarii aceştia încă atât de tineri.

… Ar fi timpul să se odihnească după opt ani de hărţuială pe ocean! Da, ar fi timpul! Ultima vară şi toamna fuseseră nespus de grele – rar când trecuse o săptămână întreagă fără furtună. Vasele combinatului „Podgornâi” au lucrat cu o intensitate nemaiîntâlnită aici în toţi anii de după război. Balenierele se apropiau mereu. Semnalizau de departe, chemând remorcherele. Trebuia să te grăbeşti, să eliberezi baleniera de balenele remorcate şi să le aduci la cala de halaj. De cele mai multe ori cala de halaj era ocupată. Mişcă-te mai repede „„ Juciok“ – balenierele nu pot să întârzie prea mult în radă! Până se eliberează cala de halaj întinde cablurile care sunt legate în jurul aripioarelor codale ale caşaloţilor şi balenelor nordice, trage-le spre geamandură – un butoi prins de fund – şi amarează-le[12] acolo să-şi aştepte rândul! Apoi balenierele dispar la orizont, dar „Juciok“ tot n-are timp de odihnă; trebuie să

transporte cât mai departe de ţărm resturile balenelor prelucrate. Măturătorii oceanului, pescăruşii şi fulmarii, nu pot face faţă prăzii atât de îmbelşugate! După ce ai scăpat de măruntaiele rău mirositoare ale balenelor, nu căsca gura – remorchează kungas-[13]urile aduse de nu mai ştiu care, trage-le la cheu, descarcă vasele mai mari şi mai mici sosite în radă! Grăbeşte-te, zboară neobosit „Juciok”! Din Severo-Curilsk se transmite prin radio; luaţi în primire patru legături de parâme de Manila. Cine să meargă să le ridice dacă nu „Juciok“? Porneşte maşina, mecanicule! La Petropavlovsk, dracul i-a adus pe doi tovarăşi nerăbdători, veniţi să-i schimbe în posturi pe cei dinaintea lor; noul director al cooperativei de pescuit şi şeful secţiei administrative şi de gospodărie, cu familiile şi tot calabalâcul lor. N-au avut răbdare să aştepte vasul de cursă al liniei Curilelor. Ce poţi să-i faci, găzduieşte-i „Juciok“ pe scumpii oaspeţi în încăperea echipajului. Lucrează mereu „Juciok“, lucrează cu sufletul la gură, din cauza sforţărilor pe care le faci! Doar nu se pot trimite vase mari de câte ori e nevoie, la o sută şi mai bine de mile depărtare! Dă-i drumul „Juciok“, tu, poştalion şi gunoier, călăuză şi hamal – vas iscusit şi bine construit, tu care eşti bun la toate!…

„J-257“ abia în ajun sosise la combinatul „Podgornâi“ având la bord un contabil, bani şi alimente, pe care le aduseseră de la Severo-Curilsk. Pentru munca lor conştiincioasă, le-au fost lăsate lăzi cu conserve, în contul raţiei pe decembrie. În ziua de patru a acestei luni, dacă vântul nu le va permite să intre pe gura râuleţului spre „Podgornâi“, macaraua va scoate la ţărm ambele remorchere, şi pe „J-257“ şi pe „J-135“.

La combinat era aşteptat să sosească dintr-un moment într-altul dragorul pescăresc „SRT-351“, cu materiale pentru reparaţie. Remorcherele aveau să-l descarce şi atunci, gata; se putea merge la

iernat! Remorcherul „J-257“ nu mai avea staţie de radio; fusese demontată pentru a fi revizuită şi reparată. Aveau puţini carburanţi şi era greu să te alimentezi de la ţărm; în cel mai rău caz, dacă vor duce lipsă de carburanţi, cu motorină se puteau alimenta şi de la dragor; era chiar mai uşor decât de la ţărm.

După ce depăşi în sfârşit promontoriul Okeanski, remorcherul luă direcţia nord-nord-vest. Vântul începu să sufle din pupa întâlnind în calea sa ca o velatură, corpul vasului şi comanda, de aceea remorcherul îşi mări viteza. Vasul sălta în sus, cutremurându-se din cauza elicei care bătea în gol, sau luneca vertiginos în prăpastia mişcătoare dintre talazuri. Cele două „Juciok“-uri, deşi la distanţă mare unul de altul, mergeau parcă în acelaşi pas; se cufundau amândouă odată în abis şi tot în acelaşi timp se ridicau pe creasta talazului.

Acul busolei închisă într-o cutie de aramă, care se afla în faţa lui Viktor, tresărea din când în când. Valurile izbeau năpraznic. Când mai încetau un timp, se auzea tic-tac-ul surd al ceasului mare de bord. Secundul trecu lui Viktor timona pentru câteva minute, ca să noteze în jurnalul de bord depăşirea promontoriului Okeanski.

Goana nebună a norilor se liniştise. Cerul devenea parcă din ce în ce mai compact, plumburiu, tot mai întunecat. „J-257“ aluneca lin acum pe hula lungă, apropiindu-se tot mai mult de remorcherul din faţă; cu maşinile oprite, se lăsase în derivă.

3

Îndată ce secundul transmise la sala de maşini să stopeze, Viktor simţi că-l apucă foamea. Dădu să intre în cambuză, dar bucătarul îi bară intrarea cu spatele său costeliv.

— Ce tot vrăjeşti aici? — făcu Viktor, căutând să arunce o privire peste umărul bucătarului. — Mi-e foame. Alţii pe timp de furtună nici că vor să vadă mâncarea, iar eu dimpotrivă, aş mânca tot timpul.

— Straşnic marinar o să iasă din tine.

— Adevărat?

— Ziua bună de dimineaţă se cunoaşte.

— Kolea, dă-mi nişte conserve, – încercă Viktor nehotărât.

— Du-te în cabina echipajului: găseşti acolo porţia lui Roman. Nu s-a atins de ea.

În cabina echipajului era o căldură înăbuşitoare. Ravil stătea întins pe patul de sus, cu picioarele proptite în peretele despărţitor. Se uită pieziş la Viktor şi-l întrebă cu un glas care vădea nelinişte;

— De ce stăm pe loc?

— Ne scufundăm, – spuse calm Viktor, aşezându-se la masă. — Ale tale-s conservele?…

— Ia-le, nu-mi trebuie! — Se auzi lama cuţitului scrijelind cutia de tinichea, ceea ce-l făcu pe Ravil să se strâmbe enervat.

— Numai să nu clefăi, că mă scoţi din sărite…

— Bine, – mormăi Viktor cu gura plină.

Ravil întoarse capul să nu-l mai vadă.

— De ce zaci aşa, Roman? — îl întrebă Viktor terminând de mâncat. — Tu nu eşti pasager, eşti marinar doar.

— Aşa marinar ca mine! — În glasul lui Ravil se simţea amărăciune şi durere. — Busola nu ştiu s-o citesc, nu cunosc carturile, nici la maşini nu mă pricep.

— Păi, cine le poate învăţa pe toate într-o săptămână! Principalul e să ai voinţă, să-ţi impui să ieşi pe punte – asta-i tot. E-eh, Roman! —

Urcând scara, Viktor încheie cele spuse cu un gest al mâinii.

— E-e-eh! — îl îngână înciudat Ravil şi-şi încleştă cu atâta putere dinţii, încât pometii lui proeminenţi ieşiră şi mai mult în relief, pe faţa-i oacheşă. — Toţi te dăscălesc, fiecare face pe comandantul!…

Viktor se duse la prova şi aşezându-se pe spiraiul comenzii lângă marinarul de veghe, i se adresă acestuia;

— Acum o să ne tot învârtim în loc!

— Te grăbeşti undeva? — îi aruncă peste umăr Saşa.

— Petrovici și-a pregătit rufele pentru baia de aburi. Zice că asta-i un semn sigur că terminăm cursa, – râse Viktor.

— Acum nici Petrovici nu poate spune încotro o să ne îndreptăm. Nu te mai încrede în semne.

— Dar căpitanul ar putea s-o spună?

— Nu. Nimeni n-ar putea! — răspunse cu siguranţă Saşa. — E primejdios să ne întoarcem spre combinat. Încerci să te întorci şi te trezeşti că te izbeşte în față un vânt de forţa zece!

— Trebuia s-o ţinem înainte spre Severo-Curilsk! De ce ne-am oprit?

La drept vorbind, lui Viktor îi plăcea mai mult traseul care ducea spre Severo-Curilsk. Acolo puteai să vezi un film, să mănânci cartofi proaspeţi şi fără doar şi poate, să afli o mulţime de noutăţi. Până toamna târziu soseau acolo vase pescăreşti, vase de transport, kungas-uri care se întorceau din regiunile unde-şi fixaseră năvoadele, precum şi vapoarele de cursă. La fabrica de preparate din peşte se auzea în apropiere, huruitul dispozitivelor, zgomotul pompei de aspirat şi glasurile răsunătoare ale femeilor de la banda de separare a batogului şi somonului. În port răsuna ţăcănitul ritmic al ciocanelor pneumatice, sfârâitul sudurii electrice, ciorovăiala răguşită a telefoniştilor din baraca administraţiei; de asemenea se desfăşura

descărcarea vaselor şi operaţia aceasta, Viktor era în stare s-o urmărească ore întregi, scuipând din când în când printre dinţi şi urmărind cu privirea fiecare balot care era cărat prin aer din cala vaselor la magazii. În port era întotdeauna mare îmbulzeală; remorcherele aduceau oameni de la combinatele din Paramuşir, din Şumşu şi Alaid – şi îi transportau pe la casele lor, cu lucrurile ce şi le cumpăraseră de la magazine, cu articolele noi de îmbrăcăminte şi coletele mirosind a ceară roşie. Acolo era viaţa, viaţa adevărată!

— Ne-am oprit ca să vedem mai bine care e situaţia, – îi explică Saşa. — Ştii cum se întâmplă prin locurile astea? Abia încetează vântul de sud-vest, că se şi năpusteşte deodată cel dinspre marea Ohotsk şi te fărâmă, nu alta. Cauţi să te strecori în strâmtoare, dar acolo se rostogolesc talazuri atât de uriaşe că nicio motonavă n-are cum să treacă. Dinspre ocean vine hula, iar dinspre marea Ohotsk talazul stârnit de furtună; te frânge ca pe o surcea.

De câteva minute, şi Mitrofanov, căpitanul remorcherului care mergea în frunte, şi secundul de pe „J-257“ căutau mereu neliniştiţi spre barometru. Ce avea să urmeze acestei acalmii? În ce urgie avea să se transforme liniştea rău prevestitoare care se lăsase pe neaşteptate, tulburată doar de valurile ce loveau corpul remorcherului? Dispăruseră şi păsările. Numai jumătate de oră în urmă, cu toată furtuna, ele se mai zăreau din când în când pe crestele înspumate, dar acum ochiul le căuta zadarnic, scrutând valurile din jur ca şi orizontul ce nu părea să fie prea depărtat.

Pe suprafaţa oceanului continua să gonească spre nord- est hula lungă, ce urmează întotdeauna furtunii. Ea constituia o privelişte ciudată, înfiorătoare, în această zi posomorâtă de iarnă, când apa întunecoasă ca ardezia aproape se contopea cu cerul întunecat, parcă îmbrăcat în vată cenuşie. Ai vrea să fugi de calmul acesta funest, să

nu mai vezi valurile cu furia lor năpraznică, rău prevestitoare, acum când a încetat vântul care le dăduse naştere.

Dacă se pornea vântul dinspre Marea Ohotsk nici nu mai putea fi vorbă de mers la Severo-Curilsk. Atunci nu mai puteau răzbate din ocean în cea de a doua strâmtoare a Curilelor, nici vasele cele mai puternice – vântul mâna din Marea Ohotsk talazuri înalte care se întâlneau în strâmtoare cu hula Oceanului Pacific; se izbeau aici ca într-un iad şi nici blindajul de oţel nu putea rezista. În asemenea cazuri, vasele care fugeau din calea vântului de sud spre Severo-Curilsk, ori făceau calea întoarsă, ori se refugiau sub coasta înaltă a Paramuşirului dinspre Oceanul Pacific. Oricât de puternic era vântul ce se isca undeva pe continentul asiatic sau în Marea Ohotsk, el trecea greu peste lanţul muntos al Curilelor. Întâlnea în calea lui Ţiruka şi Fuss – piscurile înalte ale insulei Paramuşir – şi se zdrobea de stâncile lor, după care, şuierând şi urlând, ajungea târându-se până la ocean.

Viktor scuipă peste bord printre buzele-i groase.

— Până să prindă de veste vântul de nord, — spuse el cu un aer atotştiutor, – ne-am şi strecurat la Severo- Curilsk.

— Ce te tot trage aţa într-acolo? Ţi-ai lăsat acolo nevasta, sau ce?

—Păi, cum credeai? — făcu Viktor zâmbind. — Adică, nu chiar nevastă, dar tot am lăsat eu pe cineva acolo.

— Uite asta nu-mi place la tine! — îl întrerupse cu asprime Saşa. — Aşa te poţi pomeni într-o bună zi şi muieratic. Eşti supus de felul tău cu ele, te laşi dus de frâu, ca viţelul la abator, doar că mai fornăi…

Viktor nu se supără. Se gândea la ale lui şi în cele din urmă întrebă foarte convins:

— Explică-mi tu mie, de ce mă plac pe mine bucătăresele? Fie ea tânără sau bătrână, niciuna nu

mă lasă în pace; Vitea, Vlitecika… Zău aşa! Până şi Luşa noastră de la combinat, cât îi ea de bătrână…

— Cum bătrână?

— Păi sigur! În curând împlineşte treizeci de ani…

Viktor îşi trecu palma peste obraz, ştergându-şi stropii mari de apă. — A naibii treabă! Am acasă o fată care îmi scrie, spune c-o să mă aştepte. — Şi clătinând din cap, continuă. — Numai că eu nu cred…

— Nu o crezi?

— Nu cred, de felul meu. E fată bună, – adăugă grăbit Viktor, – dar mai bine să nu crezi! Om vedea noi pe urmă, – încheie el dus pe gânduri.

— Înseamnă că o iubeşti! — râse Saşa.

— Se spune că dacă iubeşti, trebuie neapărat s-o visezi pe respectiva. Şi eu de felul meu nu visez nimic. Asta-i nenorocirea… Hai să aprindem câte o ţigară, să mai uităm de necazuri.

Viktor se aplecă greoi ca un urs şi scoase din buzunarul pantalonilor vătuiţi un pachet de ţigări. Dar nu apucară să-şi aprindă ţigările. Din comandă apăru Petrovici şi pe fata lui se citea îngrijorarea.

— Vino încoace! — îi strigă el răstit lui Viktor, apoi se retrase în comandă şi mută săgeata telegrafului de la maşini, la „viteză redusă”.

Se auzi vuietul de răspuns venit din sala maşinilor.

Viktor se sculă într-adins alene, făcându-i cu ochiul lui Saşa ceea ce însemna; bătrânul are draci. Apoi porni legănându-se spre comandă.

Remorcherul din faţă viră, făcând calea întoarsă. El se apropie dinspre tribord semnalizând alarmat prin şuierături scurte.

— Ce l-a apucat că şuieră întruna? — se miră Viktor, atent la sunetele sirenei. — O fi început barometrul să urce?

— Păi, aia e. — Petrovici, îngrijorat, strânse de câteva ori pleoapele; când era timp urât ochii îi

lăcrimau mereu. — Acum vântul o să pornească să sufle dinspre nord… Asta e sigur, cum te văd şi cum mă vezi!

O răbufnire scurtă, puternică, făcu remorcherul să se clatine. Resimţiră şi mai mult izbitura, cu cât ea veni pe neaşteptate. Remorcherul fusese lovit în gurna[14] stângă, deşi în drumul de la Podgornâi, valurile îl izbiseră din dreapta.

— Bine aţi venit, că nu ne-am mai văzut de mult! — mormăi secundul.

În câteva clipe „J-135“ avea să se apropie. Dar, şi în acest scurt răstimp, oceanul continuă să se schimbe văzând cu ochii. Norii, care mai înainte alergau spre nord- est, o cotiră spre sud şi porniră în goană pe cerul care parcă se lăsase jos de tot. Schimbându-şi forma, ei se încolăceau, se destrămau în fâşii, se întindeau în suluri lungi miţoase. Părea că se prăbuşesc într-un hău, că se izbesc la orizont de talazuri – iar acolo, în locul unde se ciocneau, era un clocot de iad, unde nu mai exista nici viaţă, nici vreo speranţă. Cerul negru era mai înfricoşător decât oceanul; acesta, chiar şi în timpul uraganului, îşi păstra în mişcarea lui ritmul mândru, majestuos.

În comandă se făcu întuneric. Aprinseră lumina electrică.

Când remorcherele se apropiară unul de altul, toţi, în afară de mecanic şi bucătar, auziră vocea răsunătoare a căpitanului Mitrofanov de pe „J-135“:

— Spre „Podgornâi’’! Direcţia „Podgornâi’’!

Remorcherele erau cât pe ce să se atingă unul de altul cu baloanele lor de acostare – nişte anvelope vechi de automobil, fixate pe borduri, ca să amortizeze şocul în timpul acostărilor.

Din ordinul secundului, Viktor strigă în urma remorcherului care trecuse ca fulgerul pe lângă ei;

— Ne îndreptăm spre combinat! La „Pa-a-a-dgornâi!“

Şi le făcu semn cu mâna.

Petrovici începu să manevreze spre a vira la dreapta, ca să-l urmeze pe Mitrofanov de-a lungul coastei Paramuşirului, spre „Podgornâi“. Dar la două mile de mal vântul de nord-vest era foarte puternic. Îndată ce remorcherul fu cu bordul spre vânt, acesta îl împinse spre sud-est, deşi maşinile lucrau cu maximă presiune. Învârtind anevoie timona, secundul întoarse remorcherul spre sud; între timp cătă neliniştit din când în când spre stânga, unde trebuia să apară reciful Kolhoznâi Kamen. Departe, în faţă, se mai zări o clipă celălalt remorcher; îl văzură numai ochii tineri ai lui Viktor. Pe ocean, mai ajunse slab până la ei sunetul sirenei, licări lumina verzuie a unei rachete, apoi o trombă de zăpadă ascunse privirilor şi oceanul şi insula.

Secundul trase o înjurătură.

Nu se putea închipui ceva mai rău. Ninsoarea răbufnise chiar de dimineaţă. Vizibilitatea se micşorase până la una – maximum două ancablure[15], totuşi până acum semnalizând încontinuu cu sirena, se putuse înainta aproape fără a micşora viteza.

Dar tromba de zăpadă învăluise totul, nepermiţând să se mai vadă nimic. Un nor de zăpadă gros, de nepătruns, trecea în zbor razant deasupra oceanului. Geamurile comenzii se albiră.

Stăpânind cu greutate timona, Petrovici arunca din când în când priviri îngrijorate spre cadranul busolei. Dar parcă busola putea să-l previe pe timonier despre apropierea unui ţărm stâncos, a vreunui banc înşelător sau a unor stânci periculoase? — Nord. Sud. Vest. Est. — Asta e tot ce poate arăta compasul!

Vântul de nord-vest se dovedi chiar de la început mai primejdios decât vântul de sud, care pusese pe fugă remorcherul din rada deschisă a combinatului. Bătea cu o putere de forţa unsprezece. Secundul era atent la un sunet ciudat ce venea de la pupa. Loviturile răsunau, în tot

corpul remorcherului, ca un ecou la izbiturile furioase ale talazurilor. Le auzea bine şi mecanicul. Parcă cineva din cala de la pupa încerca să spargă peretele metalic ce o despărţea de sala maşinilor.

Tromba de zăpadă dispăru la fel de brusc cum venise. Dar vântul nu scădea în intensitate. Dimpotrivă, eliberat parcă de o povară, zgâlţâia întruna remorcherul şi în câteva clipe răzui zăpada ce acoperise puntea şi comanda. Dar undeva în urmă, în hăul negru al cerului, gonea spre ei, urlând turbat, o nouă trombă de zăpadă ce încerca zadarnic s-o ajungă pe prima care abia se mai zărea ca o pată cenuşie la orizont. După cea de a doua trombă, la câțiva kilometri în urma ei, veni a treia, apoi a patra, a cincea, a şasea… Spasmele convulsive ale viscolului şi puţinele momente de acalmie, veneau parcă numai să scoată şi mai mult în evidenţă neputinţa omului în faţa naturii deslănţuite.

Când viscolul scădea din intensitate, secundul căuta să se apropie de coastă. Ce bine ar fi fost să poată răzbate până la un loc unde să ancoreze la adăpostul malurilor înalte!… Dar de fiecare dată când căuta să se apropie de mal, remorcherul era greu încercat; în clipa în care secundul vira mai brusc spre vest, vântul se opintea cu toată puterea, aplecând remorcherul până la limită spre stânga. Aveai impresia că încă o cât de mică răbufnire a vântului şi remorcherul avea să se întoarcă spre cer cu chila[16] sa de oţel. Dar imediat ce avalanşa de zăpadă se prăvălea asupra remorcherului, Petrovici vira spre sud, pentru a nu-l sfărâma de ţărm, în acest vârtej alb care te orbea.

Un sfert de oră de luptă încordată şi primejdioasă nu duse la niciun rezultat. Trecu o nouă trombă de zăpadă şi prin geamul de la comandă abia se mai zărea ştearsă coasta cenuşie a Paramuşirului care cotea spre sud-vest. Nici urmă de remorcherul lui Mitrofanov, – nu se mai auzea

sirena, nu se vedea vreo rachetă verde sau roşie. Nimic altceva decât şuieratul mânios al vântului care zvârlea întruna asupra remorcherului talazuri uriaşe, năpraznice.

Aici, în afara regiunii mai liniştite de lângă coastă, vântul de nord-vest se năpustise asupra remorcherului cu toată năpraznica lui putere, împingându-l spre sud-est, în larg. Înaintau vertiginos, fără să poată stăvili goana. Secundul lupta cu vântul şi înţelegea foarte bine că pe o asemenea furtună, singura soluţie să scapi teafăr era să te prefaci supus, să te laşi în derivă cu motorul în funcţiune, având cel puţin cinci sute de turaţii. Altfel nu puteai stăpâni timona. Zgomotul slab al motorului se pierdea în vuietul uraganului.

Remorcherul era târât în largul oceanului.

4

Rapohin traversă vestibulul şi se opri lângă uşa pe care era scris cu litere inegale „Intrarea oprită“. Din cabină răzbătea ţiuitul ca de ţânţar al buzzerului şi un alt bâzâit mai gros. Fără îndoială că cineva dintre radiotelegrafişti era acolo; Katia, sau bătrânul aleut Apollinari.

Căsuţa pătrată a staţiei de radio avea o singură încăpere şi era cocoţată sus, deasupra oceanului. Deşi până în vârful colinei mai era de mers, când urcai de la combinat într-acolo, vedeai de departe antena subţire ce se înfigea ca o săgeată în cerul ceţos. Cărăruia şerpuia în pantă, ocolind stâncile şi surpăturile întunecate. Când începeau viforniţele, pe tot drumul de la poalele colinei până la staţie, se

fixau pari de care erau întinse otgoane. Altfel nu puteai ajunge sus.

Cu un an în urmă, Rapohin, directorul combinatului „Podgornâi“, suia uşor cărăruia abruptă şi chiar uneori o lua ca un băieţandru de-a dreptul. Tropăind zgomotos, îşi scutura cizmele de zăpadă, şi dând buzna în încăperea staţiei, repeta totdeauna aceeaşi frază;

— Pentru luarea cu asalt a cotei tale, Apollinari, s-ar cuveni să se dea insignă de alpinist.

— Păi ce crezi Stepan Stepanovici! — spunea peltic Apollinari. — Ar fi bine, cum de nu, n-ar fi deloc rău.

În prezent însă lucrurile stăteau cu totul altfel. Rapohin era la fel de uscăţiv şi costeliv ca mai-nainte, inima făcea la fel de energic să-i pulseze sângele în corpul lui deşirat, dar acum îl apăsau gândurile şi amintirile.

Cu treisprezece luni în urmă, în noaptea de patru spre cinci noiembrie 1952, zguduituri puternice treziră micul orăşel din jurul combinatului. Soţia îl scutură pe Rapohin. El fu uimit de paliditatea şi tulburarea atât de neobişnuită firii ei.

— Ascultă Steopa cum se cutremură pământul! — strigă ea văzându-l pe bărbatul ei că-şi trage din nou plapuma peste cap.

— Culcă-te, Anka, – mormăi el nemulţumit. — Pe insule cutremurele sunt ceva obişnuit. Dacă ne-am lua după ele şi ne-am scula de fiecare dată, n-ar duce-o omul prea mult timp. O să-i sperii pe copii…

— Copiii s-au sculat demult! — ridică ea vocea şi mai mult. — Mi-a fost milă de tine şi nu te-am trezit.

Un zâmbet îi destinse lui Rapohin faţa îngustă, acoperită cu pete vineţii, de pe urma arsurilor căpătate pe front.

— Ce ai draga mea? — O trase lângă dânsul, mâna ei caldă tremura. Anka se muie deodată şi începu să plângă. — Ce-i cu tine? Să nu-ţi fie

frică; cutia asta de chibrituri chiar dacă se prăbuşeşte, nu-i nicio nenorocire. N-o să ne strivească.

Anka se smulse din braţele moleşite de somn ale soţului ei, care nu se trezise deabinelea şi spuse cu amărăciune;

— Tu eşti director, Stepan! Poate să se întâmple vreo nenorocire!

Uşa se deschise larg. În cameră intră târându-se şi urlând câinele negru, ciobănesc, al lui Rapohin. Avea urechile date pe spate ca la iepuri; el începu să se învârtă prin cameră, apoi se vârî sub pat, rămase câteva clipe acolo, dar negăsindu-şi liniştea, se repezi la stăpâna sa. Se ridică, punându-şi labele din faţă pe umerii Ankăi care era mică de statură. Câinele schelălăia jalnic, parcă plângea. Anka îi vedea bine lacrimile prelingându-i-se încet pe blană. Rapohin bătu cu palma peste spatele puternic al câinelui şi începu să se îmbrace. În zguduiturile subterane din această noapte era într-adevăr ceva neobişnuit.

Din casa vecină ieşiră oamenii alergând şi ţipând. Coşul de cărămidă se prăbuşise pe acoperiş, trecuse prin cartonul gudronat şi frângând scândurile subţiri, îi speriase pe locatari. «Aha – se gândi Rapohin, fără să se neliniştească prea mult – s-a prăbuşit „regele coşurilor”!» Aşa era denumit în orăşel un coş mare din cărămidă, în timp ce deasupra acoperişurilor celorlalte case, ieşeau ca nişte ţigări, coşurile făcute din bucăţi de ţeavă.

Aruncându-şi pe umeri scurta de piele peste cămaşa de noapte, Rapohin, se repezi la staţia de radio. Numai acolo putea să afle mai precis proporţiile şi locul catastrofei. Era util de aflat care din vulcanele de pe Kamciatka sau din lanţul muntos al Curilelor, sculase de data asta din somn orăşelul. Datele precise, cifrele, denumirea punctelor, puteau linişti pe oamenii speriaţi…

Dar Rapohin nu apucă să ajungă la staţie, că vuietul cutremurului şi urletul vântului încetară brusc şi o tăcere sinistră învălui dintr-odată insula. Amuţiră şi glasurile oamenilor. Rapohin întoarse capul; linişte peste tot!…

Uluit, mai stătu câteva minute pe povârnişul colinei, cercetând cu privirea panorama săracă a combinatului în noapte – parcă vroia să numere ca un bun gospodar luminile de pe mal. Simţi că-l pătrunde frigul şi-şi strânse poalele scurtei de piele, fără s-o mai încheie.

Îl găsi pe Apollinari în încăperea staţiei. Bătrânul aleut era de mai bine de-o oră la post, în eventualitatea că ar putea să primească vreo radiogramă urgentă de la Iujno- Sahalinsk sau Petropavlovsk. Rapohin stătu de vorbă cu bătrânul, răsuci o ţigară din tutunul de pipă al radiotelegrafistului şi o porni înapoi spre casă.

„Ai mei pesemne că s-au culcat” – se gândea el pe drum, coborând povârnişul întunecos. Insula continua să rămână învăluită în aceeaşi tăcere uimitoare, dar deodată, din adâncurile oceanului, îi ajunse la ureche un freamăt ce-i îngheţă sângele în vine. Un zgomot, ca oftatul ieşit în acelaşi timp din piepturile a mii de oameni, se prăvăli peste povârnişurile ţărmului. Un colos întunecat, căruia abia îi puteai distinge conturul, se îndreptă, venind din ocean spre aşezarea omenească. Rapohin se repezi în jos, privind îngrozit cum colosul întunecat înghiţea combinatul şi stingea luminile depozitelor.

Al doilea talaz îl făcu să dea înapoi, sărind într-o parte, ca să se ferească de obiectele ce se rostogoleau spre el; un kungas zvârlit pe colină, braţul metalic al macaralei smulse din postamentul ei de beton armat, acoperişul de tablă zincată de la clădirea direcţiunii.

De trei ori se prăvălise talazul, şi Rapohin, care trecuse prin multe pe front, n-avea să uite niciodată această explozie pustiitoare a naturii

dezlănţuite. În tăcerea adâncă ce se lăsă, după ce şuvoaiele de apă ale oceanului se retraseră spumegând, se auziră ţipete omeneşti. Rapohin se repezi într-acolo unde cu un minut în urmă licăreau luminiţele rare ale orăşelului. El alerga încolo şi încoace printre dărâmături, scormonea zdrelindu-şi până la sânge mâinile, poticnindu-se şi căzând, cu strigătul mut pe buze, chemându-i pe ai lui – pe Anka şi pe cei doi fii, cu inima grea de îngrijorare pentru cei mulţi, de a căror soartă răspundea. Memoria lui păstrase crâmpeie de amintiri din noaptea aceea; femeia îmbrăcată într-o scurtă îmblănită cu mânecile tăiate, în care îşi vârâse picioarele goale, oameni desculţi lucrând fără răgaz la salvare, până când s-a pornit ninsoarea, cei doi pescari striviţi de un kungas răsturnat – zăcând unul lângă altul cu gurile rânjite, de parcă ar râde – o sticlă cu bragă, intactă în mijlocul casei, din care nu mai rămăsese decât temelia de piatră.

Zece zile bântuise vijelia. Ningea şi zăpada acoperea pământul, măturând urmele monstruoasei crime săvârşite de natură.

Pe ai lui, Rapohin nu i-a mai văzut niciodată – nici morţi, nici în viaţă.

Sinistraţii au fost transportaţi la Vladivostok şi Iujno- Sahalinsk. Au fost îmbrăcaţi, încălţaţi şi primiţi cu toată căldura. Rapohin, împreună cu o brigadă de muncitori, rămase să ierneze la combinat, muncind aşa cum nu se muncise niciodată înainte pe insulă, în acele ierni pline de tânjală, când se făceau tot felul de reparaţii.

În primăvară, oamenii se întoarseră pe rând cu vasele de transport şi cu loggerele[17] care aduseră făină şi zahăr, cărţi şi ciment în saci de hârtie groasă, cabluri de oţel şi vinciuri, vin şi otgoane de cânepă; pe oamenii aceştia nu-i speriaseră forţele naturii. Pe faţa lui Rapohin, slabă, ciupită de praful de puşcă, se prelinse o lacrimă. Şi doar el nu plânsese nici în acea noapte de pomină şi nici în

zilele următoare – acele zile pline de tristeţe şi singurătate.

Combinatul se trezi la viaţă. Sosiră balenierele de la Vladivostok, sosiră remorcherele, aşa zisele „Juciki“, ştrengare, bine construite. Pe ţărm, ceva mai jos de izbele care mai rămăseseră neatinse, se montau primele case prefabricate, aduse cu vasele de transport, iar pe noua cală de halaj, neîmbibată încă de grăsimea de balenă, mirosind a cherestea răşinoasă, meşterii se şi apucară să despice corpurile uriaşe ale balenelor. Combinatul trăia, şi această viaţă era bunul cel mai de preţ al lui Stepan Rapohin…

— Noroc, Apollinari! — spuse Rapohin, intrând în încăperea staţiei.

Aleutul lăsă deoparte ziarul. Stătea ore întregi cu ziarul în mână, ţinând încrucişate picioarele-i scurte şi mişcând când şi când din buzele lui vineţii.

— Sănătate, Stepan Stepanovici, – răspunse el fără grabă. — Azi ai venit tare devreme.

Faţa aleutului, mai lată spre tâmple, se îngusta brusc către bărbia acoperită cu smocuri de păr mătăsos, neatinse de brici. Ochii lui negri, cu albul lor având nuanţe măslinii, priveau cu înţelegere de sub punguţele ce-i atârnau sub sprâncene, dându-i o înfăţişare plăcută. În zilele însorite de vară, Apollinari îşi lega capul cu o basma înflorată, lucru ce-L făcea să semene cu un pescar japonez.

— Nu transmit nimic? — întrebă Rapohin.

— E-e, – făcu radiotelegrafistul uitându-se la ceas.

Pe perete atârna un ceas de bord, pe masă ticăia un deşteptător şi încă un ceas al cărui mecanism era descoperit în toate cele patru laturi ale lui. Pe cadranele tuturor acestor ornice, inclusiv pe cel al ceasului din buzunarul lui Apollinari, acul indica ora şase fără zece minute. Pe lângă radio, ceasornicele erau a doua pasiune a aleutului.

— Tăcerea e bună, Stepan Stepanovici. Eu şi Katia nu ne necăjim niciodată când e tăcere. Numai veştile proaste nu ne plac.

Rapohin o observă acum şi pe Katia. Şedea nemişcată pe un scăunel, lângă bateria masivă a acumulatorului, cu bărbia proptită în pumni.

— Bună ziua, Katia, – spuse Rapohin.

Fata răspunse cu o mişcare a capului, fără să scoată vreun cuvânt. Privea fix prin fereastră, cu ochii ei verzi, pigmentaţi de puncte negre. În depărtare, chiar pe ţărm, felinarele rare scoteau din întunericul ce se lăsa tot mai des, când colţul unei clădiri, când grămada de butoaie de lemn, peste care era aruncată o foaie de cort. La capătul danei nu prea mari, un felinar se legăna prins într-un stâlp de fier. Se vedea ca un punct palid gălbui şi în întuneric nu se mai zărea nici stâlpul, nici fâşia îngustă, uşor ondulată a danei.

— Ce-i asta, împieliţaţilor, ce staţi aşa îmbufnaţi? — se supără dintr-o dată Rapohin. — Auzi, ce mare nenorocire că n-aveţi veşti de două zile! A sosit 135, o să sosească şi 257. Pe aici se întâmplă lucruri şi mai şi…

— E-e-e! — îi dădu dreptate Apollinari. „E-e-e“ – în vocabularul aleutului însemna multe: „da“, „desigur’’, „cum să nu“, „indiscutabil’’, „oare?“ Îi rămăsese obiceiul acesta din tinereţe – o trăsătură a neamului său pe care el o moştenise. — Voiam să-i povestesc Katiei cum aleuţii de pe insula Mednâi au pornit peste ocean într-o mică goeletă cu pânze, în iarna anului o mie nouă sute douăzeci şi doi. Au pornit spre Kamciatka după pâine, gaz şi după puterea sovietică.

— Nu se poate! — făcu Rapohin neîncrezător. — Tocmai de pe insula Mednâi? Într-o goeletă cu pânze?

— E-e-e! — confirmă serios Apollinari. — Au ajuns la Petropavlovsk, iar acolo nu erau decât nişte negustori şi comandantul, portului. Aleuţii nu

aveau bani, nu aveau decât două butoaie cu blăni sărate de lutru…

Katia pufni demonstrativ şi se ridică de la locul ei.

—Torni dumneata nişte poveşti… — spuse ea. — Ce, blănile se transportă în butoaie, ca scrumbiile? Da?

— Sigur că în butoaie, – confirmă Rapohin. — Şi copiii ştie asta.

— Copiii poate că ştiu, – îl corectă Katia, – eu însă n-o ştiu.

Rapohin, deşi urmase înainte de război trei ani la Institutul de industria blănurilor, deşi comandase pe front un batalion, iar în prezent deţinea funcţia importantă de director al combinatului, nu se prea avea bine cu gramatica.

— Şi? — Rapohin se întoarse către Apollinari.

— Aleuţii aveau şase blăni de vidră de Mednâi, care se numeşte kalan, şi e mai preţioasă ca aurul, iar acolo era un negustor cu numele de Podprughin. Şi ăsta voia să pună mâna pe ele. Dar aleuţii nu voiau să i le dea şi îl întrebară; „Cine-i aici la putere?“ Negustorul îi luă în râs. „De partea cealaltă a colinei, zice el, partizanii şi colonelul Bocikarev se taie între ei, iar la noi, slavă domnului, deocamdată banul comandă.” Podprughin, văzându-i pe aleuţi flămânzi, le spuse; „Poimâine e Anul Nou, toţi ortodocşii trebuie să mănânce bine. Am să vă dau făină, zahăr, gaz şi am să vă mai dau şi spirt!“ Aleuţii îi răspunseră; „Nouă nu un an nou, ci o lege nouă ne trebuie. O să aşteptăm până ce partizanii o să isprăvească cu colonelul”. „E mult de aşteptat, – râse negustorul – o să daţi ortul popii până atunci”. „De ce să fie mult? Nu e mult.” Pe urmă veni comandantul portului şi le spuse să plece înapoi pentru că s-a încheiat navigaţia, că nu e voie să vie în timpul iernii cu o goeletă cu pânze, că e primejdios pe ocean…

— Ticălosul! — izbucni Rapohin. — Îl cumpărase negustorul, nu mai încape vorbă.

— Şi au plecat? — întrebă Katia decepţionată.

— Au plecat! — Apollinari dădu din umeri şi făcu o pauză. — Numai că nu spre Mednâi, ci la partizani… Direct peste Avacea. Acolo am văzut eu pentru prima dată o staţie de radio. Era americană. O luaseră de la oamenii lui Pepeleaev. — În ochi i se aprinse o licărire şireată. — Iar n-ai să mă crezi, Katia, – ei, bine, staţia aia de radio mergea cu gaz…

Fata vru să obiecteze ceva, dar semnalele de apel ale Severo-Curilskului îi făcură pe toţi trei să amuţească.

Oricât de calm căuta să se ţină Rapohin, dar începuse şi pe el să-l îngrijoreze soarta remorcherului şi a echipajului. Nu putea să nu se gândească la asta. Probabil că remorcherul era la Severo-Curilsk. S-or fi adăpostit ei pe undeva mai sus de promontoriul Galkin, unde au aşteptat să se liniştească vântul de nord-vest, iar pe urmă au trecut prin strâmtoarea a doua a Curilelor. Rapohin aştepta din moment în moment să primească radiograma de la căpitanul portului Severo-Curilsk şi conducerea combinatului avea să se aleagă doar cu o „uşoară sperietură”, cum îi plăcea directorului să se exprime.

În timp ce Apollinari înregistra textul radiogramei, Rapohin se uita cu atenţie la Katia, la figura ei împietrită parcă de încordare. Voinică, cu pieptul plin, bine conturat în tricou, cu părul strâns într-o coadă roşcată, ciufulită la vârf, fata i se părea tare drăgălaşă. Răspândea parcă în jurul ei o atmosferă de caldă intimitate, de familie. Nu demult, la adunarea generală de comsomol, Rapohin rămase mirat, când Katia întruni acelaşi număr de voturi ca şi secretarul organizaţiei combinatului. Era cunoscută abia de câteva luni din activitatea ce o desfăşurase în comitetul sindical, iar acum, iată că o alegeau în birou. „Au

ales-o pentru că e nouă – gândi el – la ai noştri le place să sprijine pe noii veniţi”. Şi la institut, şi în armată, ca şi la combinat, nu o dată încercase Rapohin acest frumos simţământ de încredere, faţă de un nou venit. Cum apărea unul nou, mulţi dintre oameni îl priveau plini de speranţă: „Cu ăsta o să meargă, pare vrednic”. Aşa gândeau mai toţi, afară de scepticii înveteraţi, deşi se întâmpla ca şi aceştia să aibă uneori dreptate…

După cuta din colţul gurii şi sprâncenele blonde ale Katiei, ridicate într-un arc frânt, Rapohin îşi dădu seama că radiograma nu aducea nicio veste liniştitoare.

— Iată, Stepan Stepanovici, – spuse Apollinari, întinzând lui Rapohin foaia cu textul radiogramei. — Noutăţile sunt bune.

Noutăţile într-adevăr erau destul de bune. A doua zi la amiază urma să sosească la „Podgornâi” un seiner[18] cu materiale de construcţie, cu, o macara de cinci tone, demontată, destinată special pentru munca de încărcare şi descărcare. Sosea în sfârşit şi specialistul în stabilirea deviaţiei busolelor. Pe vasele combinatului demult nu se mai calculaseră deviaţiile busolelor, declinaţia existentă nu era înlăturată, ci pe vase se corecta numai cu 15° în plus. Cu seinerul urma să sosească încă un oaspete mai important – căpitanul de rangul doi Klimov, din flota de pescuit. Acesta venea din partea inspectoratului maritim şi era de presupus că şi el va fi de ajutor combinatului. Rapohin nu era specialist în probleme navale şi iată că se împlinea aproape anul de când cerea să i se trimeată un comandant priceput, pentru mica flotilă a combinatului, ori până acum nu i se trimisese, nu erau oameni suficienţi.

Rapohin fu năpădit de tot felul de socoteli şi presupuneri, dar gândurile i se întorceau cu încăpăţânare la remorcherul dispărut. De ieri începuse descărcarea dragorului „S.R.T.-351“. Calele lui se goleau foarte încet; singurul

remorcher – „J-135“, care lua parte la descărcare, pufăia obosit, transportând kungasurile grele. El se întorsese de două zile la combinat, în ziua de 2 decembrie, pe la orele cinci după amiază.

— Of, ce nepotrivit timp şi-au ales ei ca să zăbovească! — spuse cu necaz Rapohin. — Are să sosească seinerul şi-atunci Mitrofanov o să cadă din picioare deabinelea. Apollinari, să nu slăbeşti deloc Severo-Curilskul – îşi aminti deodată directorul. — Cheamă-i din nou. Transimte; cer în mod categoric. Dracu’ ştie ce-o mai fi şi asta, de trei zile nu ne pot da o informaţie ca lumea.

Apollinari trecu de la recepţie la emisie. Rapohin îşi trase pe cap căciula de piele cu urechi, tivită cu blană de astrahan cenuşiu; îndreptându-se spre uşă îi spuse Katiei:

— Buletinul meteorologic să mi-l aduceţi imediat ce vi-l transmite Sahalinskul. Vă rog, – adăugă el, întâlnind privirea mustrătoare a fetei.

— Tovarăşe director, de ce se întâmplă lucruri de astea la noi? — întrebă pe un ton sfidător Katia. — Pe „J-257” nu avem niciun comunist, niciun comsomolist.

Rapohin o privi nedumerit:

— Pe bună dreptate, tovarăşă membră a biroului organizaţiei de comsomol, de ce? — rosti Rapohin, zâmbind ironic. — Pe remorcher sunt trei flăcăi tineri, spune de ce?

— Ei şi ce vrei să spui, eu sunt un om nou aici.

Fără să-şi dea seama, Rapohin îşi scoase căciula strâmtă şi spuse cu convingere;

— Curilele au un calendar al lor propriu, Katia. După o săptămână de balans de la Vladivostok până aici, ajungem să ne cunoaştem bine între noi; după un sezon de pescuit, suntem legaţi între noi mai mult decât acei înrudiţi prin legături de sânge. Şi zici că eşti un om nou aici? Păi, la combinat te cunoaşte orice… — Rapohin era cât pe ce să folosească expresia lui favorită „orice câine“, dar se abţinu şi adăugă; orice om.

Privea la figura deschisă a Katiei. Pentru prima dată îi observă ciupiturile de vărsat, rare, adânci. „Drace – se gândi el – parcă ne-ar fi nimerit pe amândoi cu alice din aceeaşi flintă. Numai că pe mine m-a ars mai rău, în timp ce pe dânsa a menajat-o… Viaţa este şi ea mai indulgentă faţă de un anumit sex…“ Îi apăru în faţa ochilor propria sa faţă acoperită cu pete şterse, vineţii.

— Când s-o întoarce remorcherul, – încheie cu o voce surdă, Rapohin, – ia-te de ei, Katia. Într-adevăr, dracu’ ştie ce e, sunt tineri doar. Bunăoară, ia-l pe ăla… pe fostul salahor… ei, cum îl cheamă?… Şmâk… sau Ştâk poate… E un anarhist! Fără ajutorul comsomolului o să se piardă…

5

În urma vasului se înălţau valuri uriaşe. Părea câteodată că tot oceanul s-a învolburat, că s-a ridicat la verticală, spre a scutura de pe suprafaţa sa vasul micuţ care se crampona cu încăpăţânare de apă.

Dacă remorcherul se aşeza cu prova spre valuri, era o jucărie pentru ele să măture de pe punte toată suprastructura; comanda, cambuza, latrina bordului. Şi acum chiar, deşi remorcherul zbura înainte cu maşinile sub presiune, valurile îl ajungeau din urmă şi-l izbeau de făceau să se cutremure şi să pârâie comanda. Dar „J-257“ îşi sălta cu încăpăţânare pupa deasupra apei, se lipea tare de val, căutând să se facă una cu el; neînfricat, rămânea parcă agăţat pe creasta valului şi se prăbuşea apoi în jos, alunecând pe panta aproape verticală. Şi asta se repetă de zeci, de sute, de mii de ori… Secundele deveniră minute, ceasuri chinuitoare, lungi cât o viaţă de om.

Toată greutatea luptei cu talazurile şi cu vântul apăsa pe umerii secundului. Nu-şi mai dezlipise mâinile de pe timonă de mai multe ore. Viklor nu-l putea ajuta cu nimic, îi aprindea numai din când în când câte o ţigară. Fumatul era oprit omului de la timonă şi secundul, trăgând adânc fumul în piept, mormăia de fiecare dată;

— Nu pot fără să fumez. Să mă tai şi nu pot!…

Când erau lipiţi de peretele din spate, când aruncaţi înainte, şi Petrovici se prăvălea cu pieptul pe timonă; gemând, se lăsa peste ea cu toată greutatea corpului. Degetele îi amorţiseră, umerii şi încheieturile mâinilor îl dureau cumplit. Răsuflarea îi devenea grea, gâfâitoare.

Câteva momente încordarea scăzu; vasul îşi domoli goana nimerind între două creste mişcătoare. Secundul ştia că era mai bine să nu se uite prin ochiul de geam situat în peretele din spate al comandei, dar nu se putu stăpâni şi aruncă peste umăr o privire îndărăt. Din spate un colos întunecat se înălţă, gata să-i ajungă. Crescu, umplu tot spaţiul vizibil, ascunzând şi cerul, gata-gata să strivească remorcherul. Întorcându-şi privirile în aşteptarea şocului, Viktor depărta mai mult picioarele ca să-şi menţie echilibrul, proptindu-se şi cu mâinile în masa de la comandă. Secundul întoarse şi el privirea spre prova, şi-şi vârî instinctiv capul între umeri. O lovitură năpraznică făcu să se cutremure comanda. Secundul se prăbuşi peste timonă, lădiţa şubredă îi fugi de sub picioare. Viktor era să spargă cu capul, geamul din faţă. Şuvoaiele spumegânde se prelingeau pe acoperişul comandei şi pe copastiile[19] vasului cu un zgomot ameninţător, stropii ţâşneau prin crăpăturile uşii. Odată cu valul, remorcherul se ridică sus, apoi se prăvăli cu o viteză ameţitoare. — Şi din nou câteva momente de răgaz, o privire temătoare peste umăr o nouă lovitură şi un salt nebunesc în jos, ca o prăbuşire. Chiar şi noaptea, când nu se vedea valul care gonea în faţă, nici

talazurile ce se înălţau la pupa, ei întorceau fără să vrea privirile spre ferestruică şi-şi vârau instinctiv capul între umeri.

Era greu, neînchipuit de greu. Dar Petrovici nu lăsa din mâini timona. Un moment dacă s-ar fi întors paralel cu valurile, remorcherul ar fi fost înghiţit în abis. Totuşi secundul simţi că muşchii nu-l mai ajută, că undeva în trupul sleit, firul plăpând al vieţii tremură gata să se rupă – atunci apucă şi mai îndârjit cavilele, stăpânindu-şi geamătul ce era gata să-i iasă din piept. Îi zdruncina atât de puternic, încât n-ar fi fost de mirare să le rupă coastele. Petrovici se gândi că există destui oameni care la o anumită oră se culcă liniştiţi în paturile lor. Apoi căută să nu se mai gândească la pat, la saltea, la pătura lui aspră scămoşată în care se putea înveli peste cap. „Nu-i nimic… — se resemna el – lor le-a fost dat să trăiască într-un fel, mie într-altul. Când o să ies la pensie, o să dorm, să mă satur...”

… Cu un sfert de veac în urmă, pusese pentru prima oară piciorul pe punte, – nu ca pasager, ci în calitate de navigator. De atunci nu mai văzuse apă dulce decât în buncăre, în căni emailate şi sub formă de ploaie binefăcătoare, căzând asupra ţinutului său natal, Kubanul. Un sfert de veac! Nici Saşa şi nici Ravil nu erau născuţi pe atunci; poate că nici nu se cunoşteau încă între ei tatăl cu mama marinarului tinerel, care stă acum alături de el şi caută să ascundă că l-a ajuns răul de mare. Când Petrovici intrase în flotă nu era bătrân, dar avea în urma lui o bună bucată de viaţă, şi nu o dată văzuse moartea în faţă cu ochii lui verzui, şi de fiecare dată nu lipsise mult, ca să-l înghită pământul. Avea în urma lui copilăria petrecută într-o casă străină, luptele de prin părţile, Kubanului, înfrângerea trupelor lui Kornilov, raidurile primejdioase în fruntea sotniei de cazaci, perioada când zăcuse în delir, bolnav de tifos, sângerosul măcel de prin nisipurile Astrahanului, lupta

împotriva bandelor de gardişti albi polonezi ai lui Bulak-Balahovici, încăierările cu chiaburii din staniţe, zăcutul în lazaretele de campanie, rănile, rănile şi sângele ce-i cursese nu o dată pe pământul uscat al stepei, năpădit de năgară.

Sabia unui gardist alb din bandele lui Şkuro[20] îi tăiase clavicula stângă. Noroc că se găsise cineva să tragă în mâna ridicată a banditului, pentru că altfel, sabia l-ar fi spintecat pe Petrovici până la brâu. De două ori gustase plumbii duşmanilor; o dată lângă Nevinnomâsskaia, şi altă dată lângă Gomei, – şi totuşi rezistase; se proptise bine în picioarele lui puţin încovoiate şi la vârsta de 30 de ani era în stare să-şi măsoare puterile cu oricine.

Zbârciturile îi brăzdaseră faţa de timpuriu – două cute adânci îşi săpaseră albia de la nări spre bărbie. Se întipăriseră adânc şi trainic, şi-i dădeau chipului o expresie îndurerată. În momente grele, când nu prea erau de-ale gurii, faţa lui cu obrajii supţi şi buzele subţiri, strânse ca la un ascet, părea că e mistuită de un foc lăuntric.

Petrovici brăzdase Marea Neagră de la capul Verde la Kerci şi de la Feodosia la Odesa. Cutreierase aceste locuri, poate mai des decât uliţele tăcute, îmbrăcate în verdele palid al caişilor şi salcâmilor pudraţi de praf, din staniţa sa natală.

Iar când îi venise şi lui vremea să se mai astâmpere, el fu atras de orient. Se plătea bine acolo. Pe litoralul Mării Negre, chiar dacă treceai pe lângă chioşcurile de bere fără să le bagi în seamă, nici în zece ani nu câştigai atâţia bani cât luai în trei-patru, ani în Pacific. Trebuia să se gândească şi la viitor, la bătrâneţe, la pensie, şi oricum o întorcea, reieşea că merită să lucreze acum, la urmă în orient.

Nimeri pentru prima dată acolo cam pe la o mie nouă sute douăzeci şi cinci. Petrolierul „Lokbatan“, pe care Petrovici naviga ca ofiţer al doilea, ajunse de la Odesa în Marea Japoniei La două sute de mile de Vladivostok, „Lokbatan“ fu

surprins de taifun – vântul trecea deasupra insulelor nipone cu o viteză de 62 metri pe secundă, arunca pe mal ambarcaţiile pescăreşti şi smulgea din ancoră transatlanticele. „Lokbatan“ nu mai putu să manevreze cârma, mecanismele vasului se defectară unul după altul. O clipă pierdută putea aduce pieirea. Tot echipajul fu chemat pe punte. Petrovici, care nici nu apucase bine să coboare în cabină după un cart istovitor, fu din nou pe comandă unde rămase aproape 48 de ore în şir.

Oceanul Pacific îl umplu de uimire. Marea Neagră îi apăru deodată jalnic de mică, nespus de liniştită, aşa cum îi pare unui marinar de pe Marea Neagră cursul molcom al Niprului. Se născu în el dorinţa de a merge în ocean mai departe, spre nord, de a descoperi pentru el o lume imensă, aşa cum o descoperiseră cei care veniseră aici cei dintâi, pe corăbiile cu vele. Aşa îndrăgi Petrovici orientul şi în sinea lui începu să socotească drept adevăraţi marinari numai pe cei care gustaseră din vitregiile mărilor de aici. Cu toate acestea însă, de câte ori era întrebat, răspundea la fel ca şi mai înainte: „Aici se plăteşte mai mult!…“

Şi iată că acum, la timona remorcherului „J-257“ care îi sleia puterile, secundul îşi aducea aminte de petrolierul „Lokbatan”, de intrarea îngustă prin care trecuseră atunci în portul Vladivostok, cum îşi luase el rămas bun de la echipajul petrolierului, echipaj care se întorcea cu trenul în Crimeia. Parcă toate se întâmplaseră abia ieri. Şi doar trecuseră ani mulţi de atunci… Făcuse serviciu în orientul îndepărtat timp de cincisprezece ani, dintre care opt nu luase niciun concediu. Amâna mereu, gândindu-se că era mai bine să trimită mai mulţi bani familiei. Multe locuinţe schimbase el în aceşti ani, dar toate erau plutitoare; erau locuinţe care se legănau alene în rada porturilor, sau se zbuciumau zdravăn în timpul furtunilor. Era adevărata viaţă de mare –

fără ascunzişuri, numai printre oameni, generoasă, iar uneori, la nevoie, zgârcită şi calculată!

Oamenii de pe remorcher nici nu observaseră când se lăsase înserarea opacă a zilelor de decembrie. Vasul era târât departe de lanţul muntos al Curilelor. Înaintea lui se întindeau miile de mile ale oceanului dezlănţuit.

O nouă lovitură zgudui remorcherul – un talaz uriaş îşi prăvăli asupra vasului creasta înspumată.

— Ce-i mai trage! — murmură Viktor năucit după ce-şi recăpătă echilibrul.

Cu bărbia în piept, având pe faţă întipărită încăpăţânarea, Viktor aruncă o privire prin fereastra comenzii, deşi afară cu greu puteai distinge şi prova remorcherului. Visase mereu „o furtună infernală", din acelea care sunt descrise în cărţi; cu oamenii agăţaţi zile şi nopţi de-a rândul de catargele prăbuşite în mare, apărându-se cu pumnale malaieze împotriva rechinilor şi caracatiţelor. Şi iată că în sfârşit avea parte de o furtună adevărată, un uragan, cum nu se poate mai cumplit. Şi totuşi lucrurile, nu se desfăşurau ca în cărţi; – îl apucase o greaţă chinuitoare, uitase şi el de mâncare, iar dacă nimereau în apă, niciunul din echipajul lor nu rezista zece minute, chiar cu colaci de salvare. În apa rece ca gheaţa nu poţi lupta – şi fără rechini ea îl răpune pe cel mai rezistent înotător. Viktor simţea cum un fior rece, neobişnuit, îi luneca de-a lungul spinării. Îi veni în minte că sub chila lui „J-257" erau mulţi kilometri de apă rece, întunecată.

Pe undeva prin apropiere se afla Tuscarorra – o groapă imensă în ocean.

— Petrovici, e adevărat că aici sunt zece mii de metri adâncime?

— N-am măsurat, – răspunse mohorât secundul. — Nu te lua după asta, nouă ne ajunge şi zece metri.

— La ce să ne ajungă? — întrebă Viktor alarmat.

— Ca să navigăm, – găsi răspunsul Petrovici, înţelegând ce-l preocupa pe Viktor. — Cât este pescajul[21] nostru?

— Un metru, optzeci!

— Păi asta spun şi eu: zece metri ne ajung cu vârf şi îndesat. Râuşorul de lângă „Podgornâi” are doi metri adâncime şi tot ne ajunge ca să putem intra pe el.

Viktor se gândi la „Podgornâi” cu emoţie şi gingăşie. Căsuţele albe, văruite, muşamaua verde de pe mesele cantinei, pârăiaşele zglobii şi zgomotoase ce ieşeau vara de sub gheaţă şi zăpadă. Pământul solid, sigur, sub picioare…

— Tiii, şi ce panică o fi acum la combinat! — surâse Viktor – Ce furtună şi remorcherul pe drum. Ce crezi, Mitrofanov o fi ajuns?

— Ce să mai umblăm cu ghicitul, – mormăi nemulţumit secundul. — Când o să ne întoarcem la combinat, o să aflăm.

Iar Viktor simţi deodată o dorinţă fierbinte ca lipsa lor să se mai prelungească vreo patru zile, ca Rapohin, directorul combinatului care-l făcuse „anarhist” şi îl ţinuse timp de trei luni ca salahor, „să-şi iasă din minţi”, să dea alarma, ca radiotelegrafista Katia zi şi noapte să piseze Severo-Curilskul, întrebând dacă remorcherul se adăpostise în portul lor… Viktor oftă chiar, cuprins de necaz, gândindu-se cât de liniştită se desfăşura acum viaţa la combinat. Cine de acolo se putea alarma mai curând decât era cazul? Poate doar căpitanul lor! Nimeni altul afară de el…

Pe secund îl urmărea tot mai stăruitor problema carburanţilor. Erau târâţi departe în ocean, iar dacă se liniştea furtuna şi hula, aveau să se îndrepte spre Paramuşir. Şi fără carburanţi nu puteau să ajungă pe urmă la combinat… Când „J-257“ părăsise rada combinatului, în buncăr mai erau vreo 800 de kilograme de carburanţi, ceva mai mult ca o treime din rezerva ce s-ar fi cuvenit s-o aibă.

Petrovici încercă de câteva ori să păcălească furtuna; încet, parcă ar fi vrut să nu-l simtă, mută mânerul telegrafului de la maşini la „viteza redusă” şi la „stop”; doar-doar va putea naviga fără maşini. Dar totul era în zadar – timona nu putea fi stăpânită şi talazurile erau cât pe ce să răstoarne remorcherul. Cei doi tineri nu reuşeau să ţină timona chiar cu maşinile în funcţiune. Saşa o preluase de câteva ori spre a-i da secundului posibilitatea să se mai odihnească puţin, dar n-o scosese la capăt. Mâinilor sale puternice le lipsea îndemânarea.

Petrovici fu nevoit să dea comanda „viteza redusă”, lăsând vasul să plutească spre est. Asculta îngrijorat răsuflarea grea a maşinilor – îşi dădea seama că fiecare oftat al lor la orice mişcare a membrelor de oţel, costa o părticică din motorina ce plescăia în buncăr. Dar nu exista altă soluţie…

Îl trimise pe Viktor să vadă care era situaţia în sala de maşini. Acesta află aici că rezerva de motorină era pe terminate.

— Şi mai transmite-i lui Petrovici, – îi spuse mecanicul, când marinarul se pregătea să urce sus, – că la pupa cineva trage cu tunul. Îmi crapă capul nu alta…

Secundul îl trimise imediat pe Viktor să controleze compartimentul de la pupa. Tânărul trebui să se târască cu vântul din faţă, expunându-se stropilor îngheţaţi, biciuitorii, agăţat mereu de „ţin-te bine” pentru a nu fi luat de valuri. Era nespus de greu şi chinuitor. Nu se putea înainta decât foarte încet, cu precauţiune, adică tocmai ce nu putea suferi Viktor; totuşi, în inima lui cuprinsă de teamă, îşi făcea loc totodată sentimentul mândriei şi cutezanţa tinerească ce-o resimţi în faţa unui joc pasionant.

În asemenea clipe sentimentul de frică dispare undeva în adâncurile subconştientului. Pentru Viktor nu mai exista furia furtunii, imensitatea necruţătoare a oceanului, nici abisul ce se căsca

dedesubt. Nu mai exista decât talazul ce se năpustea spre el, singurul lucru ce-l putea vedea, şi rafala scurtă, turbată a vântului, destinată numai lui. Talazul părea o făptură vie care cu urlete şi răgete se ridica în picioare, şi-şi scutura coama lăţoasa, azvârlindu-se cu gura căscată asupra marinarului.

Cu mâinile agăţate de „ţin-te bine“, Viktor se târa în sus pe puntea puternic înclinată. Când talazul cu o mie de gheare atingea sforăind pupa vasului, Viktor se băga la adăpostul parapetului, lipindu-se de plăcile reci de oţel. Dar talazul nu se lăsa cu una cu două, ci căuta să-l smulgă de pe punte, să-l răstoarne, să-l şteargă cu limba-i aspră şi rece ca gheaţa. Gemea de mânie, împroşcând cu spumă. Pe faţa marinarului, din cauza frigului şi a încordării, se imprimase o expresie de uimire şi totodată de necaz. Dar nu se lăsă.

Din cambuză apăru o clipă Saşa, în mână cu pistolul pentru lansarea rachetelor. Fără să se înalţe prea sus, racheta lansată revărsă asupra remorcherului, o lumină roşiatică.

La pupa se contura întunecat butoiul cu lubrefianţi, fixat cu un cablu la babalele[22] de amarare. Adăpostindu-se după butoi, Viktor, mai respinse încă un atac al oceanului şi găsind un moment prielnic, se aruncă asupra tambuchiului de la pupa. Două din piuliţele cu fluturi care fixau capacul tambuchiului, se deşurubară uşor, ca şi cum cineva uitase să le strângă, dar celelalte cedară anevoie. Viktor fu nevoit să aştepte trecerea unui nou talaz, apoi, ţinându-se de carterul sălii maşinilor, forţă celelalte piuliţe apăsând cu tocurile încălţămintei.

După ce deşurubă capacul, el nu se grăbi să-l deschidă. Dimpotrivă, se lăsă cu toată greutatea corpului peste capacul masiv. Un moment de neatenţie şi furtuna putea deschide tambuchiul, inundând cala cu apă. Lipit de tambuchiu, el privi

în jur, mai aşteptă să treacă un val şi deschizând puţin capacul, lumină înăuntru cu lanterna.

În oală plescăia apa întunecată. Când vasul se înclina într-o parte sau într-alta, elicea remorcherului pe care o aveau de rezervă, se rostogolea pe podea izbind în lăzile cu conserve. Proastă afacere. Nici nu putea fi vorba să facă singur faţă elicei care cântărea vreo trei puduri. Viktor închise capacul tambuchiului. Cât timp şuvoiul îngheţat se rostogoli asupra lui, el mai cântări o dată toate posibilităţile, toate şiretlicurile care i-ar fi permis să fixeze pe furtună elicea grea, cu pale ascuţite. Negăsind până la urmă nicio soluţie, pipăind cu mâna fluturii piuliţelor în vârtejul des de zăpadă, el se apucă să înşurubeze la loc capacul.

La întoarcere, lui Viktor i se păru întâi că greşise drumul, că se târa de-a lungul celuilalt bord. Dar agăţându-şi pantalonul într-o bucată de tablă ruptă, pricepu îndată că talazul smulsese butoiul de lubrefianţi cu babale cu tot, deşi acestea erau sudate în puntea de oţel. Un tremur pe care nu-l cunoscuse până acum îi străbătu corpul şi Viktor simţi deodată că i s-au muiat picioarele. Câtă forţă turbată se ascundea în ocean, dacă acesta ca în joacă, fără niciun zgomot, smulsese butoiul de douăsprezece puduri odată cu babalele pe care el, Viktor, se obişnuise să le considere ca lucrul cel mai solid şi trainic din lume!

El se întoarse brusc spre pupa, parcă vrând să privească drept în ochi fiara lacomă care urla, apoi, retrăgându-se, se târî spre comandă.

— Sa-a-aşka! — strigă el răguşit, spre uşa întredeschisă a cambuzei. — A smuls butoiul cu ulei!

— Era cât pe ce să mă dea peste cap, – îi răspunse Saşa. — Bine că l-a zvârlit spre dreapta, că altfel putea să fărâme comanda.

Posomorât, Petrovici îl ascultă pe Viktor în tăcere. Simţea în tot trupul o oboseală de moarte;

colţurile gurii i se lăsaseră în jos, pleoapele umflate îi apăsau ochii înroşiţi.

— Schimbă-l pe Saşa, şi spune-i să vină la mine! Să vină îndată! — repetă el cu năduf, trăgând un scuipat spre timonă. — Curând n-o să mai pot ţine în mâini jivina asta. Dracul s-o ia, simte că-s la capătul puterilor…

Renunţă să-i mai trimeată în cala de la pupa pe cei doi tineri. În dănţuiala asta, chiar şi în doi, cu puteri unite, nu puteau veni de hac elicei. Te pomeneşti că le mai rupe vreo mână sau un picior, sau îi zvârle talazul peste bord şi atunci ia-i de unde nu-s!

… Nopţii furtunoase îi luă locul o zi mohorâtă, cu lumină difuză. Întunericul nopţii începu să se destrame. Marginea bordajului deveni mai vizibilă, clocotul oceanului mai înfricoşător.

Dar trecu ziua şi iar se lăsă întunericul. El închise ermetic totul de jur împrejur. Şi din nou se luminară ferestrele comandei deasupra oceanului brăzdat de talazurile urlătoare şi biciuit de rafalele vântului. Era o lumină slabă, firavă, ca lumina ce o radia unul din miriadele de microorganisme care populau pustiul de apă.

Trebuiră să-l culce pe Ravil pe una din cuşetele de jos, imobilizându-l acolo. Îşi pierduse de câteva ori cunoştinţa şi căzuse pe punte.

Bucătarul deschidea cutiile de conserve, tăia felii groase de pâine, ducea înjurând, mâncarea mecanicului la sala de maşini şi ţinându-se de câte o coastă a vasului, pălăvrăgea fără şir de unul singur.

Mecanicul nu urca pe punte; – ştia şi aşa foarte bine tot ce se întâmplă afară. Din sala de maşini, el putea să-şi dea seama cu precizie de tăria vântului ca şi de valuri. Faţa lui nu prea mare, cu fruntea înaltă, devenise cenuşie la culoare şi se citea pe ea îndârjirea. Şapca slinoasă şi-o vârâse cu cozorocul în sus în buzunarul de la haină, – prea îi cădea

mereu pe jos – şi el ştia să poarte de grijă lucrurilor lui. Deşi mâinile îi tremurau de oboseală, el nu uita să întrebe de câte ori avea prilejul dacă nu păţise ceva plapuma lui cea nouă, vătuită, pe care şi-o cumpărase nu demult la Petropavlovsk în Kamciatka.

— Ar fi bine s-o agăţi de tavan, – îl rugă el pe bucătar. — Să nu debordeze Ravil pe ea şi să mi-o strice…

Bucătarul agăţă de tavanul cabinei plapuma făcută sul şi legată cu sfoară. Se legăna acolo, mascând mereu becul şi aruncând diferite umbre prin cabină.

Timpul se târa încet. Din când în când Viktor trimitea câte o rachetă roşie spre cerul ce se lăsase jos, chiar deasupra remorcherului. Flăcăul nu se prea simţea la largul lui când racheta îşi lua şuierând zborul, în sus; lumina roşiatică ce se reflecta în apa oceanului sublinia şi mai mult singurătatea din jurul lor, înfricoşătoare, de neînlăturat. Fără îndoială că semnalele de alarmă pe care le lansau aici, la sute de mile de ţărm, n-aveau niciun rost. Sirena nu se mai auzea de mult, tăcuse şi ţăcănitul telegrafului de la comandă cu care se transmiteau semnalele luminoase de la măr.[23]

Cu opt ore în urmă, bucătarul îi vârâse în ână lui Viktor o bucată de pâine şi-i spusese cu tristeţe:

— Ia-o! Am terminat ultima „franzepituţă“…

„Franzepituţă” era un cuvânt inventat de bucătar. Era compus din două cuvinte: „franzelă;; şi diminutivul de la „pită“. Obosiseră nu numai oamenii, ci şi metalul, plăcile de oţel din care era sudat remorcherul. În urma loviturilor date de valuri, în mai multe locuri parapetul se îndoise spre interior, iar pe corpul remorcherului apărură teşituri.

Şi furtuna abia se dezlănţuise. Ea îşi lua avânt, apuca râzând în hohote acest gândăcel de fier şi-l

plesnea cu toată puterea, căutând să-l strivească sau să-l rupă în două.

6

Remorcherul nu se întoarse la combinat nici în prima zi, nici în zilele următoare – zile lungi şi aspre, la fel ca lanţul muntos al Curilelor.

Apollinari nu mai ceruse veşti de la căpitanul portului Severo-Curilsk despre soarta remorcherului. Pe la amiază, în ziua de cinci decembrie, în rada combinatului „Podgornâi“ sosi şi seinerul având la bord pe inspectorul de avarii Klimov. Vasul acostă la cheu nu departe de „S.R.T.-351” a cărui descărcare încă nu se terminase. Căpitanul seinerului aduse la cunoştinţă că remorcherul „J-257“ nu sosise la Severo-Curilsk.

De la mânerul radiotelegrafului – fie că acesta era pus în mişcare de mâna oacheşă, cu unghii rotunde, a aleutului fie de degetele albe, refractare bronzării, ale Katiei – zburau în eter comunicări alarmante. De obicei radiogramele combinatului nu stârneau un interes deosebit; conform regulii încetăţenită prin diverse servicii, ele treceau alene de la o masă la alta, dintr-un birou într-altul. Acum însă ele răzbeau uşor chiar şi prin uşile masive, capitonate cu piele sau dermatină, ale conducătorilor de trusturi şi direcţii generale. De soarta celor şase marinari începură să se ocupe toate direcţiile generale şi trusturile ale căror vase navigau prin partea nordică a Oceanului Pacific şi în mările învecinate.

Dealtfel Rapohin era sigur, nu ştia nici el de ce, că remorcherul, ca să scape de furtună, acostase undeva la ţărm, că oamenii nu se aflau prea departe şi în curând vor da un semn de viaţă prin

focuri aprinse pe mal. Rapohin luă remorcherul „J-135” de la operaţia de descărcare şi-l trimise să cerceteze ţărmul dinspre Oceanul Pacific al Paramuşirului şi al Insulelor Pasărilor. Folosind vremea liniştită, „J-135“ intră în fiecare golfuleţ. Echipajul cercetă stâncile din apropierea ţărmului, regiunea de la poalele colinelor înzăpezite, fâşia de litoral pe care o scăldau valurile, dar totul fu zadarnic.

În noaptea de şapte spre opt decembrie, sosi de la Severo-Curilsk o comunicare cum aă remorcherul „J-257“ nu se găsea în port şi nici nu fusese pe acolo de la treizeci noiembrie, când dusese cu el la „Podgornâi”, proviziile, pe contabil, salariul pentru cea de a doua chenzină pe noiembrie şi actele pentru bancă.

Căpitanul de rangul doi Klimov se stabili la Rapohin. El coborî vesel de pe vasul pescăresc ce-l adusese – era bărbierit marinăreşte, „cu perdaf”. Pe Klimov îl bucura ziua liniştită şi soarele care părea o pată gălbuie pe cerul cenuşiu; îl încântase drumul parcurs în bune condiţii de la Petropavlovsk la „Podgornâi”, ca şi iscusinţa oamenilor care trăgeau la rame în barca ce-l aduse la mal.

Cu faţa radioasă, cam roşcat la înfăţişare, zâmbind cu dărnicie în jur, el păşea alături de Rapohin destul de uşor, cu toate că ducea în mână un geamantan respectabil. Zâmbetul lui Klimov îţi sărea în ochi de la prima vedere – era un zâmbet larg, ce-i descoperea dinţii albi. „Cât de diferiţi sunt unul de altul, te prinde şi mirarea!“ – se gândi Katia, şi probabil că nu numai ei îi fulgeră prin minte acest lucru, atunci când trecură cei doi, mergând de la ţărm spre casa directorului. Unul – radios, proaspăt; celălalt – nici mai mult, nici mai puţin – te făcea să te gândeşti la un coltuc uscat de pâine neagră.

— Cam prost stau lucrurile cu remorcherul nostru, – spuse îngrijorat Rapohin.

— Dar ce s-a întâmplat în fond?

Rapohin povesti pe scurt cele întâmplate.

— Sunteţi marinar? Aveţi studii de specialitate, sau cunoştinţe din practică? — întrebă Klimov, pronunţând repede cuvintele.

— Sunt specialist în blănuri, – zâmbi Rapohin. — Şi încă cu studiile netermiinate. Aici mă aflu trimis de partid.

— Ştiţi, în meseria noastră se întâmplă multe. — Klimov lăsă geamantanul jos şi se întoarse pe jumătate spre ocean. — Marea trebuie s-o cunoşti. Mie mi s-a întâmplat odată ceva atât de necrezut, încât o s-o luaţi drept o snoavă. Mă odihneam pe ţărmul mării împreună cu soţia, nu departe de Soci. Plecasem pe plajă şi era o zi când marea îşi făcea de cap – ce-i drept nu chiar ca prin părţile astea, ci doar aşa, un pic – ei, bine, marea ne-a răpit prosopul care era avutul statului, de la sanatoriu. — Vorbind, cei doi porniră mai departe. — Şi închipuiţi-vă că peste opt zile – noi şi uitasem de prosop – am plecat în vizită la nişte prieteni, la sanatoriul vecin. Ei bine, acolo, într-un loc destul de singuratic, la cel puţin cinci kilometri depărtare de sanatoriul nostru, marea ne-a dat înapoi lucrul dispărut. Şi nu că prosopul zăcea pe ţărm, asta încă mai treacă meargă, ci pur şi simplu ni l-a aruncat la picioare…

— Da-a… — făcu vag Rapohin. — N-am fost pe Marea Neagră. Am auzit multe de ea, am luptat în apropierea ei – flancul stâng al frontului nostru mergea până la mare, dar nu s-a nimerit să ajung chiar la ea…

Klimov nu se lăsă rugat şi povesti cu plăcere alte câteva întâmplări dramatice. Avea o memorie prodigioasă. Ţinea minte tot felul de lucruri petrecute în Marea Albă, în Oceanul îngheţat, în Marea Caspică şi în mările din Orientul îndepărtat, – şi asta cu amănunte – cu numele şi pronumele oamenilor, cu date precise şi tonajul vaselor. Repeta mereu: „La noi acolo. „Noi atunci…", „Ni

s-a ordonat…" Vorbea ca unul ce le trăise personal pe toate. „A cutreierat ceva", – se gândi Rapohin plin de admiraţie.

De la revărsatul zorilor şi până-n asfinţit, care în luna decembrie nu se lasă prea mult aşteptat, în rada portului ca şi la dane[24] zgomotul nu slăbea un moment. Nu-i uşor de descărcat din cale materialele pentru reparaţii şi alimentele, sute de obiecte diferite între ele ca volum şi fragilitate, – de la sticle de lampă, sau cutii cu biberoane, până la strungul pentru atelierul combinatului – să le cobori toate acestea în kungasul ce sălta mereu pe valuri într-o parte şi-n alta şi să le transporţi la ţărm. Dar descărcatul nu însemna decât jumătate din toată treaba. Trebuia să le găseşti la toate locul şi destinaţia, să iei măsuri în legătură cu fiecare colac de frânghii, fiecare duzină de topoare venite fără cozile respective (cândva o să se trimeată şi cozile!) şi care erau înşirate pe o sârmă ca mărgelele, sau sobiţe de fontă, pentru care întotdeauna se găsesc mulţi amatori. Ningea cu furie, fără încetare; bine cel puţin că rafalele vântului duceau o parte din zăpadă în râpe şi defileuri. Dar şi cea rămasă pe loc era suficientă pentru ca într-o zi-două să acopere lucrurile transportate la ţărm, şi încă aşa de bine încât „mărunţişurile" să nu mai poată fi găsite decât în primăvară.

Dar deşi Rapohin nu-şi vedea capul de treabă, gândurile lui se întorceau mereu spre remorcherul dispărut. Chiar nopţile, trezit de sforăitul în cascade al lui Klimov, Rapohin nu-şi găsea linişte; fuma ţigară după ţigară cu ochii aţintiţi în întuneric…

În două zile Klimov schimbă aspectul camerei lui Rapohin. Era de necuprins cu mintea cantitatea de obiecte, toate de bună calitate, frumoase, bine lucrate, mirosind plăcut şi extrem de utile, care se revărsaseră din geamantanul musafirului pentru

aclimatizarea lui în acest loc unde se afla vremelnic. Şi trei vieţi să fi trăit Rapohin, tot n-ar fi învăţat să strângă atâl de ordonat şi să utilizeze cu atâta iscusinţă toate aceste periuţe şi cuţitaşe, păhăruţe şi oglinjoare, plase pentru păr, elastice de mâneci, limbi nichelate pentru încălţatul pantofilor şi toate celelalte.

Rapohin se privi într-un rând în oglinda rotundă, îmbietoare, a căpitanului de rangul doi şi se dădu speriat înapoi. Oglinda mărea obiectele – chiar o epidermă delicată, bine îngrijită, o arăta acoperită cu o reţea deasă de pori şi celule. Ce să mai spunem atunci de faţa lui Rapohin! Nu, nu pentru unul ca el erau făcute asemenea oglinzi…

În noaptea de nouă decembrie, lui Rapohin i se păru că aude urletul prelung al sirenei în radă. Se sculă grăbit, căutând să nu facă zgomot, îşi trase cizmele, luă cojocul ce stătea pe scăunel şi-l îmbrăcă abia afară, unde vântul era să i-l smulgă din mâini. Înainte de-a ajunge la cheu privi cu atenţie siluetele întunecate ale vaselor acostate şi-şi dădu seama că se sculase degeaba. Toate erau aici ca în noaptea precedentă, ca şi cu două nopţi în urmă.

Rapohin se întoarse de la ţărm, pornind-o spre luminiţa roşie a staţiei de radio. Mergea posomorât, ţinându-se de otgon, prin locurile unde panta era mai abruptă.

Făcea de serviciu Katia. În ultimlele douăzeci şi patru de ore se ţinea legătura nu numai cu staţiile de radio de pe coastă, dar şi cu traulerele[25] pescăreşti aflate în larg. Acestea scotoceau suprafaţa apei cu reflectoarele lor puternice, în căutarea remorcherului „J-257“. Katia recepţiona radiogramele venite de la dragoare, însemna pe hartă pătratele cercetate, trecea în jurnal comunicările care nu conţineau nimic nou. Dragoarele purtau numere formate din trei cifre şi pe fişele completate de mână; Katiei apărea când şi când un nou număr, iar alături de el numele

căpitanului. 668… 349… 605… 647… 373… 392… Închizând ochii, Katia vedea parcă aievea traulerele înaintând cu greutate în oceanul dezlănţuit, parcă le vedea evitând ruliul[26] primejdios forţându-se să înainteze cu vadurile şi vântul din faţă, lăsând poate necercetate diferite unghiuri şi secţiuni din pătratele imaginare ale oceanului. Şi de fiecare dată Katiei i se părea că tocmai acolo, în acea porţiune necercetată, plutea pe talazuri remorcherul „J-257“, cu oamenii sfârşindu-se de foame.

Rapohin închise tăcut în urma lui uşa încăperii unde erau aparatele, se aşeză pe scăunelul liber de lângă Katia şi-şi aruncă ochii asupra fişei pe care alerga creionul ei.

— Păcat de băieţi, – oftă fata şi întinse directorului o radiogramă.

— O să se termine toate cu bine, Katia, – spuse Rapohin cu glasul nesigur.

Pleoapele fetei erau umflate, probabil de nesomn.

„Dar poate că a plâns?“ – se gândi Rapohin.

— Sigur că-i păcat, – adăugă Rapohin grav. — Eu îi cunosc prea puţin, Katia. Îl cunosc pe Petrovici şi pe ăsta… cum îi spune… pe mecanic.

— Pe nea Kostea?

— Da, da! L-am chemat în câteva rânduri la uscat, la uzina combinatului. E un specialist! — Rapohin tăcu un timp, apoi continuă. — Naiba ştie, noi nu ne găsim aici pe ţărm astâmpăr de grijă, şi ei poate stau liniştiţi în cabina lor!… Nu-i vezi pe oameni decât atunci când se-ntâmplă vreo avarie, vreo nenorocire, o abatere de la disciplină! Numai, în cazuri excepţionale! Mi-aduc aminte; bucătarului îi place să bea. E acolo şi un flăcău din Voroşi’lov- Usuriiski, cam scandalagiu, un anarhist în toată regula, nu-i aşa? — Katia tăcea. — Mai este şi un marinar din Vladivostok, velistul[27] acela. În iunie era cât pe ce să-mi

scufunde barca… Îi venise chef să se plimbe cu vele…

— Saşa, – îi aminti fata. — E şi Ravit, acela demobilizat din armată.

Rapohin rămase pe gânduri.

— E caraghios s-o spun, dar nu-i cunosc aşa cum trebuie, – spuse el sincer.

— Asta nu-i bine, – fu şi Katia de acord.

— Păi, cum să fie bine! — Rapohin îşi descheie cojocul – în încăpere era cald. Apoi continuă, parcă vrând să se convingă pe el însuşi; – Ai să vezi însă că toate o să se termine cu bine, Katia.

— Or să moară de foame… — spuse Katia în şoaptă

— E-e, prea curând… Nu moare omul aşa de uşor. Un om adevărat învinge de şapte ori moartea, iar a opta oară… — El se opri intenţionat şi apoi adăugă după o pauzăŞ – iar a opta oară o înşeală.

Katia începu să vorbească deodată repede – repede, parcă îi era teamă ca directorul să nu plece tocmai atunci; simţea nevoia imperioasă ca să-şi uşureze sufletul:

— Stepan Stepanovici, ei sunt băieţi foarte buni. Ştiţi ce om este Saşa? Soţia lui mi-e prietenă, şi are şi o fetiţă, Lizocika. Cât priveşte pe Viktor, nu l-aţi înţeles, el nu-i un anarhist, – vrea doar să umble pe mare, de aceea a şi venit în Curile, e însă un băiat foarte de treabă. Şi Ravil… — Katia rămase pic gânduri. — El e un tânăr serios, numai cam susceptibil…

— Pe toate le ştii tu, – spuse Rapohin admirativ; fără să-şi dea seama i se adresase cu „tu“. — Şi spuneai că eşti nouă aici!

Fata nu se mişcă, stătea în poziţia ei obişnuită; cu coatele pe masă, cu bărbia sprijinită în mâinile împletite una în alta. Rapohin îi puse mâna pe umăr, dar şi-o retrase numaidecât, deşi Katia rămase mai departe nemişcată. El fu cuprins de tulburare, ca şi când prin mână i-ar fi trecut un curent electric pornit de la umărul cald al Katiei.

Rapohin înţelese deodată că în faţa lui stătea nu o fetişcană, ci o femeie tânără care poate că serile se simţea tot atât de singură ca şi el; care era aşa de frământată pentru ceilalţi, într-o oarecare măsură şi pentrul faptul că tot ce privea propria ei persoană era dat uitării, lăsat încurcat, într-o situaţie complicată.

— Ce zăpuşală e la voi, – spuse Rapohin, punând mâna pe clanţă.

— Stepan Stepanovici, – spuse Katia sculându-se în picioare. — Azi a fost pe aici Klimov şi mi-a cerut să-i arăt jurnalul şi toate informaţiile ce le avem, în legătură cu remorcherul. Eu n-am ştiut dacă e voie… Pentru orice eventualitate, l-am amânat pe mâine… — Ea adăugă ziâmbind. — Într-un cuvânt, i-am tras o minciună.

— Arată-i totul, de ce să ne ascundem! Omul are nevoie, aşa e serviciul lui…

În drum spre căsuţa lui scundă, împrejmuită până-n fereastră cu un brâu făcut din brazde cu iarbă, Rapohin se gândea puţin indispus la faptul că Klimov, care ar fi putut căpăta copiile tuturor actelor de la el, se cărase nu se ştie de ce tocmai până la staţia de radio.

Când se întoarse Rapohin, Klimov era treaz.

Cu o lună în urmă, simţind o amorţeală ciudată a degetului mare de la piciorul drept, şi temându-se de o cangrenă din cauza nicotinei, căpitanul de rangul doi se lăsase de fumat. Acum sugea bomboane.

— De ce umbli noaptea? — întrebă Klimov, mutându-şi bomboana dintr-o parte în alta a gurii.

— Mi s-a părut că aud o sirenă în radă.

Klimov stătea culcat pe divan. Alături, pe speteaza scaunului, luceau palid galoanele de aur ale tunicii. Klimov mişca fără întrerupere degetele de la amândouă picioarele, lucru ce-i devenise o obişnuinţă.

— Rapohin, ai făcut prea multă zarvă, – făcu el cu indiferenţă.

Bomboana îl stânjenea la vorbit şi el o sparse cu zgomot între dinţi.

— Azi am fost la staţia de radio, am vrut să văd corespondenţa, dar ştii, fetişcana de acolo a căutat să se eschiveze… M-a amânat pe mâine. Bine instruită mai e…

Rapohin nu-i răspunse. Dacă s-ar fi apucat s-o apere pe Katia, Klimov abia şi-ar fi întărit părerea ce o avea.

— Mie şi aşa îmi este clar că s-a făcut zarvă mai multă decât trebuie. Ascultă-mă pe mine, amice, toate aceste direcţii generale ale industriei peştelui din Sahalin se află peste nouă ţări şi nouă mări, aşa că tot n-o să fie de niciun folos. De ajutat, n-o să ajute, în schimb vestea o să se răspândească în lumea întreagă.

— Şi ce-mi pasă mie? — răspunse tăios Rapohin. — Eu să-i găsesc pe oameni, asta mă interesează.

— Pe toţi îi doare de oameni, – observă Klimov pe un ton sentenţios. — De aceea şi existăm pe lume. Dumneata crezi că eu am venit aici, în plină iarnă, de plăcere? Tot grija de oameni m-a făcut să vin! Mai multă disciplină va aduce oamenilor mai multă linişte. O să puneţi la punct mijloacele de navigaţie în aşa fel, ca totul să fie în cea mai perfectă ordine – şi oamenii or să se afle în mai mare siguranţă. Asta înţeleg. Dacă ei sunt însă undeva pe mare, nu mai are niciun rost să te agiţi! De căutat trebuie să-i cauţi, dar cu chibzuinţă.

— Dacă mi s-ar da voie, – oftă Rapohin, – m-aş duce eu însumi pe mare să-i caut.

— Ei, poftim! — făcu Klimov aproape înveselit. Profilul său regulat se contura palid pe fondul spetezei divanului. — Eşti un romantic, Rapohin, iar la noi romanticii sunt înfrânţi.

— Unde asta „la noi“? La minister?

— În viaţa noastră de oameni realişti. — Klimov se întoarse pe-o parte, spre interlocutorul său. Sub el se auzi la început pocnind, iar apoi gemând jalnic un arc de la divan. Klimov surâse; – cântă divanul. Probabil că aşa ţi s-a năzărit un vuiet de sirenă în radă. — Rapohin tăcea şi Klimov continuă părinteşte; – Acum, Rapohin, eşti cum s-ar zice, plasat în focar; toate reflectoarele sunt îndreptate spre dumneata, toate luminile de bord ale dragoarelor care caută remorcherul în ocean. Remorcherul nu-l vede nimeni, în schimb pe dumneata, te văd toţi ca în palmă…

— Păi odată, şi odată tot trebuie să arăţi ce poţi, – răspunse mohorât Rapohin.

— Degeaba iei lucrurile astea în zeflemea. — În glasul lui Klimov se strecură o notă de asprime. — Dacă se întâmplă vreo nenorocire cu remorcherul, o să te scoată şi doar s-ar fi putut să rămâi.

— Dar înţelege odată, că nu despre asta e vorba!

Din întuneric auzi glasul uniform, sigur de el, al lui Klimov:

— Ba tocmai despre aceasta este vorba, prietene Rapohin! Nimeni nu ţi-a hărăzit dumitale să monopolizezi mila şi apoi, ce-i nevoie de milă? Nu construieşti comunismul cu ea. Şi mie mi-e milă de oamenii de pe remorcher, deşi nu-i cunosc. Pentru mine ei sunt, scuză-mă că-ţi spun, o materie abstractă, doar fire de nisip, ca să spun aşa, ori mici şuruburi, cum se obişnuieşte să se spună…

— E – ei! — Agitat, Rapohin se ridică puţin într-un cot. — Dar nu ţi-a trecut niciodată prin minte că fiecare din aceste fire de nisip reprezintă o viaţă, o gândire, un suflet? Nu? Ai fost pe front, Klimov?

„Ciudat! — se gândi supărat căpitanul de rangul doi. N-a văzut oare pe tunica mea decoraţiile?!“

— În ce priveşte mintea şi inima, asta-i altă chestiune, Rapohin. Acestea, după cum avea obiceiul să spună socrul meu; „Mai întâi trebuie pipăite”. Dar cum să le pipăi? Nu-i chip! Încă nu a

fost inventat un aparat pentru asta. Deci, nu despre aceasta e vorba. Înţelege odată, omule; în toate trebuie să existe ordine. În primul rând – ordine! Nu ne e îngăduit să ne lăsăm cuprinşi de febră, asta dăunează muncii. Ei, şi dacă s-a întâmplat? Forurile superioare au fost sezisate, s-au luat măsuri şi cu asta basta! Marea Ohotsk aproape în fiecare săptămână încearcă să înghită pe careva. Se întâmplă şi aşa, să treci la pierdere omul. A fost, dar nu mai este. Ce, să dăm alarma pentru orice fleac? Să începem: ajutor! săriţi! — Trebuie să ne gândim la ordine, Rapohin, la ritmul muncii. Altfel o să ne încurcăm. Chiar dacă inima sângerează, treaba…

— E imoral ce spui! Dezgustător! — strigă cu vocea răguşită Rapohin, care simţi deodată că-i este peste putinţă să mai asculte frazele curgătoare ale musafirului său. — În o mie nouă sute cincizeci şi unu mă dusesem pe continent ca să-mi aduc soţia. Când am sosit la raion, am văzut că acolo oamenii n-aveau pâine. Avuseseră o recoltă proastă – nu se obţinuse nici a treia parte din recolta medie de grâne. Secretarul îndeplinise cu chiu cu vai planul de predare a cotelor de grâne către stat şi nu-i mai păsa de nimic! Şedea încuiat la comitetul raional. Închipuie-ţi că-i era frică să telefoneze la comitetul de ţinut ca să nu-şi compromită autoritatea! Am reuşit în sfârşit să ajung la el, dar dumnealui a început să-mi facă o teorie întreagă. „Nu se poate, – zice, – să aducem la sate grâu. Nu se poate în niciun caz. O să-i corupem pe colhoznici. N-o să mai fie niciun fel de ordine…” Eu am lăsat atunci totul baltă şi am plecat la Comitetul Central.

— Şi a ajutat la ceva? — strecură Klimov prudent.

— Cum să nu! — exclamă Rapohin. — L-au zburat pe secretar din fotoliul ce-l ocupa. Înţelegi? El nu se gândea la oameni. Se rătăcise din întâmplare în partid. Ei, şi pe urmă au adus şi grâu.

Fără pâine doar nu se poate. Dar dumneata eşti comunist? — îl întrebă el deodată.

— Desigur, – ripostă rece căpitanul de rangul doi.— Şi-ţi mai aduc la cunoştinţă că am fost şi eu pe front. — Klimov îşi aminti de povestirile lui Rapohin despre front. — Numai că noi am luptat fiecare pe fronturi diferite.

— Da, într-adevăr, – încuviinţă Rapohin, apoi încheie liniştit; – Am de gând să mă adresez cerând ajutor şi Consiliului de Miniştri.

— Asta privitor la ce? — întrebă Klimov.

— Cu privire la remorcher. Consiliul de Miniştri ne va da ajutor. O să dea ordin flotei şi grănicerilor să-i caute. O să trimeată şi aviaţia. Forţă, nu glumă. Ne-ar fi greu s-o scoatem la capăt fără ei.

— Rapohin, vrei să te sinucizi, – spuse Klimov cu convingere. — Mai bine revino la realitate! N-are altă treabă guvernul decât să se ocupe de remorcherul dumitale!

— Mai aştept o zi şi apoi comunic prin radio la Moscova, – continuă Rapohin. — Iac-aşa.

Klimov stătea întins, tăcut, fără să mai manifeste vreun interes pentru interlocutorul său.

A doua zi de dimineaţă, Klimov se mută de la Rapohin. Nu mai voia să fie găzduit de el. Se înţelese cu inginerul şef, ocupă biroul acestuia, mutându-şi acolo tot calabalâcul. Lui Rapohin îi explică scurt şi deschis:

— Nu ne simţim bine împreună. Şi în afară de asta, am început să dorm prost.

Dar important era faptul că din ziua aceea Klimov începu să se intereseze îndeaproape de soarta remorcherului. În biroul inginerului şef începură să fie chemaţi lucrătorii combinatului; şeful sectorului de încărcare-descărcare, Mitrofanov de pe „J-135“, care cumula şi funcţia de căpitan al flotilei combinatului „Podgornâi”, căpitanul remorcherului dispărut şi mulţi alţii.

Oamenii părăseau acest birou cu un sentiment vag de îngrijorare; nu pentru remorcherul dispărut fără urmă, ci pentru soarta lor proprie. Klimov întocmea cu răbdare procesele-verbale în care trecea întrebările şi răspunsurile, apoi le citea grăbit pe un ton posac şi-i punea pe oameni să iscălească. Aceştia se uitau uimiţi cum îi zbura peniţa pe hârtie.

Pe căpitanul remorcherului „J-257“, care abia se întorsese dintr-o explorare zadarnică, îl jigni lipsa de încredere pe care i-o arătă Klimov.

— Cum vine asta, dumneavoastră mă bănuiţi că în mod intenţionat n-am găsit remorcherul? — întrebă el direct.

— Nu ştiu, nu ştiu. — Klimov făcu un gest cu mâinile.

— Nu mă interesează presupunerile. Mie îmi trebuiesc fapte concrete.

Căpitanul îi aruncă o privire duşmănoasă şi începu să răspundă monosilabic, prin: „nu’’, „da“, „nu ştiu“…

Cu Mitrofanov căpitanul de rangul doi fu mult mai amabil. Se ştia doar că Mitrofanov pornise şi el spre Severo-Curilsk împreună cu remorcherul dispărut şi că în aceeaşi zi se întorsese la combinat. Prin urmare, era posibil să se întoarcă! Prin urmare, totul era o chestiune de ordine, de disciplină şi nimic mai mult. Când Mitrofanov intră în birou încălţat în pâslarii lui mari şi lăsând urme ude pe podea, Klimov îl învălui într-o privire plină de bunăvoinţă.

— Luaţi loc, luaţi loc, – îl îndemnă Klimov prietenos din spatele biroului, părăsindu-şi locul şi instalându-se în faţa lui Mitrofanov. — Sunteţi căpitanul remorcherului „J-135“ – nu?

Mitrofanov dădu din cap afirmativ.

— Singurul martor serios ca să zic aşa, un martor ocular, – continuă Klimov, uitându-se atent în ochii albaştri, obosiţi ai lui Mitrofanov. — V-am chemat ultimul şi asta în mod intenţionat. — Lui

Klimov parcă i se ştersese din minte numele, pronumele şi numele după tată al marinarului care şedea în faţa lui. Căpitanul remorcherului „J-135“ – atât şi nimic mai mult. — Am vrut să-mi fac o imagine clară a situaţiei, înainte de a sta împreună de vorbă – iar dumneata să întregeşti această imagine, mai punând, cum s-ar spune, ultimele trăsături de penel.

— Grea sarcină, – tovarăşe căpitan de rangul doi, — zâmbi Mitrofanov. — Nu sunt tare în pictură, iar în cazul de faţă mă tem că nici Aivazovski[28] n-ar scoate-o la capăt, – şi după o scurtă pauză el continuă; – aşa încurcătură n-am pomenit de când sunt.

— Să încercăm totuşi, tovarăşe căpitan. — Pomenirea numelui lui Aivazovski fu neaşteptată pentru Klimov, dar el nu-şi pierdu cumpătul. — Noi avem o oarecare superioritate faţă de Aivazovski: avem regulamente, avem o linie de urmat, cum s-ar spune… — Klimov strânse puternic din buze, umflă obrajii şi schimbă brusc tonul; – Când aţi luat hotărârea de a vă întoarce la combinat, aţi comunicat această hotărâre a dumneavoastră remorcherului ce vă urma?

— Le-am dat ordin să mă urmeze.

— Şi ei? — întrebă grăbit Klimov.

— Ei au răspuns: «Mergem la „Podgornâi“.»

— Cum?

Mitrofanov nu înţelese întrebarea.

— Adică prin ce mijloace anume au răspuns? — preciză Klimov. — Cu ajutorul cărui fel de semnalizare?

— Au acolo un marinar tânăr, Viktor îl cheamă, şi el mi-a strigat din gură. — Observându-l pe căpitanul de rangul doi că începe să se crispeze ca apucat de crampe, Mitrofanov adăugă confuz; – Am trecut foarte aproape unul de altul, puteam să ne-ajungem cu mâna…

— Diletantism… — mormăi Klimov. — Dracu’ ştie cum mai poţi numi asta!… Un băieţandru

oarecare, un novice într-ale marinăriei, urlând în plin ocean.

— Secundul celuilalt remorcher era pe comandă, la timonă. Şi a transmis prin marinarul acela. Se întâmplă, tovarăşe căpitan de rangul doi…

— Bun. Şi mai departe?

— Mai departe? Au virat şi-au pornit după noi.

— Dumneata personal ai urmărit cum a virat remorcherul „J-257“?

— E clar că da.

— Ştii, nu e tocmai clar. Remorcherul totuşi nu-i nicăieri. Când l-aţi pierdut din vedere?

— Îndată ce „J-257” a pornit după noi, a început să viscolească, – o trombă de zăpadă care a ţinut mult timp, aşa că ne-am pierdut unul de altul. Vase ca ale noastre, nu au aparat radar. — Mitrofanov desfăcu braţele cu un aer vinovat.

— Deci dumneata nu poţi să afirmi cu toată certitudinea că remorcherul „J-257“ a pornit spre combinat.

— Păi unde în altă parte să meargă? — făcu mirat Mitrofanov. — Cu buncărele goale, fără alimente… Numai spre combinat putea merge.

— Da, dar dumneavoastră aţi ajuns, şi ei nu-s nicăieri.

— Am ajuns… — spuse tărăgănat Mitrofanov. — Dar se putea întâmpla prea bine să nu ajungem. Ce iad a fost! În două rânduri ne-am gândit: – S-a zis cu noi, eram gata să acostăm forţat. Am avut noroc, tovarăşe căpitan de rangul doi, se zice că sunt norocos…

— Norocos, – repetă Klimov sculându-se în picioare. — Nu, nu, dumneata stai jos… Spui, că aţi avut noroc. Eu socot că şi priceperea joacă un rol, şi disciplina.

— Disciplină desigur că a fost, – Mitrofanov se îndreptă în scaun, – la noi e la înălţime.

— Dar la alţii? — Klimov era nerăbdător să audă răspunsul.

— Despre alte combinate nu ştiu. Depinde unde. În general, însă, ţin să vă spun că prin aceste meleaguri sunt condiţii destul de grele şi oamenii păstrează disciplina.

„Eşti cam greu de cap“, – se gândi Klimov şi preciză;

— Dar la ei, pe „J-257“ cum stau cu disciplina?

— A-a! — răspunse din toată inima Mitrofanov. — E un echipaj bun. S-au nimerit toţi oameni de ispravă…

— Dar totuşi n-au sosit.

— Erau doar fără căpitan, – căută să explice cu multă răbdare Mitrofanov. — E bun şi secundul, la cârmă nu-l întrece nimeni, dar nu e decât la primul sezon când navighează prin părţile acestea. Petrovici nu poate să se apropie de ţărm cum o fac eu. Nu cunoaşte încă ţărmul destul de bine. Nu-l poţi învinui.

— Noi, tovarăşe căpitan, n-avem de gând să învinuim pe nimeni. Aşa că degeaba îi aperi, – preciză cu asprime Klimov.

— N-am de ce să-i apăr, – i-o întoarse tăios Mitrofanov. — Trebuie să ne doară inima de ei omeneşte. Să te afli pe o asemenea vreme în plin ocean… Br-r-r! — El se zgribuli câteva clipe, clătinând din capul blond, tuns scurt.

— Uite ce e, – spuse Klimov. — Scrie-mi un raport. Numai, cât mai puţin sentimentalism şi… Aivazovski. Am nevoie de fapte. Fapte concrete.

Mitrofanov se sculă liniştit, îl privi blajin pe Klimov şi spuse tărăgănând intenţionat cuvintele:

— Am să fac… asta putem noi să facem, tovarăşe căpitan de rangul doi. E chiar mai uşor pentru mine. Fapte, fapte concrete. Doar că faptele vor fi aceleaşi pe care vi le-am spus. Pot să plec?

Klimov încuviinţă din cap şi timp de câteva secunde privi spatele lat al lui Mitrofanov, fără să-şi fi putut da seama până la urmă, dacă discutase cu un om inteligent sau cu unul redus la minte.

Fişele personale ale membrilor echipajului se aflau pe birou, în faţa lui Klimov. Ele la rândul lor îl făceau să-şi pună zeci de întrebări pe care, după părerea căpitanului de rangul doi, le putea ocoli numai un „romantic” fără leac, de felul lui Rapohin. De ce, de exemplu, un fochist cu multă experienţă cum era Nikolai Voronkov, navighează începând din primăvara aceasta, ca bucătar la bord? Şi încă în ce condiţii! Pe un remorcher cu un echipaj de opt oameni! Se ştie că nimeni nu trece de florile mărului, într-o muncă mai prost plătită! Prin urmare i s-a întâmplat lui un bucluc, dar ce anume? Marinarul Alexandr Jebrovski, absolvent al unei şcoli medii, făcuse serviciu chiar la o societate de cercetări ştiinţifice. „Probabil că e unul din acei vântură ţară care nu-şi găsesc nicăieri locul căutând mereu ceva nou şi care, până la urmă nimeresc la reeducare”, – remarcă Klimov în sinea lui. Din fişe reieşea că patru din cei şase marinari nu aveau familie – nici soţie, nici copii. Aceasta îl alarmă pe căpitanul de rangul doi; „Oameni care n-au prins nicăieri rădăcini. Da… frumoasă repartizare a cadrelor!“

Când se întâlnea cu Rapohin, Klimov tot mai căuta încă să-i vâre acestuia minţile în cap. „Vezi că o să-ţi jumulească urechile. Singur îţi cauţi beleaua. Şi Vladivostokul are legătură cu Moscova. Are şi staţie de emisie nu numai de recepţie. Dacă o să fie nevoie se vor pune în legătură. Ce te pripeşti?“ Dar Rapohin rămase cu încăpăţânare la ideea lui şi în ziua de zece decembrie, la douăzeci şi patru de ore de la discuţia ce-o avuseseră atunci noaptea, el expedie telegrama la Consiliul de Miniştri. Oamenii din combinat aflară de trimiterea telegramei şi pentru toţi fu o zi plină de emoţii.

În dimineaţa de unsprezece decembrie, Klimov îl invită pe Rapohin în biroul inginerului şef. Căpitanul de rangul doi era ca întotdeauna pus la punct, ras şi frezat.

— Iată ce este, Rapohin, – spuse Klimov prietenos. — Noi suntem bineînţeles nişte oameni mărunţi aici, dar asta nu înseamnă că trebuie să facem degeaba umbră pământului. Până una-alta şi noi trebuie să ne punem în stare de alarmă – el lovi cu mâna peste teancul de procese verbale întocmite în urma cercetărilor – avea o mână durdulie, cu unghii late cât toată grosimea degetului. — Am reconstituit aproape întregul tablou. Să ştii că nu-ţi face cinste, absolut deloc…

— De fapt, despre ce-i vorba? — îl întrerupse Rapohin.

— Uite ce este, nu e cazul să tuni şi să fulgeri, – spuse Klimov, închizând pe jumătate pleoapele. — N-are niciun rost. — Sunt însă aici multe lucruri revoltătoare, o totală nepricepere şi dracu' mai ştie ce…

Rapohin se roşi ascultând imputările aspre, întemeiate, ale lui Klimov. Inspectorul de avarii îşi cunoştea meseria. El descoperi uşor lipsurile ce le avea combinatul în munca sa, mai ales tot ceea ce era în legătură cu mica lui flotilă. Rapohin nu se pricepea destul în acest domeniu; nu era deloc simplu, chiar şi pentru un om energic ca el, să-şi însuşească şi numai în trei ani, toate secretele artei marinăreşti.

Rapohin ar fi putut să spună fireşte câte ceva despre condițiunile în care lucrau, despre lipsa de specialişti. Dar el tăcea. Klimov avea dreptate, era ruşinos să invoce acum diferite circumstanţe atenuante.

— Pentru asemenea lucruri trebuie să răspunzi, – continuă mai moale Klimov, observând că faţa directorului începea să se acopere cu pete. — Se pune problema, cum poţi să răspunzi. Dumneata ştii foarte bine că pentru una şi aceeaşi greşeală, în împrejurări diferite, poţi să răspunzi în mod diferit. Câteodată răspunzi cu capul, alteori cu carnetul de partid…

— Pentru mine este acelaşi lucru, – se oţărî Rapohin.

— … iar câteodată, cum spui dumneata, poate să se rezume la o uşoară sperietură. Dacă nu s-ar fi prăpădit oamenii…

— De ce-i şi înmormântezi? O să-i găsim.

— Nu despre ei vorbesc. Despre dumneata e vorba acum.

— Şi pe mine e prea devreme să mă înmormântezi! — Rapohin se sculă şi făcu câţiva paşi prin biroul strâmt, aproape atingând cu corpul peretele de scânduri. — N-am murit eu atunci când după toate aparenţele trebuia să mor! Pe mine nu mă sperii cu procese verbale. Cât despre învăţătura ce mi-ai servit-o îţi mulţumesc. De-ar veni mai des… specialişti, ne-ar fi şi nouă mai uşor să muncim. Iar în ce priveşte linia de urmat, tovarăşe Klimov, în privinţa asta, sincer să-ţi spun, noi doi n-o să ne înţelegem. Că doar şi eu fac parte din firicelele astea de nisip. Da, da, şi mă mândresc cu asta…

Klimov se strâmbă nemulţumit, cu un aer de oboseală.

— Miroase a demagogie. — Apoi se sculă şi el în picioare. — De ce ţi-o fi arzând de ceartă, măi omule. E prostesc! Pentru ce îmi bat eu capul? Pentru ca să fie ordine… Bine, bine, – spuse el grăbit, observând o sclipire duşmănoasă în ochii lui Rapohin, – dă-o încolo! Iată ce, ia procesele verbale şi scrie-mi un raport oficial. Să lăsăm deoparte toată bravura asta lipsită de sens.

— Nu scriu nimic! — Clocotind de mânie, Rapohin despică aerul cu mâna, de sus în jos. — E prematur! M-auzi?! E prea devreme să mă scuturi ca pe un păr, că nu-s copt încă. Eu, tovarăşe Klimov, deocamdată am să continui căutările, iar de scris, nu scriu nimic.

— To-va-răşe Rapohin! — începu Klimov tărăgănat, dar uşa se deschise larg şi în faţa lui îşi făcură apariţia Apollinari şi Katia; abia mai puteau

răsufla, erau plini de zăpadă până la brâu, fără paltoane, numai cu căciulile lor cu urechi.

— Stepan Stepanovici! — strigă Katia, şi scăpând radiograma care o avea în mână, încercă stângace, înfrigurată, să prindă foaia ce-i aluneca mereu printre degete. În sfârşit o prinse şi i-o dădu lui Rapohin.

Apollinari, ştergându-şi cu mâna fruntea-i lată şi faţa, repeta mereu;

— Când nu-i nevoie sunteţi toţi acolo la staţie, iar când trebuie, nu-i nimeni! Trebuie să fug eu după voi. Îmi bate inima să-mi pleznească nu alta!

Bătrânul aleut socotea că nu era de demnitatea unui bărbat să-şi manifeste sentimentele zgomotos. Totul era cum trebuie, cum se cădea să fie. A fost trimisă radiograma şi a sosit răspunsul.

Printre rândurile aşternute în grabă de mina Katiei, Rapohin vedea parcă feţele bătute de vânt ale cartnicilor şi matrozilor, pe radiotelegrafişti în faţa aparatelor lor, pe mecanici şi timonieri, decolarea turbată a aparatelor cu reacţie, siluetele de un cenuşiu închis al vaselor de război. Moscova dăduse ordin să fie căutat remorcherul. Aviaţia, flota porneau în căutare. Acum e acum!

Uitând de neînţelegerea lor, el îi întinse lui Klimov radiograma.

— Te-ai născut într-o zodie fericită, Rapohin, – spuse acesta cu glas răsunător.. — Te felicit. — Şi aruncând în treacăt o privire încruntată celor doi radiotelegrafişti îl întrebă pe director cu vocea scăzută; – spune, de oamenii care sunt pe remorcher eşti… sigur?

— Cum? — făcu directorul, crezând că nu auzise bine.

— Te întreb, dacă eşti sigur că oamenii nu sunt în stare să facă vreo bucată? Ştii, e o chestie cu oceanul, n-ai cum să pui pe el borne de graniţă. Iar pe remorcher sunt patru holtei, care nu mai au pe nimeni. Ai, ce zici? — Dar speriindu-se de figura minioasă a lui Rapohin, Klimov îndulci întrebarea:

– Eu întreb pentru cazul când ar încăpea pe mâna străinilor. Dacă vor încerca să le frângă voinţa, or să-şi păstreze ei onoarea?

Dar Rapohin nu avu timp să răspundă, pentru că tânăra telegrafistă se şi repezi asupra lui Klimov.

— Eşti un om mic la suflet! — strigă ea, înaintând spre el. — Cum îndrăzneşti să spui aşa ceva! Ei sunt doar tovarăşi de-ai noştri… Ei sunt mai buni decât eşti dumneata. — Sufocându-se de furie, ea se întoarse neputincioasă spre Rapohin şi izbucni în plâns.

— Să ne strice o bucurie aşa de mare!… Aşa de mare!…

— Katia, – spuse Rapohin, – nu poate să rămână fără nimeni staţia de radio. Ce-i cu dumneata?

Stăpânindu-se vizibil, Katia se întoarse spre uşă şi ieşi tăcută.

— Las’ că şi tu eşti bine! — se răsti deodată Rapohin la Apollinari. — O să vă îmbolnăviţi amândoi de congestie pulmonară şi ce-o să mă fac atunci?

— Belicoasă fată, – spuse în sfârşit Klimov. — Probabil că are un logodnic pe remorcher. Cum s-ar spune, ăsta-i motivul, un tânăr… Nu?

— Nu ştiu, – răspunse rece Rapohin. — Nu mă pricep să pătrund asemenea amănunte. — Mai reciti o dată telegrama şi spuse eu un aer preocupat. — Trebuie să convocăm un miting! — apoi împăturind foaia de hârtie, o vârî în buzunarul de la piept. — Poate o să le spui ceva oamenilor, tovarăşe Klimov?

— Cu plăcere! — răspunse căpitanul de rangul doi.

7

Oceanul se liniştise şi vântului furios de nord-vest îi luase locul cel de ta vest şi sud-vest, – zăpada cădea neîncetat, când lin şi maiestuos, când în rafale, pieziş, asemenea unor lovituri de sabie, uneori învolburându-se într-o horă drăcească.

După ce se mai potoli hula, Ravil se căţără în cuşeta de sus şi rămase acolo tăcut ca un hârciog. Continua să refuze mâncarea. Când Petrovici împreună cu Saşa, încercau în faţa hărţii întinse pe masă. Să traseze drumul remorcherului, Ravil devenea atent. Câteodată, săltându-se într-un cot, reuşea să arunce o privire peste capetele lor şi să vadă pe hartă liniile subţiri în zig-zag, lăsate de vârful. Ascuţit al creionului, dar nu izbutea să priceapă unde se afla remorcherul. Toate aceste carturi, grade şi discuţii privitoare la declinaţiile busolei şi chiar stabilirea drumului vasului, erau discuţii pe care nu le putea pricepe un novice într-ale marinăriei.

În trusa sanitară a lui Saşa era şi aeronum şi Ravil înghiţea supus tabletele. Nu se simţea mai bine după ele, dar îi venea greu să-l contrazică pe Saşa. Acesta era un fel de felcer al bordului; încă la Vladivostok, maică-sa îi vârâse în geamantan o cutie plină cu prafuri, pilule, alifii.

După şase zile şi şase nopţi de plutire în derivă Ravil coborî pe neaşteptate din pat în timpul prânzului, se aşează la masă şi-şi turnă în farfurie zeama ce mirosea puternic a foi de dafin.

Lingura de metal îi arse buzele şi cerul gurii. Mecanicul scoase din cufăr o lingură de lemn, pictată artistic, şi i-o întinse. Ravil mâncă o farfurie întreagă, umplu o a doua şi dând-o gata şi pe aceasta, mai bău două căni de ceai.

63

— Iată, – spuse secundul, care-l observase atent pe Ravil, – acum a primit şi Roman botezul mării.

— N-o să iasă un bun marinar din mine, Petrovici.

— Intreabă-l pe Saşa, interveni mecanicul, – cum i s-au întors lui mațele pe dos la prima lui furtună!…

Ravil aruncă o privire neîncrezătoare spre Saşa. Putea oare să i se întâmple lui Saşa aşa ceva, el care se pricepea într-ale marinăriei, aproape tot atât de bine ca şi secundul?

Saşa zâmbi ruşinat, dar nu se dădu bătut cu una cu două.

— Trânteşti şi tu, aşa, câte una!… — se apără el. — Ai tu darul să născoceşti!…

— Saşa adormise un pic în latrină, – continuă mecanicul. — Acolo e cald, – doar alături e cambuza. El dormea, iar noi îl căutam de zor. Ne era frică să nu fi căzut în mare. S-a dat „stop“ la sala de maşini…

— Ascultă Kostea… — încercă zadarnic Saşa să-l întrerupă.

— Am oprit maşinile şi deodată auzim pe remorcher un fel de hârâit: „H-r-r-r, h-r-r… „■— da’ aşa de tare s-auzea că m-am întors spre maşini: ce-o fi cu ele, zic! — fac fiţe? Şi când colo, era Saşa care sforăia! — Mecanicul controlă cu palma lingura, să vadă dacă Ravil o ştersese bine, apoi o băgă sub pernă şi continuă să povestească. — M-a apucat răul de mare, fraţilor, – zice el, – n-am mai navigat demult…”

— Sigur că nu mai navigasem demult, – se stropşi Saşa la el – ultima dată navigasem cu tata în patruzeci şi şapte.

— Pe un vas de pasageri? — întrebă bucătarul. — Într-o cabină?

Saşa dădu din cap afirmativ.

Bucătarul, făcând mâna pâlnie, o apropie de gură şi umflându-şi ironic nările scobite, spuse:

—Asta, Saşok, se cheamă a călători, nu a naviga. Înseamnă să te plimbi. Abia pe „Juciok” ai început să navigi. Te-ai târât de-a buşilea până atunci… Ca un copil mic.

— Şi să manevrezi velele, după tine, tot un fleac e?

Saşa începu să clipească des, gata-gata să se lanseze într-o discuţie fără sfârşit.

— Permiteţi-mi să vă întreb, – continuă bucătarul, închizând ochii pe jumătate cu un aer şiret – şi unde anume aţi navigat cu vele?

— La Zolotoi Rog, în golful Amur… Pe iaht.

— Ah, pe iaht! — pufni în râs bucătarul. — Marinelii care plutesc pe întinsurile „nemărginite” ale golfului ca şalăul în adâncurile sosului cu hrean…

Saşia se sculă, îşi încheie scurta vătuită cam prea largă pe el şi se adresă secundului cu o voce subţire, pătrunzătoare:

— Mă duc. Trebuie să intru de cart.

— Dă-i drumu’! — încuviinţă Petrovici cu un gest ce-i era characteristic; o aruncătură, din cap, în sus spre stânga.

— Şi cu oţet! – strigă bucătarul în urma lui Saşa. Marinarul nu răspunse.

— Lasă-l, – făcu dojenitor secundul.

Petrovici fuma alene, ţinând cu băgare de seamă în vârful degetelor cartonul ţigaretei, ca pe o ţigară din acelea răsucite de el.

— Tatăl lui Saşa a fost un mecanic straşnic, – spuse Kostea, când tânărul închise în urma lui uşa cabinei. — Când eram încă fochist, am navigat cu el pe pescuitorul de crabi „Anastas Mikoian”. Se întâmpla să-l vezi umblând pe punte, privind la scoaterea năvodului, sau la caşaloţii care hărţuiau vreo balenă, simţea însă de la distanţă cum îi funcţionează maşinile, fiecare răsuflare a lor, de parcă era acolo, lângă ele. Saşa îi seamănă la înfăţişare, dar e mai fără astâmpăr…

— O să se potolească el, – spuse încrezător secundul. — După ce o să navige cât taică-său şi firea o să i se domolească.

Mecanicul nu reuşea cu niciun chip să aibă o atitudine consecventă faţă de Saşa. Faptul că

acesta era fiul lui Serghei Petrovici, vestit prin părţile acelea, care după ureche era în stare să descopere defectul oricărei maşini, chiar dacă era vorba de vasele de captură, îi trezea lui nea Kostea un respect involuntar pentru Saşa. În afară de asta, Saşa se pricepea de minune la manevrarea velelor şi a tachelajului, iar cât privea teoria navigaţiei, era poate, mai tare ca toţi dintre cei de pe remorcher.

Mecanicul nu se împăca însă cu firea lui Saşa; deşi tânăr, acesta căuta mereu să-i dăscălească pe ceilalţi. Nu preţuia avutul, nici al lui, nici al statului; „Se vede că nu s-a zbătut prea mult ca să le aibă, de aceea nu le ştie preţul, – se gândea adeseori mecanicul. — De! Îi dă mâna!… Şi mai are o dambla; pretinde ca în orice condiţii, echipajului să i se servească mâncarea numai în cabină şi neapărat în farfurii spălate. Da' ce, se trezeşte în careul ofiţerilor? Remorcherul e remorcher şi nu vas de pasageri…"

Mecanicul îşi petrecuse viaţa pe vase nearătoase, scorojite şi cu maşini vechi. Goeletele, seinerele mici pescăreşti, remorcherele îşi făceau neobosite serviciul, începând sezonul de navigaţie devreme şi încheindu-l printre ultimele. Ele îşi făceau de obicei plinul de carburanţi la repezeală; după vasele de pasageri şi de transport, după vasele frigorifere, atunci când orele până la plecare erau numărate. În încăperea strâmtă de pe remorcher se aflau nouă paturi, cufere, o masă, scăunele şi tot aici mai era îngrămădită şi o sobiţă în care ardeau cărbuni. Mai păstrează dacă poţi curăţenie în zilele reci de toamnă, curăţenie care îţi încântă aşa de mult ochiul pe transatlantic! Şi apoi rejgiunea Curilelor are un calendar al ei propriu; primăvara e vecină bună cu toamna. Se întâmpla ca toamna să-şi facă apariţia la începutul lui august, şi să ţie trei-patru luni lungi, cu geruleţ şi zăpada umedă. Uşa cabinei dădea direct pe punte şi oricât aveai grijă, valul stropea destul de des scara şi podeaua cabinei. Era o viaţă expusă

tuturor vânturilor, o viaţă în văzul tuturor… Când nea Kostea era îmbarcat ca fochist pe vasele pescuitoare de crabi, praful de cărbune îi pătrundea atât de adânc în porii mâinilor şi ai feţei, că niciodată nu le putea spăla aşa ca să fie complet albe, oricât săpun ar fi consumat. După ce-şi făcea cartul, umbla curat, cu faţa lucind de atâta spălat, şi totuşi, dacă l-ai fi pus alături chiar şi de-al cincilea ofiţer de punte al unui pachebot, oricine privindu-l cu atenţie pe nea Kostea ar fi spus; ăsta e fochist şi ăstălalt ofiţer de punte. Şi nu greşea. Munca de mecanic era mai curată, dar nici aici nu se putea evita uleiul de maşină, funinginea lipicioasă de pe pereţii despărţitori şi petele de ulei de pe haină şi pantaloni…

Da, orice s-ar spune, viaţa îl învăţase pe nea Kostea să poarte de grijă lucrurilor sale. Aproape toţi banii i se duceau pentru întreţinerea soţiei şi fiicei lui care locuiau lângă Astrahan, de asemenea pentru mâncare, pe nevoile lui personale, pe paharul de spirt diluat cu apă. Dintr-o veche obişnuinţă era abonat la „Komsomolskaia Pravda“ şi de fiecare dată când plătea abonamentul, făcea invidios socoteala ce economie realiza bucătarul, care, de cincisprezece ani – de la vârsta de treizeci de ani – era abonat şi citea „Pionerskaia Pravda”. Mecanicului nu-i păsa de confort, însă îi plăcea îmbrăcămintea călduroasă şi de bună calitate. Zăbovea mult timp în magazie alegându-şi haina de ploaie, cizmele, scurta vătuită, întindea în mâini tricoul, îl privea în lumină, îi cerceta spatele şi faţa, de la gât până la poale, trăgea invidios cu ochiul la ce-şi alegeau ceilalţi; după ce termina cu alegerea lucrurilor care i se păreau cele mai bune, începeau să-l roadă îndoielile dacă nu cumva se păcălise. Nu o dată se întâmplase să-şi piardă tot ce adunase ani la şir, de aceea nişte tineri ca Viktor sau Saşa nu puteau înţelege ce însemna pentru nea Kostea plapuma vătuită, de satin lucios ca mătasea, care stătea atârnată de tavanul cabinei

echipajului. De asemenea păstra prin cutii şi sertare, scule mărunte, cuie, sârmă de diferite diametre, pânză de bomfaier[29] şi pile de mână, piuliţe, şuruburi, scoabe şi tot felul de mărunţişuri.
— Las' să râdă tinerii. Nu-i nimic, o să le treacă. Bine le zice Petrovici: o să mai treacă o bucată de vreme, o să cutreiere mările, şi o să înveţe şi ei cum stau lucrurile…

— Dă o fugă, Ravil, până la cisternă şi adă nişte apă, – ceru mecanicul. — Nu ştiu ce l-a găsit pe Kolea astăzi, de-a pus atâta piper în mâncare. Mi-e o sete…

— Noroc cel puţin că avem apă destulă, – bombăni Petrovici, urmărindu-l pe Ravil cu privirea… — Fără apă nu poţi ţine piept multă vreme afurisitului ăsta de ocean.

Mecanicul se întinse să ia ţigara pe care secundul o avea pe sfârşite, dar acesta retrase mâna,

— Nu am chef să mă duc până-n sala maşinilor – făcu mecanicul cu nepăsare. — Am acolo două pachete de „Sever"[30] neîncepute.

Lui Petrovici parcă îi dădu cineva un ghiont — întinse numaidecât mecanicului chiştocul, după ce rupse capătul ud al cartonului.

— Bagă de seamă – spuse cu gravitate Petrovici – e ultima. Ai să mi-o înapoiezi cu dobândă. Ce faci acolo?— îl întrebă el pe bucătar, care era ocupat să adune din farfurii foile lipicioase de dafin. — Avem de astea pentru trei luni.

— Când o să terminaţi ţigările voastre „Sever" tot la mine o să veniţi. — Îşi vârî degetul subţire, cu crestături de cuţit pe el, în grămăjoara de frunze încleiate. — Fac din ele ţigări „Iug"[31]– denicotinizate.

Secundul privi cu mirare grămăjoara verzuie, cu picături de grăsime încleiată pe ea.

— Crezi deci, c-o să ne mai vânturăm aşa multă vreme?

— Poţi să ştii! — răspunse bucătarul posac. Apoi se apropie de sobiţa de tuci, scormoni în ea cu făraşul şi după ce-şi scuipă în vârful degetelor să nu se ardă, scoase un cărbune aprins. Din pipă se ridică o dâră negricioasă de fum. — Mi s-a întâmplat odată când navigam, să mă canonesc aşa timp de douăzeci şi trei de zile încheiate. Era însă vară şi aveam făină din belşug.

— Şi eu am rătăcit odată tot aşa douăsprezece zile — îşi aminti mecanicul. — Era prin 1950. Bine că au dat peste noi, altfel pieream. — După ce-şi aprinse pipa, bucătarul se aşeză şi el lângă ceilalţi doi. — De cele mai multe ori vasul este găsit. Doar nu pot fi lăsaţi oamenii să se prăpădească…

Secundul adulmecă aerul. De la pipa lui Kalikanov, din care fuma bucătarul, venea un miros pătrunzător, neobişnuit.

— Ce-ai pus în pipă? — întrebă secundul intrigat.

— Tutun extra, marca „Iug“ – râse bucătarul. — Trebuie să te obişnuieşti cu el, Petrovici.

Ravil se întoarse aducând două găleţi cu apă şi umplu rezervorul. Două căni întinse odată, se ciocniră sub robinet. Petrovici îşi umplu cana şi începu să soarbă cu nesaţ, cum îi era obiceiul. Dar la a treia înghiţitură se înecă şi scuipă cu scârbă.

— Îţi arde de glumă, mucosule! — răcni el şi se repezi la Ravil, cu chipul întunecat de mânie. — De ce-ai adus apă din mare? Ai stricat rezervorul! Tot tu ai să-l freci.

Mecanicul gustă şi el din cană. Era într-adevăr apă de mare, sărată şi cu iz amărui.

Ravil se încruntă. Amărăciunea, ca totdeauna, îl lovi drept în inimă. Ce-l apucase pe secund, de-l privea cu atâta furie?

— Să nu crezi că-s aşa nerod, Petrovici, – spuse el cu o voce groasă, răguşită. — Iar cât priveşte rezervorul, dacă trebuie, am să-l curăţ.

— Ia uită-te, tot el face pe supăratul! — îşi ieşi din fire Petrovici. — Spune, de unde ai luat apa? Te-a învăţat poate Vitea s-o iei din ocean?

— Am luat-o din cisternă.

Secundul se dădu înapoi uimit.

— Minţi!

— Nu mint niciodată! — ţipă Ravil. — Auzi? Niciodată!

Dar Petrovici nu mai auzi nimic. Din două salturi urcă scara, urmat de bucătar şi de mecanic. De la comandă Saşa, care era de cart şi cu Viktor, îi priviră uimiţi.

Secundul, mecanicul, bucătarul şi după ei Ravil, săriră unul după altul în sala maşinilor. Secundul deschise robinetul cisternei şi cu capul dat pe spate, lăsă să-i curgă apă în gură.

Era sărată şi amăruie.

În prima clipă se gândiră cu toţii că se făcuse o spărtură în cisternă, dinspre magazie. Dar nu se poate, pentru că apa din cisternă cu cea din cală nu e la acelaşi nivel. A naibii treabă!

Îşi făcu apariţia şi Viktor. Era curios să afle ce-i apucase pe „babalâci" de dăduseră buzna cu toţii în sala maşinilor. Au găsit poate ceva combustibil, două trei sute de kilograme. Ar fi straşnic!

Viktor vru şi el să guste apa. Bucătarul nu strânsese bine robinetul şi picura des din el.

Nea Rostea însă îl împinse la o parte cu cotul lui ascuţit.

— Nu te băga, o să-ţi facă numai sete!

Mecanicul se uită în magazie, cercetă puntea deasupra cisternei, examină şi cisterna şi spuse cu convingere:

— A pătruns prin supape, asta e.

Secundul simţi un gol în stomac. Din obişnuinţă începu să se scotocească prin buzunare, dar nu mai găsi nicio ţigară. Puţin înainte aruncase în sobă pachetul mototolit ce-i rămăsese de la ţigările „Sever". Bine că mecanicul mai avea două pachete neîncepute.

— Dă-mi o ţigară, Rostea, – spuse secundul lăsându-se pe-un scăunel.

Dar mecanicul îşi feri privirile cu un aer vinovat, strânse robinetul până la refuz şi spuse;

— Încă de dimineaţă am terminat ţigările. Adineauri… am glumit…

Secundul înghiţi greu în sec, ca şi când ar fi înghiţit odată cu saliva şi cuvântul ce-i stătea pe limbă. Îşi întoarse privirea în altă parte.

— Lăsaţi că fac eu rost, – interveni Viktor. — Are Saşa.

El urcă într-un suflet scara, apoi îl auziră tronăind pe punte şi trântind uşa de la comandă. „O să fie un marinar cum scrie la carte – gândi secundul cu simpatie. — Pune inimă în tot ce face, totul îl interesează… Pe punte se auzi din nou ţăcănitul tocurilor cu potcoave. — „I-o fi dat Saşka o ţigară?…“ Viktor veni cu câte o ţigară după fiecare ureche. Ezitând puţin, Petrovici îi întinse una mecanicului, dar acesta nu o primi. Tare ar fi vrut să fumeze, totuşi refuză. Nu se putea; ca să tragă câteva fumuri, îl minţise pe secund… Nu, nu va lua ţigara…

— Dă-o-ncolo de ţigară, – făcu mecanicul. Nea Rostea ştia că secundul nu poate trăi fără tutun. După războiul civil, Petrovici căzuse greu bolnav. Îşi pierduse pentru un timp memoria, stătuse internat câţiva ani în spital şi numai marea îi adusese liniştea. Îl calma zgomotul uniform al valurilor care scăldau ţărmul. Murmurul blând al Mării Negre îi făcea bine. De asemenea şi tutunul. Fără tutun, Petrovici nu era bun de nimic, tot echipajul o ştia.

Secundul îşi aprinse ţigara şi odată cu fumul care-l ustura plăcut în coşul pieptului, îşi recăpătă liniştea.

— Trebuie să distilăm apa de mare. Altfel ne-am curăţat, – spuse el, scărpinându-se la nas cu un aer preocupat. Trebuie să reducem şi raţia, nu de alta, dar Viktor toată ziua bate drumul latrinei…

— Şi aşa am slăbit – se supără tânărul. — Ce vreţi, să umblu flămând?…

— Prin urmare, micşorăm raţia – îi ordonă Petrovici bucătarului. — Să-mi faci listă de alimentele care le mai avem.

Bucătarul scutură din umeri:

— Le ştiu pe de rost.

— Nu, nu, trebuie să pui pe hârtie – se supără secundul. — Tot, până la ultimul gram. Ai înţeles?

La ce bun? Nici n-avea ce scrie. Pâine n-aveau. Apă nici atât. Dacă mai era o găleată în rezervor. Le mai ajungea o zi şi asta pentru că nu funcţionau maşinile. Mai aveau o ladă cu cartofi uscaţi, o jumătate de ladă macaroane, puţină fidea şi mai rămăseseră vreo trei kilograme de orez. Mai era o damigeană cu untură de batog, – kisel de vişine opt pachete, două pachete de ceai chinezesc şi sare pentru cel mult două-trei zile. Conserve rămăseseră foarte puţine; o treime din ele se distruseseră în cală şi cam tot atâtea fuseseră consumate în cele câteva zile de când pluteau în derivă. — Altceva ar fi, dacă secundul l-ar pune să întocmească o listă de lucrurile care lipseau echipajului şi trebuiau cerute de la administraţie. Atunci ar fi avut rost să ia creion şi hârtie, să treacă pe borderou, străduindu-se să scrie cât mai frumos, denumirile articolelor cerute, greutatea lor, numărul lăzilor, a pachetelor, borcanelor, sticlelor etc… Partea cea mai proastă era că n-aveau făină. N-aveau pâine. N-aveau sare, nici zahăr. Şi nici apă de băut…

— Trebuia să distilăm apa, – repetă secundul. Îi apărură în minte aparatele de fabricat ţuică pe care le văzuse în copilărie, în casele ţăranilor; cazane, străchini, serpentine.

Bucătarul parcă îi citi gândurile.

— Eh, – oftă el, – dacă aş avea aici o mândră ţuicuriţă, ce aş mai fierbe cu ea apă în cambuză!

— Va trebui să meşterim un distilator. — Preocupat, nea Kostea rotea ochii în jurul său,

gândindu-se unde ar putea găsi sculele necesare şi ţeavă pentru serpentină. — O să trebuiască o oală mare…

— Nu v-o dau – spuse bucătarul. — Când ne întoarcem la combinat, o să mă frece urât dacă v-o dau.

— N-ai nicio grijă, oala n-o să păţească nimic – îl linişti mecanicul. El şi vedea în minte întregul aparat, nu mai avea nevoie să şi-l deseneze înainte. — Doar capacul poate să-l stricăm puţin. Dar nu face nimic, o punem pe seama furtunii.

Viktor aduse din cambuză o oală mare, mai lată decât gura sobiţei şi rămase împreună cu bucătarul în sala maşinilor, ca să-l ajute pe nea Kostea.

— O să fierbem apa în cabină – spuse acesta din urmă, apucându-se de lucru. — N-avem cărbuni prea mulţi şi nu putem face focul în două părţi.

Viktor uitase complet că-şi pusese în gând să tragă un pui de somn la terminarea cartului — ţinea capacul, în timp ce mecanicul îl perfora şi mandrina gaura. Apoi îi ajută să îndoaie ţeava încinsă la sobă şi s-o fixeze de găleata în care urma să se răcească serpentina. Toate erau lucruri noi pentru el, toate îl interesau.

Viktor era poate singurul din tot echipajul, în inima căruia nu se strecurase încă frica. Nu-i vorbă, când se dezlănţuia furtuna i se întâmpla şi lui să se sperie. Atunci spunea; am cam băgat-o pe mânecă! Îl străbătea ca un fior de groază la gândul că erau pierduţi, că vasul avea să se răstoarne, că le sosise sfârşitul! Remorcherul se înclina de 40 grade. Însă de fiece dată, catargul subţire se îndrepta încet, şi imediat, Viktor îşi revenea făcând haz de frica lui.

Acuma nu-i era frică: vor fi în mod sigur găsiţi. Saşa, spunea şi el; ne vor găsi. Şi Saşa când spune ceva, ştie ce spune. El nu aruncă vorbe în vânt…

Întunericul nopţii învălui remorcherul. Felinarul de pe catarg arunca o lumină albă peste ocean.

Aveai impresia că vasul nu înainta deloc, ci numai se legăna pe valurile care alergau unul după altul.

Uşa cabinei era întredeschisă; până să pună ei la punct distilatorul, până să fixeze oala pe sobiţă, încăperea se umplu de un fum înecăcios. Bucătarul aprinse un foc puternic în sobă şi iată că primele picături, ca nişte diamante, începură să se prelingă grele, să cadă cu un sunet melodios într-un ceainic emailat.

Viktor trântea atât de tare pe masă plăcuţele negre ale jocului de domino, încât nea Kostea înjura de fiecare dată, îndreptând şirul de plăci care se deranja mereu. Ravil şi mecanicul jucau în linişte împingând pe masă plăcuţele cu degetul mare de la mână. Dar Viktor şi bucătarul făceau atâta scandal, de câte ori le venea rândul să-l joace, că îi puteai auzi şi de sus, de pe punte.

Remorcherul înainta încet. Nu făcea mai mult de jumătate de milă la oră. Încremenit lângă cabestan, secundul stătea năpădit de gânduri triste. Îşi pusese cizmele impermeabile. În ghete, picioarele îi îngheţau, mai ales pe vreme umedă, chiar dacă îşi punea ciorapi de lână. Avea în bastingaj încă o pereche de cizme – nişte cizmoaie de uriaş, înalte până la şold. Asemenea cizme purtau muncitorii care lucrau la hăcuirea balenelor. Se vede treaba însă că se cam tociseră şi vechiturile astea fuseseră băgate pe gât echipajului de la remorcher, în contul echipamentului ce li se cuvenea. — „Juciok“ înghite orice!

Secundul îşi îndoi unul după altul degetele noduroase, zgârcite de gută, numărând pe ele zilele. Două decembrie… Trei… Patru… Cinci… Şase… Şapte… Zece. De zece zile şi zece nopţi erau purtaţi în voia soartei pe ocean!

Zece zile şi zece nopţi – nu-i de glumă. Desigur, nu se îndoia că erau căutaţi. El îşi aducea aminte ce măsuri se luaseră într-un rând pentru găsirea unei şalupe pescăreşti în Marea Neagră; la fel se întâmplase cu un seiner care fusese smuls din

ancoră şi dus din golful Oliutorskaia, din Kamciatka, tocmai în Marea Behring. Nu numai vasele marinei militare şi a celei civile dar şi aviaţia le căutase. Doar nu erau să fie lăsaţi oamenii să piară în ocean!

La gândul că erau căutaţi, secundul mai prinse puţin curaj. Însă degetele tot le mai ţinea îndoite… Zece zile, trecuseră totuşi zece zile…

Îi căutau probabil de vreo săptămână. Cercetările necesitau mari cheltuieli. Petrovici ştia exact la cât revenea combustibilul, uleiul de maşină, neîncetatul dute-vino al pistoanelor, fiecare rotaţie a angrenajelor, zăngănitul lanţurilor ancorei, până şi luminile de poziţie de pe catarg.

Toate laolaltă costau mii, sau poate chiar zeci de mii de ruble. O groază de bănet şi cineva o să trebuiască să dea socoteală pentru asta.

Secundul reconstituia în memorie, pas cu pas, toate amănuntele, din chiar momentul când îşi dăduse seama că remorcherul nu se va putea apropia de dana combinatului „Podgornâi“ ca să ia la bord pe căpitan şi pe mecanicul şef. Din primele trei zile nu-şi amintea decât veghea istovitoare la cârmă. Parcă nici nu fusese altceva decât vuietul vântului, furia turbată a talazurilor şi înclinarea îngrozitoare a vasului.

Când vântul se mai potoli, Petrovici îndreptă vasul spre nord-est. Voia să ajungă la coasta Kamciatkăi, în eventualitatea că nu izbuteau s-o ia mai la sud, spre Curile. Însă vântul nu le-a dat prea mult răgaz. S-a dezlănţuit un anticiclon năpraznic, apoi vântul a început să bată când dintr-o parte, când dintr-alta, silind şi remorcherul să-şi schimbe mereu direcţia…

Oceanul îl privea duşmănos pe secund, întunecat şi pustiu, ca o taiga imensă, întinsă cale de mii de verste, înfăţişarea lui nu promitea nimic bun şi speranţa că în curând, azi-mâine, vor fi găsiţi, se risipi deodată ca ceaţa din Marea Ohotsk. Se putea întâmpla să nu le dea de urmă…

— Petrovici! — strigă Saşa scoţând capul din timonerii, fără să lase din mână timona. — Ce-ar fi să punem o velă?

Secundul făcu un gest plictisit cu mâna. E uşor să pui vele când ai în magazie cel puţin pânză de velă, acele necesare, cabluri rezistente pentru şarturi, întinzătoare…

— Putem s-o facem! — stărui Saşa.

„Fleacuri – gândea secundul, îndreptându-se spre comandă. — Pânzele confecţionate de marinari sunt bune pentru bărci şi în cărţile de copii. Acolo totul iese bine; pui în loc de catarg o ramă, în loc de velă un cearceaf. Dar numai dumnezeu ştie cum se fixează această ramă cu sarturi[32], cum rezistă pânza subţire la atacurile vântului. Şi apoi, remorcherul nu-i o barcă. Deşi mic, e făcut din oţel, are multe tone, corpul lui e greu, cu maşinile, buncărele, balastul…"

— Poate să nu iasă nimic… — spuse neliniştit Saşa, văzând că Petrovici îl privea neîncrezător, – de încercat însă trebuie să încercăm. Am putea să facem vela din pături.

Secundul zâmbi ironic. Pături? Păturile vechi din molton! Dăduse chiar ordin să fie spălate mai rar, ca să nu se destrame…

Saşa tăcu, strânse mai tare cârma şi supărat îşi aţinti privirea asupra spaţiului luminat de felinar.

— Bine, să vedem – făcu secundul împăciuitor. — Mai ai o ţigară?

— Am aici, în buzunar, – mormăi Saşa.

Secundul scoase din buzunarul marinarului o ţigară turtită, dar nici el nici Saşa nu aveau chibrituri1. Cu o oră în urmă Petrovici aruncase peste bord ultima cutie goală.

— Vela, frate dragă, e ca şi omul – trebuie să fie solidă, n-o poţi face din ceva putred…

— Crezi că nu-mi dau seama? — făcu Saşa supărat. — Avem pătura căpitanului care e rezistentă, şi Viktor a primit în toamnă o pătură nouă…

— Dar fără pături ne prăpădim. Îngheţăm dracului…

— Să nu ni se întâmple ceva şi mai rău – îl întrerupse Saşa aspru. — O să dormim câte doi într-o cuşetă, va fi chiar mai bine, mai cald.

— Aşteaptă puţin, —îl rugă Petrovici. — Îmi aprind ţigara şi mă întorc îndată.

Secundul coborî în cabina echipajului, dar nici aici nu găsi chibrituri. Numai mecanicul mai avea douăsprezece beţe învelite în numeroase hârtiuţe şi în două batiste. „Rezerva comandamentului suprem" – cum spunea bucătarul.

Aprinzându-şi ţigara la focul din sobiţă, Petrovici aruncă aşa ca-ntr-o doară;

— O să trebuiască să ridicăm o velă. Saşa zice că va reuşi s-o facă…

Toţi din echipaj primiră cu indiferentă această noutate, cu excepţia lui Viktor. Dacă era după el, lăsa naibii jocul de domino şi alerga la Saşa să afle toate amănuntele în legătură cu vela. Îl zgândărea chiar faptul că Saşa nu găsise cu cale, să-i împărtăşească şi lui noutatea.

Nea Kostea se făcu deodată roşu la faţă, şi întorcându-se spre secund, îi spuse:

— Saşka o să strice păturile. Îţi spun din capul locului, Petrovid, pe-a mea n-o dau.

— Dacă va trebui, ai s-o dai! — Petrovioi se opri lângă scară. — Dacă va trebui, ai să dai şi cămaşa de pe tine…

— N-am s-o dau pentru toate năzbâtiile. — Mecanicul păru din nou cufundat în joc, făcându-şi socoteală cum să facă să termine partida cu *double-blanche*, ca să-şi bată partenerul şi să recâştige dintr-o dată tot ce pierduse. — N-are decât să-şi facă o pânză din pătura lui, să şi-o prindă de fund şi să plutească! Îl priveşte…

După ce plecă secundul, bucătarul rosti cu o gravitate prefăcută:

— Vo-o-rrba!

— Să ştii, că ar fi straşnic să ne facem intrarea la „Podgornâi“, cu vele! — exclamă Viktor, amestecând piesele cu amândouă mâinile. — Nu-i aşa că ar fi straşnic?

8

Erau scurte zilele de iarnă. Soarele apunea undeva, după pâcla groasă care învăluia cerul, dar nicio rază din vâlvătaia purpurie nu ajungea la oamenii de pe remorcher. Oceanul întunecat, acoperit parcă de cute slinoase, îşi unduia alene valurile şi părea a nici nu observa remorcherul cu pupa lui lăsată greu în apă.

Lipsurile îşi strângeau tot mai mult cercul în jurul celor şase marinari. Cât timp funcţionaseră acumulatoarele, oamenii muiau în benzină o bucăţică de vată sau de hârtie pe care o aprindeau de la o scânteie. Curând însă, acumulatoarele se descărcară.

De câte ori aveau nevoie de foc, scoteau învelitoarea de protecţie a încărcăturii pentru rachete, tăiau o bucăţică de sulf şi o aprindeau frecând-o de un carton, mai gros ca scăpărătoarea de la chibrituri. Apoi turnară motorină în cutia busolei şi lumina fumegândă ce-o dădea feştila micuţă, pâlpâia zi şi noapte sub tavanul cabinei. O candelă mereu aprinsă…

Adeseori, ochii cenuşii, uşor bulbucaţi ai lui Saşa, urmăreau gânditori tremurul luminiţei. El se gândea din ce în ce mai neliniştit la fiinţele dragi pe care le lăsase pe continent.

Gândurile îi zburau spre Vladivostok – locul copilăriei şi adolescenţei lui. — Oraşul era aşezat în terase, care înconjurau golful strâmb ca un iatagan; se mai gândea la orăşelul Ialta din îndepărtata Crimee, pe care îl cunoştea numai din spusele iubitei sale. În aceste oraşe, amândouă

aşezate pe litoralul mării, trăiau două femei. Amândouă erau slăbuţe, cu mâini fine, cu zâmbetul sfios, plin de duioşie… Uneia însă, necazurile îi presăraseră de mult argint pe tâmple, iar cealaltă, nici n-ar fi ştiut poate ce este suferinţa, dacă nu l-ar fi cunoscut pe el, pe Saşa.

Când se afla încă la „Podgornâi“, Saşa primise o scrisoare din Crimeea. În plic era o fotografie cu marginile zimţate, înfăţişând o fetiţă care ţinea în mâna ridicată un evantai chinezesc. I-o fi arătat cineva cum trebuia să-l ţină. O fundă de mătase îi acoperea capul, ca o pălărioară. Pe braţul drept îi atârna greu un coşuleţ plin vârf cu pietricele de pe malul mării.

Era Liza, fetiţa lui, pe care nu o văzuse niciodată.

Saşa se trăgea dintr-o familie de marinari, din tată-n fiu. De demult strămoşii săi se statorniciseră în Orientul îndepărtat. Aceştia erau, din partea tatălui, un polonez care luase parte la răscoala lui Kosciuszko[33], iar din partea mamei, un caucazian surghiunit. Bunicul lui însă, era deja considerat rus neaoş, nu ştia nicio altă limbă în afară de rusă şi fusese căpitan de cursă lungă în flota comercială şi de transport Dobroflot[34]. Până nu de mult şi tatăl lui Saşa navigase ca mecanic şef pe transatlantice…

Strada Puşkin din Vladivostok urca lin, urmând parcă, curba golfului Zolotoi Rog. Apoi se avânta spre vârful colinei, de unde se deschidea o privelişte spre golf, până hăt departe, la insula Russki. Doi tei îşi împreunau coroanele deasupra ferestrei largi, cu trei canaturi. Aici se auzea limpede clopotul de la bordul vaselor bătând jumătatea zilei, stingerea şi chiar zăngănitul melodios al lanţurilor de la ancore. Aşezat pe pervazul lat, micuţul Saşa aştepta împreună cu mama sa, sosirea vaselor pe care naviga tata. Copilul abia putea ţine în mânuţe un binoclu masiv. Siluetele cenuşii ale vaselor de război jucau

în lentilele rotunde, iar malul deluros parcă se prăbuşea undeva retezat deodată pieziş. Lui Saşa însă i se părea că vede limpede puntea pescuitorului de crabi „Anastas Mikoian“, sau corpul vopsit în negru şi roşu al vasului de transport şi undeva, la postul cel mai important, făptura voinică a lui taică-său. Acesta, când venea, aducea cu el o veselie zgomotoasă. În fiecare seară veneau la ei marinari, mecanici, timonieri, radio-telegrafişti. Deveneau strâmte cele trei odăiţe, datorită prezenţei acestor oameni laţi în umeri, cu voci răsunătoare…

De mic copil, Saşa simţise că marea pusese stăpânire pe sufletul său. Drumul spre şcoală trecea atât de aproape de golf, încât era păcat să nu dea câte o fugă în vale, unde se aflau macaralele portuare, blocurile uriaşe, ca nişte fortăreţe, ale vaselor de transport, cu calele golite. Era păcat să nu dea o fugă până la hotelul „Celiuskin“ pentru a îmbrăţişa cu privirile oglinda nesfârşită a golfului Amur, brăzdată de zeci de veliere ce se legănau pe apele azurii, care în razele soarelui la asfinţit căpătau o culoare albastru-închisă, cu reflexe purpurii. Puteai privi ore în şir, fără să te plictiseşti, cum erau date cu miniu flancurile de oţel ale vaselor, cum un marinar suspendat. Într-un scăunel, vopsea cu mişcări largi coşul înalt al unui vapor, cum gurile căscate ale calelor înghiţeau lăzi şi baloturi purtând inscripţii: Odesa, Petropavlovsk în Kamciatka, golful Providenţei, Insula Behring…

Tatăl său îl lua în călătorii scurte. Îl învăţa cum să se poarte în viaţă – o făcea fără acele sâcâiri care sădesc neîncredere, iar uneori înăspresc inima fragedă a copilului. Tatăl său răspundea fără ocolişuri la întrebările care-l frământau pe Saşa şi-l obişnuise să nu-i ascundă nimic. Cântecele vesele ale unei vecine, care-şi petrecuse soţul ce pleca în larg, minunatul colorit al cerului la asfinţit, clădirea misterioasă cu două caturi, solitară, pe

faţada căreia scria cu litere de aur, pe fond negru: „Societatea Unională de Geografie”, un nou automobil care trecuse în goană pe strada Lenin – toate acestea trezeau în tânărul Saşa reflecţii şi întrebări, şi se întâmpla ca multe din ele să le amâne până la înapoierea tatălui său.

În 1948, tatăl său muri subit, pe când se afla în larg, pe bordul vasului „Petropavlovsk“.

Saşa nu avea să uite niciodată ziua aceea întunecată de la începutul lui august 1948, radiograma care vestea moartea mecanicului şef al vasului „Petropavlovsk“, faţa înlăcrămată a funcţionarei de la agenţia de navigaţie care a adus teribila veste, ochii uscaţi ai mamei, în care se cuibărise durerea. Plecând, funcţionara agenţiei uită să închidă uşa. Curentul smulse petecul de hârtie aducător de veste rea, îl purtă prin fereastra deschisă, îl lipi de gardul verde şi apoi, îl lăsă lin pe grămada de nisip adusă în ajun pentru copii. Mama se năpusti spre uşă, însă Saşa o reţinu – avea optsprezece ani acum, era un bărbat în toată firea.

El fugi în curte şi ridicând radiograma se întoarse în casă, unde îl întâmpină privirea mamei în care citi un chin nespus şi totodată o speranţă tainică: „Uită-te, dragul meu, chiar aşa scrie, că a murit Serioja?“ Saşa înţelese că din acea clipă el era singurul ei sprijin.

Apoi mama căzu bolnavă şi Saşa fu nevoit să părăsească şcoala medie tehnică de navigaţie, unde învăţa. Trebuia să caute de lucru. Ferindu-se ca mama să nu-l afle, el vindea cărţi din biblioteca lui, moştenită în parte de la tatăl său. Îi era greu să se despartă de volumele dragi. Saşa se mândrea cu biblioteca lui aproape tot aşa de mult ca şi cu diploma de la iahtclubul din Vladivostok.

Cu cizmele lustruite, îmbrăcat într-o haină de şeviot, rămasă de la taică-său şi ţinând sub braţ o carte veche de pe vremuri, cu scoarţele uzate, Saşa păşi pragul filialei locale a Societăţii Unionale de

Geografie. Îl înfioră aerul rece al muzeului de provincie, unde se făcea focul numai când îi răzbeau gerurile. Coridorul era pustiu, niciun foşnet, niciun sunet nu răzbătea din spatele uşilor înalte.

Într-o cameră mare, care avea într-un colţ îngrămădite nişte panouri pentru expoziţie, Saşa îl găsi pe secretarul ştiinţific al societăţii. Cu o clipă în urmă, pe când urca treptele de piatră ale clădirii, Saşa era convins că îndată ce-şi va arăta Comoara – o carte despre navigaţie apărută încă pe timpul lui Petru cel Mare – va fi înconjurat de o mulţime de oameni, cuprinşi de mirare, şi care mai de care îi vor oferi o mulţime de bănet. Avea el cărţi destule în biblioteca lui; operele lui Staniukovici, Jack London, romane de Fenimore Cooper, tomuri mici jerpelite ale lui Bret Hart şi Louis Boussenard. Cartea asta însă era unică, neexistând a doua pe lume.

Săltându-şi ochelarii pe frunte şi ţinându-i cu mâna, secretarul ştiinţific examină volumul pe toate feţele, îl întoarse cu cotorul în sus, îl mângâie uşor, şi întinzându-i-l înapoi lui Saşa îi spuse calm:

— Frumos exemplar. Ia loc te rog. — Apoi, examinându-l stăruitor pe Saşa, i se adresă deodată, clipind din genele decolorate: – Nu cumva te numeşti… şi pronunţă numele lui Saşa, greşind doar accentul.

— Aşa este… — răspunse Saşa roşind. — De ce?

— Să vezi, tatăl dumitale – era probabil tatăl dumitale, semănaţi foarte mult – a mai venit pe aici cu această carte.

— Nu se poate. — Saşa se roşi tot până la urechi. — Tata nu-şi vindea cărţile…

— Se înţelege… Secretarul ştiinţific, după ce-l privi atent, îşi dădu seama că era cât pe ce să facă o gafă. — Dar nu-i nicio ruşine să vinzi, cărţi. Ni se întâmplă să cumpărăm chiar de la profesori,

biblioteci întregi. — Omul îşi frecă mâinile îngheţate. — Doreşti s-o vinzi?

— Nu, vreau s-o dăruiesc! — izbucni Saşa disperat, şi cu o voce sugrumată, adăugă: – Tata a murit în august, e înmormântat pe insula Kunaşir.

— Nu se poate! Dar era încă tânăr, mai tânăr ca mine… — Saşa tăcea îndurerat. Îşi dădea seama că mâhnirea omului din faţa lui era profundă, sinceră. — Şi ce a avut? Cancer fireşte?!

— Nu.

Şi, fără să-şi dea seama de ce, Saşa povesti despre tatăl său, despre prietenia dintre ei, mai povesti cât de greu o duceau acum el şi mama sa.

— Dragul meu, îmi pare nespus de rău – exclamă secretarul cu compătimire. — Tatăl dumitale dorea ca această carte să fie luată, ca să spun aşa, în evidenţă. Ca cercetătorii ştiinţifici ai Societăţii s-o poată folosi, şi aşa mai departe.

— Am venit s-o dăruiesc – repetă cu încăpăţânare Saşa. Nu mai putea da îndărăt.

— Noi am fi cumpărat-o, cu dragă inimă…

Dar Saşa dădu din cap refuzând şi secretarul fu nevoit s-o primească.

— Ce pot face cu dumneata. În cazul ăsta, scrie măcar că o donezi…

Saşa scrise cu mâna sigură donaţia pe dosul copertei, împinse cartea cât mai departe de el şi spuse încet;

— Aş dori foarte mult să lucrez la dumneavoastră… Îmi place aici…

Două săptămâni încheiate s-a trudit Saşa cu desfiinţarea gheretei de cărămizi, o dărâmătură proţăpită inestetic în faţa arătoasei dlădiri a Societăţii. Cărămizile din rândurile de sus se uscaseră şi i se fărâmau în mână. Dar mai jos, spre temelie, ele erau puternic prinse de ciment şi Saşa avu mult de furcă până să le vină de hac. Societatea îşi avea sediul în apropierea cinematografului „Komsomoleţ” şi băieţii de la şcoala tehnică mândri nevoie mare în mantalele lor

marinăreşti, şi-au dat seama după scurt timp cam ce atribuţii „ştiinţifice” îndeplinea la Societatea de Geografie amicul lor Saşa. Aceasta îl supăra, dar el răbda tot, de dragul minunatelor ore ale înserării, când ajuta pe bibliotecară să confrunte cărţile din rafturi cu catalogul şi listele de inventar. Atunci, pustietatea sonoră a sălilor se popula cu oameni care erau în stare să discute ore în şir asupra numelui unei insule minuscule, a unui golf sau promontoriu, despre vulcanii submarini din depresiunea Curilelor sau despre dimensiunile petelor portocalii ale denudaţiilor de pe coastele Pacificului. Saşa vedea că aceşti oameni erau îmbrăcaţi modest, că aveau mânecile hainelor cârpite, că purtau o încălţăminte simplă, puţin arătoasă. Îl cuprinse dorinţa să fie alături de ei, fie chiar în rând cu cei mai mărunţi, să devină măcar candidat la calitatea de membru al Societăţii de Geografie.

Se prea poate că aceasta era oarecum naiv pentru un tânăr de vârsta lui, care izbutise să desfacă atât de repede şi cu iscusinţă gherete de cărămizi şi care plantase în faţa sediului Societăţii o grădiniţă de flori. Însă Saşa absolvise şcoala de 10 ani, cunoştea navigaţia cu vele, călătorise cu tatăl său prin multe locuri cunoscute unora dintre membrii societăţii numai din cărţi sau din auzite. Şi ceea ce era mai important, îşi întocmise un plan de acţiune, – un plan interesant şi totodată pe deplin ştiinţific.

De la întemeierea Vladivostokului, se stabilise prin aceste meleaguri un căpitan finlandez de cursă lungă, marinar instruit, bun cunoscător în vânătoarea de balene. Avea un nume scurt, ca o detunătură de armă: Dek. La bătrânţe, acesta fusese funcţionar superior la serviciul de pescuit, îl învăţase pe bunicul lui Saşa meşteşugul marinăriei şi scrisese un tratat de istorie a vânatului de balene în Extremul Orient. Deşi manuscrisul era în limba finlandeză pe care nu o vorbea nimeni în familia

lui Saşa, bunicul spunea că lucrarea lui Dek cuprindea un material extrem de bogat. Tatăl lui Saşa lua de multe ori în mână această lucrare, şi chiar Saşa îi văzuse o dată în fragedă copilărie, foile îngălbenite, cu slova măruntă şi deasă.

Dacă Saşa reuşea să găsească manuscrisul bătrânului căpitan Dek, ar fi putut să devină membru al Societăţii de Geografie. Nu de îndată, fireşte, ci numai după ce manuscrisul lui Dek va fi fost tradus şi editat, arătându-se în prefaţă în ce împrejurări fusese el găsit şi cui îi datora ştiinţa, această descoperire.

Saşa aflase adresa singurei persoane din oraş care purta numele Dek. Era probabil vorba de nepoata căpitanului. Chiar în prima duminică porni s-o caute. Tot căutând, ajunse în cele din urmă la o clădire cu etaj, rezemată încrezător de panta abruptă a unei coline. Era o casă din piatră de scoici, de un galben spălăcit, având în mijloc o arcadă, şi era despărţită de stradă prin nişte tei şi salcâmi prăfuiţi. Casa era plină de oameni şi scările scârţâiau puternic. Într-un coridor lung, cu duşumeaua şubrezită, se auzeau gâfâind din greu, numeroase primusuri. Pe lângă perete se furişa zorit, un motan.

Chiar de la început Saşa comise o lipsă de tact; nu se intră cu ţigara în gură la nişte oameni pe care nu-i cunoşti. Era însă atât de emoţionat, că uitase pur şi simplu de ţigară. Bătrâna Dek – poate chiar fata căpitanului şi nu nepoata lui – şovăi puţin, înainte de a-l lăsa pe Saşa în antreu. Pieptănătura ei sobră, cu părul lins, pieptănat peste cap, lentilele pătrate ale pince-nez-ului fără ramă, gulerul înalt, ţeapăn, cu balene, privirea scrutătoare – toate acestea îl intimidară oarecum pe Saşa. Tăcerea se prelungi.

— Aţi venit pentru contor? — întrebă femeia în cele din urmă.

— Nu, ce spuneţi! — făcu Saşa mirat. — Am ceva de discutat cu dumneavoastră. Numele

dumneavoastră e Dek? Sunteţi cumva rudă cu căpitanul Dek?

— Da, Dek este numele meu – confirmă bătrâna, îngrijorată. — Sunteţi poate de la Prevederile sociale?

— Nu, sunt… de la Societatea de Geografie.

Bătrâna îl măsură neîncrezătoare, de la cizmele sale vechi, murdare de var, până în creştetul capului acoperit de părul rebel. Îl pofti înlr-o cameră îngrijită, plină de fotografii vechi, de şerveţele din lânică, de ficuşi, batsamine, geranium, cactuşi şi crini, care dau foarte rar floare.

Încurcat, Saşa izbuti în cele din urmă s-o lămurească cine era („Poate vă amintiţi de mecanicul Serghei Petrovici?…“) şi în ce scop venise.

— Dar matale ce faci la Societate? — îl iscodi bătrâna.

— Sunt colaborator ştiinţific — minţi Saşa. — Asistent ajutor… Specializat în vânătoarea de balene.

Îşi dădu seama că după aceste vorbe, bătrâna Dek şi-a pierdut şi picul de încredere ce-l mai avea. Ea se ridică încet, luă de pe o etajeră şubredă de bambus un volum cu copertă moale – o culegere de articole şi alte materiale ale unui institut al Academiei de Ştiinţe – şi-l întinse lui Saşa.

— În acest caz trebuie să ştiţi – strânse ea dispreţuitor din buze — că lucrarea bunicului meu a fost tradusă şi publicată în limba rusă.

Saşa începu să răsfoiască volumul. Rândurile îi jucau în faţa ochilor şi-i venea să intre în pământ de ruşine.

— Încă prin 1936, a venit un savant din Leningrad să ia manuscrisul… — Ea spuse un nume pe care Saşa îl cunoştea, dar nu mai îndrăzni s-o mărturisească, să nu-şi închipuie cumva bătrâna că se laudă. — Precum vezi, cartea a fost

publicată şi este bine cunoscută în cercurile ştiinţifice. Dumneata ai văzut portretul bunicului meu?

— Nu – răspunse Saşa cu vocea stinsă şi un aer vinovat, fără să-şi ridice capul.

— Uită-te. E chiar în spatele dumitale.

Portretul era o fotografie mare, bust, din care îl privea o faţă rotundă, simpatică, încadrată de favoriţi cărunţi. Căpitanul avea o privire atât de voioasă, un aer atât de mucalit, încât lui Saşa îi mai veni inima la loc. Cu obrajii încinşi încă de ruşine, îi spuse bătrânei nepoate a căpitanului Dek;

— Iertaţi-mă, nu lucrez de mult la această instituţie. Sunt sigur că la societatea noastră mulţi au citit această carte. Nu m-am sfătuit cu nimeni, am vrut să le fac o surpriză şi când colo… m-am făcut de râs…

— Nu face nimic, mai treci pe aici — îi spuse femeia, cu simplitate. — Am mai păstrat câte ceva; scrisori, fotografii.

Dorea pesemne ca interesul Societăţii pentru memoria bunicului ei să nu se oprească aici, la această vizită a unui om tânăr şi nu prea competent. Visa poate ca într-o zi, portretul căpitanului să împodobească una din sălile Societăţii de Geografie…

Deşi plecă de la bătrâna Dek cu mâinile goale, Saşa era foarte bine dispus. În stradă, se auzi strigat:

— Hei tovarăşe! — el se opri locului. — De ce nu v-aţi uitat şi la contorul nostru? Nu-i frumos ce faceţi!

La o fereastră deschisă de la colţul imobilului stăteau două fete. Una din ele era voinică şi avea nişte cozi groase, blonde, aşezate ca o cunună în jurul capului. Cu pieptul rezemat de pervaz, îl privea sfidătoare. Cealaltă mai sfioasă, se vedea că dintr-o clipă în alta era gata să fugă de la fereastră.

— Cu voi termin repede – zâmbi Saşa. — Scot contorul şi gata. N-aţi plătit pe luna trecută.

Grăsuna începu să râdă.

— Termină Katia – şopti prietena ei. Dar auzul fin al lui Saşa îi desluşi cuvintele.

— De ce nu intraţi? — continuă Katia provocător. — Vi-e frică? — Katia se aşează pe pervaz bălăbănindu-şi picioarele pline, în papuci de cauciuc. — Noi vă cunoaştem! Nu-i aşa Lena?

Dar Lena şi dispăruse în cameră.

— Nu, zău! — făcu Saşa mirat.

Dar şi lui i se părea cunoscută această faţă mare, luminoasă, cu câteva ciupituri de vărsat, care-ţi săreau în ochi tocmai fiindcă erau rare.

Află că cele două fete lucrau în direcţia generală, la cadre. După război stătuseră în Crimeea, terminaseră şcoala de zece ani şi plecaseră împreună în Orientul îndepărtat. Acum urmau cursul seral de radiotelegrafişti, iar peste zi „făceau să le scârţâie peniţele la direcţia generală”. Fetele îşi aminteau de Saşa fiindcă acesta venise la biroul lor să ceară o adeverinţă când părăsise şcoala.

— Sunteţi de aceeaşi vârstă? — întrebă Saşa. Prietena slăbuţă a Katiei părea mai tânără.

— Fireşte. Lena e chiar cu trei luni mai mare. Dar aşa pare ea, un puişor… Termină, Lenka!

Katia se apucă cu amândouă mâinile de pervaz, dar degeaba; opintindu-se cu capul şi mâinile în spinarea Katiei, Lena o împinse afară de pe pervazul înalt. Casa era cocoţată pe o colină şi dacă Saşa n-ar fii prins-o în braţe, grăsuna ar mai fi făcut la vale vreo cinci-şase metri. Râzând, Katia se lăsă moale pe braţul lui Saşa şi ameninţă în glumă; „Vai de tine, Lenka, ce te aşteaptă”. Şi deodată, tot sprijinindu-se de Saşa, reluă:

— Vii cu noi la „Oameni curajoşi?” Fac eu rost de bilete, fără coadă…

Saşa nu apucă să răspundă. Tocmai atunci ieşi din casă bătrâna Dek cu un coş împletit în mână. Văzându-j cu tânăra ei vecină în braţe, ridică cu dispreţ capul.

— Să vedeţi… Am întâlnit o cunoştinţă. Era să ca… dă – bâigui Saşa în urma bătrânei.

— Ei, cum rămâne, mergi? — stăruia Katia.

Lui Saşa nu-i venea s-o refuze pe această fată simpatică şi veselă, şi, de n-ar fi fost bătrâna Dek, s-ar fi dus pentru a patra oară la „Oameni curajoşi”. Îi era însă ciudă că acum n-o să mai vadă nici scrisorile şi nici fotografiile vestitului vânător de balene. Apucând fata de umeri, o împinse uşor spre fereastră:

— Prinde-o Elena, – spuse Saşa. — Dumneaei e un „om cam prea curajos”.

Dădu să plece, dar cuvintele Katiei, spuse fără nicio răutate, îl făcură să se oprească în loc;

— Şi de ce mă rog, ai părăsit tu şcoala? — Aşa i se întâmpla întotdeauna Katiei. Nici ea nu putea să-şi explice cum de începea să tutuiască dintr-o dată, pe un om străin.

— Te-ai plictisit? Sau ţi s-au aprins călcâiele după vreo muiere?

Cuvântul „muiere” îl impresionă neplăcut pe Saşa. Nu că n-ar fi cunoscut expresii şi mai tari, dar acest cuvânt nu se potrivea deloc cu starea lui sufletească, nici cu amurgul care cobora învăluit într-o ceaţă diafană, sinilie, şi nici cu fetele care i se păruseră atât de simpatice.

— Am părăsit şcoala fiindcă mi-a murit tata – spuse Saşa.

El o luă pe strada care părea trandafirie în lumina asfinţitului, dar Lena îl ajunse din urmă. Încălţată ca şi Katia cu papuci de cauciuc, se apropiase fără zgomot; merse câţiva paşi alături de el, legănându-şi într-o parte şi-n alta braţele-i firave, arse de soare.

— Să nu fiţi supărat pe Katia – spuse fata cu o voce joasă, gravă. — E o fată bună şi foarte veselă.

— Dar nici nu m-am supărat – răspunse Saşa cu sinceritate.

— Să treceţi pe la noi, bineînţeles dacă vă face plăcere. Bine?

Lena îi întinse mâna, şi strângându-i-o, Saşa simţi cum palma ei îngustă se lăsă moale, făcându-se ghem în palma lui.

Şi Saşa deveni un oaspete obişnuit în casa cu etaj de pe coasta abruptă a colinei. Chiar din prima seară, Katia îşi dădu seama că el nu venise pentru ea, şi după ce suspină un timp, mai mult de formă, luă sub oblăduirea ei pe cei doi îndrăgostiţi. Chiar când rămânea cu ei în cameră ştia să se facă neobservată – prefăcându-se că moţăie pe canapeaua veche tapisată cu muşama, sau, stând la taclale cu careva din vecini; astupa cu corpul ei aproape în întregime fereastra, şi nu stingherea câtuşi de puţin tânăra pereche.

Câteodată Lena îl aştepta pe Saşa în grădiniţa de lângă cinematograf şi după terminarea lucrului, se duceau amândoi la Muzeul ţinutului, într-o clădire vecină cu Societatea. Frigul din clădire o pătrundea pe Lena şi lui Saşa îi făcea plăcere să-i arunce pe umeri haina lui. Zăboveau îndelung în faţa halatului negru-roşiatic al ainilor[35] din Sahalin ţesut din fire de urzică, în faţa modelelor de bricuri străvechi sau a spadelor luate de la ofiţerii din marina engleză, făcuţi prizonieri în Kamciatka, — spadele aveau mânere aurite şi diferite desene fine, cizelate pe oţelul închis, – mai admirau macheta artistic executată a fregatei „Pallada“, sau placa de bronz pe care erau înscrise numele tovarăşilor de călătorie ai lui Nevelski[36]. În acest oraş totul respira a mare. Saşa iubea marea, citea multe cărţi despre ea şi deschidea cu bucurie în faţa Lenei porţile unei lumi captivante, nouă pentru ea.

Cu cât se legau mai mult unul de altul, cu atât devenea mai chinuitor pentru Saşa gândul că mama lui nu ştia nimic despre Lena. Ar mai putea însă repara totul, venind acasă la braţ cu Lena, ca ele să se cunoască; apoi putea să aştepte cu răbdare ca mama să se împace cu gândul că avea să rămână singură. O dată şi o dată – mama o

înţelegea foarte bine – Saşa al ei va trebui să devină soţ şi tată.

O dată şi o dată… Dar numai nu acum, când rana mai sângera încă. Mama, ea însăşi subţire ca o fată, în fiecare zi după terminarea lucrului, se grăbea spre casă şi urca într-un suflet cele şapte trepte, purtată de-un singur gând; să-şi îmbrăţişeze cât mai curând fiul care îi amintea prin trăsăturile chipului, şi prin privirea lui, fiinţa cea mai dragă, dispărută undeva departe, dincolo de ceţurile Mării Japoniei. Numai nu acum…

Saşa înţelegea foarte bine tensiunea nervoasă, încordarea, sensibilitatea excesivă a mamei sale şi dorea s-o scutească de o nouă lovitură. Poate că purtarea lui era lipsită de chibzuinţă, dar nu putea proceda altfel. La început, când prietenia cu Lena abia se înfiripa, nu avea rost s-o neliniştească pe maică-sa. „Poate n-o să iasă nimic! Se mai întâmplă şi aşa câteodată.“

Cu timpul însă îi veni tot mai greu; risipea neliniştea mamei cu câte o glumă, deşi, numai de glume nu-i ardea – căuta să evite privirea ei stăruitoare, atentă, iar la întrebările directe ce, i le punea, răspundea cu o minciună, după părerea lui, salvatoare. Lucrurile ajunseseră atât de departe încât uneori, în toiul nopţii, se trezea, simţind cum îl apasă o greutate pe inimă.

— Dormi, Saşok – o auzea pe mama lui şoptind blândă, aşa cum se obişnuise s-o audă din copilărie; – Ce-i cu tine? De la un timp, te trezeşti mereu noaptea. Dormi dragă…

Câteodată, peste ţinutul Primoria se abait ploi năpraznice. Apa inundă ogoarele şi pajiştele de-a lungul căii ferate, până aproape de Habarovsk. Căsuţele şi hambarele, clăiile înalte şi crângurile pline de taine de la marginea drumului plutesc parcă pe un lac nesfârşit, cu suprafaţa încreţită.

Ploile se abat cel mai cumplit la Vladivostok. Puhoiaiele de un galben murdar gonesc la vale pe străzile în pantă, pe coastele abrupte ale colinelor

ferecate în piatră şi asfalt, împiedicând până şi maşinile în drumul lor. Movilele caută atunci să lepede jugul de piatră al oraşului, să-l zvârle în golf. Cărămizi, bolovani scoşi din caldarâm, foi de tablă smulse de cine ştie unde, bucăţi de fier vechi, tot felul de gunoaie – gonesc toate la vale, în bulboane de spumă murdară, amestecate cu nisipul care parcă prinde viaţă, dărâmând grilajele de fontă ale grădinilor, smulgând arbuşti şi tufişuri. Dacă torentul turbat reuşeşte să pătrundă sub asfalt, ceea ce se întâmplă destul de des – trotuarele încep să se umfle, să crape sub presiunea apelor, şi bucăţi de asfalt cu margini colţuroase, coboară vertiginos duse de puhoi. Şi atunci, păzea!

Într-un început de toamnă, ploaia se năpusti asupra oraşului înoepând de la amiază, dar se dezlănţui din plin abia către orele şase. Nimeni nu se încumeta să iasă în stradă. Colaboratorii Societăţii de Geografie se adunaseră în bibliotecă. Dar Saşa nu-şi găsea astâmpăr; Lena se afla în apropiere, în clădirea cenuşie cu patru caturi a Direcţiei generale.

Se furişă din bibliotecă, ieşi în prag, ajunse din câteva salturi cu cizmele pline de apă la grilajul grădiniţii, şi ţinându-se de vergelele de fier, începu să urce încet strada Lenin.

Puţin mai târziu, maică-sa telefona de la serviciu. Dar Saşa nu era de găsit nicăieri. „Acum câteva clipe a fost aici dar a dispărut. A plecat probabil” – i se răspunse. Când ea izbuti să ajungă acasă, noaptea nu se lăsase încă. Începu să-şi aştepte fiul. Se făcuse trei noaptea şi ea nu dormea. „Dacă i s-o fi întâmplat ceva, vreo nenorocire?“ Apoi căuta să-şi alunge acest gând; „Doar nu mai e un copil“ – şi simţea că-i îngheaţă inima când o năpădeau din nou presimţirile.

Saşa le găsi pe cele două prietene în vestibulul Direcţiei Generale, lângă uşile largi, cu geamuri. Lena era cât pe ce să se repeadă până la el, dar Katia o opri chiar lângă ieşire; „Nu vezi că toarnă

cu găleata?“ Lena se lăsă convinsă. Când veni Saşa, Katia scoase din sacoşă o pelerină străvezie, impermeabilă şi i-o aruncă Lenei. „Sunteţi amândoi buni de legat!“ – se răsti ea, ca şi când ar fi fost de la sine înţeles că Saşa şi Lena vor pleca pe ploaie. Apoi urcă scara, fără a mai întoarce capul după ei.

În imobilul unde locuiau fetele domnea o linişte cu totul neobişnuită pentru ora aceea de înserat. Reţeaua electrică se defectase undeva şi ferestrele casei cu etaj se căscau întunecate. Numai la câteva licăreau palid luminile lămpilor de petrol, ale lumânărilor şi opaiţelor. Puţini erau acei care izbutiseră să ajungă acasă; autobuzele nu circulau şi doar pe sectorul dintre gară şi uzina „Dal“, prin ropotul puternic al ploii răsuna neliniştit clopotul tramvaiului.

Lena trecu în bucătărie să se schimbe şi zăbovi mult acolo, uscând la flacăra primusului hainele lui Saşa. Apoi se făcu lumină şi în camera vecină începu să plângă un copil. Lena îi întinse lui Saşa pantalonii şi cămaşa care erau încă jilave, miirosind a gaz, şi alergă să vadă de copilul vecinului. După ce îşi puse hainele, Saşa o urmă.

Ea stătea desculţă, plecată deasupra pătucului, mângâind uşurel plăpumioara albastră. Părul lung până la umeri îi căzuse de-o parte şi de alta a capului, descoperindu-i ceafa delicată, cu proeminenţele abia vizibile ale vertebrelor. Ascultându-i încrezător murmurul, copilaşul era pe cale să adoarmă. Într-un alt pătuc dormea dusă surioara lui, o fetiţă de zece ani. Tatăl lor era cu un vas plecat în larg, iar mama lucra într-un cartier depărtat, tocmai în Vtoraia Recika.

Saşa rămase în prag, privind-o pe Lena. Zâmbetul îi dispăru de pe buzele-i uşor răsfrânte. În acea clipă, se simţi legat pentru totdeauna de această fată plăpândă. Oftă prelung, din adâncul pieptului. Lena îşi îndreptă corpul şi întoarse spre el chipul ei trandafiriu aprins, pe care Saşa îl

observă cum începe să se decoloreze – paloarea îi acoperea obrajii, fruntea, aşternându-se în jurul ochilor umezi, duioşi, plini de o lumină tremurândă. Buzele îi deveniră albe, schiţând un zâmbet sfios, vinovat parcă.

Lena porni încet spre uşă, se lipi de el, stinse lumina şi-l chemă prin freamătul întregului ei trup.

În noaptea aceea Lena plânse mult. Cu lacrimi din acelea care nu te îndurerează, care nu le simţi ca o greutate pe inimă. Plângea de fericirea pe care o cunoscuse pentru prima oară trupuşorul ei plăpând, curat şi tremurător care aşteptase să se trezească. Plângea gândindu-se la durerosul destin al mamei lui Saşa, gândindu-se cât de greu îi va fi să pătrundă în această inimă zăvorită, brăzdată de cicatrice adânci.

În noaptea aceea Saşa luă o hotărâre; va căuta să se angajeze în flotila de baleniere „Aleut“. O să câştige, o să le ajute pe mama şi pe Lena. („Nu, nu Lena, să nu mă contrazici…“) iar peste doi ani, când va căpăta livretul de marinar, se va înscrie la combinatul de învăţământ naval, păstrându-şi salariul.

— Ai să devii căpitan, dar pentru asta trebuie să înveţi – spuse Lena, lipindu-şi obrazul fierbinte de pieptul lui Saşa. — Poate am să vin şi eu la tine ca radiotelegrafistă.

Toomai când Saşa era în toiul pregătirilor de plecare, se trezi cu Katia.

Plimbându-se în voie prin casă, Katia se uita la fotografii şi-l mustra pe Saşa, pentru că n-o prezenta pe Lena mamei sale.

— Ia aminte; m-am învoit de la serviciu. Dacă mama ta ar fi acum acasă, m-aş duce să-i spun totul…

— Potoleşte-te! — se răsti Saşa.

— Să mă potolesc? Lena are o inimă de aur, tot ei îi e milă de tine…

— Katia – se rugă Saşa – stai aici şi ascultă-mă…

Şi îi povestii copilăria lui, moartea tatălui, despre mamă-sa.

— Înţelege-mă o dată, ţiu la Lena mai mult ca la viaţa mea… — şopti el deodată, încet de tot. — Am să muncesc, am să câştig bani, am să-i trimit Lenei… sunt hotărât; când voi veni în concediu, ne vom căsători…

— Sunteţi nişte zăpăciţi! — oftă Katia. — În sfârşit, încerc să te cred…

Saşa nu nimeri în flotila „Aleut“. Fu nevoit să lucreze în insula Simuşir, pe şalupele combinatului „Skaliştâi“, iar din toamna trecută fusese mutat în insula Paramuşir, la combinatul „Podgornâi“, care se ocupa cu vânatul şi industrializarea balenelor.

Aici o reîntâlni pe Katia. Era radiotelegrafistă la combinat, recepţiona buletinele meteorologice, ordinele organelor superioare, transmitea radiogramele muncitorilor şi funcţionarilor combinatului.

Iar Lena era departe. Plecase la Ialta, la părinţii ei. Pete galbene îi apăruseră pe faţă – semne sigure ale maternităţii. Saşa scria des, trimitea bani şi număra lunile si zilele care mai rămâneau până la revederea lor. Citind scrisorile Lenei, îşi dădea seama de tot zbuciumul ei, de neliniştea cu care aştepta ziua când avea s-o aducă în casa lui.

Lena nu scria nimic despre părinţii ei. Aceştia erau gata s-o ierte, dar nu vroiau s-audă şi nici să-l accepte pe marinarul necunoscut de pe remorcher.

Şi Saşa hotărî aşa; când se va termina sezonul de navigaţie pe 1953, îşi va lua un scurt concediu şi va aranja totul. Avea acum dreptul s-o facă. Mama se obişnuise între timp să nu-l mai aibă mereu alături de ea. El trecuse doar de douăzeci de ani… Saşa ţinea în mână fotografia; mama şi-ar recunoaşte imediat nepoţica, aşa de mult semăna fetiţa cu el.

De-ar ajunge mai repede la coastă, la combinat! De s-ar vedea în faţa năprazniculuí Rapohin de la care nu se obţinea atât de uşor un concediu!

Dar, între remorcher şi combinatul „Podgonâi“ se aşternea oceanul; orb, însă atotvăzător – fără mâini, dar apucător, – fără picioare, ca o meduză şi năvalnic ca un râu de munte.

9

Saşa întocmise cu dibăcie planul. Chibzuise la toate amănuntele. Ca vergă avea să folosească o cange care trebuia fixată cu o cusătură dublă, solidă, la marginea păturii. N-aveau nici ac de cusut vela, nici guardama – degetar special marinăresc – care-ţi îngăduie să apeşi acul cu palma. Se vor descurca şi fără toate acestea, aveau timp berechet, iar acul se putea împinge cu mosorul, sau cu altceva. Vor fixa în tivul păturei-velă o saulă— frânghie aspră, de in, cu o împletitură specială. Ieşind din colţurile de jos ale velei, saula le va servi ca scotă[37] pentru manevrare. Toate acestea prinse de un inel de oţel care va strânge verga, şi de un cablu tot de oţel, vor fi fixate liber de catargul remorcherului şi manevrate ou ajutorul şcotelor.

O velă simplă, rudimentară. Dacă însă era manevrată cu diibăcie, putea să le fie de mare folos.

Saşa conducea lucrările. Era poate singurul care îşi imagina exact cum avea să arate vela după ultimele împunsături de ac şi cum va fi ea prinsă pe catargul subţire al remorcherului.

Cuie găsiră la mecanic. Le scosese de la două lăzi în care erau conserve – lemnul mersese la foc, iar cuiele nimeriseră într-una din cutiuţele de tablă

ale lui nea Kostea. Acesta dădu cuiele cam în silă, bolborosind ceva despre „trântorii" care aşteaptă totdeauna să le plice totul de-a gata, în timp ce ei singuri nu s-ar obosi să ridice de pe jos o scândurică sau o potcoavă…

Până la 12 decembrie, mecanicul puse de câteva ori maşina în funcţiune, dar aceasta nu bucura pe nimeni. Zgomotul ei sacadat, de scurtă durată, trezi în inima lui nea Kostea o nostalgie chinuitoare. Cât timp funcţionau maşinile, încărcau acumulatoarele pentru lumină şi mergeau spre vest, spre ţărmurile Kamciatkăii.

În acele zile nea Kostea era cel mai nenorocit om de pe remorcher. Iată că el, devenea primul un om inutil, răpind zilnic tovarăşilor săi câteva linguri de apă, o farfurie de ciorbă, trei frunzuliţe de dafin sau un pic de ceai, pentru fumat.

Cât timp funcţionaseră maşinile şi muşchii lor de oţel întorceau elicea grea, făcând să trepideze corpul remorcherului, cât timp sala de maşini era plină de suflul lor ritmic, limpede, acolo jos, mecanicul se simţea tare pe poziţie. Acum însă, fusese smuls din rosturile lui.

Ca un marinar bătrân ce era, înţelegea cât de importantă este munca timonierului, câte cunoştinţa şi ce pricepere îi trebuia ca să conducă vasul pe furtună. Şi totuşi, se deprinsese să creadă că maşinile sunt inima vasului. Aici, din sclipirea unsuroasă a metalului, din mişcarea armonioasă a pistoanelor, cilindrilor şi angrenajelor, din răsuflarea puternică a maşinilor adăpate şi hrănite din belşug, se năştea forţa care permitea remorcherului să spintece cu etrava[38] talazurile, să înfrunte vântul, furtunile, nemărginitele întinderi ale oceanului. Numai maşinile dădeau vasului independenţă. El nu trebuia să cerşească vânt prielnic sau să recurgă la şiretlicuri, manevrând velele pentru a prinde vântul din prova. Cât timp inima îi bate în piept, omul trăieşte. Cât timp se aude huruitul maşinilor sub spiraiul din spatele

comandei, remorcherul trăieşte şi-şi poate urma drumul, fără să-i pese de vânt şi curent.

Acum însă, în încăperea întunecoasă, maşinile păreau o grămadă de metal rece. Cele câteva minute de funcţionare nu puteau să le readucă la viaţă, să le redea mirosul de ulei încins, să le redea căldura. Nu făcuseră decât să zgândăre rana din inima mecanicului. El intra tot mai rar în sala maşinilor, temându-se de liniştea care domnea aici, de întunericul cuibărit prin colţuri, de umezeala rece şi lipicioasă a pereţilor.

Nea Kostea dormea îmbrăcat, scoţându-şi doar şapca şi ghetele. De sub cele două pături (a lui şi a mecanicului şef Ivaneţ, rămas pe ţărm) cu care se acoperea până peste cap, îi ieşeau picioarele sale mici, în ciorapii traşi peste pantaloni şi prinşi de ei cu ace de siguranţă. Plapuma cea nouă, o împăturise în mai multe ziare, atârnând-o departe de opaiţ; îi era frică să nu se aprindă sau să i se mânjească de motorină acest dar aşteptat acolo departe; prin părţile Astrahanului, la graniţa nevăzută dintre solonceaicurile stepei şi nisipurile de pe malurile Caspicei.

Mecanicul nu credea sa iasă ceva din toata povestea cu vela şi fu uimit, când la 12 decembrie, către amiazi, vela fu gata.

Oceanul se mai potolise, pentru a răsplăti parcă dârzenia oamenilor. De dimineaţă, secundul notase în jurnalul de bord; „Vânt de forţa 4—5. Mare încreţită. Viteza medie 0,6. Vizibilitate bună. Am intrat în curentul cald…”

Numele curentului nu-i venea în minte şi-l strigă pe Saşa, dar înainte ca acesta să vină, îşi aduse aminte şi încheie rândul: „Kuro-sivo“.

— Ce zici ce căldură? E Kurosivo – făcu secundul, ca în treacăt.

Saşa aruncă o privire spre jurnalul deschis.

— Kuro-Sio – observă el. Sio, acum se scrie fără „v“. Si-o…

Petrovici roşi.

— Habar n-ai! — mormăi el. Saşa nu răspunse nimic. — Termină o dată cu pânza – adăugă secundul, ursuz. — Uite, avem un vânt bun, iar voi tot moşmondiţi acolo.

— Am înţeles! — răspunse Saşa milităreşte, şi întorcându-se pe călcâie, porni spre pupa unde era întinsă vela.

În clipele acelea nimic nu era în stare să-l supere. În faţa lui era aşternută vela – o velă neobişnuită, din păturI, cu dungi cafenii pe margini.

La Iahtclub, mai avusese şi înainte prilejul să repare vele, să peticească pânze, să facă noduri, să fixeze grandee[39] în pânza tare. Dar această pocitanie era prima lui velă adevărată. El singur o concepuse şi o croise, şi tot singur o cususe, sau mai bine zis, fusese cusută sub îndrumarea lui. Vela părea solidă. Saşa asigură că dacă ea nu va rezista la furia vântului şi se va rupe, acest lucru se va întâmpla nu în locul unde se îmbinau păturile între ele şi nici la cusătura dublă de lângă vergă. Aceste cusături groase, precum şi marginile unde era fixată saula, erau solide şi rezistente.

Pentru prima oară de când pluteau în derivă, zăriră puţin cer albastru printre norii cenuşii. Către amiază cerul se însenină şi un soare zgârcit de iarnă, lumină întinderea oceanului. Apa căpătă o nuanţă mai deschisă, dar, lucru ciudat, oceanul nu deveni mai albastru. El purta spre nord-est valuri plumburii, fără luciu, cu berbeci[40] furioşi pe creste. Scoţându-şi pufoaica spre a fi mai liber în mişcări, Viktor fixă şarturile catargului de balustrada tambuchiului ce dădea la sala de maşinii şi răsuci întinzătoarele cu o varga de oţel, până ce şarturile începură să zbârnâie ca o coardă întinsă.

Pe braţul stâng al tânărului matroz era tatuat un soare cu raze scurte, răsărit pe jumătate de după linia orizontului. Deasupra, un nume; Vitea. Pe braţul drept urma să fie tatuată o liră. Tânărului îi plăceau cântecele – făcea parte chiar din corul

clubului „Tovarăşul Ciumak“ din Voroşilov-Ussuriisk. Dar lira a ieşit strâmbă, pocită şi artistul anonim s-a lăsat păgubaş.

Viktor asculta cu dragă inimă de Saşa. Se împrieteniseră încă din primăvară, dar la început pe Viktor îl cam rosese invidia. Îi spunea lui Saşa; Alek – şi acest nume nu exprima numai căldură prietenească, dar şi dorinţa de a face mai puţin simţită diferenţa de cinci ani care era între ei. Erau amândoi tineri, viguroşi, – Viktor poate ceva mai voinic decât Saşa. Se simţea în el clocotul forţelor necheltuite. De multe ori cei doi tineri se izbeau cap în cap, aruncându-se să prindă bandula[41] sau apucând parâma ca să sară pe cheu, – de multe ori îşi măsurau forţele şi îndemânarea la descărcare şi la alimentarea vasului. Într-un timp Saşa îl pisase mereu pe secund, rugându-l; „Lasă-mă pe mine s-o acostez!“ Acum, la fel se milogea şi Viktor. — Să sară voiniceşte din mers, pe un şlep vechi sau pe dană, şi cât ai bate din palme, să ia volta[42] în jurul babalelor de acostare, să simtă sub picioare unduirea lină a şlepului care parcă, bombăne supărat, să simtă cum se stinge, îmblânzită trepidaţia remorcherului supus mâinii sale, saltului său care semăna cu un zbor – numai la asta visa marinarul nostru — acest tânăr de optsprezece ani.

De când pluteau în derivă, superioritatea lui Saşa se văzuse însă limpede. Iar când au început să lucreze la velă, Viktor deveni un executant supus al ordinelor lui Saşa. Acesta se pricepea la toate. Ştia să împletească „codiţe” de in pentru capetele inferioare ale şarturilor, să matisească[43], să boţeze[44] savantele noduri marinăreşti.

În copilărie, visând să se facă marinar, Viktor vedea întotdeauna în faţa ochilor o pânză scânteind în soare, deşi ştia că timpul navigaţiei cu vele apusese cu mult înainte ca el, Viktor, să fi venit pe lume. La 14 ani, dăduse cele mai bune timbre din colecţia ce-o avea, pentru o cataramă adevărată de marinar – era de aramă, cu o ancoră pe ea – şi-şi

bătuse mult capul atunci până reuşise s-o fixeze la cureaua lui îngustă, cu care se încingea. Prescurtările folosite în flotă îi sunau ca o muzică minunată. Avea o adevărată plăcere să pronunţe „căp“ în loc de căpitan, să-i zică mecanicului „bătrâne”, iar ofiţerilor să le spună „cavtorang” „caperamg”,[45] iar cuvinte ca de pildă „starlei”[45] făceau, după el, cât un cântec frumos…

Remorcherul se târa încet, împins de vânt. Deasupra comandei apăru dreptunghiul verde-cenuşiu al velei, care, în bătaia vântului, îşi umflă îndată pieptul strâns solid în saule. Pânza nu era chiar atât de grozavă, dar simţiră cu toţii o smucitură, o uşoară trepidaţie a remorcherului, ca şi când cineva i-ar fi insuflat viaţă.

— Ura-a! — izbucni Viktor. Îşi aruncă şapca în sus şi o prinse tocmai dincolo de bord, deasupra apei. Ura-a, Saşa!

Saşa manevra cu iscusinţă şcotele.

Echipajul se alinia de-a lungul bordului cu faţa spre comandă, întocmai ca la ridicarea pavilionului. Pe catarg, care părea o aripă întinsă, fâlfâia purpuriu pavilionul. Pe fondul albastru spălăcit al cerului de iarnă, el apărea ca o puternică afirmare a vieţii, un simbol al mult doritului pământ sovietic. În clipa când remorcherul „J-257” înălţa pavilionul, el mai era ridicat de alte sute de vase din Orientul îndepărtat. Iar apoi, ceas de ceas, în pas cu soarele, aprinzându-se parcă de la razele sale, el se înălţa pe mii de vase sovietice care brăzdau toate mările şi oceanele lumii.

— Acum e în regulă – şopti bucătarul. — Acum o să- ajungem acasă! Pasării îi trebuiesc aripi, omului un păhărel, iar corăbiei – pânză. Ce ne mai lipseşte!?

Petrovici îl trimise pe Viktor la cârmă şi începu să examineze tăcut, cu atenţie, catargul şi vela. După ce cercetă dinspre pupa şi apoi dinspre prova, controlă catargul dacă e bine fixat.

— O să reziste la un vânt de forţa 7 – spuse el sec.

Nu putea să uite afurisita aceea de literă „v“, din cuvântul „Kuro-Sio“.

— Depinde cum se va manevra, tovarăşe secund – obiectă Saşa. — Se prea poate să reziste şi la un vânt de forţa 9.

— Las-o mai moale! — râse secundul, eu indulgenţă. — Ia-o mai domol, mă mulţumesc şi cu atât, – adăugă el, strângând cu putere mâna lui Saşa.

În comandă Viktor era foarte surâzător, arătându-şi dantura puternică. Când întâlnea privirea lui Petrovici, îşi lua un aer serios, trecând vârful limbii peste buza de sus pe care mijea un pufuleţ blond. Ravil zâmbea şi el. În ochi i se cuibărise însă o uşoară mâhnire, sau poate mai persista umbra chinuitorului sentiment de frică ce-l cuprinsese în primele zile. Vremea frumoasă, caldă, albastrul cerului, soarele care arunca asupra remorcherului raze anemice, faptul că ideea cu vela reuşise atât de bine, îi risipiră teama şi neliniştea.

Bucătarul îşi arăta în felul său bucuria; îl apucă pe Saşa de moţul lui castaniu şi legănându-i uşor capul, repeta mereu:

— Ca să sărbătorim acest eveniment, Petrovici mi-a dat voie să vă răsfăţ cu un compot. „Opincuţele” sunt toate pentru tine Saşka… Toate…

„Opincuţe” – aşa numeau ei fructele din compot. Din toţi membrii echipajului, numai lui Saşa îi plăceau. Ceilalţi sorbeau din câteva înghiţituri lichidul aromat, pentru care bucătarul, în timpurile bune, nu economisea zahărul.

Astăzi însă, compotul n-avea deloc zahăr. Bucătarul fiersese resturile de fructe uscate găsite în cambuză cu un pic de ceai, ca să-i mai dea tărie.

— Unde-o fi Kostea? — se miră bucătarul. — Abia atunci observară că mecanicul nu era pe

punte.

— Kostea! — strigă Saşa în uşa deschisă a cabinei. — Kostea!

Niciun răspuns.

— Kostea-a! Am ridicat vela. Maşina asta o să meargă fără combustibil.

Tot nimic. Se auzea fierbând apa în distilator. Din cabină venea un aer cald, umed.

Saşa îşi făcu vânt pe scară în jos, slujindu-se numai de mâini.

— Kostea!

Mecanicul era culcat în patul său, lângă masă, şi îl privi pe tânăr cu ochii stinşi, indiferenţi.

— Ce naiba, nu auzi? — se necăji Saşa.

Mecanicul se întoarse pe spate. Corpul său slab părea una cu salteaua. Cuvintele lui Saşa îl lăsară indiferent. „Velă?… Fleacuri!… Joc de copii… Nu se aflau într-un golf de lângă insula Russki, ci în mijlocul oceanului. Or oceanul vine de hac unei vele mai solide decât aceea pe care o meşteriseră ei…“ E de rău… e de rău… o nenorocire curată… Cu trei ani în urmă, i se mai întâmplase să rătăcească pe ocean, – pierduseră atunci orice speranţă, dar îi găsiseră în a douăsprezecea zi. Acum trecuse şi acest soroc, iar „J-257“ se pierdea tot mai departe de ţărm…

— Ce ai, Kostea? Eşti bolnav? Poate ai nevoie de vreun medicament? Mă băieţi, s-a îmbolnăvit Kostea! — strigă Saşa. — Dar ce te doare, capul?

— M-au lăsat puterile – răspunse mecanicul cu voce slabă. — Nu mă mai ţin picioarele… — Întoarse capul şi cuprinse cu privirea întregul echipaj, strâns grămadă lângă patul său. — Nu mă doare nimic, dar n-am putere. — Şi apoi, cu o grimasă chinuită;

— Lasă-mă, Petrovici… — se tângui el. — Te rog lasă- mă-n pace. Stau culcat pân-o să mă simt mai bine, apoi mă scol…

Se întoarse pe partea dreaptă, şi-şi trase pătura peste cap.

— Kostea, am să-i dau lui Saşka şi „opincuţele“ din compotul tău. Da? — îl întrebă bucătarul plecându-se spre el.

Nea Kostea nu răspunse nimic. Nu întoarse capul nici atunci când Petrovici, învingându-şi sfiala, scoase un acordeon cu reflexe sidefii şi intona cu o voce hodorogita, un cântec care n-avea nici cap nici coadă – se compunea numai din două versuri, fără niciun înţeles, care se repetau întruna;

Varka noastră
Nu-i ca a voastră…

De mult îşi dorise Petrovici un acordeon. Visa să-şi lase degetele să alerge îndemânatice pe clape, ca în tinereţe, ca să-şi arate astfel dorul după cei de acasă. Şi-l cumpărase în sfârşit astă primăvară, dar simţi deodată că nu mai are curaj să cânte în faţa marinarilor tineri. O singură dată îl scosese din cutie pe furiş, când rămăsese singur la bord.

Degetele secundului bâjbâiau nesigure poticnindu-se întruna pe clapele strălucitoare. Acordeonul suspina, se tânguia, cânta fals. — Petrovici nu izbutea să potrivească acompaniamentul la cântecul atât de simplu, despre cele două fete cu numele de Varka. Dar toţi îl ascultau cu atenţie şi-l rugară să mai cânte.

Ar fi fost o adevărată sărbătoare, de nu era boala mecanicului.

Două zile şi două nopţi înaintară cu o viteză ce ajungea la o milă şi jumătate pe oră. Vântul începu să bată dinspre sud şi remorcherul se îndreptă spre nord, chiar spre nord-vest. Dacă prelungeai în gând cu sute de mile linia care marca drumul remorcherului în acele zile, ea ajungea la capul Olga din Kamciatka, aflat în apropierea peninsulei Kronoţki.

La 14 decembrie, buna dispoziţie crescu şi mai mult la bord; pe lângă remorcher trecu, purtată de ape, o geamandură metalică, vopsită roşu cu negru; fusese smulsă probabil nu de mult din ancoră, deci ţărmul natal era prin apropiere.

Dar în cursul nopţii se porni dinspre nord un vânt care zvârli remorcherul spre sud, la 49° latitudine. Vuind şi gemând, vântul spintecă vela în două, parcă ar fi tăiat-o cu un cuţit.

Fură nevoiţi să strângă vela în plină furtună pentru ca vântul să n-o facă ferfeniţă.

10

«Din Vladivostok. Serviciul avariilor. Petropavlovsk.

... Ţărmurile Paramuşirului şi al insulelor vecine cercetate atent dinspre Marea Olioţsk de către pescarii localnici, şalupe şi logere. De asemenea dinspre ocean, cu excepţia insulelor Onekotan, Makanruşi, cercetate de trauleruL „SRT- 392".[47]) Populaţia, autorităţile locale, cercetat faleza. Avioanele din Severo-Curilsk cercetat lanţul nordic al insulelor Curile. Cercetări în ocean, participă; remorcherul „J-135", traulerele „SRT-478", „SRT-605", „SRT-647", „SRT-657", „SRT-668"... Noaptea, dată fiind lipsa de vizibilitate, pe ninsoare, plutit în derivă. Pe furtună – lacune în observaţie. După calculele noastre, până la 8 decembrie orele 24, vasele voastre au cercetat aproximativ 18.000 mile pătrate, traulerele – aproximativ 16.000 mile pătrate. Aviatorii din Severo-Curilsk, promit să cerceteze, dacă timpul va fi prielnic pentru zbor, cârdul: 46°—48° latitudine, 156°—158° longitudine. Vasele noastre să ia legătură directă cu comandantul grupului de cercetări, căpitanul

traulerului „SRT-605”... Semnalele sale din apel: UVJI.

Avioanele din Petropavlovsk efectuează zboruri în zona cercetărilor. Rezultatele necunoscute.

03 – 00 20.12.53 311912 Egorov».

În cabinele radiotelegrafiştilor, ţăcănitul mărunt al telegrafului nu înceta nici ziua nici noaptea. El străbătea mii de mile pe ceaţă şi ninsoare, se aşternea pe formulare în frazele scurte ale radiogramelor:

„J-257“!… „J-257“!… „J-257“!…

Indicativul remorcherului pe care până atunci nimeni nu-l cunoştea, revenea tot mai des în comunicările vaselor din Orientul îndepărtat, în rapoartele înaintate de comandanţii vaselor de război, în dările de seamă amănunţite trimise conducerii ministerului.

Nopţile erau fără lună şi pe ocean domnea un întuneric de nepătruns. Iar dimineaţa, dizolvând vâlvătaia purpurie a zorilor în imensitatea lui cenuşie, Oceanul Pacific îşi ascundea victima după o perdea de ninsoare şi în pâcla groasă a negurii, de iarnă care îmbrăca vasele cu o platoşă de gheaţă.

Furtuna continua cu aceeaşi intensitate. Vântul şi talazurile se năpusteau asupra vaselor din grupul de cercetare, lovindu-le cu furie în etrave şi gume. Valul tăiat în două alerga şuierând mânios de-a lungul bordului şi clocotea la pupa, turbând de ciudă că nu reuşise să le provoace oamenilor un rău.

Luminile puternice ale vaselor rapide, înzestrate cu aparate de radiolocaţie, străbăteau prin ceaţa groasă. Reflectoarele se roteau greoi, parcă neîndemânatece, spintecând talazul cu un fascicol de raze, ca un pumnal. Rachetele verzi se înălţau pentru a se stinge în înaltul cerului. La toate întrebările oamenilor Oceanul Pacific răspundea prin mugetul vântului şi clocotul turbat al

valurilor, care ajungeau până la punţile înalte ale vaselor mari de război.

Vasele continuau stăruitor cercetările. Ecranul rotund parcă fosforescent al aparatului de radiolocaţie, reflecta zeci de mile ale oceanului brăzdat de valuri. Ţărmul se vedea aici ca o dungă luminoasă, subţire, repetând linia frântă a promontoriilor şi intrândurile golfurilor. Punctul luminos, mobil, plasat undeva la marginea ecranului, era vasul, sau mai curând o reflectare a undelor care se loveau de corpul său. Nu o dată, speranţa făcea să le bată mai repede inimile radiotelegrafiştilor de pe vasele de război. Dar se scurgeau minute, iar uneori ore şi până la urmă constatau că punctul luminos de pe ecran, fie că era unul din vasele care participau la cercetări, fie un vas care zorea încărcat spre golful Providenţei, – vreun seiner, sau un pachebot care, cu toată vremea de iarnă, era ticsit de pasageri; pescari, oameni de ştiinţă, piscicultori sau geologi specialişti în studierea vulcanilor, învăţători întârziaţi din concediu, constructori, muncitori de la şantierele de reparaţii ale vaselor, constructori de drumuri…

Numărul vaselor care luau parte la cercetări creştea mereu. Mai multe vase pescăreşti, care primiseră misiunea de a participa la cercetări, părăsiră bancul Iavinskaia, şi întrerupând pescuitul calcanului, plecară în marea Ohoţsk. Alte traulere, după ce predară vaselor frigorifere, la Petropavlovsk, peştele prins, se îndreptară spre sud, spre 50° latitudine nordică, în zona unde aveau loc cercetări intense. Toate vasele Morflot-ului, ale Vostokrâbholod-ului, vasele combinatelor de pescuit şi industrializarea peştelui, toate vasele pescăreşti, toate ambarcaţiunile grănicereşti, de la insulele Curile până la Commodore, scrutau necontenit suprafaţa oceanului. Ziua, deasupra oceanului şi Curilelor zburau avioane, iar radiotelegrafiştii, cu căştile la urechi – cu garnitura

lor de blană coborâtă pe frunte – ascultau atenți semnalele subţiri, piţigăiate.

Siluetele zvelte ale vaselor de război, construite din otel, parcă acoperite cu scorie închisă la culoare brăzdau de mai bine de două săptămâni oceanul, pătrunzând în plină viteză ici şi colo, în careurile repartizate câte unui trauler din grupul de cercetări. Navele intrau în port ca să se alimenteze cu cărbuni şi motorină, cu apă de băut şi lubrefianți, apoi, fără a pierde o clipă speranţa în izbândă, reîncepeau cercetările. Căutau remorcherul câte unul singur, sau în linie de front, oercetând orice obiect pe care-l vedeau plutind pe suprafaţa apei, orice pată de ulei.

Ochii ageri ai pescarilor răscoliseră dinspre mare şi de la uscat ţărmurile şirului nordic al Curilelor; ale insulelor Paramuşir, Şumşu, Alaid, Şioşkotan, Sirimukotan, Onekotan, Makanruşi, Şirinka şi ale insulelor Pasărilor.

Nicăieri nici urmă de remorcher, sau vreun semn care să indice naufragiul acestuia.

Vasele navigau în condiţii foarte anevoioase. Când ningea maşinile stopau, vasele erau târâte de vânt şi curent şi calculele nu mai puteau fi exacte. Şi totuşi o uriaşă porţiune de ocean, – triunghiul gigantic având ca ipotenuză partea nordică a lanţului Curilelor şi drept catetă paralela 46 şi meridianul 160° – fu cercetat minuţios de vase şi avioane, milă cu milă.

Ochiul scrutător al aparatelor de radiolocaţie vedea şi noaptea, fără să clipească, prin ceaţă ca şi pe ninsoare, aproape la fel de bine ca în zilele cu soare.

Dar micuţul remorcher, purtând numărul 257, nu era de găsit.

257!

O combinaţie reuşită de cifre! Dacă aduni prima cu a doua, obţii a treia cifră. Dacă scazi a doua din a treia, o obţii pe prima. Dacă repeţi operaţia cu

prima şi a treia, îţi iese a doua adică cinci… 2 + 5 = 7. 7 – 5 = 2. 7 – 2 = 5. Un număr extraordinar de norocos, cu care mergi la sigur!…

Klimov învăţase acest joc de cifre nu prea complicat, încă de pe vremea când era student la Moscova. Prima oară îl iniţiase în tainele numerelor şi cifrelor logodnica lui. Ea studia numerele biletelor de troleibuz şi de tramvai, bucurându-se când dădea de „numere norocoase” şi mâhnind-o numerele „antipatice”, inflexibile, inoperabile. Klimov făcea haz de mania logodnicei sale, dar pe nesimţite începu şi el să creadă în „meritele excepţionale” ale unor cifre, cum e cinci de pildă; steaua roşie are cinci colţuri, bolşevicii au avut în alegerile pentru Adunarea Constituantă lista cu numărul cinci… Apoi, logodnica îi deveni soţie, ei se mutară într-o casă veche cu două etaje, lângă biserica Eloh, şi Klimov lua troleibuzul numărul 5 pentru a ajunge la conservator, unde studia soţia lui…

Trecuseră de mult toate astea. Degetele albe, gingaşe, ale soţiei sale, pierduseră obişnuinţa clapelor pianului. De multă vreme ea cutreiera ţara împreună cu Klimov. Îi lipsise răbdarea, forţa ca şi talentul necesar pentru a rămâne „o slujitoare a artei”. Era satisfăcută de viaţa pe care o ducea. Dar mania „numerelor norocoase” îi rămăsese, deşi în ultimii ani trăiseră pe meleaguri unde nu existau nici tramvaie şi nici troleibuze. Erau nevoiţi să se mulţumească cu numerele obligaţiilor de stat sau ale bancnotelor pe care le aducea Klimov la chenzină, sau, în ultimă instanţă, se mulţumeau cu numerele maşinilor care treceau prin faţa casei. Când cumpăra obligaţii, Klimov alegea „numerele bune”. Era o mică surpriză ce i-o făcea soţiei sale, care de dragul lui renunţase la artă! Ei nu câştigau la trageri mai des decât colegii şi prietenii lor, dar de fiecare dată câştigul ce le ieşea lua aspectul unui mic triumph; numerele să trăiască!

Klimov nu se mai putea dezbăra de obiceiul nătâng (chiar aşa îl numea; „obicei nătâng”) de a vrăji cifrele, îndrăgise chiar acest joc care nu cerea creierului niciun efort. Se juca fără parteneri, nu contravenea nici unei norme de morală, şi putea oricând fi întrerupt când Klimov era chemat de înaltele sale îndatoriri…

Numărul „257“ îl obseda. Simplu, din trei cifre, lui Klimov îi fusese de ajuns câteva clipe pentru a pătrunde tot tâlcul acestui număr. Înţelese că numărul promitea o reuşită deplină, sigură. Cu toate acestea, remorcherul dispăruse. Şi asta era o realitate tot atât de evidentă ca şi proprietăţile miraculoase ale numărului „257“. Uneori bănuia că de vină era cifra „6“ – numărul membrilor echipajului. Cu această cifră – într-adevăr nu era nimic de făcut. Era destul să adaugi cifra „6“ şi numărul „257“ îşi pierdea dintr-o dată toate calităţile, devenea inflexibil, aducător de ghinion.

Klimov fu nevoit să mai întârzie la „Podgornâi“. După telegrama trimisă de guvern, superiorii lui îi dăduseră ordin să rămână la combinat până ce comisia specială pentru organizarea cercetărilor avea să-şi încheie lucrările.

El îşi strânse din nou tot calabalâcul în valiză şi se mută în clădirea de pe deal; era o casă din bârne şi tencuită în interior, care servea de cămin echipajelor de pe remorchere. Camera cu patru paturi, unde locuiseră bucătarul şi tinerii marinari de pe remorcherul „J-257“, nu era ocupată de nimeni şi Klimov se instală aici.

Era poate prima cameră cu care Klimov nu se putea obişnui, căreia nu reuşea să-i imprime nimic din personalitatea sa. Mult mai uşor îi fusese la locuinţa lui Rapohin, sau chiar în biroul inginerului-şef – acolo, numai după câteva ore, se simţise ca acasă. Lucrurile străine nu-l deranjau deloc. El ştia să le vadă numai pe ale sale, numai ele existau pentru el.

Aici însă, ce găsea? Mirosul pătrunzător, enervant al vopselelor de ulei; patru paturi de fier, aşternute ca la cazarmă, cu rufărie gălbuie, însă curată; patru noptiere toate la fel, de culoare cafenie; un cuier comun pe care atârna o manta veche; un palton ponosit din postav, cu un buzunar rupt; o şapcă cu cozorocul soios. Două ferestre cu perdeluţe prea scurte, care le acopereau numai pe jumătate; pe lângă asta şi pline de praf. O masă simplă, grosolană, sta greoaie pe duşumeaua nevopsită, iar în jurul ei patru scăunele din scânduri negeluite. „Se vede c-au reparat de curând – gândi Klitnov. — Au scos până şi cuiele din pereţi”.

Klimov îşi alese patul de la margine, în colţul din dreapta al camerei, lângă fereastră. Găsi în noptieră o şapcă de infanterist, o sticluţă începută de apă de colonie „Liliac”, nişte obiele curate pentru cizme, o bluza care avea pe ea trei insigne de evidenţiat în pregătirea militară şi şase fotografii pentru buletin – nu erau tăiate încă una de alta, şi din ele îl priveau nişte ochi atenţi, trişti, o figură care nu semăna a rus, parcă de tătar. Klimov atârnă şapca în cuier, vârî sub saltea bluza şi obielele, iar sticluţa o aşeză fereastră.

Puse astfel stăpânire pe colţul care şi-l alesese, însă camera rămânea străină, pustie, neprietenoasă. Avea impresia că în orice clipă puteau intra aici oameni pe care Klimov nu-i cunoştea, oamenii care locuiseră aici înaintea lui sau nişte locatari noi – şi atunci el era de prisos. Dar aici nu intra nimeni. Focul în sobă se făcea din coridor. Cu aceasta se îndeletnicea radiotelegrafistul Apollinari, care locuia singur, de partea cealaltă a peretelui. Abia a doua zi dimineaţă, după prima noapte petrecută în această cameră şi în care aproape că nu închisese ochii, intră fără să bată Katia. Îl găsi pe Klimov făcându-şi gimnastica de dimineaţă.

— Scuzaţi, vă rog, – se fâstâci fata.

Era însă prea târziu ca să mai bată în retragere; repezită cum era, Katia se trezi în mijlocul camerei, înainte de a-l fi observat pe Klimov.

— N-am ştiut că sunteţi aici. Au venit scrisori pentru băieţi.

— A-a-a – făcu evaziv Klimov. — Bună ziua.

Katia puse pe masă două scrisori.

— Li se mai scrie! — oftă Klimov cu compătimire.

În legătură cu asta, ar putea povesti mai multe întâmplări din timpul războiului; Un om căzuse pe front, dar scrisorile pe care le expediase îşi continuaseră drumul… Şi pe adresa celui ucis continuau de asemenea să sosească scrisori. La naiba, toate-s vechi pe lumea asta!…

Ceva în Katia îi amintea de soţia lui. Aceeaşi paloare delicată a feţei cam lătăreţe, năsuc obraznic, bustul feciorelnic. În sufletul soţiei sale însă murise de mult orice elan, iar veşnicul ei zbucium, istericalele ei, îl obosiseră la culme, ori la fata asta fiecare mişcare vădea dârzenie, perseverenţă, radia o energie tinerească.

— Scrisori vechi. Hm, da… — făcu Klimov. — Vă duceţi la cantină?

Katia dădu afirmativ din cap.

— Staţi puţin, să mergem împreună. Voi fi gata în doi timpi şi trei mişcări, ca la armată – şi după ce surprinse privirea nedumerită a fetei, adăugă; – Avem ceva de vorbit…

În obrajii Katiei răsăriseră doi bujori din cauza vântului îngheţat. Klimov vedea cum roşeaţa i se întindea sub pielea delicată a feţei. Deşi purta o haină întoarsă, un şal gros legat la ceafă şi pâslari tălpuiţi care îi strângeau pulpa atât de tare că fusese nevoită să taie carâmbul în partea de sus, Katia nu era lipsită de graţie.

Mergea alături de Klimov cu paşi mari, cu trupul uşor plecat înainte.

— Aş dori să nu mă înţelegeţi greşit – spuse Klimov, aşteptându-se ca la aceste cuvinte Katia să

se întoarcă spre el, şi astfel s-o poată privi în faţă. — Ţin la asta, din principiu. Doi oameni nu trebuie să rămâie, cum să mă exprim mai exact… într-o stare de ostilitate, duşmani, ca să spun aşa, când pentru asta nu există şi nu pot exista divergenţe de principii. — El zâmbi cu condescendenţă. — V-aţi răstit chiar la mine… Ţineţi minte, atunci când era şi Rapohin de faţă.

— M-a supărat felul în care aţi vorbit de băieţii noştri – îl lămuri Katia, lăsându-se să lunece la vale, de pe un mic deluşor.

Îi era oarecum ruşine pentru felul cum se purtase cu Klimov. În ultimele zile el muncea foarte mult, iar oamenii cu munci de răspundere din combinat ţineau deseori seama de sfaturile sale competente. Căpitanii traulerelor îl consultau cu privire la amănuntele itinerariului ce trebuia urmat pentru efectuarea cercetărilor, la modificarea direcţiei din cauza furtunilor, la acţiunea vântului în sectorul lor. În comunicările lor, nu contau numai gradele şi minutele, dar chiar şi secundele. Klimov se descurca mai repede şi mai bine ca alţii în aceste formulare pline de cifre. În cursul zilei, venea deseori la staţia de radio. Se întâmpla să-l caute în toiul nopţii Apollinari, sau chiar Rapohin în persoană. Klimov se trezea îndată, înţelegea pe loc situaţia şi după ce consulta harta şi făcea unele calcule, arăta ce au de făcut…

— Vă înţeleg – făcu Klimov. — Poate ţineţi într-un mod deosebit la cineva din echipajul remorcherului…

Katia se opri, ca şi când ar fi dat de un obstacol. Îi aruncă o privire mirată.

— Nu mă gândesc la nimic rău – se grăbi să adauge Klimov.

— Dar ce poate fi rău în asta? — întrebă Katia, cu un aer sfidător. — Chiar dacă ar fi aşa, asta nu ar schimba nimic lucrurile.

— Tocmai asta susţin şi eu, că n-ar schimba nimic, — se bucură Klimov. — De asta nu mă pot

înţelege cu Rapohin! Eu susţin că în împrejurări excepţionale ca acestea, trebuie să eliminăm tot ce este de ordin personal, sau cum a spus Maiakovski; trebuie să înăbuşi chiar propriul tău cânt. Este nevoie de mai mult calm, de mai multă ordine…

— Ca să spun drept, nu vă înţeleg prea bine – mărturisi Katia cu simplitate. El o privi neîncrezător.

— Vreau totuşi să mă înţelegeţi! Până ce nu se va ordona să oprim cercetările, îi vom căuta întruna. Fiecare din noi îşi face datoria, îi vom căuta cu stăruinţă, fără preget. Dar la ce bun această atmosferă febrilă, de miting, care domneşte în combinat? Toate aceste buletine afişate lângă administraţie, ediţiile fulger cu ultimele radiograme? Cu toate că m-am opus, Rapohin a obţinut permisiunea să plece în larg cu traulerul „S, R.T.-668“… Asta nu cadrează cu postul pe care-l ocupă, un om serios nu procedează astfel, cred că mă înţelegeţi. El are răspunderea întregului combinat, şi în loc să-şi vadă de treburi, se agită, face pe eroul… Şi la ce rezultat a ajuns? S-a îmbolnăvit de amigdalită. Acum zace… Uite, şi dumneata te-ai supărat atunci, şi de ce te-ai supărat? Însăşi natura serviciului meu mă obligă să ştiu cine sunt membrii echipajului, dacă se poate conta că se vor purta ca oameni demni de încredere în caz c-ar ajunge într-o situaţie disperată. — El se lăsă furat de cuvinte şi nu-şi mai dete osteneala să urmărească ce efect aveau ele asupra Katiei.

— Avem o ţară uriaşă, pretutindeni oameni, oameni şi iar oameni. Iar pe om trebuie să-l cunoşti bine.

— Trebuie să iubeşti oamenii! — izbucni Katia roşind. — Da, să-i iubeşti… atunci e mai uşor şi să-i cunoşti.

— Încrederea oarbă o plătim câteodată scump de tot. Eşti comsomolistă?… Dar încotro mergi?…

Ajunseră aproape de uşa cu arc a cantinei, care scârţâia puternic, când deodată Katia coti la stânga.

— Ascultă! Pur şi simplu nu e frumos să te porţi aşa…

Fata încremeni cu capul între umeri, apoi se întoarse spre el şi izbucni pe neaşteptate într-un râs sarcastic, usturător:

— Prea le ştiţi pe toate, tovarăşe Klimov! Ştiţi ce e rău, ştiţi ce e bine! Îmi închipui cât de stearpă trebuie să vă fie viaţa!

— Sunt lucruri pe care eşti obligat să le ştii.

— Dar iată că eu nu le ştiu, nu le ştiu şi pace! — îi întoarse Katia vorba, continuând să râdă. — Să mă omori dacă le ştiu, şi nici nu vreau să le ştiu… Şi nici n-am să le ştiu vreodată, mi-ar întuneca viaţa…

Chiar şi în această clipă Klimov nu se putu abţine să n-o admire pe Katia, – aşa cum stătea în faţa lui râzând, cu ochii strălucind sub părul ei roşcat, căzut pe frunte.

El intră în cantină, trântind uşa. Se aşeză să mănânce, mestecând încet carnea conservată, încălzită laolaltă cu o garnitură de cartofi uscaţi, mâncă clătitele groase şi bău cacaua preparată din tablete. Arunca o privire spre uşă, de câte ori se auzea scârţâitul ei melodios. Cei care intrau îşi scuturau zăpada de pe pâslari şi-şi frecau mâinile îngheţate.

Dar Katia nu se arăta.

Rapohin intră în rada combinatului „Podgornâi“ având faţa încinsă de febră, cu gâtul bine înfăşurat în fular. De câte ori se îmbolnăvea, parcă îl apuca un fel de necaz pe el însuşi şi căuta să curme boala printr-un efort de voinţă. Uneori izbutea, datorită organismului său rezistent. Dar de data aceasta boala îl doborî şi Rapohin se culcă pe divan, închipuindu-şi că aşa îi ceda numai pe jumătate.

Pe insula aceasta, în luna decembrie trebuie să te temi mai mult de vânt decât de geruri. E destul ca vântul să găsească o crăpătură cât de mică şi el umple toată casa, asaltându-l până şi în pat pe gospodarul neprevăzător. Atunci nu mai ai decât o singură scăpare: să te bagi într-un sac de dormit şi să te adăposteşti în el ca un caiur pe care vijelia l-a surprins în tundră, cu atelajele sale de câini. În aceste insule nimeni nu contează pe blândeţea vânturilor ce bat dinspre ocean. Odată cu venirea toamnei, localnicii acoperă cu pământ partea de jos a casei sau foile de tablă ondulată. Mai târziu le vine în ajutor şi ninsoarea, troienind până la acoperiş căsuţele scunde. Fiecare îşi pregăteşte în magazie o bună provizie de cărbuni. Pe insulele Curile oamenii fac focul fără să se zgârcească, la ei soba duduie…

Înainte de dispariţia remorcherului, Katia nu se gândise niciodată la Rapohin în mod deosebit. Era directorul combinatului şi atât. Dar de când aflase că s-a întors cu traulerul „S.R.T.-668“, abia aştepta să-l vadă. Vasele din grupul care efectua cercetările nu se abăteau pe la combinat, aşa că fata nu avea prilejul să stea de vorbă cu cineva care participa la cercetări. Ţinea însă neapărat la acest lucru. I se părea că astfel îşi va putea da seama dacă băieţii mai erau sau nu în viaţă.

Când Katia intră la Rapohin, o surprinse privirea încordată, iscoditoare a ochilor săi căprui, rotunzi. Se părea că Rapohin aştepta de mult, stând aşa cu privirile aţintite spre uşă, cu fruntea încruntată. Dar Katia se lămuri imediat asupra motivului; auzind poarta din faţa casei, directorul se întorsese spre uşă să vadă cine era.

— Bună ziua. Ce-ai adus în cioc? — o întrebă el, şi scoţând mâna de sub plapomă, luă radiograma pe care i-o aducea Katia.

— Da-a-a, – făcu el tărăgănat… — Mi-am pus mari speranţe în aviaţie, dar vezi, le merge greu.

Viscolul nu se potoleşte deloc. Pe timp de vară i-ar fi găsit fără doar şi poate.

— E de rău, Stepan Stepanovici? — Katia îşi încrucişa mâinile pe piept, strângând în pumni capetele şalului.

Rapohin nu înţelese întrebarea.

— Îi vin eu boalei de hac! Mai stau la pat o zi-două şi pe urmă haida la treabă… — Încercând să înghită în sec, se strâmbă de durere. — Dar mi se pare că nu te-am înţeles bine, tu ce ai vrut să ştii?

— Vă jenează când vorbiţi, – glasul Katiei îşi recăpătă vioiciunea obşinuită, – şi eu care venisem într-un suflet să mai aflu câte ceva… Cum e acolo, în larg?

— E frig, – zâmbi Rapohin. — Dar nu aşa ca să nu se poată rezista. Ia loc, stai puţin cu mine, trebuie să vină numaidecât şi felcerul. Mă îndoapă cu medicamente, iar acum vrea să mă şi împungă. Să nu pleci, o să se jeneze de tine şi n-o să mă înţepe…

— Ba bine că nu, – râse Katia. — Doctorii nu se jenează de nimeni.

Ea îşi scoase şalul şi haina cu căptuşeală de mătase ce se tăiase în mai multe locuri, apoi. Începu să scormonească în sobă cu vătraiul.

Felcerul se lăsă aşteptat. Între timp veni şeful atelierelor în interes de serviciu, apoi inginerul şef. Mai târziu, şchiopătând de un picior veni contabila şefă care gesticula întruna; apoi plecă şi ea cu un maldăr de hârtii pe care i le semnase Rapohin. De câte ori venea cineva, Rapohin se aşeza la masă. Era îmbrăcat în cămaşă de zi pe care o avea băgată în pantaloni şi în picioare numai cu ciorapii. Katia observă că la călcâi, ciorapii aveau o gaură mare, cât un pitac.

— Zău dacă ştiu de unde mi se trage şi durerea asta în gât, – zise Rapohin. — Înţeleg să mă doară ochii. I-am ţinut deschişi tot timpul, doar-doar oi zări ceva! Ştiu că e caraghios. Cei care sunt de meserie se pricep mai bine ca mine să scruteze

zările. Şi totuşi nu mă puteam reţine. Gândeam că, mai ştii, poate tocmai eu o să am noroc! Inima caută şi ea, nu-i aşa? Nu-i chiar marxist ceea ce spun, ce zici?…

— De ce? E aşa cum spuneţi. Un ochi grijuliu, iubitor vede mai bine, – obiectă Katia cu glas scăzut.

Rapohin dădu din cap. Se vedea pe trauler, rezemat de bordajul îmbrăcat într-o pojghiţă de gheaţă. În faţa ochilor se învălura suprafaţa cenuşie, parcă fumegândă a oceanului.

— Ţinutul nostru e aspru, dar bogat, cu viitor, – spuse Rapohin, dus pe gânduri. — Trebuie să fii popândău ca să n-o înţelegi; da popândăul, după cum ştii nu e prea deştept… Dacă am avea aici mai mulţi oameni de nădejde! Nu de ăştia care vin să stea numai doi sau trei ani, ci oameni hotărâţi să construiască aici o viaţă nouă. Până vom făuri comunismul… Să facă copii, să-i crească aici. Dar mai mulţi vin din ăştia cu contracte… — El se opri jenat, aducându-şi aminte că şi Katia încheiase un contract pe trei ani. — Îmi aduc aminte, a venit la Severo-Curilsk un nou diriginte de poştă. Nu i s-a găsit imediat casa şi până una alta, a fost găzduit la căminul trustului. I-au dat o cameră chiar lângă a noastră. Dar a treia zi nevastă-sa i-a făcut un tărăboi de-ţi venea s-o urci pe un vapor şi s-o expediezi înapoi. Îl auzeam pe bărbatu-su cum încerca s-o liniştească; „Mai rabdă sufleţelule, zicea el, ne-au rămas numai doi ani şi 362 de zile!“ Am aflat că făcuseră un calendar cât toate zilele pentru trei ani. Cum trecea o zi, tăiau un pătrăţel. Nu mai puteau de ciudă că le căzuse şi un an bisect!

Katia râdea înveselită.

— Unul ca ăsta, niciun copăcel n-ar fi în stare să-l sădească, – continuă Rapohin. — Mai curând l-ar rupe, l-ar smulge cu rădăcină cu tot să-şi facă din el un băţ ca să-şi care în doi valiza burduşită.

— Şi după o scurta tăcere; – Şi dumneata vei pleca, când se va împlini termenul…

— Nu ştiu, – răspunse fata, dar adăugă îndată; – Da, voi pleca.

— Cât e de frumoasă vara la noi! O iarbă ca aici, nu găseşti nicăieri; zămoasă, gustoasă, zău dacă nu-mi vine şi mie s-o mănânc! Poienile sunt pline de flori, iar numai la câţiva paşi se mai vede încă zăpada, şerpuiesc pâraie cristaline… Spune drept dacă ai mai văzut undeva atâta frumuseţe?

— Se spune că şi în munţi e aşa, la înălţimi mari.

— În munţi! Dar aici nu trebuie să te duci departe s-ajungi la ei, sunt alături. Iar la picioare se aşterne oceanul… Dacă le îndrăgeşti pe toate astea, s-a zis cu tine. Rămâi credincios acestor meleaguri toată viaţa. Eu unul aici am să mor, pe Curile.

Katia zâmbi.

— De ce râzi? — se supără Rapohin. — Nu mă crezi?

— Ba da, de ce nu. Nea Kostea spunea la fel.

— Care Kostea?

— Ajutorul de mecanic de pe „J-257“ – îl lămuri Katia. Are un nume cam greu – Husein, de aia l-au şi botezat Kostea.

Rapohin întoarse capul spre fereastră.

— Se pare că mecanicul s-a ţinut de cuvânt…

Katia tăcea.

— Asta e! Douăzeci şi două de zile – nu-i glumă…

— N-o să încetaţi să-i căutaţi, nu-i aşa? — întrebă Katia. Glasul ei trăda o nelinişte adâncă.

— Fireşte că-i vom căuta, Katia, noi nu ne părăsim oamenii la ananghie…

În tindă se auziră paşii târşiţi ai felcerului.

Plicul albastru şi cealaltă scrisoare – o foaie de hârtie împăturită în triunghi, care zăceau pe masă – îi aminteau lui Klimov de Katia. „Toate sunt la fel

– gândi căpitanul cu ciudă. — Vin tocmai din celălalt capăt al ţării ca să vâneze un soţ, dar se vede că nici aici nu se găsesc prea uşor. De aia sunt furioase. Dacă i-aş fi făcut curte, s-ar fi purtat altfel..

Dădu să strângă scrisorile. Privirile îi căzură pe adresă; plicul era din Vladivostok, iar scrisoarea cealaltă din Voroşilov-Ussuriisk. Avea pe ea urme de degete şi era mânjită de cerneală. O scrisese probabil o şcolăriţă.

Klimov cercetase nu o dată fişele personale şi fotografiile membrilor echipajului. Aflase câte ceva despre aceşti oameni şi ar fi fost curios să ştie ce li se scria. Se gândi chiar la un moment dat că era de datoria lui să ia cunoştinţă de conţinutul scrisorilor, dar se abţinu. Parcă nu se cădea. Şi totuşi ar fi fost atât de uşor să le desfacă…

Deschise la întâmplare noptiera care îi era mai la îndemână; găsi aici nişte rufe, o pereche de pantofi galbeni cu vârfurile îndoite în sus, o oglinjoară şi un volumaş jerpelit cu cântece pentru tineret purtând ştampila bibliotecii clubului „Cikalov“ din oraşul Voroşilov-Ussuriisk. „A luat un bun al statului” – îşi notă Klimov în gând.

În noptiera de alături – nimic, doar câteva exemplare din „Pionerskaia Pravda”, iar deasupra, atârna o centură veche, fără cataramă, folosită probabil pentru ascuţitul briciului.

— Află dacă poţi, ce fel de om e ăsta, ce-l preocupă! — oftă Klimov cu ciudă.

Ultima noptieră era ticsită cu cărţi; Gorki, Alexei Tolstoi, Makarenko. Mai găsi aici „Ultimul mohican” şi „Vânătorul de antilope’’ ale lui Cooper, „Martin Eden" de Jack London, un volumaş de Mayne Reid, vechi, cu coperta ruptă, „Povestirile din California" ale lui Bret- Harte… „Nu prea e pe linie" gândi Klimov, cu dezaprobare. Răsfoi apoi caietul albastru pe care-l găsi în noptieră. Pe câteva foi o scrisoare confuză, neterminată, adresată mamei lui, de către cel care o

scrisese. Acesta se părea că-i cerea iertare, căutând parcă totodată să-i ascundă ceva. Spre necazul lui Klimov scrisoarea se întrerupea brusc.

Pentru un asemenea om, el nu ar fi garantat niciodată! Un om cu conştiinţa curată – susţinea Klimov – e calm, întreg, echilibrat. E şi normal să fie aşa, un atare om vede limpede înaintea lui. Iar zbuciumul sufletesc, neastâmpărul, nu vădeau, după părerea lui Klimov, decât un dezechilibru moral, care mai devreme sau mai târziu iese la iveală.

În noaptea aceea Klimov avu un coşmar. Se făcea că remorcherul fusese găsit şi că în încăpere intrară tropăind din picioarele îngheţate, cu genunchii ţepeni, patru inşi. Păreau nişte stane de piatră. Se apropiară de paturile lor. Uşiţele noptierelor se deschiseră singure, cu un scârţâit tânguitor. Oamenii erau neraşi, cu feţele bărboase. Îl priveau pe Klimov în tăcere. Stăpânul patului pe care-l ocupase el veni aproape de tot şi Klimov se simţi pătruns de frig. Nu putea fugi fiindcă omul de gheaţă ocupa parcă toată lăţimea patului, aşa că Klimov nu avea pe unde să coboare. Şi ce era mai teribil, că tăceau cu toţii – nu-i cereau nimic. Klimov se căznea să le zâmbească simplu, prietenește, dar nu izbutea.

El se trezi.

Lumina lunii inunda camera. Aşternutul de pe celelalte paturi părea de un argintiu palid.

Ce se întâmplase? Pătura îi alunecase jos. Ferestruica, pe care o închisese fără să puie cârligul, era acum deschisă şi frigul pătrundea în cameră.

Când se urcă pe pat ca să închidă ferestruica, văzu suprafaţa calmă a oceanului pe care luna arunca o punte de argint.

11

Izbutiră să salveze vela, deşi furtuna bântuia tot mai năpraznic şi valurile năvăleau pe punte, împroşcând cu mii de stropi până în vârful catargului. Ajutat de Ravil, Saşa făcu sul vela grea, aşa udă cum era, şi după ce delzlegă şcotele, o aruncă în cabină. Fură nevoiţi s-o cârpească punând un cearceaf din pânză tare, îndoit în patru.

Nu trecură decât patru zile şi la 20 decembrie se dezlănţui subit un ciclon care spintecă vela de sus până jos împreună cu firul gros din mijlocul ei. Verga se frânse, iar catargul începu să pârâie într-un mod îngrijorător. Până acum îşi făcuse datoria, purtând pe el luminile de drum, dar era prea subţire să susţină o velă şi încă pe vreme de furtună. De data aceasta fură siliţi să taie funigile[48] de in; vântul turbat nu le dădea nicio clipă de răgaz. Nu avea niciun rost să repare vela.

Hotărâră să facă alta nouă, mai mare şi mai uşor de manevrat.

Pentru vela cea nouă le trebuiau trei pături.

Nea Kostea se învelea cu două, cu pătura lui şi cu cea a mecanicului şef Ivaneţ, care avea nasturi pentru cearceaf, în timp ce sub tavan se bălăbănea fără zgomot plapuma cea nouă.

Nu îndrăzneau să-i vorbească mecanicului, căci de! Nu se cade să necăjeşti un bolnav.

Primul se hotărî Viktor.

Într-o zi când tot echipajul, în afară de Saşa care era de cart, se afla în cabină, Viktor îl întrebă pe secund; – Ce zici, Petrovici, o plapumă n-o fi bună pentru velă?

Petrovici întârzie puţin cu răspunsul, trăgând cu coada ochiului spre mecanic; acesta era culcat cu spatele la ei, cu capul plecat atât de tare încât pe ceafa lui toţi muşchii erau încordaţi.

— Dacă o udă, va fi prea grea, – răspunse Petrovici pe un ton cât se poate de serios.

— Păcat că nu e Saşa aici, – Viktor făcu cu ochiul. — Ce-ar fi să-l întrebăm, poate totuşi ar merge.

Nea Kostea se întoarse spre ei;

— Ai muncit tu pentru ea? Spune!

— Ce, e numai pentru mine? E pentru toţi, – ripostă Viktor.

— La ce dracu' ne foloseşte vela asta?

— Poate vrei să ne lăsăm aşa în voia soartei? — interveni secundul.

— O să ne găsească… — se încăpăţână nea Kostea. — Trebuie să ne găsească.

— Sau cu alte cuvinte, cum ne-o fi scris, – făcu secundul, de data aceasta însă ridicând tonul. — Asta vrei să spui?

— Nu cred să ne ajute la ceva o velă, —nu se lăsă convins nea Kostea, – iar de găsit, de ce să nu ne găsească?

— Fraţilor! — strigă bucătarul batjocoritor. — Kostea al nostru e un drept-credincios! Hai să-l alegem popă pe vasul nostru. — Şi începu să cânte cu voce groasă; Veşnica pomeni-i-i-i-re!

Kostea înjură cu năduf.

— Ca o faţă bisericească ce eşti, nu se cade să înjuri! – îl ameninţă bucătarul cu degetul, apoi schimbând tonul, spuse răstit; – Tu năduşeşti sub două plăpumi, iar a treia se bălăbăneşte în loc de icoană. Te încălzeşti numai privind-o. Iar noi?…

Fără să spună un cuvânt, mecanicul ieşi de sub pături, se sui pe masă, şi dezlagând pachetul, îl vârî sub pernă; pe urmă se culcă din nou, deşi stătea rău, cu gâtul prea sus din cauza căpătâiului înalt ce şi-l făcuse.

Bucătarul se năpusti şi el, fără o vorbă, spre cuşeta lui şi trase de pe ea pătura. Tot ce se afla deasupra – o cană emailată, o cutie de tablă de la bomboane, care era plină cu ace, aţă, insigne şi bumbi de aramă, precum şi pipa lui Kalikanov căzu cu zgomot pe duşumea.

— Ia-o pe-a mea! Nu-mi pare rău! — Bucătarul căuta cu tot dinadinsul să-l convingă pe secund să ia pătura. — Iar de dormit am să mă bag în patul lui, e mai cald sub două pături…

— De când citeşti „Pionerskaia Pravda“ şi tot prost ai rămas, – încercă nea Kostea să i-o întoarcă.

— Ai dreptate! — se burzului bucătarul. — Cine-i deştept are câte trei pături, iar mie ce-mi trebuie? Tot n-am ce încălzi. Fundul mi-e numai piele şi oase, n-are decât să îngheţe!

— Ia nu mai face pe nebunul, că te prăpădeşti fără pătură, – spuse chibzuit Petrovici şi aruncă pătura înapoi pe cuşetă. — O să tragem la sorţi.

— Iar eu îţi spun s-o iei! — continuă bucătarul scos din fire. — Mie îmi ajunge pufoaica. Dacă n-o iei, să ştii că şi pe asta o pun pe Kostea, că el pasămite, are mai multă nevoie.

Atunci mecanicul scoase tăcut pachetul de sub pernă, rupse sfoara şi după ce aruncă jos păturile de molton, se înveli cu plapuma.

În cabină se aşternu brusc tăcerea.

Niciunul dintre ei nu-şi mai lua ochii de la cuşeta mecanicului. Ea le apăru deodată ca o părticică a lumii unde apa bună de băut curge din robinete şi ţi-o poţi turna pe spinare, pe cap, pe ceafă, şi s-o bei, s-o tot bei până ţi se umflă stomacul; o lume unde mâini de femeie aştern pe paturi cu un foşnet plăcut cearceafuri vaporoase, unde o masă, chiar şi cea mai sărăcăcioasă, tot mai cuprinde ceva pe lângă zeama lungă, ce-o aveau ei pe remorcher. În semiobscuritatea cabinei, plapuma avea licăriri roşietice de jăratec, parcă ar fi strâns în ea căldura soarelui, cum o strâng în lunile de vară vişinile coapte, cu carnea fragedă şi reflexe închise.

Petrovici îşi trecu uşor palma peste plapumă şi spuse:

— Hm – da-a-a…

De sus, din cuşeita lui, Ravil privea fascinat suprafaţa unduitoare, curată a plăpumii, care lucea în dreptul cusăturilor. Bucătarul întoarse capul dispreţuitor. Viktor rămase cu ochii pironiţi la nea Kostea; acasă, pe patul mare al părinţilor săi, care avea pe el un maldăr de perne, se afla sub cuvertura subţire o plapumă la fel. Acolo însă toate se potriveau cu plapuma; oglinda înaltă înrămată în lemn sculptat, conurile nichelate de pe speteaza patului, scoarţele în culori vii aşternute pe duşumeaua vopsită, soarele care străbătea până şi prin frunzele groase ale ficusului. Dar aici?… Orice s-ar spune, nea Kostea e un gospodar, nu glumă!

— Păcat, o să se ducă naibii darul ăsta, – murmură mecanicul şi oftă. — Măi, ce oameni! Nici inimă n-aveţi, şi nici imaginaţie. Nu ştiţi să priviţi măcar un pic, în viitor. Pân' la urmă o să ne găsească şi eu o să rămân tot fără plapumă…

Până seara îi lăsară în pace. Apoi începură să joace „66“ şi mecanicul îl îmbie chiar el pe Viktor să se aşeze pe patul lui, de-a dreptul pe faţa mătăsoasă a plapumei.

Se scurse o săptămână întreagă până ce izbutiră să confecţioneze o velă nouă. În schimb, Petrovici avu prilejul să constate că Saşa cunoştea bine tot ce privea navigaţia cu vele şi greementul.[49] Viktor şi Ravil învăţară şi ei câte ceva de la Saşa. Astfel, se obişnuiră să spună „vergă" la traversa pe care se fixează pânza şi nu mai confundau şarturile cu scotele.

— Bagă de seamă, învaţă, – îl îndemna încetişor Saşa pe Viktor, cu un aer de superioritate. — Sunt mai în vârstă ca tine şi am să mă prăbuşesc mai curând… Să ştii cum să umbli cu vela. Orice s-ar întâmpla, trebuie să aducem remorcherul în port.

Viktor nu obiecta nimic, deşi îşi spunea în sinea lui că Saşia face pe grozavul, profitând de ocazie pentru a arăta că-i mai mare, că e mai priceput într-ale marinăriei — parcă voia să spună; „Vezi de

învaţă Vitea de la cei mai mari ca tine, să-ţi intre bine în cap!“ Încetul cu încetul viaţa începu să intre în făgaşul ei obişnuit ce-i drept incomod, plin de neplăceri, dar cel puţin ordonat. Alimentele rămasei le drămuiră pentru 45 de zile. — „O lună şi jumătate, e ceva“, se gândea Viktor. E la mintea omului că între timp o să se dea de urma noastră. „Degeaba caută Saşa să le prezinte toate în negru; vom scăpa cu toţii…“

Vela era aproape gata. Mai erau de făcut doar câteva ştihuri. A doua zi aveau s-o fixeze pe catarg, punându-şi toată nădejdea în vântul prielnic.

Saşa citea deseori celorlalţi din ziare, sau povestea ce-şi aducea aminte din cărţi. Se găseau multe lucruri interesante în teancul de gazete primite cu puţin înaintea zilei în care fuseseră siliţi să părăsească portul, lăsându-se purtaţi de valuri şi vânt. Ziarele erau din august şi septembrie. În Coreea tocmai se încheiase armistiţiul. La Moscova, tinerii constructori ai noii universităţi – sudori, pietrari, deveniseră studenţi. Privind îndelung portretele a patru dintre constructori – studenţi, publicate în „Komsomolskaia Pravda“, Viklor exclamă; „Asta zic şi eu!“, dar asigură îndată că nici pe ei nu-i pizmuia, fiindcă nu exista pe lume meserie mai bună decât cea de marinar…

Saşa avea în cufăr o carte învelită în hârtie albă, liniată; povestiri de Jack London. Între paginile ei păstra fotografiile unor fiinţe ce-i erau scumpe; a mamei, a soţiei şi fetiţei lui, Lizocika. Între copertă şi prima foaie pe care stătea scris titlul, era portretul autorului cărţii. Saşa ţinea la el, cum ţii la un om în viaţă, care ţi-e apropiat; faţa aceea cârnă, ochii privind iscoditori de sub fruntea înaltă, calmă, pălăria cu borul mare şi gulerul răsfrânt al cămăşii albe, aşa cum îi plăcea şi lui Saşa să poarte.

— Vreţi să vă citesc ceva? — întrebă Saşa.

Nu se îndoia că povestirile lui Jack London o să le placă tovarăşilor săi. O să le placă, sigur. Şi totuşi, parcă îl încerca oarecare sfială, ca atunci când e vorba de ceva intim, strict ipersonal.

— Fireşte că vrem, dă-i drumul – sări Viktor.

Saşa scoase cartea din cufăr şi o deschise chiar acolo unde trebuia.

— Jack London. „Dragoste de viaţă”…

— Cine n-o iubeşte, fir-ar să fie! — izbucni bucătarul, dar tăcu fâstâcindu-se sub privirea severă a lui Saşa. — Dă-i drumul, citeşte…

— Dacă nu vă interesează, pot să nu citesc… Nu e destul să iubeşti viaţa, trebuie să şi dovedeşti că o iubeşti!

— Bine, bine, – se încruntă bucătarul! — Aşează-te la lumină şi citeşte!

Saşa se uită la ceas; mai era aproape o oră până la cartul său, avea tot timpul.

Chiar din primele minute, povestirea îi captivă pe toţi.

— Ia mai taci acolo, ajunge! — şopti bucătarul adresându-se mecanicului – Saşa tocmai ajunsese la pasajul unde omul flămând şi istovit îşi scrântise piciorul şi-l chema în ajutor pe prietenul său Bill, dar acesta îşi văzu de drum, fără să întoarcă măcar capul.

— S-a dus să caute loc pentru înnoptat. O să se întoarcă! — exclamă Viktor cu convingere.

— Tu ai scris-o de ştii aşa de bine? — se răsti bucătarul. — Ascultă şi taci din gură!

Nu avea încredere în Bill, bănuia trădarea…

Viktor şedea puţin plecat înainte. Asculta atent, ridicându-şi sprâncenele de un blond decolorat şi strângând acul între degete. Marele Lac al Ursului, unde căuta să ajungă omul istovit, pustietăţile canadiene, râul Coppermine şi golful încoronării nu-i spuneau nimic, şi-l lăsau rece. Dar soarta căutătorului de aur părăsit de Bill îl emoţiona atât de mult, ca şi cind ar fi fost vorba de cineva pe care-l cunoştea bine.

… Omul se căznea să ajungă la râul care îşi mâna apele spre soare apune, să ajungă la locul unde râul se varsă în Dease, să scoată din ascunzătoare barca, hrana, cartuşele. Avea acolo puse bine, făină, slănină, fasole. Straşnic! Auzi tu; făină, slănină, boabe… Pe remorcher, mai primesc totuşi raţia zilnică, deşi e foarte mică. Nu mureau de foame, dar cum puteai rămâne nepăsător la auzul unor asemenea cuvinte minunate, aşa de plăcute ca „slănină”, „fasole”, „făină”! Împreună cu căutătorul de aur care cădea din picioare de extenuare, Viktor ochea cu arma neîncărcată un ren; cu degetele răşchirate, scăpând acul, scormonea prin mâlul de pe fundul băltoacei, în care se zbăteau înspăimântaţi nişte peştişori; se căznea să prindă potârnichea pe care o rănise cu un pietroi; strâmbându-se din cauza gustului amar mesteca ierburile apoase de baltă.

Omul era singur – lucrul cel mai înspăimântător din întreaga povestire – gândea Viktor. Nu avea cu cine schimba o vorbă, nu avea de la cine să aştepte sprijin.

— Tare rău e să fii singur – şopti tânărul, dându-se mai lângă masă, mai aproape de Saşa. — Dacă erau doi, ar fi născocit ei ceva…

Era limpede că eroul povestirii nu putea să scape cu viaţă. Viktor îl iertă că devora peştişorii care se zbăteau în mână, că înfuleca puii vii. Se gândea cu un fel de ciudă, că nenorocitul era silit să arunce aurul pentru care îşi riscase viaţa. Nu credea că povestea se va termina cu bine.

Bucătarul înjură satisfăcut când află că acea grămăjoară de ciolane proaspăt roase, de pe malul golfului încoronării era tot ce mai rămăsese din Bill. Era singurul om din cabină care se gândea tot timpul la Bill cu încordare, cu o mânie îndârjită, dorindu-i o moarte cât mai groaznică. Parcă şi-l imagina chiar pe Bill mai bine decât pe eroul principal, care parcurgea târându-se ultimele mile…

Spre sfârşitul povestirii Saşa obosi. Îi era din ce în ce mai greu să citească frazele lungi, le rupea, le despica deseori în două. Dar aceasta mărea şi mai mult efectul povestirii, fiindcă şi eroul acesteia, omul care se lupta cu lupul bolnav, era la capătul puterilor. Iată-l că apucă falca lupului cu o mână iar cu cealaltă îl strânge de beregată, îl apasă cu toată greutatea corpului său vlăguit şi rămâne nemişcat, cu gura plină de păr din blana fiarei…

— Saşa-a-a! — se auzi de pe punte. — Ce dracu', aţi adormit cu toţii?

Saşa sări în picioare. Nu i se mai întâmplase până atunci să întârzie la preluarea cartului. Orice s-ar fi întâmplat, serviciul înainte de toate. Avea în, sânge simţul datoriei. În copilărie fusese bolnav de anghină difterică. Ţinea minte cum mama i-a spus tatălui său; Du-te liniştit, eşti aşteptat pe vas, pun eu băiatul pe picioare, n-ai grijă!“ Cuvintele ei aspre, până şi expresia ochilor, rămăseseră adânc întipărite în memoria lui Saşa.

Se avântă în sus pe scară.

— Stai! — strigă bucătarul. — Ce s-a întâmplat mai departe?

Saşa se opri.

— E-n regulă, – răspunse el cu un aer important. — Omul a fost salvat.

— Minţi! — izbucni Ravil, din cuşeta de sus. — De ce minţi?

— Te-ai speriat, hai? — făcu Saşa cu dispreţ. — Credeai că este cu neputinţă să fie salvat? Ştii doar carte, ia şi citeşte!

Când secundul coborî în cabină, Viktor tocmai termina de citit povestirea despre căutătorul de aur. El se poticnea de câte ori dădea de cuvântul „Bedford”, numele balenierei al cărei echipaj îl salvează pe eroul povestirii, şi făcea mult haz de lăcomia cu care căutătorul de aur strângea biscuiţii ce i se dădeau.

— Vă faceţi de cap! — îi luă în primire secundul nemulţumit, văzând că vela mai era

întinsă pe jos. — V-aţi lăsat cu toţii pe tânjală…

Noaptea, lumina opaiţului smulgea din întuneric treptele de sus ale scării şi o parte nu prea mare din punte. Tremura apoi, abia văzută, undeva pe lângă cuşetele marinarilor şi se pierdea după sobiţă, în partea cabinei dinspre prova. Stingeau focul în timpul nopţii, căci le mai rămăsese puţin combustibil.

Atunci înceta clocotul mânios al apei ce fierbea în distilator, pârâitul surcelelor în sobă, şi sfârâitul picăturilor care cădeau pe metalul încins de pe hainele ude ale marinarilor; nu se mai auzea nici vuietul vântului în horn.

Noaptea aducea zgomote noi. Câteodată, când vremea era liniştită, Petrovici fredona în comandă cântecul său despre cele două fete cu numele de Varka. Nu putea să doarmă şi stătea noaptea de veghe mai des ca ceilalţi.. Dorea să-i cruţe pe tineri, pentru care somnul în timpul nopţii era atât de important; pe urmă se temea şi de insomnie, de acele ceasuri pline de nelinişte, când era frământat de gânduri şi simţea o nevoie grozavă să fumeze.

În nopţile calme, până şi murmurul lin al valului, aducea în cabină foşnete neliniştitoare, sunete prelungi, ca un oftat. Se auzea tic-tacul greoi, răguşit al ceasului. Bucătarul vorbea deseori în somn, fără legătură, numai în interjecţii şi frânturi de fraze, sau gemea scrâşnând din dinţi.

Spre dimineaţă, în cabină se făcea frig. Căldura din timpul zilei se scurgea prin crăpăturile uşii, în metal, în duşumea. Răsuflarea oamenilor nu putea încălzi cabina, ea era înconjurată din toate părţile de vântul care te pătrundea până la oase, de ger şi de apa îngheţată.

Viktor şi Saşa dormeau împreună, în acelaşi pat. Saşa se culca pe spate, la margine, iar Viktor pe partea stângă, cu bărbia în umărul tovarăşului său de pat. Era cam strâmt, dar mai cald. Când îi prindea somnul, se întorceau spate-n spate, şi rămâneau tăcuţi, nemişcaţi.

În noaptea aceea Viktor nu putea să adoarmă: gândurile îi fugeau mereu spre căutătorul de aur lăsat de Bill în voia soartei.

— Se putea întâmpla să se prăpădească omul acesta, căruia nu i se arată numele – i se adresă Viktor lui Saşa. — Degeaba te-ai răstit la Roman… Baleniera putea să plece. Puteau să-l atace lupii. Ce, nu se întâmplă?

— Nu! — răspunse Saşa şi dându-şi seama că Viktor nu-l pricepe, spuse: – Trebuie să-nţelegi, se întâmplă multe în viaţă. Vreunul nimereşte sub tramvai, altul se îneacă sau se otrăveşte. N-o să se apuce nimeni să scrie despre asta! Unde vezi tu o idee în toate astea? Nici idee şi nici sens. Iar pe un scriitor nu-l interesează nimic ce nu conţine o idee. Altul e tâlcul povestirii acesteia. Omul a vrut să trăiască, a luptat pentru viaţă şi a învins. El a pus viaţa mai presus ca aurul! Ţii minte cum vărsa din când în când aur din săculeţ?

— Păcat! Nu-i aşa?

— Ducă-se naibii aurul! Bill nu s-a îndurat de avutul său şi a pierit. Aurul l-a ucis.

— Iată, şi noi… vrem să trăim, — reluă Viktor încet. Era cât pe ce să spună; „luptăm pentru viaţă”, dar cuvintele i se părură iprea pompoase şi zise; – Trăim. Muncim. Facem de cart. Parcă asta e luptă?… Vrem să trăim, nu-i aşa?. Prin urmare, vom scăpa, şi noi, nu-i aşa?

— Trebuie să scăpăm, — glasul lui Saşa suna nesigur. — Important e să ne zbatem până la ultima suflare.

— Ce ciudat sunt toate orânduite, – spuse Viktor, dus pe gânduri. — Totul în viaţă e ciudat. Noi aici îndurăm atâtea, iar cei de acasă or fi supăraţi, ne înjură, te pomeneşti, că i-am uitat, că nu le scriem!… Am tot amânat, mă gândeam să scriu o scrisoare lu-ungă, când vom termina sezonul. Acum, mai scrie dacă poţi. Sau poate li s-a şi comunicat că… am pierit?

— Ce vorbeşti! Atât timp cât ne caută, nimeni nu are dreptul să le dea o asemenea veste. Ea poate să ucidă pe-un om. Râzi, ai? Să dormim, – spuse Saşa nemulţumit, căutând să-şi ascundă tulburarea.

Se întoarseră ca la un semn, spate în spate. Viktor avea o spinare viguroasă, ca turnată, nici nu i se simţeau omoplaţii. Ăsta o să reziste mult timp! se gândea Saşa, ori de câte ori îşi lipea spatele lui osos şi musculos, de spinarea lui Viktor. Ia te uită, cum a prins osânză!

Viktor adormi după câteva minute, dar Saşa mai rămase multă vreme treaz, căutând să-şi stăpânească neliniştea stârnită de cuvintele prietenului său, să-şi rânduiască într-un fel gândurile amare care nu puteau fi alinate.

A doua zi aveau să ridice vela şi dacă vântul era bun. Puteau să se îndrepte spre vest, spre ţărmurile patriei. Dar vântul, ca un făcut, îi mâna spre răsărit. Cine ştie când vor revedea ei pământul rusesc, când le va fi dat să-i îmbrăţişeze pe cei dragi!

Mama – ea trebuie că este cea mai îngrijorată. Nu se poate să nu fi aflat ceiea ce li s-a întâmplat. Dacă sunt căutaţi – Saşa nu se îndoia de asta – direcţia generală are fireşte cunoştinţă de acest fapt şi participă şi ea la cercetări. Marinarii ţin unii la alţii ca o familie unită şi cu toate că remorcherul lor e un vas mic, e greu de închipuit să se găsească în toate companiile din orientul îndepărtat vreun marinar care să nu fi auzit de dispariţia remorcherului „J-257“.

Sau poate că mama n-o să i se spuie adevărul? Poate o vor minţi?… Nu, pe mama, nu poţi s-o minţi, nici cu vorbe, nici tăcând. Ea a simţit probabil înaintea tuturor că s-a întâmplat ceva. De aceea e mamă.

Când o să i se spună adevărul, va muri. Cum să-i strige peste nesfârşita pustietate a oceanului; „Ţine-te tare, mamă! Am să mă întorc negreşit, am să lupt până la cea din urmă suflare! Nu te lăsa să-

ţi încărunţească părul, nu lăsa durerea să te încovoaie. Ţine-te tare! Nu sunt singur aici, mamă!…“

Uşor, ca să nu-l trezească pe Viktor, Saşa se aplecă din pat şi-şi trase lădiţa de dedesubt, apoi scoase volumul cu povestirile lui Jack London şi puse la un loc toate fotografiile care până atunci le ţinuse separat între file. Le puse laolaltă, fără să le mai privească; mama, soţia, iar între ele fetiţa în rochiţă de culoare deschisă. Aşa e mai bine, le va fi mai cald…

Se împlinea în curând o lună de când erau în larg… Saşa îşi închipuise până atunci că în nenorocire timpul se scurge cu o încetineală îngrozitoare. Văzu însă că lucrurile nu stăteau aşa; de douăzeci şi cinci de zile luptau pentru viaţă, când în bezna nopţii, când în lumina plumbuiriea zilei. Douăzeci şi cinci de zile istovitoare… Şi totuşi timpul trecuse repede, ca un fâlfâit de aripi ce se pierde în ceaţă.

Noroc că erau şase. Era foarte important să aibă voinţă, să fie dârji – poate asta era principalul.

Abia acum aflase că se poate mânca şi o dată pe zi. Se poate rezista şi cu câteva linguri de apă… Esenţialul e să nu pierzi încrederea în puterile tale, să nu pierzi credinţa în tovarăşii tăi… Mai erau trei zile până la Anul Nou!…

Gândurile i se încâlciră în cap. Îl cuprinse somnul. Undeva, în subconştient, se aprinseră becurile multicolore ale pomului de iarnă – lumea toată părea că se reflecta în globurile uşoare, strălucitoare – şi cernea, cernea întruna o zăpadă de basm, din aceea care se presară pe bradul împodobit.

„… Dacă mai rezist trei zile şi nu fumez până la Anul Nou, se împlinesc exact două săptămâni de când n-am pus ţigară în gură. După asta, nimic n-o să mă mai facă să fumez. Chiar dacă o să mi se ofere „Delhi“ sau „Kazbek „… Am hotărât să mă

las şi m-am lăsat. Ce-o să se mai mire şi mama! Nimeni n-a reuşit să se lase, dar eu m-am lăsat…”

Cu gândul acesta Saşa adormi.

12

— M-a pus dracul, să mă tocmesc bucătar la voi, măi băieţi, – se văita Kolea Voronkov, scormonind cu vătraiul în sobă. — Aş fi continuat să lucrez ca mai-nainte, fochist pe un pescuitor de crabi şi totul era-n regulă. Huzuream acum de o lună la Vladivostok.

— Am auzit că în toamnă s-a scufundat un pescuitor de crabi în Marea Japoniei, pe-o furtună. — Saşa îi făcu pe furiş semn cu cotul lui Viktor, care şedea alături. — Şi Vitea a auzit de asta…

— Aşa-i nea Kolea, – se grăbi să confirme Viktor, cu vocea-i groasă.

Dar pe bucătar nu-l puteai duce cu una cu două. Simţi îndată că cei doi voiau să-şi bată joc de el.

— Eu nu m-aş fi angajat pe vasul ăsta, – continuă bucătarul. — M-aş fi tocmit fochist pe un pescuitor de crabi unde contractul prevede toate măsurile de siguranţă, mâncarea de regim, plus lapte condensat… şi sănătate!

— Atunci, ai nimerit tocmai bine! — Saşa ajunse la marginea velei şi rupse cu dinţii aţa rezistentă. — Regim ca aici, unde mai găseşti?

— Să ştii că ai dreptate, – încuviinţă blând bucătarul. — Cu raţia care o avem noi aici nu prinzi grăsime pe inimă… Apoi deodată, cu un

glas tânguitor, scoase un oftat; — Tare aş bea o bere!

— Iar eu tare aş dori să acostez, – mărturisi Viktor. Rămase nemişcat cu acul în mână, privind ţintă flacăra roşiatică din sobă. — Vă spun drept, cât e noaptea de lungă visez o dană, babalele de pe cheu… Văd parâma înfăşurată în jurul lor, aşa după toate regulile, cum scrie la carte!… Odată, în vis, se făcea că parâma mi-a apucat degetul, – Viktor zâmbi; – dar nu m-a durut deloc. Înainte vreme îmi închipuiam că numai marea mi-e dragă, nu ştiu cum se făcea, dar la pământ nu mă gândeam… Pământ… şi atât… şi totuşi ce bine e pe ţărm…

— Auzi, ce vrea el! — exclamă bucătarul. — O dană! Repede, un ţărm pentru Viktor! Tovarăşe dragă, doriţi cheiul din Vladivostok sau poate aţi fi mulţumit şi cu cel din Petropavlovsk – în Kamciatka?!

— Aş dori să acostez, – repetă Viktor, cu o voce surdă.

— Să-mi fac vânt, să sar, să simt cheul sub mine… să mă proptesc bine pe picioare, să mă lipesc de cheu. Pricepi?

Opaiţul fumegând, lumina slab cabina. Pâlpâirea anemică se reflecta galbenă în geamul cronometrului închis în carcasa lui nichelată.

Erau zilele cele mai scurte ale anului.

Acum, la Leningrad – de unde era de fel bucătarul

— Luna răsărea devreme, fără să aştepte apusul soarelui rece, purpuriu. Şi aici în ocean, după zorile cenuşii de iarnă, amurgul cădea neobişnuit de curând. Prin hublourile pătate cu miniu abia se strecura o lumină slabă. Numai tic-tacul sonor al cronometrului, – din cele care se-ntorc o dată la două săptămâni – şi foile liniate ale jurnalului de bord, ţineau socoteala timpului.

Bucătarul ieşea din cabină mai rar ca ceilalţi – numai ca să ia apă din ocean. Distilatorul nu funcţiona bine. Aburul ieşea pe sub capac, ţâşnea şuierând prin crăpătura dintre ţeavă şi gaura mandrinată şi se depunea pe tavan, pe luminătoarele spiraiului, pe cuşete şi aşternuturi. Picăturile se scurgeau încet în ceainic. Obţineau cel mult doi litri jumătate de apă potabilă pe zi.

Nea Kostea continua să bolească. Se înviora numai când Saşa turna apă în cănile verzi, emailate. Era chinuit mereu de sete, îl fascina zgomotul picăturilor care cădeau în ceainic, încerca să le numere şi înghiţea în sec. Distilatorul lucra cu o încetineală exasperantă. „Trebuie născocit ceva! Cu cinci linguri de apă pe zi n-o ducem mult“ — îşi spunea mecanicul, gândindu-se mereu cu ce putea fi înlocuită oala distilatorului.

Bucătarul nu mai fu lăsat să împartă el apa de băut. Avea o inimă prea miloasă. În primele zile, îşi ceda altora raţia lui – o dată lui Viktor, şi de două ori mecanicului. Petrovici bombănea, dar bucătarul îi răspundea cu o glumă; „Fac schimb cu ei pe combustibil!”. Când ajungem acasă ei o să-mi dea în schimb votcă, gram pentru gram. Aşa ne-am învoit. Dar, intrând în cabină într-una din zile, Petrovici îl surprinse pe bucătar – înainte de a face focul — ridicând cu băgare de seamă capacul distilatorului şi căutând să ia cu limba picăturile minuscule.

— Mi se rupe inima de milă când văd cât suferă băieţii, – spuse bucătarul cu un aer vinovat, coborând în jos ochii săi cenuşii, în care se citea inteligenţa. — Tot lucrând la cazane m-am obişnuit să rabd de sete, dar lor le e greu. Uite la Kostea cum se chinuieşte…

— Ia te uită la el, ce milos mai e! — îl bruftui Petrovici. — Tu să te laşi de obiceiurile astea! Să nu-mi strici disciplina. Dăm apă atât cât trebuie ca să nu murim de sete. Ai înţeles?

— Am înţeles! — mormăi bucătarul. — Ce ţipi aşa, nu vezi că dorm oamenii…

— De-acum încolo, Saşa o să împartă apa, – continuă Petrovici ridicând şi mai mult vocea. — Iar cine n-o să bea, o să-i descleştăm dinţii cu cuţitul şi o să-i turnăm apa cu de-a sila. Tot noi o să trebuiască să te dădăcim dacă pici la pat, – încheie Petrovici mai împăciuitor.

Hotărâră ca mecanicului, care era bolnav, să i se dea opt linguri de apă pe zi.

Saşa avea oroare de minutele acelea penibile, care i se păreau nesfârşite, când trebuia să împartă apa. Pe masă apăreau atunci cinci căni, iar a şasea, a celui care era de cart, o punea Saşa. Ravil îşi împingea încetişor cana spre mijlocul mesei; nea Kostea precipitat, nerăbdător; iar bucătarul, cu un gest larg, teatral, însoţit întotdeauna de-un plescăit din limbă.

Şuviţa străvezie de apă se prelingea din gâtul ceainicului în lingura pe care o umplea ochi. Apoi apa era turnată fără zgomot în cană. Saşa ţinea câteva clipe lingura aşa încât apa să se prelingă în cană până la ultima picătură. Ceilalţi priveau fascinaţi la mâinile sale, la gâtul îndoit al ceainicului, de pe care pe alocuri se desprinsese emailul, la firicelul subţire şi răcoritor de apă. Nimeni nu se atingea de cană până ce Saşa nu-şi turna şi în a lui, ultima la rând. Aveau în el deplină încredere, dar nu se puteau reţine să nu-l urmărească. Chiar dacă, printr-un efort de voinţă reuşeau să întoarcă în altă parte capul, tot acolo le era gândul.

Rar se întâmpla ca oceanul să-şi potolească zbuciumul, dar Saşa învăţase să împartă apa şi pe vreme furtunoasă, când vasul se legăna mai tare ca de obicei. Dacă i se întâmpla să verse cam la o jumătate de lingură, oftau cu toţii ca dintr-un singur piept şi patru perechi de ochi îl priveau mustrător, dar nimeni nu scotea o vorbă.

Mecanicul îşi bea dintr-o înghiţitură porţia, lacom, cu furie. Opt linguri nu ajungeau să-i potolească deloc febra care-l mistuia. Gura uscată, întredeschisă, îi dădea o expresie de neputinţă şi totodată de mânie reţinută.

Bucătarul dădea şi el cana peste cap, dar o făcea cu un fel de nepăsare, ca din obligaţie. Aveai impresia că el putea trăi într-adevăr fără apă.

Ravil bea cu înghiţituri mici, aproape imperceptibile, păstrând apă şi pentru seară. Uneori, mai avea apă în cană şi a doua zi dimineaţă. Asta îl scotea din sărite pe mecanic. Într-un rând, când rămăseseră numai ei doi în cabină, îi spuse;

— De ce nu bei şi tu ca oamenii? Îmi vine rău când mă uit la tine…

— Dar cin' te pune? — făcu Ravil. — Nu sunt toţi oamenii la fel… — Supărat, împinse cana spre mecanic, şi era cât pe ce să verse pe muşamaua mesei toată apa. — Mă crezi cârpănos? Na, bea-o tu! — şi ieşi afară.

Mecanicul se uită în cană. Raţia pe o zi a tânărului era aproape intactă. Cu o mână tremurândă împinse cana spre mijlocul mesei, spunându-şi în gând;

… „Trebuie să găsim altceva în locul oalei de distilat. Cu un distilator ca ăsta consumăm tot combustibilul şi tot o să murim de sete!!“ Cele treizeci sau patruzeci de linguri de apă erau doar o mică parte din cantitatea care le era necesară. Singura lor hrană era o zeamă tulbure sau mai bine zis apă fiartă, în care puneau câţiva pumni de macaroane, cartofi uscaţi şi un păhărel de untură de batog. Şi pentru lăturile astea cheltuiau douăsprezece căni de apă de băut şi încă două de apă din ocean, în loc de sare.

Deodată mecanicul se ridică în pat. Toţi îl priviră surprinşi.

— Ce ai Kostea? — îl întrebă Viktor.

Mecanicul nu răspunse nimic, de fapt nici nu auzise întrebarea. Gândurile lui zburau spre sala maşinilor, la cilindrul lunguieţ al stingătorului de incendiu. Ce distilator straşnic s-ar putea face din el! Nea Kostea era atât de emoţionat că fu nevoit să se culce iarăşi; inima îi zvâcnea să-i spargă pieptul…

Ravil se întoarse din cambuză unde îl trimisese bucătarul după cărbuni. Aduse pe fundul găleţii vreo zece bucăţele de fărâmituri de cărbune.

— Asta-i tot? — se miră bucătarul.

Ravil îi arătă mâinile; erau negre. Pesemne că se străduise să strângă cu palmele tot praful de cărbune.

— Ne-am curăţat fraţilor! — bucătarul făcu un gest sugestiv, trecându-şi muchea palmei de-a curmezişul gâtului. — Ai strâns tot ce era acolo?

— Tot, – răspunse Ravil, scoţându-şi pufoaica. Era cald în cabină.

— Ai grijă de ciorbă, – spuse bucătarul lui Ravil, aruncând în sobă bucăţelele de cărbune, – şi bagă de seamă să nu dea în foc. Mă duc totuşi şi eu până acolo să văd. Mai ştii? Poate a dat peste tine orbul găinilor.

Ravil se aşeză pe vine lângă sobă. Faţa lui smeadă, cu obrajii cărămizii, se posomorî.

— Nu fi supărat, Romain, – căuta să-l liniştească Saşa. — Kolea e necăjit. Las' să vadă singur ce mai este prin gospodăria lui.

— Am scormonit în fiecare colţişor, – repetă Ravil încruntat. Apoi se uită pieziş la Saşa şi spuse pe un ton sfătos; – Trebuie să ai încredere în oameni, sunt tătar, poate nu ştiu să găsesc vorbele cele mai potrivite, dar în armată toată lumea mi-a arătat încredere…

În sinea lui mecanicul nu era de acord cu cele spuse de Ravil, dar îl munceau prea mult socotelile sale, ca să intervină în discuţie. El se gândea; cilindrul stingătorului nu-i destul de lat, deci o să cadă în sobă. Dar n-are a face, cu atât mai bine, –

focul o să cuprindă cel puţin o treime din corpul lui şi apa o să fiarbă mai repede. Nu va mai trebui să facă o gaură pentru ţeava cu serpentină. O să scoată căpăcelul, o să mandrineze gura stingătorului fixând acolo ţeava şi gata… Ravil zice că e tătar? Ei şi ce, el Kostea, nu-i la fel tătar? — dar nu-şi aduce aminte ca vreunul din băieţii care erau aici de faţă să se fi gândit la asta…“

— Ce-are a face aici faptul că eşti tătar? Tu lasă asta, la noi nicicând nu s-a întâmplat aşa ceva. Te-a întrebat vreunul din noi cine eşti, atunci când te-ai angajat pe remorcher? Ştim doar atât, că ai venit din armată, eşti dulgher şi băiat de ispravă… Sau te-a jignit poate careva fiindcă eşti de altă naţionalitate? Dă-mi măcar un singur exemplu!

Ravil tăcea bosumflat, fiindcă nu avea ce răspunde. Dar Saşa nu-l slăbea deloc.

— Poate nu-ţi place că te-au botezat Roman? De ce n-o spui atunci?

— Ba îmi place numele ăsta, – bâigui Ravil cu vocea sugrumată. N-ar fi vrut să rămână fără acest nume care suna atât de frumos. — Eu de asta nu mă plâng…

Vorbind, strângea cu atâta putere în mână o surcea groasă că degetele i se albiră din cauza sângelui care fugise din ele. Surceaua se frânse cu zgomot.

Bucătarul se înapoie în cabină. De pe scară încă întoarse găleata cu fundul în sus, spunând;

— Măi băieţi, Roman parcă a lins podeaua cambuzei, n-a lăsat nici măcar un firicel de cărbune. — Ravil lăsă ochii în jos, fără să spuie niciun cuvânt. Dar sări în picioare când îl auzi pe bucătar strigând la el; Ei drăcie! Unde-ţi sunt ochii Roman? Nu vezi că dă ciorba în foc?

Într-adevăr, zeama se revărsa năvalnic din oală făcând să salte capacul. în toiul discuţiei Ravil uitase unde era cârpa. Atunci apucă oala cu mâinile şi deodată, poticnindu-se scăpă toarta

alunecoasă din dreapta. Zeama clocotită îi opări mâna până la cot.

Se auziră ţipete de groază. Numai Ravil tăcea, plecat într-un genunchi. Cu mâna stângă strângea atât de tare degetele mâinii drepte de parcă ar fi vrut să şi le strivească. Gura îi era deschisă într-un ţipăt mut, în ochi i se citea o durere sfâşietoare. Se uită la braţul său care devenea stacojiu – peste el se prelinsese grăsimea de peşte clocotită.

Saşa începu să se agite prin încăpere. Ce să facă? Să puie bicarbonat? Trebuie să fie pe undeva… Dar oare bicarbonatul ajută în asemenea cazuri? Înainte de toate trebuie să şteargă bine braţul ca să nu pătrundă grăsimea în piele. Saşa scoase din lădiţa lui un prosop curat.

— Ţin-te bine Roman, o să doară…

Ravil se ridică încet şi scrâşnind din dinţi, întinse hotărât braţul:

— Dă-i drumul!…

Saşa căuta să atingă cât mai uşor braţul opărit, dar odată cu grăsimea, se lipeau de prosopul aspru şi fâşii de piele. Pe braţ apărură numeroase pete sângerânde. Ravil tăcea cu dinţii încleştaţi.

— Parcă ar fi de fier! — se miră bucătarul. — Eu unul, vă spun, urlam atât de tare, că se auzea şi pe mal.

Braţul opărit sângera parcă ar fi fost jupuit. Saşa rupse un cearceaf în trei fâşii şi-l bandajă strâns.

În învălmăşeală, nimeni nu observă că nea Kostea coborâse din pat, îşi pusese ghetele şi-şi îmbrăcase pufoaica.

— Culcă-te aici, – îi spuse el lui Ravil, arătând spre cuşela sa.

Însă acesta dădu din cap negativ, fără a scoate o vorbă. I se părea că dacă va descleşta dinţii, din adâncul pieptului îi va ieşi un răcnet înfiorător, or Ravil, nu dorea nici în ruptul capului să se întâmple aşa ceva. Viktor îi ajută să se caţere în cuşeta lui de sus.

Îl durea îngrozitor braţul, de la care se împrăştiau în tot corpul valuri de fierbinţeală. Avea frisoane. Capul îi alârna greu pe pernă. Faţa lui oacheşă avea o culoare cărămizie. Totuşi îi pierise orice urmă de amărăciune. Să fi fost oare pentru că tovarăşii săi se arătaseră atât de grijulii… sau din cauza durerii vii, sfredelitoare?… Acum i se părea că nenorocirea cu braţul era ca o pedeapsă pentru firea lui iute, pentru felul jignitor cum gândise despre restul echipajului. Îşi aduse aminte de timpul petrecut în armată; viaţa de cazarmă, capetele tunse chilug ale veselilor săi camarazi de regiment, îşi aduse aminte cum venise în Curile la terminarea stagiului; era îmbrăcat pe sub paltonul vechi, păros, într-o bluză ostăşească decolorată pe care avea o colecţie întreagă de insigne căpătate ca fruntaş în instrucţia militară. N-a avut de ce se plânge; l-au primit la fel ca pe meşterii iscusiţi, deşi nu ştia mare lucru. Doar că învăţase şi el puţină dulgherie în armată, când duraseră în pădurile de pe malurile râului Kama baracamente din bârne… Viaţa în Paramuşir nu lăsase urme prea adânci în sufletul lui. I se perindau mai mult în minte imagini din viaţa lui pe continent, scene din satul tătărăsc cocoţat pe malul înalt şi râpos al Volgăi, Casa Copilului în care crescuse, apoi armata. Cum se gândea la „Podgornâi“, îi apărea parcă aievea figura palidă, prietenoasă a radiotelegrafiste! Katia care îi eliberase carnetul de sindicat. Avea o faţă gingaşă, părul moale şi atât de vaporos, că numai privindu-l Ravil parcă simţea toată greutatea hălăciugii sale ţepoase. Totul îi părea frumos la Katia; lobii mari ai urechilor, cele câteva urme de vărsat, parcă o însemnase cineva, şi cutele subţiri de pe gâtul ei cu pielea mată.

După valurile de căldură simţi că-l ia cu frig. Trupul său slăbit era scuturat de febră. Parcă-l scutura în cuşeta lui, la fel ca în vagonul de cale ferată în drum spre Vladivostok când trenul cobora panta lanţului muntos Iablonoi. „Din cauza mea

oamenii au rămas nemâncaţi…” se gândi Ravil amărât; prinse să se agite în pat, încercă să spuie ceva dar nu izbuti; începu să delireze.

Mecanicul trecu la pupa, desfăcu buloanele de la capacul tambuchiului sălii de maşini şi coborî scara. Îl întâmpină aici un frig ce te pătrundea până la oase şi o linişte cu totul neobişnuită, duşmănoasă. Desluşi parcă în această linişte o aşteptare plină de încordare, ca şi când cele două motoare şi dinamul de doisprezece volţi ar fi dorit atingerea mâinilor sale, ar fi aşteptat ca el, care le lăşase în părăsire atâta vreme, să le redea viaţă.

În buncăr, peste stratul „mort“ de motorină, se auzeau plescăind câteva zeci de kilograme care mai puteau fi folosite. Era cu neputinţă ca maşinile să n-o ştie; pe ele nu le poţi păcăli!

Cu un aer vinovat, nea Kostea zăbovi lângă motorul cel mare, puse mâna pe carterul[50] său zgrunţuros dar şi-o trase imediat, simţind răceala pătrunzătoare ca de mormânt a metalului..

Scoase de pe suport stingătorul greu, îl târî pe punte cu un huruit asurzitor şi-l strigă pe Kolea Voronkov; trebuia să se consulte cu careva înainte de a cere lui Petrovici permisiunea să descarce stingătorul. Se opinti, puse stingătorul în picioare şi se aşeză pe spirai.

— Vreau să fac un distilator nou – spuse el bucătarului, mângâind cu mâna cilindrul stingătorului. — O să facă treabă mai bună decât oala aia.

Şedeau aşa ca pe timpurile bune, când se întâmpla ca remorcherul ancorat în radă să aibă câteva ore libere. Într-o zi frumoasă cu soare, puteai vedea de pe punte tot ce se întâmplă pe mal şi desluşeai până şi feţele oamenilor care forfoteau acolo. Şedeau cu picioarele depărtate, cu umerii puţin aduşi, scuipând din când în când peste bord.

— Cred că o să intre în sobă, tu ce zici? — Mecanicul lovi stingătorul cu vârful decolorat al

ghetei.

Bucătarul făcu ochii mici.

— La milimetru. Te-ai gândit bine Kostea. — Se uită la mecanic. Acesta avea faţa suptă de boală şi fruntea îmbrobonată de sudoare. — Cred că ar trebui să mai stai la pat, te-ai dat jos prea devreme. Ne descurcăm noi şi singuri…

— Îmi ajunge! — făcu abătut nea Kostea, rezemându-şi stingătorul de umărul său drept, parcă i-ar fi fost teamă să nu i-l ia careva. Deodată, spuse zâmbind; – O să iasă cam aşa; – doi tătari pe remorcher şi amândoi zac!

Bucătarul întoarse spre el o faţă supărată.

— Râzi, sau ce naiba?

— Când te-ai dus la cambuză, Ravil a spus că n-ai încredere în el fiindcă e tătar.

— Îi trag nişte labe…

— Ei aş! Ravil e mai solid ca tine, n-o să-ţi dea mâna. Mai bine te-ai lua cu mine la bătaie, o să fie mai cu haz. Ca doi cocoşi… O să zboare fulgii şi-o să se mai înveselească tinerii… Ce zici? — Îşi puse mâna pe umărul colţuros al bucătarului şi privi ţintă în ochii acestuia, care erau plini de mâhnire. Sigur că Ravil a zis-o la supărare. Nu uita că e tânăr… Nea Kostea oftă adânc. — Ştii Kolea, mâinile mele tânjesc după muncă! Când ajungem la „Podgornâi“ am să repar singur remorcherul. N-am să plec în concediu. Am hotărât şi aşa rămâne. Axul cârmei nu mai are niciun nit, buloanele sunt toate bune de aruncat, în sala de maşini a pătruns apa, o să ruginească totul în curând. — Şi după o scurtă tăcere; – Ştii ce m-am gândit? Îmi aduc familia, o să-mi fac o căsuţă la „Podgornâi“, o să-mi înjgheb o gospodărie. E tare bine aici.

— Ce să spun, o adevărată staţiune balneară! — făcu bucătarul ironic.

— Iarbă ca aici n-am văzut nicăieri. La noi, prin părţile Astrahanului, în iunie totul e pârjolit, te sufoci de căldură. Iar aici se poate trăi. Ai văzut ce mândreţe de vaci sunt la Severo-Curilsk?

— Ţi s-a făcut poftă de lăptic?

— Vezi tu Kolea, mi-s tare dragi copiii, – mărturisi nea Kostea tulburat. — Sunt patruzeci de ani de când colind lumea şi am un singur copil, o fată. Tare mi-aş dori şi un băiat, ca să am cu cine mă duce la baie, – râse el înfundat – să-mi bricuiască spinarea la bătrâneţe.

Bucătarul se posomorî;

— Iar eu nu-mi doresc decât tutun, din ăla tare – spuse el răstit – sau mai bine, mahorcă! Atunci ar mai merge.

— Nu vorbi aşa, Kolea – reluă sfătos mecanicul. — Omul trebuie să aibă copii, chiar nepoţi. Unele lucruri prinzi a le înţelege abia când treci de patruzeci… Viaţa zboară val-vârtej, apoi treci la rezervă; te uiţi în jurul tău şi vezi un gol, numai oameni străini, pământ sterp, aş spune…

— Străini zici? — sări bucătarul. — Dacă sunt oameni adevăraţi, nu pot fi străini! Numai pe cei mici la suflet îi poţi socoti străini.

Nea Kostea îl privi nedumerit – vorbeau fiecare despre lucruri diferite.

— Omului îi creşte inima când vede că îi seamănă copiii lui la ochi, la păr, chiar şi în unele apucături… Ascultă-mă eşti un caraghios – marinarii nu sădesc grădini, n-au timp, şi tocmai de aia ei trebuie să aibă neapărat copii.

De trei ori încercase bucătarul să-şi înjghebe o viaţă de familie. Şi de fiecare dată, după cum spunea singur, „trăsese un loz necâştigător“. Nimerise femei care nu ştiau să se poarte, necredincioase. Toamna, când s-a întors acasă, n-a găsit aici nici mângâiere, nici costumul său de sărbătoare şi într-un rând, nici măcar abajurul portocaliu pe care îl alesese cu atâta grijă la un magazin. A treia oară a devenit mai prevăzător şi când vecinii i-au scris de purtarea nevestei sale, nici n-a mai dat pe-acasă. Ducă-se naibii! Doar era vorba de inima lui, de ce s-o zgândărească de pomană!…

— Da, tare aş vrea mahorcă – repetă cu încăpăţânare bucătarul, făcând cu ochiul mecanicului. — Şi lăptic… de vacă turbată!

În aer, nicio adiere. Vela cea nouă atârna moale. Valurile loveau uşor bordajul, de parcă cineva atingea cu o perie ţepoasă de sârmă, flancurile vasului.

13

31 decembrie 1953. De dimineaţă, când Petrovici scoase din cabina căpitanului pavilionul cel nou, buna dispoziţie descreţi toate frunţile. Doar Anul Nou e o sărbătoare, chiar dacă te prinde în mijlocul oceanului, între talazurile duşmănoase; chiar dacă eşti flămând sau visezi să bei o cană de apă; dacă gândurile-ţi zboară la o baie bine încălzită, la un lighean de tablă, la buretele aspru cu care să-ţi freci cu plăcere corpul istovit şi chinuit de mâncărimi!

Da, sărbătoarea e sărbătoare.

În ajun, bucătarul adusese din cambuză lemnele ce mai rămăseseră şi menţinea tot timpul focul în sobă, pentru ca măcar în această zi echipajul să bea apă pe săturate.

De dimineaţă, îşi luară cu toţii din bastingaj[51] rufărie curată. Petrovici îşi scoase pacheţelul preţios; un schimb de rufe, ciorapi de lână, un burete aspru şi un săpun nou cu miros de lăcrămioare.

— Am fost la baie! — spuse Petrovici zâmbind, dar glasul său trăda amărăciunea.

— Şi ce, parcă e rea baia asta? — Bucătarul îşi plesni cu palmele trupul costeliv, ca şi când s-ar fi aflat într-o baie de aburi, înarmat cu o măturică din

crenguţe de mesteacăn. — Vrei să spui poate, că nu-i destul de bine încălzită?

— Bi-i-ne! — spuse mecanicul dus pe gânduri; îşi masa mâinile care îi amorţiseră în timpul nopţii.

Nimeni nu se grăbea să îmbrace rufele curate. Cât de plăcut e să simţi căldura mângâietoare pe trupul gol! Destul să închizi ochii, că parcă te şi vezi în tinda băii. Îţi vine în minte numaidecât scena, când, deschizând uşa, cu respiraţia tăiată de aburul care te cuprinde dintr-o dată, păşeşti în acest belşug de apă, în această lume a duşurilor, a robinetelor cu două braţe şi a ligheanelor pline.

Ravil dormea. Tot mai era tratat ca un bolnav. Saşa era de cart, iar Viktor ţopăia în pielea goală pe podeaua rece a încăperii. Râzând, se lovea cu palmele, din ce în ce mai tare, peste şolduri.

— Încetează odată! — îl repezi bucătarul. — Saşa o să se sperie. Uite, l-ai trezit pe Ravil! — Acesta deschise ochii şi rămase înmărmurit văzând tot echipajul în pielea goală. — Ce te zgâieşti aşa? Controlam cine are mai multă grăsime. Va trebui să-l sacrificăm pe Viktor. Nu e rău purcelul, tocmai bun pentru ospăţul de Anul Nou. Ce zici?

Viktor înghiţi greu în sec. Dracu' l-a pus pe Kolea să pomenească de carne de porc. Mai gândeşte-te la altceva, dacă poţi! Odată pe an, vecinii lui Viktor din Voroşilov- Ussuriisk tăiau un porc gras. În mijlocul curţii ardea în vâlvătăi un morman de paie, pârâia părul aprins şi gospodarul tăia pe loc urechile şi coada animalului gata rumenite, ospătându-i pe copii cu ele. Ce gustoase erau!

Foamea îl chinuia crunt pe tânărul marinar. În sinea lui avea pică pe secund, pe care îl credea nespus de zgârcit. Încercă să vorbească şi cu Saşa despre asta, dar el nu-i dădu dreptate. Totuşi, nu poţi mânca o singură dată pe zi. De fapt nu mâncau, ci numai beau, fiindcă zeama aceea numai mâncare nu se putea numi. — Nu dădea de lucru măselelor! Împărțiseră alimentele pentru

patruzeci şi cinci de zile. Şi de ce, mă rog, tocmai pentru patruzeci şi cinci şi nu pe şaizeci bunăoară. Dacă erau căutaţi, aveau să-i găsească azi-mâine, iar până una alta, te pomeneşti că crapă de foame. Saşa spune că tinerii sunt mai rezistenţi. Atunci cum se face că numai pe el îl chinuie foamea atât de aprig. Sau te pomeneşti că ceilalţi au mai multă voinţă?

Gol puşcă, bucătarul se aşează pe cuşetă şi luându-şi pipa de sub pernă, răzui înăuntru cu vârful cuţitului; o aprinse de la sobiţă, apoi trase adânc în piept scoţând un nor mic de fum. Secundul adulmecă aerul plin de nelinişte.

— Tutun? — întrebă el.

— Da, tutun! — confirmă bucătarul. — Un soi special! Foile de dafin erau bune, dar de când fumez ceai sunt mereu ameţit; parcă de la o clipă la alta o să mă prăbuşesc la pământ. Noaptea asta însă mi-a venit o idee. Mi-a trăsnit ceva prin cap, ca să zic aşa. — El nu se grăbea deloc să le dezvăluie celorlalţi secretul.

— Hai, spune odată, n-o mai lungi! — se supără Petrovici.

Bucătarul lovi de câteva ori luleaua cu degetul arătător.

— După cum vezi, tutunul a intrat în lemnul din care e făcută pipa, aproape în toată grosimea ei. Dacă răzuieşti puţin înăuntru pe margini, îţi ajunge să tragi trei-patru fumuri. Aşa am să şi fac… — Întinse pipa secundului.

— Dacă strici luleaua, Kalikanov îţi crapă capul, – îi atrase atenţia mecanicul.

— Aş fi fost mulţumit să ajungă cât mai curând la capul meu. — Bucătarul dete secundului să tragă un fum, apoi îi luă înapoi pipa.

— Nu-i pipa ta! — continuă mecanicul.

— O să-i cumpăr zece pipe, dintre cele mai bune.

— Eşti tare la promisiuni! Lasă, că te ştiu eu!

— Ce, vrei să spui poate că sunt un cârpănos?

— Nu, de ce, – numai că o să-ţi bei toţi banii care-i ai de primit – răspunse mecanicul.

Bucătarul se ridică, se apropie de mecanic şi spuse cu o voce surdă;

— Nu mă supăr când e vorba de un adevăr, dar ascultă aici; dacă scăpăm, mă las de băutură! N-am să mai pun pic de alcool în gură cât oi trăi!

Pe Petrovici îl pufni râsul.

— Nu mă crezi? — Bucătarul se întoarse cu o mişcare bruscă spre el. — Şi zi, nu mă crezi?

— Ai un aer tare fioros – spuse Petrovici pe un ton blajin. — Şi unde s-a mai pomenit ca să jure cineva în pielea goală? Nu-i o treabă serioasă. Pune-ţi barem nădragii mai întâi.

Deodată, toţi îşi dădură seama de goliciunea lor şi începură să se îmbrace zoriţi.

Viktor îşi băgă tricoul în pantalonii vătuiţi şi ieşi pe punte. Mai înainte se spăla cu apă din ocean, dar de două săptămâni, curentul cald rămăsese undeva în urma vasului şi câteodată, spre revărsatul zorilor, remorcherul se îmbrăca cu o crustă subţire de gheaţă.

Pe când bricuia puntea, Viktor simţi pentru prima oară o slăbiciune ciudată. Deşi nu avea niciun junghi la inimă, aceasta parcă dădea să se oprească, parcă înceta să mai pompeze sângele. Simţi că-i lipseşte aerul. Tricoul i se umezi deodată de o năduşeală rece, nesănătoasă.

Se opri puţin locului, trăgând cu putere aer în piept. Se simţi mai bine! Dar când vru din nou să frece puntea cu apă, slăbiciunea îi reveni. „Nu-i nimic, trece!” căuta el să se liniştească. Fu nevoit totuşi să ţină seama de starea în care se găsea şi înaintă încet de la prova spre pupa.

Secundul se necăji. Altădată Viktor îi dădea zor ca un nebun pe punte şi în mai puţin de jumătate de oră, aceasta devenea curată ca oglinda — de la cabestan, până la cutia zăbrelită aflată la pupa, unde se mişca scârţâind sectorul cârmei.

— Te-a ţinut cam multişor curăţatul azi, Vitea! — îl dojeni în treacăt Petrovici, intrând în comandă. Parcă ai muncit în silă.

Viktor dădu să înjure pe înfundate, dar aducându-şi aminte cum îl văzuse pe secund dezbrăcat – slab, cu pielea încreţită de frig, cu corpul plin de cicatrice vinete – urmele loviturilor de sabie, – se stăpâni, zicându-şi în gând: „lasă, treacă de la mine“.

Petrovici zăbovi un timp în lapropierea lui Saşa – se uita când la barometru, când la compas. Barometrul promitea o schimbare a timpului. Se părea că spre seară avea să se dezlănţuie din nou furtuna.

— Mergem bine – spuse Petrovici. — Facem cel puţin două mile. Vela asta e mai bună ca cealaltă.

Saşa primi lauda fără să spună nimic. Vela cea nouă îi costase multă trudă. Catargul fusese întărit cu şarturi, iar în ajun reuşiseră să meargă cu vântul strâns.

— De am avea măcar o săptămână vânt prielnic, – reluă visător Petrovici – poate am scoate-o la capăt cu vela asta. Numai să n-o deochem…

În zilele când echipajul fusese prins cu confecţionarea velei, remorcherul se abătuse treptat din drumul său, spre sud-est. Din când în când, bătea un vânt dinspre nord. Nici secundul şi nici Saşa nu ştiau că la 31 decembrie spre dimineaţă, remorcherul se afla în punctul cel mai sudic din tot drumul pe care-l parcursese timp de o lună; la aproape 48° latitudine nordică. Îşi dădeau seama însă că vântul îi împingea spre răsărit, spre ţărmuri străine.

Toată speranţa le era în velă. Ea flutura deasupra remorcherului ca o aripă şi vasul prinse din nou puteri. Simţeau o trepidaţie abia perceptibilă care dovedea că vasul înainta. Sub umbra unei vele întinse şi cârma o ţii cu o mână mai sigură şi te simţi mai stăpân pe vas.

Vântul prielnic ce începuse să bată de câteva ore le îngăduia să înainteze în direcţia dorită; prova remorcherului „J-257“ era îndreptată spre nord-vest.

— Da, nu ne putem plânge, – spuse Petrovici, aşteptând vădit ca Saşa să-l susţină.

— Ce barbă ne-a mai crescut! — Saşa îşi trecu mâna pe faţa lui care nu văzuse demult briciul. — La mine nu-mi dau seama, dar tu parcă ai fi un adevărat lup de mare olandez.

— Ce-ar fi să ne radem? — Tu ce zici?

— Lasă, ne ţine de cald aşa. — Saşa zâmbi la scena pe care şi-o făurea în minte: – Vom coborî pe ţărm la „Podgornâi” bărboşi, înfiorători, ca cei treizeci şi trei de voinici!

— Azi e pentru noi o sărbătoare în toată regula, – începu Petrovici să cugete; – Acum o lună era cât pe ce să ne răsturnăm, dar am scăpat! Prin ce furtună am trecut şi totuşi am scăpat teferi! Şi acum plutim într-o direcţie precisă, avem velă! Gândeşte-te şi tu, ce putem să ne mai dorim? — şi luând un aer grav; – Am dat dispoziţie să se dea azi porţii mai mari, ca să mâncăm azi mai ca lumea. O s-avem apă destulă că de… e sărbătoare!

„Într-adevăr, e o zi bună – se gândi Saşa. — Principalul e că remorcherul nu se mai fâţâie de colo-colo, prin toate hârtoapele oceanului, ci pluteşte într-o direcţie precisă”.

— Sanea! — începu deodată Petrovici, cu glas rugător. — Sanea, hai să desfacem busolele, o să ne revină vreo optzeci de grame de spirt la fiecare!

Mâinile secundului strânseră cilindrul rece al compasului. Nu, de compasul ăsta nu s-ar atinge nici în ruptul capului. Dar pe vas mai existau încă alte două busole, pentru bărcile de salvare. Cadranele lor pluteau într-o soluţie de alcool de 43°. Fiecare busolă avea aproximativ două sute cincizeci de grame soluţie, aşa că putea ieşi o jumătate de litru de votcă tare.

Secundul se uită la Saşa, cu un aer întrebător. Oare nu meritau ei un pahar de votcă pentru tot ce înduraseră în această lună afurisită?

— Tu, ce părere ai, Sanea? — El nu-i mărturisi lui Saşa că împărtăşise planul său şi bucătarului, iar acesta sărise în sus de bucurie. Era mai bine să nu-i spună. Să-l lase să creadă că era o toană care îi venise lui aşa din senin. Putea mai uşor eventual să bată în retragere. — Nu avem ce să ne temem. Şi înainte se-ntâmpla să luăm spirt din busola bărcii, apoi puneam altul în loc… Şi în fond, la ce folosesc busolele alea?

— Dar ce ne facem dacă se întâmplă ceva cu asta? — Saşa arătă din ochi compasul.

— Ei aşi! Ce i se poate întâmplă? — se însufleţi Petrovici. — Gândeşte-te şi tu! Ce, o să tragă cineva cu tunul în noi? Lovi uşor cu palma habitaclul[52] de aramă. — O vezi tu, asta o să trăiască şi după noi!

— Fireşte, – zâmbi Saşa – mai ales dacă o să bem alcool metilic din busolele bărcilor. Da, da, se întâmplă să se pună acolo şi alcool metilic.

— Ce tot spui! — se supără Petrovici. — De când umblu pe mare, totdeauna numai votcă am găsit în busolă. Dacă vrei, am să gust eu mai întâi.

— Ascultă Petrovici, în asemenea chestiuni nu-ţi pot da niciun sfat, – i-o tăie Saşa scurt. — Tu ţii locul căpitanului, tu singur ai căderea să hotărăşti…

— Ce să mai hotărăsc! — secundul începu să clipească din ochi jignit. — Ce, parcă numai eu aş bea? Dacă-i nu – nu să fie! — Se încruntă, apoi reluă; —. Dar ţie ce, ţi-e frică?

— Mi-e frică – mărturisi Saşa cu sinceritate. — Ducă-se naibii!

Secundul ieşi din comandă şi-i strigă lui Viktor care trebăluia la pupa:

— Când termini, să freci habitaclul. E de aramă, vezi să nu coclească.

— Am înţeles!

Bucătarul îl întâmpină pe Petrovici cu o privire întrebătoare. Deşi Petrovici nu lăsase să se înţeleagă acest lucru, bucătarul îşi dădu seama că acesta se sfătuise cu Saşa. Într-o asemenea chestiune nu putea hotărî de unul singur.

— Fierbe mai multă apă! — îi spuse secundul mânios. — O să bem câte un pahar… de apă în plus. Ai înţeles?

— Am înţeles! Apa e sănătoasă, face bine – exclamă bucătarul şi făcând o strâmbătură, îşi trase capul între umerii lui slabi, colţuroşi.

Furtuna se apropia din ce în ce. Când vântul prielnic de la sud-est trecu de forţa cinci, Saşa începu să privească îngrijorat vela umflată, care parcă stătea să crape.

Trebuia să fie cu ochii în patru, gata în orice clipă să slăbească una din şcote, pentru ca o parte din vântul care bătea cu turbare să treacă printr-o parte şi pe dedesubt, altminteri, şi vela, şi verga cea nouă, chiar şi catargul zburau într-o clipă peste bord, târâte de parâmele care ar fi rămas întregi şi legate de ele…

Vântul nu sufla în rafale, ci continuu, neîntrerupt. Aveai impresia că valurile goneau cu aceeaşi viteză ca remorcherul şi nu puteai înţelege cum de năvăleau pe punte nu numai de la prova, dar şi dinspre pupa lăsată mult în apă.

Spaţiul dintre comandă şi parapet era atât de îngust, încât echipajul chemat pe punte pentru solemnitatea ridicării pavilionului, se aliniase lângă comandă, cu faţa spre velă. Secundul comandă cu vocea lui obişnuită, fără niciun accent deosebit:

— La pavilion şi flamură, drepţi!

Cei patru marinari, aliniaţi în front, încremeniră. Ţineau picioarele puţin mai depărtate decât era reglementar pentru poziţia de „drepţi” – aceasta spre a-şi menţine echilibrul. Mecanicul, izbutise cu chiu cu vai să-şi radă părul ţepos de pe obraji şi

bărbie, – bucătarul stătea cu capul dat caraghios pe spate, cum făcea întotdeauna în ocazii solemne – Ravil, cu ochii pironiţi pe faţa surâzătoare a lui Viktor, care se uita la ei din comandă – Saşa sta calm, puţin încruntat, simţind cu fiecare fibră a trupului său încordat mişcările remorcherului.

Bucătarul se uita ţintă spre mărul catargului. Încă o clipă, şi o să apară flamura triunghiulară de după velă şi pavilionul roşu. "Ar fi timpul să mă obişnuiesc!" căuta Kolea să-şi stăpânească emoţia, dar nu-şi putea opri tremurul buzelor.

Acest pavilion rămăsese întipărit în sufletul lui Kolea Voronkov încă din copilărie, pe când era un puşti firav şi deşirat, într-o mahala a Petrogradului. Se născuse în 1908, şi pe când era un băieţandru, în faţa steagului roşu, jurase credinţă cauzei lui Lenin. Apoi începuse o viaţă grea. Se întâmpla să se poticnească şi-şi spuse de timpuriu că tot „n-o să iasă om din el". Dar iată că de treizeci şi mai bine de ani îşi slujea cu vrednicie patria – îmbrăcat în manta ostăşească, în haina de ploaie a marinarului, în faţa cazanelor încinse ale unui pescuitor de crabi, ca şi acum, de altfel, lângă sobiţa de tuci a remorcherului, rătăcit pe întinderile oceanului. Imaginea pavilionului era legată indisolubil de toate sărbătorile, de munca sa, de sângele vărsat pentru libertatea patriei. În fiecare zi, dimineaţa şi la asfinţit, la ridicarea şi la coborârea pavilionului, privea cu capul dat pe spate cum se înalţă încet pavilionul în vârful catargului. În clipele acelea îşi amintea de Leningrad şi se gândea la ai săi care muriseră în zilele blocadei. Tatăl său, maistru bătrân la un şantier naval din Ohta, avea o faţă pământie, brăzdată toată de riduri fine. Nu ştia de cei, dar chipul acesta şi cel al mamei lui, cu faţa mică şi rumeneala vie bătrânească din obraji, îi rămăseseră pentru totdeauna legate în minte de steagul roşu. Poate pentru că atunci când le făcuse pentru ultima oară semn de bun rămas de pe puntea înaltă a

vasului care la 2 mai 1938 plecase în viteză de la gurile Nevei, peste capetele cărunte ale bătrânilor flutura pânza purpurie a steagurilor în măreaţa sărbătoare de mai… Se prea poate!

Deodată remorcherul se smuci puternic. Ravil era cât pe ce să-şi piardă echilibrul. Saşa şi bucătarul îi puseră câte o mână pe umăr şi drept răspuns, flăcăul, plin de încredere, cuprinse cu braţul sănătos umerii bucătarului. Acestuia îi veni în gând că nu se cădea ca ei trei să stea atât de strânşi unul de altul, în timp ce mecanicul se căznea de unul singur să-şi ţină echilibrul, de aceea îl cuprinse şi pe Kostea de după umeri.

Acum erau bine proptiţi pe picioare, nu le mai păsa de balans şi simţeau toţi ca unul goana vijelioasă a micului vas de oţel.

Se pare că în clipa aceea luă sfârşit un conflict pe care Kolea Voronkov îl avea demult cu sine însuşi. I se mai întâmpla şi înainte să ia hotărâri pripite, dar nu regreta aproape niciodată. Până la urmă totul se aranja, pretutindeni dădea de oameni de ispravă, buni camarazi. Semnase un contract şi era în drum spre combinat, unde urma să lucreze ca fochist. Dar, cu ocazia unei escale, întâlnise remorcherul „J-257“. Echipajul acestuia îi plăcuse mult. Remorcherul nu avea bucătar; „Vrei să fii bucătarul nostru?“ – fusese întrebat, ceea ce-l făcu să se mire; „Ce v-a apucat băieţi, de când sunt, n-am făcut aşa ceva!…“ Apoi îşi făcu socoteala următoare; de fapt, ce mi-e fochist, ce mi-e bucătar – acolo am de-a face cu cărbuni şi aici tot cu cărbuni, acolo cu o sobă şi aici la fel. Fie! Dar să ne înţelegem din capul locului; să nu vă plângeţi. Ce-o să gătesc aia o să mâncaţi. În regulă?… Băieţii s-au bucurat! I-au cumpărat haine, şapcă, cizme, ca un fel de arvună în contul binefacerilor viitoare. Şi ceea ce era lucrul principal, mâncau fără să crâcnească bucatele ca vai de lume pe care le gătea. Ce-i drept că la început se întâmpla să-l ţină de vorbă ca să nu observe – şi între timp ei să

arunce mâncarea peste bord. Aşa-i cu omul sătul! Face mofturi! Ştie că dacă nu se satură azi o să-şi scoată mâine pârleala. — Dar nu trecu mult şi Kolea Voronkov învăţă să gătească piftie, tot felul de ciorbe, caşa zgrunţuroasă, cu miros îmbietor. Nu trecu mult timp de când îşi înnodase pentru prima oară la spate şorţul de bucătar, şi nu puteai să-l mai smulgi pe fochistul de ieri, din acest mic colectiv, atât de strâns închegat. Bucătarul îşi apăsă mai tare palmele pe umerii tovarăşilor săi şi spuse încet;

— E în regulă, băieţi!

Prin geamul comandei se zărea faţa surâzătoare a lui Viktor. Avea şapca de uniformă dată pe ceafă – şi-o pusese cu prilejul acestei sărbători, – iar privirile îi zburau la oamenii care formau micul front. Se vedea că deşi era tare mândru fiindcă i se încredinţase cârma, ar fi dorit să stea şi el alături de ceilalţi, să-şi simtă muşchii încordaţi odată cu toţi, într-un singur elan.

Petrovici ţinea el şi fungile pavilionului şi cele ale flamurei. Doar n-avea să puie special pentru asta pe careva din echipaj – atunci cine mai stătea în front la solemnitatea ridicării pavilionului?

— Drepţi! Pavilionul sus! — îşi comandă încet secundul, trăgând de amândouă fungile deopotrivă, aşa încât pavilionul şi flamura se opriră simultan, fluturând, în vârful catargului.

Iată că steagul purpuriu, smucindu-se, începu să fluture deasupra velei, iar alături fâlfâia ca o săgeată flamura alb cu verde.

Viktor dădu capul pe spate dar privirea lui nu întâlni decât tavanul comandei. Se lăsă păgubaş şi-şi îndreptă din nou privirea spre oameni, ghicind ce se întâmplă după expresia ochilor lor.

Pavilionul şi flamura erau sus la catarg.

Furtuna se înteţea. Catargul gemea, făcând să zbârnâie întinzătoarele de oţel. Remorcherul gonea spre nord-vest, profitând de vântul năpraznic care-l mâna spre casă, spre ţărmurile patriei.

Se auzea iarăşi mugetul cumplit al oceanului, ropotul surd al valurilor sufocate de atâta goană.

— De voie! — comandă secundul.

Frontul strâns de oameni mai rămase nemişcat câteva clipe, într-o îmbrăţişare puternică, bărbătească, ca un legământ de credinţă.

Ospăţul începu la şapte seara, – câte două farfurii de zeamă şi apă pe săturate, apoi se culcară.

Adormiră târziu. Îşi aminteau petrecerile de Anul Nou, de sunetele orchestrelor, de luminile strălucitoare, de casă. Dar mereu, când unul când altul, aducea vorba de mâncare. Dacă stăteai să-i asculţi, aveai impresia că înainte, singura preocupare a celorlalţi din jurul lor nu fusese decât să-i îndoape cu mâncărurile cele mai gustoase, dar că ei nu ştiuseră să preţuiască acest lucru… Ce de bunătăţi rămâneau neatinse pe mesele sărbătoreşti!

Viktor, încereând să schimbe vorba, începu să povestească despre abundenţa vânatului în ţinutul Ussuriisk, dar până la urmă trecu de la vânătoare la tăştile încărcate ale vânătorilor, pline cu merinde de-acasă; cârnaţi afumaţi, slănină, ouă răscoapte…

Vasul gonea întruna, puternic plecat pe-o coastă. Parcă oceanului i se urâse să-şi mai bată capul cu micul remorcher care se arăta atât de îndărătnic, de aceea hotărâse să-l arunce în adâncurile întunecoase ale hăurilor sale.

Saşa coborî din pat, îşi trase cizmele; trebuia să strângă vela, vântul se înteţea din ce în ce…

— Tare aş fi curios să ştiu – murmură Viktor – dacă la combinat îşi mai aminteşte cineva de noi. O să închine ei şi în sănătatea noastră?… Sau nu?

Saşa îi răspunse cu convingere;

— În curând, toată ţara va închina pentru toţi cei de pe mare. Deci, şi pentru noi!

14

Mânaţi de furtună, nori de zăpadă goneau deasupra Paramuşirului. Noaptea de Anul Nou. O noapte întunecoasă, fără lună. Era greu să desluşeşti în beznă dacă ningea viscolit, sau dacă vântul spulbera omătul de pe nămeţii din jur şi-l zvârlea în ferestruicile mici, slab luminate ale caselor. Vântul gonea urlând de-a lungul insulei, lustruind parcă stâncile litoralului, crestele dealurilor şi acoperişurile caselor.

Opintindu-se, Apollinari împinse cu umărul uşa staţiei de radio şi ieşi în cerdac; se întoarse cu spatele la vânt, înfofolit în şuba lui cu blană pe ambele feţe. Trase adânc în piept aerul îngheţat, plin de pulberea fină de zăpadă, şi atârnă un lacăt masiv la belciugele de oţel de pe uşa staţiei.

Înainte de a ieşi, stinse lumina. În urma lui, încăperea rămase plină de căldură, ferită împotriva gerului de uşa căptuşită cu pâslă, de ramele duble de la ferestre şi grinzile uscate ale pereţilor. Şi totuşi, bătrânului aleut i se părea că odată cu lumina, fugise şi viaţa din această căsuţă; ferestrele priveau oceanul cu ochi stinşi, fără viaţă.

… Cercetările, atât de anevoioase, luaseră sfârşit.

Din prima zi a noului an 1954, viaţa urma să-şi reia cursul normal. Va avea ore fixe de recepţie şi emisie. Îşi va duce viaţa după un program precis. La ora 17,00 va veni la staţie Rapohin, directorul cooperativei, apoi contabila şefă – cea şchioapă, cu vocea-i groasă ca de bărbat, – poate şi altcineva; vor sta comod în faţa aparatului, ciondănindu-se cu vreunul din superiori, şi asta, peste vuietul oceanului răzvrătit, peste întinderile mării Ohotsk şi ale mării Japoniei.

În ajun, lumea nu-i dădea pace nici în birourile combinatului, nici la cantină şi nici în ateliere. Oriunde apărea, se strângeau grămadă în jurul lui

şi-l copleşeau cu întrebări: „Ce se mai aude?“ «Aţi primit vreo veste de la „SRT-392?» „Nu? Păcat…”; „Gotovski tace şi el?“; „Asta tace cât tace, dar până la urmă ai să vezi c-o să-i uluiască pe toţi!”; „Şi Iermakov? Asta-i cu noroc, în cincizeci şi doi el şi nu altul a găsit baleniera care era gata să naufragieze”; „— Dar armata ce spune?“; „Dacă băieţii mai sunt în viaţă, ostaşii or să-i găsească, chiar de-ar fi să-i caute şi pe fundul oceanului!…“

Bătrânul aleut răspundea bucuros. De ce să nu stea de vorbă, dacă avea timp. Oamenii de pe insulă erau atât de îngrijoraţi, de puteai crede că fiecare din ei avea pe micul remorcher un frate, un fiu sau pe prietenul cel mai drag…

Dibuind cu mâna odgonul fixat de un stâlp, chiar lângă prag, Apollinari începu să coboare fără grabă. Torbasurile sale – cizme moi, din piele de ren cu blana pe dinafară – vechi şi roase, alunecau pe zăpadă, dar bătrânul îşi păstra echilibrul, ţinându-se bine de frânghia ce mărginea scara.

… Da, poporul cel mare cu chipuri atât de felurite, popor cu care şi Apollinari se înrudise de treizeci de ani, are un obicei tare bun; oamenii îşi poartă unul altuia de grijă. Fără asta ar fi greu să trăieşti pe lume.

În toată viaţa lui, bătrânul nu fusese niciodată prea vorbăreţ. Cel mai adesea şedea tăcut, morfolindu-şi pipa, ascultând zumzetul buzzerului şi ţăcănitul sec ce se auzea în cască de la aparatul de radio. Dar îi plăcea să mediteze şi meditaţiile îi înviau în minte trecutul – îl ajutau să şi-l întipărească în memorie.

Copil fiind, plecă odată cu tatăl său să vâneze calani – castori de mare. Pe atunci, aceste animale erau foarte numeroase în apropierea coastelor insulei Mednâi. Aici, în golful Preobrajenski, sosi cu o goeletă americană un agent al societăţii „Hutchinson şi Cool“, din Alasca, pe atunci foarte bogată şi influentă. Americanul oferi un preţ bun

pentru calani. Aleuţii nu ştiau că guvernul nu reînnoise contractul cu această societate şi plecară cu baidarele lor spre recifele ce se zăreau întunecate la câteva mile de insulă. Deodată se dezlănţui un uragan, şi vântul năpraznic ce bătea dinspre sud împrăştie mica flotilă, mânând baidarele spre nord şi nord-vest, în direcţia insulei Behring. Singurul care se întoarse în sătucul lor fu micul Apollinari; întârziind, nu apucase să ajungă prea departe în larg cu baidara lui, iar malul deluros o feri de urgia vântului.

Agentul societăţii americane îl ascultă în tăcere pe puştiul oacheş. Izbucni în râs din toată inima când înţelese că acesta îl ruga să pornească maşinile goeletei pentru a ieşi în larg, în căutarea tatălui său. Pe înserat, vasul părăsi golful şi Apollinari nu-şi aducea aminte ca agentul să mai fi apărut vreodată prin acele meleaguri.

Băiatul petrecu atunci noaptea pe ţărm, ascultând mugetul talazurilor şi ţipătul strident, ca de pasăre, al vulpilor polare, care foiau în jur. Două săptămâni de-a rândul, vânturile făcură să clocotească apele oceanului în jurul insulei Mednâi. Nici nu se puteau gândi să plece în căutarea vânătorilor dispăruţi. Viaţa îşi reluă cursul obişnuit, cei dispăruţi fură curând uitaţi şi când doi din ei – numai doi din cei nouă câţi plecaseră – reveniră în Preobrajenski, scăpând ca prin minune pe bancurile insulei Behring, în golful Commodore, semenii lor îi reprimiră în rândurile celor vii fără prea multe vorbe. În acele timpuri fiecare trăia izolat, preocupat de propriile sale griji…

Iată că s-a sfârşit şi panta. Simţi sub picioare drumul bătătorit, peste care se aşternuse un strat moale de zăpadă.

Bătrânul nu era grăbit. Îşi încetini chiar şi mai mult pasul, târându-şi încet picioarele. O, dacă ar fi avut în buzunarul hainei o radiogramă cu o veste mai bună decât aceea pe care o primise cu vreo

zece minute în urmă, din Vladivostok. S-ar fi repezit într-un suflet spre administraţia combinatului, unde ferestrele erau puternic luminate. Şi-ar fi pus în picioare schiurile sale scurte, pline de praf, de care aproape şi uitase, şi asemenea unei corăbii gonind cu toate pânzele sus, ar fi ajuns cât ai bate din palme la ferestrele din spatele cărora răzbătea freamătul petrecerii de Anul Nou, petrecere plină de voioşie şi veselie. Dar cu vestea pe care le-o aduce acum, n-are de ce să se grăbească…

Cei veniţi de prin alte meleaguri obişnuiau să spună că pe aici viaţa era grea. Chiar nespus de grea. Uneori, după felul cum o spuneau, parcă aruncau vina pe băştinaşii care nu se grăbeau să-şi părăsească insulele lor natale. De multe ori îi venea lui Apollinari să-i contrazică, dar, după o clipă de chibzuială, trăgea adânc din pipă şi înghiţea cuvintele, care îi stăteau pe limbă. Ca să discuţi cu cineva, trebuie să fii om umblat, să fi văzut multe. Iar el, ce-a văzut? Insula Behring, crucea de lemn pe mormântul comandorului, insula Mednâi, care se încovoaie asemenea unui uriaş vierme din granit, recifurile pline de are şi alcuţe cu ciocul roşu, cârdurile gălăgioase ale miilor de vidre, oceanul cu talazurile lui. Mai fusese prin Kamciatka, pe câteva insule din nordul lanţului Curbelor şi atât. Nu e prea mult! Mai bine să tacă din gură. Şi Apollinari strângea buzele, dând drumul la două şuviţe de fum albăstrui, pe nările sale mari şi negre.

„Auzi, cică aici viaţa e grea! — se gândi bătrânul. După mine, nu există nicăieri o viaţă mai frumoasă. Numai de am primi mai multe veşti bune. De dragul lor aş sta zi şi noapte la staţie…”

Când era mai tânăr, îi iscodea deseori când pe unul când pe altul, despre ţinuturile din sud. Cele ce auzea îl umpleau de uimire. Încerca să-l contrazică timid pe povestitor, sau se mulţumea să dea tăcut din umeri. Cine putea preţui mai bine ca

el soarele! Pe insulele Commodore erau ani când soarele nu apărea decât câteva zile, sus de tot, în înaltul cerului, învăluit de obicei într-o pâclă cenuşie. Nici aici pe Paramuşir nu-i prea răsfăţa. Dar să simţi în fiecare zi deasupra capului un soare dogorâtor, care încălzeşte până şi apele mărilor, ce văd ei bun în asta? Preţuieşti soarele cu adevărat numai atunci când el urmează vijeliilor, vânturilor îngheţate şi gerului aprig. Dar înainte de asta trebuie să te saturi de aerul îngheţat care îţi taie răsuflarea, să admiri albul delicat al culmilor înzăpezite, să te deprinzi cu mugetul furios al oceanului în timpul iernii… Şi ce găsesc ei într-o mare caldă? Apollinari nici nu-şi poate închipui o astfel de mare…

Era aproape de miezul nopţii. Pe uliţe nici ţipenie de om. În dreptul dispensarului trecu repede o umbră singuratică, dispărând în beznă.

Mai erau cincisprezece minute până la miezul nopţii. Acum, fiecare avea în faţă paharul plin. În clădirea administraţiei combinatului avea şi el un loc, la masa în jurul căreia se strânsese tot personalul, îl aştepta acolo o stacană de spirt îndoit cu şampanie, din aceea venită cu traulerul „SRT-351“, chiar în ziua când dispăruseră băieţii pe ocean. Probabil că de astă dată n-avea să-şi bea paharul… Nicio nenorocire, nu asta îl durea!

Deşi vijelia le astupase cu zăpadă, ferestrele administraţiei scânteiau ca metalul încins.

Bătrânul o luă agale de-a lungul barăcii. Iată şi ferestrele de la serviciul contabilităţii. De acolo se auzea gălăgie şi râsete ce abia răzbăteau prin geamurile duble. Şterse cu mănuşa un colţ de geam şi strecură o privire înăuntru. Chiar aşa; aproape toţi erau aşezaţi în jurul unei mese mari, improvizată din mai multe birouri. Sub cearceafurile albe care ţineau loc de faţă de masă, nu ghiceai nici biroul acoperit cu dermatină al contabilei şef, nici biroul hodorogit, fără un picior, la care muncea Frosea, socotitoarea cea cârnă. Pe

masă – sticle cu votcă, şampanie, pâine, cutii de conserve desfăcute, farfurii cu tocană – un amestec din caşă concentrată de hrişcă şi carne conservată care se desface în fibre. Iat-o şi pe Katia! La stânga ei, mai spre membrii conducerii, era un loc liber. „Locul meu… — gândi Apollinari. — N-au putut găsi pentru Katia un cavaler mai tânăr…“ Rapohin şi Klimov stăteau în picioare şi discutau. Klimov, mereu zâmbitor, îl bătea prieteneşte pe director peste umăr.

Apollinari dorea tare mult să intre în birou, în atmosfera caldă ce domnea acolo şi unde cânta asurzitor patefonul cu amplificatorul pe care chiar el îl montase. Şuba de ren ţinea cald trupului său îmbătrânit, dar nu i-ar fi stricat ceva care să-l încălzească şi pe dinăuntru.

Oftând, bătrânul îşi lăsa greutatea corpului când pe un picior când pe altul. Apoi îşi descheie şuba şi scoase din buzunarul hainei radiograma. Mai ştii? Poate o luase prea în tragic când o citise acolo, de unul singur, la staţia de radio? Fulgi de zăpadă se năpusteau asupra peticului de hârtie, ca nişte albine pe care le stârnise cineva. Bătrânul şterse mormăind zăpada cu muchea palmei şi reciti din nou radiograma, mişcând din buze… Frigul îl furnica prin spate şi îi pişcă mâinile. Băgă grăbit radiograma în buzunar şi se înfăşură mai bine în şubă. Nu va intra. Voia ca cei dinăuntru să întâmpine Anul Nou 1954 cu voie bună. Nu avea niciun rost să le strice sărbătoarea oamenilor, fără ca să fie. Neapărată nevoie de asta. Chiar dacă ar fi să-l certe pentru asta, el tot o să mai zăbovească pe sub ferestre. Nu mai avea douăzeci de ani, putea să mai rabde! Când îi vezi pe ceilalţi veseli şi în inima ta e sărbătoare…

Lovindu-şi picioarele unul de celălalt ca să le mai încălzească, Apollinari se plimbă de câteva ori încolo şi-ncoace de-a lungul barăcii. Când ceasul său de mână arătă că mai erau două minute până la miezul nopţii, se opri din nou la aceeaşi fereastră.

Acum stăteau cu toţii la masă. Rapohin ţinea într-o mână paharul, iar cu cealaltă arăta scaunul liber între el şi Katia. Fata dădu nedumerită din umeri, dar iată că se apropie contabila şef şi se aşează pe locul lui Apollinari. Râseră cu toţii, de vreo glumă probabil.

Bătrânul strânse supărat buzele. Puteau foarte bine să lase locul liber. Numai ca să nu le strice lor cheful stătea el acum, afară, pe vremea asta câinească…

„Acum, chiar că n-am de ce să mă mai grăbesc, – îşi spuse Apollinari mâhnit. — Au întâmpinat fără mine Anul Nou, se mai pot lipsi de mine câteva minute…”

Dacă intra acum, când stăteau la masă, puteau să-l vadă toţi apropiindu-se de Rapohin şi întinzându-i radiograma; de asemenea toţi l-ar fi observat pe director schimbându-se la faţă. Mai bine să aştepte când se vor ridica de la masă, şi se va stârni acea învălmăşeală ameţitoare, care se iscă de obicei la petreceri.

Lasă-i să bea şi să mănânce în tihnă, el o să mai aştepte!

Vântul sufla năpraznic, parcă voia să-l împingă pe bătrân înăuntru prin fereastră, să aducă la cunoştinţă tuturor isprava lui. „Domol, domol – bombăni Apollinari, te ştii puternic şi-ţi baţi joc de un bătrân…”

Dar vijelia se dezlănţuia cu tot mai multă furie şi bătrânului îi era din ce în ce mai greu să-i ţină piept. „Mă duc acasă, – o ameninţă el – îmi iau sacul de dormit şi rămân aici până dimineaţă. Nu te pune tu cu mine!…“ Dar nu plecă acasă, ci înconjură baraca şi se opri într-un loc mai ferit, în faţa ferestrei serviciului de cadre. „O să aştept aici… Când eşti flămând e mai bine să nu te zgâieşti la o masă încărcată cu bunătăţi…” În aşteptarea ospăţului de Anul Nou, Apollinari nu mâncase nimic de la amiază.

Minutarul se târa pe cadranul ceasului, chinuitor de încet. Parcă şi timpul se oprise în loc, ca să-i facă lui Apollinari în ciudă. Răzbătea surd până la el larma veselă a celor din jurul mesei, urările gălăgioase, un „ura” deslânat, un cântec. Apollinari deveni atent; dacă începuseră să cânte însemna că în curând se vor ridica de la masă.

Şi într-adevăr, peste câteva minute, în serviciul cadrelor năvăli tineretul şi se auzi patefonul. Apollinari privi atent înăuntru. Rapohin nu era acolo.

Bătrânul intră grăbit în baracă şi după ce parcurse un coridor slab luminat, care împărţea baraca în două, se apropie de uşa larg deschisă a serviciului contabilităţii. Avea noroc! La masă nu rămăsese decât Rapohin şi contabila şef cu care directorul discuta aprins.

— Ca pedeapsă, trebuie să dai îndată pe gât un pahar plin! — exclamă Rapohin când îl văzu pe bătrân. — Ai adormit, Ignatâci? Ca să nu bei singur, va trebui să închin şi eu cu tine, peste normă!…

Apollinari, îi întinse lui Rapohin radiograma, luă din mâinile sale paharul şi-l bău dintr-o duşcă.

— Ia loc, – îl pofti Rapohin, întunecându-se la faţă. Mâna care ţinea radiograma îi căzu greu pe masă. — De ce nu stai jos?

Apollinari se aşeză pe marginea scaunului. Contabila luă radiograma, parcă ezitând, o netezi cu palma şi o citi;

„Conform procesului-verbal nr. 3, Comisia dispune sistarea cercetărilor pentru găsirea remorcherului „J-257” şi hotărăşte dizolvarea comisiei, stop. Remorcherul urmează să fie considerat nu ca pierdut, ci dispărut fără urmă…”

— Trist, – spuse ea. În ochii ei mari, uşor bulbucaţi, luci o lacrimă; – Foarte trist!

În prag apăru Katia. Nu-l observase pe bătrân. Încheindu-şi haina strigă din uşă lui Rapohin;

— Mă duc să văd ce-i cu Apollinari. Cine dă o fugă cu mine, până la staţia de radio? — şi începu să-şi fluture batista în semn de chemare.

Deodată îl zări pe bătrân care şedea gârbovit, în şuba lui. Simţi că s-a întâmplat o nenorocire şi se repezi să ia radiograma – peticul alb de hârtie de pe masă.

— Asta e, Katia! — făcu Rapohin cu amărăciune, ridicându-se. — Doar nu puteau fi căutaţi o veşnicie…

Fata citi de două ori radiograma, se lăsă să cadă pe un scaun, alături de contabilă, şi-şi îngropă obrazul alb ca varul în jacheta ei de lână. Contabila o cuprinse pe fată cu o mână şi cu cealaltă începu s-o mângâie pe părul bălai.

În cameră intră Klimov şi alţi câţiva, care veniseră la chemarea fetei.

Aflând vestea pe care o adusese aleutul, Klimov rămase câteva minute gânditor; dădu din umeri în tăcere, apoi, după ce făcu câţiva paşi prin cameră, se opri lângă Rapohin, spunându-i;

— Mda-a-a… Sunt lucruri care ne depăşesc. S-a făcut totul ca să fie salvaţi, dar vedeţi… — îşi desfăcu el mâinile într-un gest de neputinţă. — Aţi crezut că sunt un sceptic, însă eu, dragii mei, sunt numai lucid, lucid şi iarăşi lucid.

Ceilalţi tăceau.

— Statul a cheltuit peste un milion de ruble pentru căutarea remorcherului… Poate însă că nu mai avem pe cine salva. Ce suntem noi – oameni cu judecată sau nişte zănateci asemenea lui Don Quijotte? E iarnă. Auziţi, cu câtă furie suflă vântul.

În tăcerea care se aşternuse, se auzea clar vuietul vijeliei. Katia tresări, se îndreptă pe scaun şi ascultă plină de încordare şi nelinişte. Ochii îi erau uscaţi.

— Eu n-aş pleca de aici, – continuă Klimov – dacă aş şti că există o cât de mică şansă ca ei să mai fie în viaţă, că am mai putea face ceva pentru ei.

Klimov fusese înştiinţat în ajun că peste două zile, urma să vină să-l ia un helicopter. Îşi căută paharul şi-şi turnă puţină şampanie.

— Să bem pentru pomenirea lor, după un bun obicei din bătrâni…

— Nu! — îl întrerupse Rapohin tăios, scuturând din cap cu încăpăţânare. — N-am să beau pentru pomenirea lor. Nu vreau! Apollinari, umple-mi paharul. Nu pune apă – prinse el mâna aleutului, care vru să-i toarne apă din cană. — Mai pune spirt. — Spintecă aerul cu muchea palmei şi spuse tăios; – Tu, Klimov, eşti liber să faci ce pofteşti, eu însă, închin acest pahar în sănătatea lor şi le doresc să scape teferi din năpastă. Da, – teferi. Eu unul, prefer oamenii vii. Cât despre pomenirea lor… o să avem tot timpul.

Klimov dădu din umeri, închină împreună cu directorul. „Fie şi aşa – gândi el, abţinându-se de la alte argumente. — Mâine, dacă se potoleşte vijelia, scap de toată brambureala asta…” „Şi, cu aripa, semn am să-ţi fac!“ – îi răsună în minte strofa pe care memoria i-o servise, de circumstanţă.

Katia privea cu recunoştinţă faţa înfierbântată a lui Rapohin. În clipa aceea, i se părea frumos, mai frumos decât toţi bărbaţii pe care îi cunoştea, mai frumos decât oricare din acei care făceau să răsune acum încăperile bine încălzite ale administraţiei, de veselia lor gălăgioasă.

15

O beznă de nepătruns învăluise remorcherul. În primele zece zile ale noului an – 1954 – vântul bătu când dintr-o direcţie, când dintr-alta. Ningea molcom. Deşi echipajul făcea o deosebită

economie, mai aveau provizii pentru cel mult cinci zile, adică până la 15 ianuarie.

Vântul prielnic dinspre sud-est mişca alene vela. La comandă era Saşa. Noaptea, numai el şi secundul făceau de cart.

Becul alimentat de la acumulator arunca asupra compasului o lumină anemică. Ieri nu aveau nici atâta; se descărcaseră acumulatoarele. Mecanicul cuplase atunci două acumulatoare şi iată că busola era din nou luminată. Becul învăluia într-o paloare gălbuie roata cârmei, mâinile bătătorite ale lui Saşa şi geamurile comandei, dar era prea slab pentru ca lumina lui să ajungă până la suprafaţa apei, să se răsfrângă în măruntaiele negre ale oceanului.

Remorcherul înainta încet, fără zgomot, spintecând bezna. Nu se auzea nici vuietul valurilor, nici murmurul continuu al apei de-a lungul bordajului. Tăcerea apăsătoare nu era tulburată decât de scârţâitul troţelor[53] neunse. Se părea că deşi oamenii mai erau încă în viaţă, remorcherul se afundase într-o altă lume – o lume a tăcerii şi întunericului, – că ei nu vor mai avea parte de lumina mocnită a asfinţitului, de zilele scurte, mohorâte, şi nici nici de iureşul năpraznic al furtunii.

Domnea liniştea…

Frica se furişa în inima lui Saşa. Ar fi fost bucuros să audă sforăitul lui Petrovici, mormăitul prin somn al lui Kolea Voronkov, pârâitul slab al jăraticului stingându-se în sobă. Oare toate acestea or mai fi existând, sau el rămăsese singur din tot echipajul, pe întinderea nemărginită a oceanului, fără niciun orizont, fără vreo speranţă? Pe fruntea lui Saşa şi deasupra buzei îi apărură broboane de sudoare rece care se prelingeau încet, gâdilându-i obrazul neras.

Deschise cu o lovitură de picior uşa comandei. Trase cu urechea. La început nu auzi decât bătăile propriei sale inimi, simţi sângele zvâcnindu-i în tâmple. Trecu o clipă, două, trei… Apoi desluşi

zgomotul confuz al velei, scârţâitul unei întinzătoare, plescăitul molcom al apei. În jurul lui era viaţă! Îi mai veni inima la loc.

Apucă timona cu amândouă mâinile. Vântul împinse la loc uşa care se închise scârţâind.

Şi din nou se aşternu tăcerea.

Saşa tropăia pe loc să-şi mai dezmorţească picioarele îngheţate, lovea cu vârful unei cizme călcâiul celeilalte, tuşi de câteva ori – parcă vrând să-şi dreagă glasul. Dar toate aceste zgomote provocate de el nu făceau decât să accentueze tăcerea lugubră a oceanului. În ajun bântuise o furtună cumplită. Acum însă, cum sta aşa singur în noapte, i se părea că această tăcere de mormânt nu avea nici început nici sfârşit. Vor trece săptămâni, luni sau ani, viaţa se va stinge demult în inimile celor de pe remorcher, trupurile lor vor putrezi, dar vasul va continua să lunece la nesfârşit pe întinderile oceanului ocolind ţărmurile, prin meleaguri fără soare, în voia curenţilor şi a vântului nopţii.

Cu nervii încordaţi, Saşa simţi o înfiorare strecurându-i-se în tot corpul. El strânse timona aşa de tare, încât sângele îi dispăru din degete, dar nici asta nu-i ajută la nimic. Îl cuprinse un tremur puternic, făcându-l să-i clănţăne dinţii, iar în tâmple simţi o durere ascuţită… Peste cinci zile se terminau proviziile; câţiva pumni de fărâmituri rămase pe fundul cutiei de fidea, puţini cartofi uscaţi, trei pahare cu untură de batog… Apoi moartea… O moarte chinuitoare. Dacă nu-i găsise în prima săptămână când se aflau în apropierea Curilelor, cum aveau să dea de urma lor acum, după patruzeci de zile, la sute de mile de ţărmurile patriei?

Cinci zile aveau să treacă repede. Apoi urma o agonie lentă. „De fapt, ea a şi început – gândi Saşa. — Viaţa nu părăseşte dintr-o dată organismul sleit…” Iar oceanul le refuza până şi cel mai mic peştişor… Aruncaseră de câteva ori undiţe cu

vârcolaci pe care-i confecţionaseră singuri, la o adâncime de nouăzeci – o sută de metri, însă peştii nu muşcaseră momeala lor făcută din tablă. Pesemne apa era pe aici foarte adâncă şi batogul, fie că se ţinea la fund, fie că pleca spre miazăzi. Degeaba aşteptaseră să le pice calcani şi bibani pestriţi de mare. Oceanul parcă înadins îşi ascundea de ei toate bunătăţile.

Saşa tremura din ce în ce mai tare. Vrând să deschidă din nou cu piciorul uşa comandei, i se muiară genunchii, simţi ca un nod în gât şi-şi dădu seama că e pe cale să-şi piardă stăpânirea de sine.

Lăsând liberă timona se repezi disperat spre uşă şi o deschise ascultând încordat. Nu auzi nimic decât sângele zvâcnindu-i în urechi, dinţii care-i clănţăneau scurt şi bătăile inimii.

— Vitka! — răcni Saşa, cuprins de groază, şi temându-se că nu va fi auzit, împinse uşa cabinei şi strigă din nou; Vit-ka-a!

Prin uşă răzbătu aerul cald de încăpere locuită. Cineva îi răspunse din întuneric şi Saşa se linişti. Când Viktor ieşi pe punte ameţit de somn, Saşa stătea din nou la cârmă.

— Ce s-a întâmplat? — întrebă Viktor alarmat.

— M-a luat cu frică – mărturisi Saşa. — Stai puţin cu mine. Mai vorbim de una, de alta…

Viktor privi cu atenţie faţa trasă a prietenului său, acoperită cu o barbă jegoasă, şi-i surprinse privirea încordată; fără să scoată o vorbă intră în comandă închizând uşa după el.

— Tăcerea asta… — îi explică Saşa clipind des. — Liniştea asta afurisită…

— Dar greu îţi mai intră cineva în voie – îl luă Viktor prietenește. — E linişte, adie un vântuleţ prielnic… Ce naiba mai vrei?

Faţa istovită a lui Saşa se lumină de un zâmbet, făcându-l să-şi descleşteze dinţii.

— Vorbeşte, vorbeşte Vitea. Ceartă-mă, înjură-mă, numai spune ceva. Nervii sunt de vină. Cred că mă înţelegi – îi explică el cu vocea sugrumată.

Viktor tăcea. Era încă buimac de somn.

— Şi eu care visam să ajung căpitan! — continuă Saşa. — Să conduc transatlantice… vase uriaşe, navigând sub pavilionul nostru. Când mă apropii de un port străin, cei de acolo mă zăresc de departe; steagul roşu din vârful catargului se înalţă, ca soarele, deasupra orizontului. Cheul e înţesat de lume. Mi se trimit piloţi, dar eu n-am nevoie de ei, căci pot intra singur în orice port; cartea-pilot[54] o ştiu pe degete.

— Ai să ajungi căpitan. Ai să înveţi, îţi place meseria asta.

— De plăcut, îmi place. Dar vezi şi tu ce pacoste a dat peste noi, – răspunse Saşa cu îndoială în glas. — Aş fi mulţumit să nu uit şi ce am învăţat până acum…

— Se spune că dulciurile întăresc memoria, – se însufleţi Viktor. — Păcat că n-am păstrat zahărul…

— Altceva nu mai vrei?

— Mai ţii minte Saşa, cum am descărcat noi berbecii ăia congelaţi de pe vasul-frigorifer? — urmă Viktor visător. — Scara era tare înclinată, cred că avea vreo patruzeci şi cinci de grade, iar eu luam doi din ei în spinare şi urcam în fugă… Acum nu le-aş mai veni de hac berbecilor.

— Ba bine că nu!

— Ai dreptate, i-aş sfâşia cu dinţii, aşa cruzi… — mărturisi Viktor posomorât. — Mă chinuie foamea.

Lui Saşa i se făcu milă de Viktor. El suferea de foame mai mult decât ceilalţi. Ar fi vrut să-l distreze într-un fel, ca să mai uite. Îşi aduse aminte de-o întâmplare din viaţa lui. Într-o zi, pe când se afla pe insula „Skalistâi“, plecase cu câţiva grăniceri într-o barcă să vâneze foce – la un recif pe care pescarii din partea locului îl botezaseră Stânca focelor. Găsi aici trei pui abia născuţi şi pe când privea la ei, focele, ca să-şi scape puii, se repeziră urlând asupra oamenilor. Trupurile uriaşe ale animalelor, de un galben- cenuşiu, se mişcau

destul de repede pe înotătoarele în formă de lopată şi Saşa abia reuşi să fugă cu un pui în braţe.

— La ce ţi-a trebuit? — întrebă Viktor.

Saşa era cât pe ce să-i povestească ce friptură straşnică gătise bucătarul combinatului din carnea puiului de otară.

— Aşa… Eram curioşi să vedem de aproape animalul ăsta. A doua zi l-am lăsat să plece. Şi dus a fost, fără să spuie măcar bună ziua.

— A plecat! — fluieră Viktor a pagubă. — N-a ajuns el să-şi mai vadă mama, l-o fi înghiţit pe drum vreo dihanie.

— Ba a ajuns cu bine! — minţi Saşa cu convingere.

— Ăştia nimeresc întotdeauna la mama lor. În ocean sunt ca la ei acasă… Vitea, nu te supăra că te-am trezit. Acum du-te şi fă-ţi somnul. Mai am puţin şi mă schimb şi eu.

Viktor însă, rămase acolo.

Secundul se urcă pe punte cu o jumătate de oră înainte de începerea cartului său. Viktor se dădu la o parte, ca să-i facă loc lui Petrovici, lângă Saşa. Abia încăpeau toţi trei în comandă.

Petrovici slăbise mai rău decit ceilalţi. Părul şi barba îi crescuseră mari, ţepoase, presărate cu fire argintii.

Cutele care despărţeau gura şi bărbia de obrajii pământii, scofâlciţi, deveniră şi mai adânci. De sub pleoapele roşii, cu genele rare, ochii lui căutau neliniştiţi.

Avea şi înainte un tic; zvâcnea din umărul drept. Acum însă, când păduchii nu-i mai lăsau în pace nici ziua nici noaptea, Petrovici îşi mişca întruna braţul, ca şi când îl lua cu frig.

— Nu poţi dormi? — îl întrebă Saşa cu compătimire.

— Cred băieţi că nici pe lumea cealaltă n-o să am somn – oftă Petrovici. — Înainte obişnuiam să fumez noaptea câte un pachet întreg de ţigări.

Visam, şi mi se înfăţişau toate înaintea ochilor ca la cinema; după fiecare vis mai fumam o ţigară, apoi aţipeam din nou şi vedeam continuarea… Tu de ce ai strigat mai adineauri? — se întoarse el spre Saşa. Acesta se încruntă, fără să răspundă.

— Ai văzut pământ?

— Am văzut moartea cu ochii, – îl lămuri în sfârşit Saşa.

— Mare lucru! — făcu Petrovici, ironic. — O întâlneşti pretutindeni, unde te-ai duce.

Saşa îl săgetă cu o privire furioasă, Petrovici era mic de statură. Lada de la conserve se afla în stânga lui Saşa, iar secundul stătea în dreapta, – mărunt, firav, ca un adolescent, cu faţa istovită.

— Vrei să spui poate ca nu ţi-e frică de moarte? — aruncă Saşa sfidător. — Că ai s-o întâmpini cu braţele deschise, ca pe o rubedenie iubită?

— Da’ de unde, cred că în toată lumea s-o fi găsind cel mult vreo cinci nătărăi care să gândească aşa, dar şi ăia or fi dat de mult ortul popii. E multişor de când moartea şi cu mine ne tot ocolim, să nu dăm cu ochii unul de altul. Iar de s-o întâmpla să ne întâlnim pe o potecă îngustă, faţă în faţă, am s-o sfâşii cu dinţii. — Rânji, descoperindu-şi gingiile. — În douăzeci şi trei, nu mi-am cruţat măselele mele şi nu mi-ar fi milă nici de dinţii ăştia care mi i-a pus statul.

— Dar ce s-a întâmplat în douăzeci şi trei? — se însufleţi Viktor. — Povesteşte, Petrovici.

Secundul înălţă capul, căutând să tragă cu urechea. Vântul din pupa încetase de vreo zece minute. Rafalele vântului de la sud-est făceau să fluture cu zgomot vela. Era zgomotul caracteristic ce dădea de veste că trebuiau mutate şcotele.

— Iar o să ne împingă spre răsărit – spuse Petrovici luând timona din mâinile lui Saşa. Lada de scânduri scârţâi sub picioarele lui. — Du-te Sanea, vezi de velă.

— Spune Petrovici, ce s-a întâmplat în douăzeci şi trei? — insistă Viktor pe lângă secund. —

Spune, zău!

— Termină odată! — îl repezi Petrovici. — Ce te tot fâţâi pe-aici? Du-te şi te culcă!

— M-a chemat Saşa, – se supără Viktor.

Secundul îl întrebă, privindu-l drept în ochi;

— Ce l-a apucat să te scoale din somn? S-a speriat de ceva?

Viktor şovăi o clipă, şi apoi căznindu-se să schiţeze un zâmbet spuse:

— Saşa nu se teme de nimic!… A vrut să se sfătuiască cu mine…

Petrovici îl privi neîncrezător, dar nu-l contrazise.

— Fie. Ascultă – începu el, când Saşa se întoarse în comandă. — Lucrurile s-au petrecut în luna ianuarie, exact acum treizeci şi unu de ani…

De când se opriseră maşinile şi mecanicul îşi petrecea tot timpul în cabină secundul nu reuşea să ducă niciodată până la capăt povestirile sale din timpul războiului civil.

Nea Kostea cunoştea şi el regiunea Caspicei şi începea să-l contrazică, se înfierbânta, şi Petrovici pierdea şirul. Mecanicul şedea pe pat, cu umerii gârboviţi şi picioarele încrucişate şi ţipa enervat. Până la urmă secundul se lăsa păgubaş. Se certau pentru orice fleac; când era vorba despre cele mai bune locuri de pescuit din Caspica, despre Guriev şi Astrahan, despre vânturile care băteau acolo, despre ierburile ce creşteau pe acele meleaguri. În special nu erau de acord asupra felului cum murise Kociubei. Kostea susţinea că fusese spânzurat la Astrahan, în piaţa Oborului… „… Mă omule, am văzut cu ochii mei!…“ spunea el. Nu era chip să-l contrazici. Secundului i se făcuse lehamite şi îşi aducea din ce în ce mai rar aminte de Kociubei. Însă prin puterea obişnuinţei mecanicul începuse să se amestece şi atunci când secundul povestea despre campania contra polonezilor, despre înfrângerea lui Bulak-Balahovici, despre viaţa în staniţă – în orice se apuca să povestească secundul.

Petrovici se supăra, îşi strâmba buzele subţiri, şi scuipând de ciudă, ieşea pe punte.

Acum însă, stând la comandă, cu mâinile încleştate pe timona care i se supunea ascultătoare, Petrovici începu să povestească pe îndelete ce se întâmplase cu treizeci de ani în urmă.

… Prin toamna anului 1922 se întorsese în sfârşit în staniţa sa natală, Kavkazskaia. În timpul războiului nu strânsese avuţii; cel mult venise acasă cu niscaiva daruri; o mulţime de cicatrice şi o durere de cap chinuitoare, care îi sfredelea creierul. În casa lui „sufla vântul" – cum spun cei din staniţe. Găsi geamurile sparte, un scaun rupt şi nişte petice negre din cojocul tatălui său. Din ai lui nu mai rămăsese nimeni în viaţă. Cazacii chiaburi îi măcelăriseră toată familia.

Stătu prima noapte întins pe duşumea, treaz, privind ţintă în întuneric cu ochii uscaţi, strângând în mâna dreaptă revolverul. Dar nu veni nimeni să tulbure căminul fericit al cazacului întors de pe front. În faptul zilei, plecă în oraşul Kropotkin unde declară comandantului că doreşte să-şi mai slujească patria cu arma în mână. Se întoarse îndată în staniţa Kavkazskaia, ca împuternicit al unei brigăzi operative a trupelor OGPU – Direcţia Politică de stat, unificată…

— Te-a numit Dzerjinski? — întrebă Viktor.

— Ia-o mai sus!

— Lenin? — se miră tânărul.

— Mă, se vede că habar n-ai de nimic. Cine i-ar fi plictisit cu asemenea fleacuri pe nişte oameni aşa de importanţi? M-a numit tovarăşul Griţiuk…

— Aha, – făcu Viktor dezamăgit.

— Odată, pe un viscol năpraznic, plecai în zori de zi cu cumătrul meu Grincenko spre un cătun. Eram într-o misiune operativă. Dar nu apucarăm să trecem de bariera staniţei Kavkazskaia că am şi fost atacaţi. În stepă viscolul e mai aprig decât pe ocean… Întâi şi întâi ne-au doborât caii. Aveau de gând, pesemne, să ne prindă vii ca să ne mai

chinuiască, să-şi mai bată joc de noi… Începu un schimb de focuri. Ne-am dat seama că erau patru – câte doi de fiecare parte a drumului, şi trăgeau din puşti cu ţeava retezată. Răspundeam şi noi cu câte un foc, pitiţi după cadavrele cailor. Eu curăţai doi dintre ei. Cumătrul însă, o cam făcu fiartă; doborî unul, dar îşi dădu şi el duhul. Când m-am întors să văd ce-i cu el, mă pomenii peste mine cu o namilă de cazac de vreo şase puduri. Dar şi eu, deşi în luptele de până atunci, fusesem sfârtecat cu săbii şi lovit de gloanţe, nu eram de lepădat… — Petrovici tăcu, ascultând vuietul vântului şi clătină din cap. – Iar o să ne târască spre răsărit, dracul să-l ia. Cât o să mai bată aşa?

— Şi mai departe ce s-a întâmplat, Petrovici? — se rugă Viktor.

— Mai departe? M-a ucis. Pe urmă m-au înmormântat aşa cum se cuvine, cu şaua sub cap, cu săbiuţa de aur la picioare şi m-au acoperit cu pământ… Ce dracu' n-ai răbdare, Vitka! — îl mustră el, apoi continuă să povestească, serios, de data asta; – Mi-a sunat ceasul – mi-am zis atunci. — Dacă nu-i fac ăstuia de petrecanie, s-a terminat cu mine. Ne-am încleştat pe viaţă şi pe moarte. Izbutii să ajung cu dinţii la beregata lui şi mă înfipsei în ea ca un lup hămesit. Aveam dinţi zdraveni, lăsau urmă pe un pitac de ăla de-al ţarului. — Secundul tăcu un timp. — Când ne-au găsit dimineaţă, eram îmbrăţişaţi ca fraţii. Peste noi s-a aşternut ditai mormanul de zăpadă. Cazacul era mort. Au crezut la început că şi eu mi-am dat sufletul. Şi aşa cum spuneam, a venit moartea să mă ia, dar eu i-am sfâşiat beregata cu dinţii. Ce-i drept, întâmplarea asta m-a pus la pământ şi nu mai eram bun de nimic. — Petrovici oftă adânc. — Trei ani am zăcut prin spitale, nici nu mai ştiu ce au făcut cu mine acolo. Apoi am început să-mi revin încetul cu încetul. După ce am ieşit din spital, am cutreierat doi ani de ziile ţara în lung şi-n lat; nu-mi găseam locul nicăieri, până ce într-o

bună zi nimerii la Ghelengrk. Aici era marea! Valurile blânde scăldau ţărtnul, iar orizontul se întindea drept, ca o linie. Numai marea m-a tămăduit şi pentru asta am să-i rămân credincios cât oi trăi…

— Şi eu! — exclamă Viktor.

— Tu-u-u? — Secundul îl privi cu neîncredere. — Tu singur nu ştii încă ce vrei. Poate ai să te faci lăcătuş sau socotitor – mai ştii! — Pe Viktor îl pufni râsul. — Las' să trăncănească, dacă îi face plăcere, – gândi el.

— Cine îndrăgeşte o dată marea – spuse Saşa calm, cu convingere – îi rămâne credincios până la moarte.

— Vorbe goale! — făcu secundul. — Trebuie să dovedeşti asta.

— Dar ce-ar fi, dacă omul ar avea două vieţi? — exclamă Viktor. — Termini una, pe urmă o începi pe cealaltă.

— Nu, – spuse Saşa, cu atâta siguranţă, ca şi când ar mai fi chibzuit, şi nu o singură dată, la acest lucru. — Două vieţi, n-ar fi bine!

— Cum asta, Saneok! — se mlură Viktor. — Câte n-ai putea să înveţi!

— Nu, n-ar fi bine – repetă Saşa. — Oamenii ar trăi prima viaţă în pripă, de mântuială, nu aşa cum trebuie. S-ar gândi fiecare; a doua oară, o dreg eu!

— Tu caută de-ţi trăieşte o viaţă ca un om adevărat – spuse secundul. — S-o trăieşti frumos şi o să fie deajuns. Acum, băieţi, la culcare. Ne aşteaptă o zi a naibii de grea.

Cei doi tineri părăsiră comanda. Vântul de sud-vest bătea cu o furie crescândă. Începu să ningă. Fulgii albi desenau dungi piezişe pe vălul sumbru al nopţii.

În dreapta lor, se căsca neagră intrarea cambuzei; îi arseseră uşa în sobă, cu o săptămână în urmă. Şi asta nu fusese decât începutul. Arseseră apoi uşa latrinei şi scăunelele din cabină. Iar acum, în faţa sobiţei de tuci stătea o grămăjoară de

scândurele şi scurtături de lemn. Ieri încă, toată lemnăria aceasta mai fusese masa din cabină, care cunoştea căldura mâinii omeneşti, loviturile scurte şi răsunătoare ale jucătorilor de domino. Dar n-aveau încotro; le trebuia puţin foc să se apere de ger şi să fiarbă apa în distilator…

Cu toată oboseala, nu puteau adormi. Deşi până aici nu răzbătea vuietul vântului, valurile dezlănţuite izbeau cu furie remorcherul şi loviturile lor răsunau puternic în încăperea joasă. În patul rece nu era chip să te încălzeşti. Foamea îi strângea la stomac, le producea o senzaţie de sfârşeală, li se furişa în sus, spre inimă. Mâncărimea de piele îi făcea să se zvârcolească în pat, alungându-le somnul.

Gândul lui Saşa se îndrepta spre fiinţele care îi erau dragi. Dacă remorcherului îi era dat să piară, mama trebuia să afle neapărat de Lena, de Lizocika. Lângă ele avea să suporte mai uşor durerea.

Avea să-i scrie mamei sale o scrisoare în care să-i explice totul, o să-i alăture fotografia Lenei şi a Lizocikăi, scriindu-i şi adresa lor din Ialta. Apoi o să pună scrisoarea într-o sticlă bine închisă şi poate o dată şi o dată – peste un an sau doi – se va găsi cineva, vreun om cu suflet, care s-o ducă mamei.

O fi existând vreo sticlă pe remorcher? Saşa răscoli în gând toate colţurile… Nu… poate la magazie? Puţin probabil. Pe aceste meleaguri, marinarii nu obişnuiau să păstreze sticlele goale. Ele zburau peste bord, ca nişte grenade, săltau pe creasta valurilor, apoi se umpleau cu apă şi cădeau la fund. Greu de închipuit chiar câte sticle zăceau la fund, pe ruta vaselor, de-a lungul insulelor Curile.

Ce-ar fi să-l trezească pe Kolea? Poate că el să fi ascuns undeva în cambuză vreo sticlă de o jumătate de litru care să fi fost apoi dată uitării. Saşa ar fi vrut să înceapă imediat scrisoarea, dar

deodată auzi un scârţâit slab, venind de pe punte, apoi simţi că remorcherul era zvârlit într-o parte şi-n alta, ca şi când Petrovici ar fi scăpat timona din mână. Deodată remorcherul se aplecă puternic, apoi fu ridicat de un val lateral, pentru ca peste câteva clipe să se încline şi mai tare.

— Alarmă! — strigă Saşa sărind din pat.

La intrarea cabinei stătea Petrovici:

— S-a rupt troţa![55] – strigă el. — Toată lumea pe punte.

Primul sări afară Saşa, urmat de bucătar şi de mecanic. Viktor mai zăbovi. Saşa îl trezise cu un ghiont în spate, dar buimac de somn, tânărul nu înţelegea ce se petrece.

— Încotro? — îl întrebă pe Ravil care sărise din cuşetă.

— Alarmă! — răspunse acesta, căznindu-se să-şi tragă mâneca pufoaicei peste braţul bandajat. — S-a dat comanda să urcăm cu toţii pe punte.

Remorcherul era zgâlţâit atât de tare, încât Viktor fu cat pe aci să-şi piardă echilibrul.

— Tu n-ai ce căuta acolo, cu braţul tău! — strigă el lui Ravil. — Culcă-te!

— Trebuia să-ţi cer ţie voie? — i-o tăie scurt acesta şi luându-i-o înainte, se avântă pe scară.

Balansul era atât de puternic, încât abia te puteai ţine pe picioare. Remorcherul ajunse o jucărie a valurilor. Vântul, când îl mana într-un buiestru sălbatic, cum numai pe ocean se întâmpla, când îl răsucea în loc, expunând pupa pradă talazurilor uriaşe, când îl apleca şi-l scutura, parcă voia să vadă dacă vasul era bine sudat.

Troţa se rosese în locul unde ieşea din comandă, pe rolă, acolo unde făcea un cot aproape în unghi drept. Înainte vreme, ei îngrijeau de troţe, ungându-le regulat. Dar totul are un sfârşit. Furtunile neîncetate îngreunau ungerea cablului, apa sărată rosese troţa, iar mişcarea aproape neîntreruptă a cârmei o făcea să se frece întruna la coturi, de marginile rolelor de oţel.

Ruperea troţelor cârmei este întotdeauna foarte primejdioasă pentru o ambarcaţiune şi mai cu seamă pe timp de furtună. Remorcherul nu mai poate fi condus, timona se învârteşte în gol, fără ca mişcările ei să se mai transmită penei. Ce-i drept, pana poate fi cârmită dacă fixezi pe vârful pătrat al axului echea[56] şi te slujeşti de ea ca de o pâr- ghie. Insă pe remorcherul „J-257“ vârful axului se desni- tuise şi nu izbuteau să fixeze pe el echea. Le. Rămăsese o singură soluţie; slujindu-se de o rangă şi de o bucată de ţeava, să menţină în poziţia necesară sectorul cârmei – o placă triunghiulară de oţel – cu ajutorul căreia mişcările timonei se transmit penei.

Ravil se postă la pupă în dreapta lui Saşa, şi căutând să-l imite, desfăcu larg picioarele pentru a-şi menţine echilibrul. Opintindu-se, Saşa apăsă ranga cu pieptul, şi arătă lui Ravil, unde trebuia să pună ţeava.

Mai tot timpul picioarele lor erau până la genunchi în apa îngheţată. Aveau degetele zgârdte de apa care le lipăia în cizme, pantalonii vătuiţi erau uzi leoarcă. — Dar aproape că nici nu simţeau. Să ţină piept valurilor, să nu scape din mâini pârghiile cu ajutorul cărora puteau conduce remorcherul – acum numai asta conta. Ravil pricepu foarte repede ce aveau de făcut. Îndată ce Saşa, scuipând mereu apa ce-i intra în gură, îi explică legătura care exisita între sectorul cârmei, mişcările penei şi schimbarea direcţiei vasului, Ravil începu să manevreze pârghia cu dibăcie şi repeziciune.

— Doare? — îl întrebă Saşa, arătând cu capul spre braţul lui Ravil, când furtuna le dădu un scurt răgaz.

Ravil îşi mişcă braţul, strângând şi desfăcând pumnul.

— Zău, dacă mai ştiu! O să stăm mult aşa? — întrebă el, apucând ţeava cu amândouă mâinile.

— Până ce or să matisească troţa roasă. O oră, două, sau trei, poate…

Ravil îl privi neîncrezător. Îi arde de glumă? Cine poate să reziste trei ore în baia asta îngheţată! Aici, după un sfert de ceas nu-ţi mai simţi picioarele, îţi amorţesc degetele şi tot corpul, care nici în cabină nu apucă să se mai încălzească, străbătut de fiori. Dacă mai rămân aici zece minute, îi udă leoarcă, de la tălpi până în şireturile căciulilor. Auzi tu, trei ore?!

Lângă comandă, de-a lungul bordului stâng, restul echipajului condus de secund repara pe întuneric cablul. Oamenii erau siliţi să caute pe dibuite firele de oţel plesnite care se răsuciseră şi le tăiau unul câte unul. Nu puteau lucra decât în genunchi. Valurile furioase care năvăleau pe punte îi acopereau în întregime.

Ninsoarea devenea din ce în ce mai deasă, zăpada îi orbea, făcându-le respiraţia anevoioasă.

În sfârşit, mecanicul, bucătarul şi Viktor terminară cu tăiatul firelor plesnite. Acum începu partea cea mai grea; trebuiau să matisească troţa, dar aşa de trainic încât ea să suporte şi tracţiunea puternică a timonei, şi rezistenţa înverşunată a penei în apă.

Abia mai puteau mişca mâinile amorţite de ger, degetele lor înţepenite îşi pierdeau mobilitatea şi Viktor le băga mereu în gură, încercând să le mai încălzească.

După ce se ţinu pe picioare mai mult de-o oră, Ravil, fără a scoate o vorbă, se lăsă în genunchi, proptind ţeava cu umărul şi ţinându-se cu mâinile pe punte.

— Bagă de seamă, o să te ude tot – îl preveni Saşa.

— N-am ce face! — răspunse Ravil cu vocea sugrumată, – mi se taie picioarele.

Atunci Saşa îi strigă secundului ca să-l schimbe pe Ravil, dar tânărul refuză să plece în cabină.

— Du-te, du-te, nu te mai încăpăţâna! — îl îndemnă Petrovici cu blândeţe. — Ai zăcut două săptămâni şi încă nemâncat. De unde să ai putere? — Citind şovăiala în ochii negri ai lui Ravil, adăugă mai sever; – Du-te şi fă foc în sobă. Când terminăm, coborâm şi noi să ne uscăm!

Ravil se îndreptă spre cabină, plecat de şale, căutând să-şi menţină echilibrul pe puntea nesigură.

Întunericul parcă se mai risipise. Acum valurile se desenau mai clar, fiecare în parte. Furtuna abia îşi lua avânt. Coamele albe, înspumate ale talazurilor răspândeau lumina cenuşie care vestea zorile. Reparaţia era pe terminate. Rămânea să se controleze dacă troţa era bine matisită, s-o aşeze pe role şi s-o încerce. Viktor trecuse în locul secundului la cârmă. Simţea în degete o durere sfredelitoare, până la os. Vântul făcea să-i lăcrimeze des ochii. Lacrimile erau şi ele reci, sărate, ca şi stropii care îl împroşcau din toate părţile. În faţa ochilor îi pluteau cercuri negre, din ce în ce mai mari, iar între ele roiau în vârtej o puzderie de scântei aurii. Viktor nu mai vedea nici oceanul care părea un monstru cu părul zbârlit, nici norii plumburii, scămoşaţi, care goneau pe cer. Încă o clipă şi ţeava alunecoasă îi va scăpa din mâini şi atunci nicio putere nu l-ar mai putea sili s-o aşeze la loc.

— E de rău, Sanea!…

Aceste cuvinte izbucniră din pieptul lui Viktor cu un geamăt prelung, ca tânguirea unui frate mai mic. Saşa încercă să zâmbească, îşi strâmbă faţa învineţită şi mormăi surd:

— Ţine-te tare! E mai bine să fie furtună, decât liniştea…

„Ai căpiat pesemne!“ – dădu să-i răspundă Viktor, dar deodată se auzi strigătul secundului:

— Eliberaţi sectorul cârmei!

Viktor lăsă ţeava din mână. După ce scoase ranga, şi o puse la o parte, Saşa a mai trebuit să

scoată şi ţeava, căci n-o puteau lăsa acolo să ţină blocată cârma. Şi Viktor înţelegea acest lucru, dar ajunsese la capătul puterilor. Câteva clipe tinerii mai stătură să privească sectorul cârmei, încă imobil.

Deodată troţele începură să scârţâie pe role. Deşi abia se auzeau, aceste sunete se desprindeau clar prin mugetul furtunii. Sectorul cârmei se mişca parcă de la sine, într-o parte şi-n alta. Dar acum, mâna lui Petrovici care strângea timona, aşeza drept cârma, menţinând-o în poziţia necesară.

— Haidem! — făcu Viktor.

În cabină îl întâmpină Ravil. Faţa lui radia de fericire. Îşi suflecase mâneca dreaptă mai sus de cot şi-şi agita mâna strigând:

— E sănătoasă tun! Saşa, eşti un doctor straşnic! Să vă spun drept, băieţi; mi-era frică să scot bandajul, dar uite ce bine arată braţul!

Lângă sobă erau aruncate fâşiile de cearceaf, îmbibate de sânge, cu bucăţele de piele uscată lipite de ele. Ravil rupse pielea uscată pe toată porţiunea arsă şi admiră pielea tânără, trandafirie a braţului, pe care nu se vedea nicio cicatrice.

— Acum e în regulă! — Ravil îşi mişca întruna degetele mâinii drepte ca şi când făcea semne cuiva. — Acum o să meargă strună!

Bucătarul se căznea să adoarmă – se învelise peste cap şi deodată, pierzându-şi răbdarea, strigă:

— Bine, Roman, o să meargă strună, precum zici. Dar acum, hai, lasă-mă să dorm. Ai înţeles?

Ravil amuţi, apoi se aşeză pe patul lui nea Rostea şi şoptindâi-i ceva, îi vârî sub nas braţul.

Saşa şi Viktor adormiră numaidecât.

De obicei, Saşa dormea buştean. Puteai să cânţi la armonică chiar lângă urechea lui, valul putea să aşeze remorcherul vertical, cu prova în sus, el dormea mai departe. Dar din ziua când puseseră vela, urechea lui Saşa prindea şi în somn fiecare

fâlfâit al ei. Când vela flutura scurt, când bătea sau se umfla prea tare, făcând să scârţâie şarturile catargului, Saşa se trezea numaidecât.

Şi acum, după alarmă şi după truda chinuitoare din timpul nopţii, Saşa auzea prin somn semnalele neliniştitoare ale velei.

Furtuna se dezlănţui cu o furie năpraznică. Vuind şi mugind, vântul mătura puntea, oceanul stârnea talazuri lungi pe care le zvârlea asupra vasului, şuierând fioros. Dar nici furtuna nu era în stare să acopere vaietul tânguitor al şarturilor. Un asemenea vânt era în stare să doboare vela cu catarg cu tot.

Saşa se urcă pe punte. În virtutea unei înţelegeri tacite, tot echipajul îl considera pe el răspunzător pentru velă. Chiar şi secundul nu prea punea mâna pe şcote, fără a-l consulta.

El întârzie câteva clipe în uşa cabinei, trăgând cu urechea la scârţâitul catargului. Vela întunecată se umfla puternic deasupra comandei. Şcota dreaptă era puţin slăbită, ceea ce făcea ca remorcherul să nu plutească în direcţia vântului, ci puţin spre stânga, mai spre miazănoapte. Şi de data aceasta i se nimerise secundului un cart greu.

— Să nu i se întâmple velei ceva – spuse Saşa intrând în comandă.

— N-ai nicio grijă – răspunse Petrovici cu convingere. — E solidă, o să reziste.

— Cred că e un vânt de forţa nouă – continuă Saşa îngrijorat, mereu atent la scârţâitul neîntrerupt al şarturilor.

— Pe puţin. Simţi cum zboară remorcherul? Dacă ne-ar mâna aşa spre vest, ce bine ar fi!

— Da, mergem bine, – răspunse Saşa, dar nu-l slăbea nicio clipă gândul că vela şi catargul erau în pericol!

— Nu-i uşor să strângi vela pe o furtună ca asta. — Petrovici căuta să-şi înăbuşe propria lui nelinişte. — Oamenii sunt frânţi de oboseală. Ştii şi tu că dacă nu reuşim s-o coborâm dintr-o dată,

trebuie să tăiem şcotele şi s-o aruncăm în apă… să nu iasă mai rău…

Saşa tăcea. Înţelegea şi el că era greu să strângă pe un vânt atât de puternic vela pe care o confecţionaseră cum se pricepuseră şi ei. Pentru o asemenea manevră trebuiau să trezească din nou tot echipajul… Şi Saşa coborî în cabină cu inima îndoită. „Petrovici e vechi în meserie – căuta el să se liniştească – cunoaşte toate socotelile. Vela e făcută din trei pături şi poate c-o fi destul de solidă pentru micul vas“.

Dar nu avu curajul să se culce. Mai ieşi de câteva ori alarmat, auzind pe punte un scârţâit ameninţător. Dar vela ca şi catargul, erau la locul lor. Secundul îi zâmbi cu înţelegere din comandă şi clipind caraghios din ochi.

Saşa îl înveli mai bine pe Viktor, apoi băgă în sobă câteva lemnişoare, tot ce mai rămăsese din picioarele mesei. Aerul închis şi clipocitul monoton al apei în distilator îi făceau somn şi până la urmă aţipi ghemuit la un capăt al cuşetei.

Un pârâit puternic îl făcu să sară în picioare. Se auzi o izbitură înăbuşită şi o umbră neagră acoperi hublourile.

— Vela! — strigă Saşa din răsputeri şi sări pe punte.

Catargul, smuls din etambreu[57] se prăvălise peste comandă. Vântul zgâlţâia cu furie vela, străduindu-se să rupă şcotele şi singurul şart care mai rezistase – nerăbdător să le zvârle toate în ocean, împreună cu catargul.

Remorcherul îşi încetini simţitor viteza şi talazurile îl ajungeau din urmă, rostogolindu-se şi mai furioase peste punte. Vela se umfla, tresălta ca o fiinţă vie; din cauza ei nu se mai putea închide uşa cabinei, zbuciumul ei îi trântea pe marinari pe punte.

Între mănunchiul de oameni şi oceanul dezlănţuit începu de data asta o luptă pe viaţă şi pe moarte. Echipajul lupta dârz, strângând centimetru

cu centimetru vela udă, prinsă sub catarg, iar capetele şcotelor tăiate fluturau în vânt. Verga rezistase şi o traseră în cabină împreună cu vela.

Unde era greul mai mare, acolo era şi Saşa; singur tăie şcotele şi amară la bord catargul salvat. După ce terminară, el coborî în cabină, îşi scoase cizmele ude, pufoaica, haina de ski şi pantalonii şi se băgă sub pătură cu faţa la perete.

— Saşa – îl întrebă Viktor – ce facem acum cu vela?

Niciun răspuns.

— Ce zici, s-o întindem?

Iar tăcere.

— Sanea! — făcu Viktor rugător.

Din nou niciun răspuns.

— Lasă-l să doarmă, nu vezi că e frânt, – interveni bucătarul.

Dar Saşa nu dormea.

16

Curând furtuna se potoli, ca şi când singura ei ţintă fusese să smulgă din etambreu catargul remorcherului.

Viktor îl schimbă pe Petrovici, însoţit de Ravil, care nu-şi mai găsea astâmpăr.

După ce înghiţi în grabă apa chioară, în care pluteau câteva fărâmituri de fidea şi care era sărată cu apă din ocean, Petrovici se aşeză lângă Saşa. Se simţea oarecum vinovat şi lucrul acesta îl rodea. De câte ori ieşise tânărul din cabină şi se uitase îngrijorat la velă! Îi spunea pesemne inima că se va întâmpla o nenorocire! De fapt, nici el, Petrovici nu era liniştit, dar mersese, cum s-ar spune, la noroc. Oricum, pentru o velă, un vânt de

forţa nouă nu-i o glumă! Dar şi Saşa!… Putea să spuie direct; „Trebuie să strângem vela!“

Îl zgâlţâi uşor, dar tânărul nu răspunse, prefăcându-se că doarme. Atunci secundul îi dădu un ghiont în spate şi-i spuse cu vocea autoritară:

— Matroz Jehrovski!

Saşa se întoarse încet, se uită la secund cu ochi tulburi, în care se citea o mânie înăbuşită, şi spuse cu voce slabă;

— Sunt bolnav…

— Ia şi mănâncă, – îl sfătui bucătarul.

— Dă-o-ncolo de mâncare – răspunse Saşa plictisit.

Îl lăsară în pace un timp. N-avea decât să se sature de somn!

Dar Saşa nu dormea. Era treaz când întunericul se furişă în cabină; nu dormea nici atunci când se întoarse Viktor, coborând cu zgomot scara şi, strigându-l de câteva ori în şoaptă; „Sanea! Sanea!“; nu-l cuprinsese somnul nici când Viktor se culcă alături de el şi adormi.

Erau momente când lui Saşa i se părea că s-a îmbolnăvit deabinelea. Îl dureau oasele, îl durea şi capul să-i plesnească. Şi nici nu era de mirare să cazi bolnav după o asemenea noapte; cartul, repararea troţei, salvarea velei, orele nesfârşite când stătuse pe punte cu hainele ude care se făcuseră scoarţă în bătaia vântului îngheţat… Era o minune că în cele patruzeci de zile de când pluteau în derivă, nu căzuse nimeni din ei la pat doborât de o răceală puternică, de vreo pneumonie. La fel ca şi minunea ce se întâmplase cu Ravil; arsura gravă nu-i lăsase aproape nicio urmă pe braţ.

Şi totuşi nu era bolnav, ci doar sleit de puteri, la fel ea întregul echipaj. Ceva parcă se frânse în el. Nu vroia să se certe cu ei şi nu vroia, să mai mişte un deget măcar. Simţea un gol enorm în inimă… Şi numai vela era de vină! Catargul era smuls din etambreu, – încearcă dacă poţi să-l mai fixezi la loc! Iar fără catarg nu, mai e nevoie nici de velă.

Inima i se strânse de amărăciune. Ce le pasă celorlalţi de velă! Doar Kostea nu se sfiise să spună verde, de la obraz, când i-au cerut să-şi sacrifice pătura; „La ce bun! El nu crede decât în maşină. Fireşte, că maşina e mai puternică. Dar ce să faci în lipsa maşinii, dacă ea nu mai poate fi folosită? — Oamenii au navigat mii de ani cu vele, au făcut şi înconjurul lumii… Ehei, dacă ar avea pe remorcher o velă adevărată, cu foc[58] şi toate celelalte, o velă care să poată lua terţarole[59] şi să meargă cu vântul strâns!

Lui Ravil nu-i purta pică. Acesta se pricepea prea puţin într-ale imarinăriei. După cum şi mărturisise, era convins că numai vela-i de vină că remorcherul gonea mereu spre răsărit! Dar ei coborau totdeauna vela când vântul era potrivnic şi n-o foloseau decât pentru a naviga spre vest şi spre nord. Ravil nu ştia ce înseamnă să mergi cu murele[60] strânse, nu ştia că ţărmurile Kamciatkăi şi ale Ciukotkăi nu se întind aşa mereu spre nord, ei o iau spre nord-est. El nu pricepea eă dacă vasul lor izbutea să înainteze mereu spre miazănoapte cu ajutorul velei, până la urmă ajungeau în Kamciatka, în golful Kronoţki sau Karaghinski, în golful Korf sau în cazul cel mai rău, în golful Providenţei, din peninsula Ciukotka.

Bucătarul? Nici lui nu-i păsa de velă. Când lucrau la a doua velă, el bombănea mereu că lângă sobă n-ai undei să te întorci, că din cauza „afurisitelor de pături” nu garantează că echipajul o să aibă de mâncare. Îi ardea mereu de glumă – pe unul ea el nu l-ar durea nici de taică-su. O dată pe zi trăgea câteva fumuri din pipa lui Kalikanov, ai cărei pereţi se subţiaseră într-atâta, că nici nu mai miroseau a tutun;.

Cât privea pe Viktor – dacă Saşa i-ar spune că vrea să facă pe puntela vasului „J-257“ nu o velă, ci un stratostat, ca să zboare în lună, Viktor s-ar înflăcăra imediat şi ar da ajutor cu dragă inimă. Nu, nici Viktor nu preţuia vela, nu-i purta de

grijă… Îi plăcea doar ea vasul să gonească pe valuri, lăsând în urma lui o pârtie de spumă – nimic altceva. Un flăcău zănatic şi impulsiv, asta era!

Numai Petrovici îl înţelegea pe Saşa, şi uite, tocmai în cartul acestuia trebuia să se întâmple una ca asta. Catargul zăcea acum întins de-a lungul balustradei, ca un cadavru deşirat. Cică i-a fost milă de oameni şi n-a vrut să-i mai scoale o dată din somn! Şi acum ce-o să facă oamenii? Cum vor ajunge acasă? Lui Saşa, vocea secundului îi deveni nesuferită, îl enervau paşii lui târşiţi şi cântecul nătâng despre cele două fete cu numele de Varka, pe care Petrovici îl fredona încetişor, abia atingând clapele acordeonului.

La prânz Kolea Voronkov îi oferi lui Saşa pipa lui Kalikanov, să tragă şi el un fum. Îşi râdea de el, sau ce naiba? Saşa spusese doar că se lăsase de fumat! Renunţase la partea lui când împărţiseră ce le mai rămăsese din foile de dafin şi ceai. La ce naiba-i trebuia pipa? Sau Kolea îl consideră încă un copil? Şi-o fi zis: „Face nazuri, ia, să-l scol eu!“ Şi la propunerea mărinimoasă a bucătarului, Saşa răspunse cu o respiraţie zgomotoasă, care aducea a sforăit.

După ce predă cartul, Viktor se culcă lângă Saşa şi-l rugă din nou încetişor;

— Citeşte-ne, Saneok… Sau povesteşte-ne ceva!

Simţi că Saşa nu dormea şi suferea gândindu-se cât de amărât şi îndurerat trebuie să fie prietenul său.

— Nu, – răspunse Saşa eu voce sugrumată. S-a terminat cu asta!

Pe vas viaţa îşi urma cursul şi Saşa n-avea cum să evadeze din ea. Chiar aşa cum stătea vârât sub plapumă, participa la această viaţă, fiindcă îi erau cunoscute şi înţelegea nu numai cuvintele pe care le rostea vreunul din membrii echipajului, dar şi

orice sunet cât de neînsemnat, în această lume minusculă, înveşmântată în oţelul îngheţat.

În cabină se încinse o controversă în privinţa catargului. Saşa lua parte în gând la această discuţie; contrazicea, se înfierbânta, se înfuria chiar, dar continua cu încăpăţânare să tacă.

Viktor propunea să se puie catargul în vechiul său loc. Prostii! Odată ce vântul deformase etambreul solid, fabricat la uzină, nu mai puteau face nimic! Le lipseau şi sculele necesare pentru o asemenea reparaţie. Vorbea şi el aşa ca să se afle în treabă. Chiar dacă s-ar pune zece şarturi nu s-ar mai putea fixa catargul în vechiul etambreu.

Şi totuşi, ciudat! Petrovici părea să fie de partea lui Viktor.

— Să ştii că nu te-ai gândit rău, – spuse secundul. — Cred că am putea să-l aşezăm în etambreul vechi. Îl dregem cum putem, îl fixăm bine şi-l prindem în şarturi…

— Dar nu mai avem etambreu! — nu se mai putu stăpâni Saşa. — E distrus de tot.

— Fă tu unul nou! — sări Petrovici, ca şi când aştepta această izbucnire a lui Saşa. — Chibzuieşte bine şi fă-l…

— Sunt bolnav… — bâigui Saşa. — Nu pot lucra. Nu m-aţi ascultat, fir-ar al dracului…

Parcă atâta aştepta – să-l repeadă careva, să i se facă imputări. Barem să-şi verse şi el năduful în felul ăsta. Dar nimeni nu se legă de el – ţineau cont că era bolnav!

— Ce-ar fi să băgăm catargul în coşul de la maşină? — îşi dădu cu părerea secundul.

— O să-mi stricaţi maşinile… — se încruntă mecanicul – şi n-o să le mai pot pune în funcţiune.

Mai păstrau în rezervor vreo cincizeci de kilograme de motorină. O ţineau pentru cazul când ar fi trebuit să pornească maşinile ca să pună remorcherul pe uscat sau să se apropie de un vas întâlnit din întâmplare.

— Să văd care e situaţia, – spuse Petrovici urcându-se pe punte.

„Ce să mai vezi!“ – se necăji Saşa. — „Coşul maşinilor nu e deloc potrivit pentru aşa ceva. Cum să fixezi acolo catargul, când el intră în coş, aproape până la jumătate… N-o să iasă nimic, asta e sigur…“

Se pare că şi secundul se convinse de acest lucru, pentru că se întoarse în cabină şi nici nu mai pomeni de catarg. Iar Saşa îşi frământa mereu creierii, în căutarea unui loc undei puteau fixa afurisitul de catarg. Cercetă în gând de zeci de ori puntea, de la pupa la etravă. Nu, catargul nu putea să reziste, ori unde l-ar pune, şi încă având vela umflată de vânt.

Ar merge poate coşul de la cambuză. Era şi mai potrivit plasat – comanda ar fi împiedicat mai puţin vela. Dar coşul era înalt, avea aproape un metru jumătate şi era sudat din tablă de fier de patru milimetri. În rest s-ar potrivi…

Pe la amiază sfârşiră lemnele şi în cabină se făcu frig.

Ravil răsturnă pe pat piesele de domino, sparse în mâini cutia de lemn şi întinse bucătarului scândurelele.

— Bagă-le în sobă! — îi spuse. — Am terminat cu jocul…

Ravil se sui în patul lui, piesele de domino se împrăştiară pe jos, dar nimeni nu se aplecă să le ridice.

—Straşnice lemnişoare! — făcu bucătarul, jucând în palmă scândurelele. — Şi încă uscate. Mă tem că-s cam puţine, n-o să ne ajungă până la capătul cursei. Doar dacă am mai lua şi lingura lui Rostea!

— Îţi arăt eu lingură! — se răţoi la el mecanicul. — De asta s-a aruncat Viktor în apă s-o scoată?

Prin luna iulie, se întâmplase ca lingura de lemn pictată a mecanicului, să cadă peste bord. În rada combinatului „Podgornâi“ chiar şi în toiul verii,

temperatura apei nu trecea de 7—8°, dar Viktor, observând privirea tristă, a lui nea Rostea, pentru care această lingură era ca un fel de talisman, ca o mascotă, îşi lepădă într-o clipă hainele şi numai în chiloţi, sări în apă să prindă lingura care sălta pe valurile mărunte. Se întoarse pe vas vesel, deşi vânăt de frig, ţinând în dinţi lingura lăcuită…

Ceva căzu pe jos, lângă patul lui Saşa. Se auzi apoi un zăngănit slab de topor, urmat de pârâitul lemnului uscat. Saşa întoarse capul.

Ca apucat de furii, bucătarul îşi spinteca patul cu toporul. Salteaua şi perna zăceau lângă Saşa;

— Ce, ai căpiat?! — exclamă Petrovici.

— Ne trebuie lemne — răspunse bucătarul, calm.

— Şi pe ce ai să dormi?

— Dormitorul îl folosesc numai eu, iar de lemne avem toţi nevoie! — făcu bucătarul, cu zâmbetul său mucalit, ironic. — Vezi Petrovici, dacă nu citeşti „Pionerskaia Pravda“… De aia nu pricepi nimic.

Şi icnind ca tăietorii de lemne sau măcelarii, mai lovi o dată, cu sete.

— Lasă dracului gluma când îţi vorbeşte omul serios — se supără secundul.

— Am să dorm pe jos. Am salteaua. Poate o să vă milostiviţi şi o să-mi mai daţi una.

Din cuşeta de sus, Ravil îşi plimba încordat privirea, de la bucătar la secund. De fiecare dată când bucătarul ridica toporul, el se dădea înapoi, ca să se ferească.

— Dă-i drumul! — îl binecuvântă în cele din urmă Petrovici, cu un gest de resemnare. — Eşti nebun rău…

Când din patul lui Voronkov nu mai rămase nimic, Ravil sări din cuşetă, îşi strânse frumos aşternutul, ridică toporul aruncat de bucătar şi după ce-şi scuipă în palme, îl apucă strâns. O clipă îi răsări în minte ţărmul, atelierul de tâmplărie al combinatului unde se simţea mirosul de talaj şi

trunchiurile zgrunţuroase care căpătau sub tăişul toporului o culoare galbenă-deschisă.

— Stai! — strigă Petrovici, când Ravil ridică toporul.

— Stai Roman, ce-i cu anarhia asta?

Smulse toporul din mâinile tânărului şi-l aruncă într- un colţ, sub scară.

— Am vrut să fac cum e mai bine – spuse Ravil. — E frumos ce-a făcut Kolea…

Se întoarse cu spatele la Petrovici întinzând braţele spre cuşeta lui fără aşternut.

— Avem tot timpul – bombăni secundul împăciuitor. — Vă place să spargeţi totul, de parcă a intrat necuratul în voi. Când o să fie cazul, eu o să spun pe care să-l spargem.

Petrovici se lăsă jos pe saltea, alături de bucătar, mai aproape de foc. Rămase aşa multă vreme fără să scoată vreun cuvânt – întindea şi strângea întruna burduful acordeonului. Nici înainte degetele sale nu alergau prea sprintene pe clape. Acum însă abia le mai mişca. Aveai impresia că bătrânul lua pentru prima oară un acordeon în mâini, şi bâjbâind, îşi plimba degetele pe clape căznindu-se să dibuiască o melodie. Mâinile sale îşi pierduseră agilitatea şi dibăcia, şi el se chinuia să scoată o melodie numai prin mişcările burdufului şi legănatul ritmic al trupului său istovit. Sunetele triste, monotone, ale acordeonului îi evocau şi întinderea nemărginită a stepelor, şi blândeţea alinătoare a valurilor Mării Negre, şi cântecul parcă izvorât din fundul inimii unui cazac ce se revărsa pe întinsul stepei. În aceste clipe îşi simţea inima atât de plină, încât ochii i se umezeau de lacrimi.

Cutia acordeonului se afla lângă bucătar. Acesta adulmeca de zor, căutând să prindă un miros tulburător, abia perceptibil. Iar când Petrovici ridică în sus capacul să puie acordeonul la loc, Kolea se uită înăuntru, apoi vârî mâna în cutie. Începu să scormonească şi scoase ceva. Îi apăru în

palmă scheletul uscat al unei scrumbii, cu cap cu tot, şi o bomboană de fructe, într-o hârtiuţă lucioasă. Ce noroc! Bucătarul păli de emoţie. Îşi vârî din nou nasul în cutie, dar nu mai găsi nimic.

Dar cel mai uimit fu secundul; Când dracu' o fi pus în cutie resturile astea? Bucătarul obişnuit să îngrijească de-ale gurii, începu să gospodărească bunătăţile găsite.

— Bomboana i-o dăm lui Petrovici! Îi aparţine lui, deci el trebuie s-o mănânce. Iar cât priveşte drăgălaşa de scrumbie, la cazan cu ea, la cazan! — Mirosi cu voluptate capul ruginiu al peştelui. — I se îngăduie fiecăruia s-o miroasă! O gătim aşa; fierbem peştele în ciorbă, apoi îl scoatem şi-l lăsăm pentru a doua zi. Ciorba o să aibă un miros straşnic iar scrumbia n-o să aibă moarte!

— Bună idee – făcu Petrovici. — Dar de ce mi se cuvine mie bomboana? Nu merge aşa băieţi, – bâigui el emoţionat. — De ce tocmai mie?

Dar bucătarul era categoric;

— Întâi de toate bomboana îţi aparţine – îi spuse el scurt. — Apoi tu ţii locul căpitanului. Aşa că hai, mănânc-o.

— Poate să i-o dăm lui Saşa, se încăpăţână secundul. — El e bolnav…

Saşa simţi că i se urcă sângele la cap; „Pe dracu', bolnav! Sunt slab de înger, asta e… Au şi găsit de cine să le fie milă!…"

— Mănâncă o dată! — se răsti bucătarul. — Nu ne mai chinui!

Cu o mutră vinovată, Petrovici băgă bomboana în gură.

— Ce-mi trebuie mie asta… — bolborosi el, cu gura deschisă, gata să scoată bomboana…

Dar nimeni nu se mai uita la el. Îşi făceau patul pentru noapte şi deveniseră parcă toţi deodată foarte preocupaţi. Petrovici sugea încetişor bomboana. Şi cât ar mai fi dorit să-şi înfigă dinţii în ea, s-o sfarme cu trosnet!

A doua zi dimineaţă, toţi, în afară de Saşa, erau foarte ocupaţi şi însufleţiţi. Poate fiindcă ştiau că aveau în ziua aceea de mâncat ciorba dreasă cu capul şi scheletul alb al scrumbiei; sau că adia un vânt prielnic, ori poate fiindcă petrecuseră o noapte liniştită, fără peripeţii; în orice caz, oamenii parcă mai prinseseră puţină inimă.

Tot echipajul urcă pe punte în afară de bucătar şi de Saşa. Hotărâră să fixeze catargul la locul său vechi.

„Să nu-l scape… cumva" – se gândea Saşa îngrijorat. Până la urmă nu se mai putu stăpâni, îşi trase pantalonii, cizmele şi ieşi, chipurile la latrină. Nu, încă nu se atinseseră de catarg. Se sfătuiau cum să repare etambreul. Putea să-i audă din cabină când aveau să dezlege catargul, să-l ridice în picioare.

Se întoarse, se culcă peste pătură aşa îmbrăcat cum era şi închise ochii.

Ferească dumnezeu să cadă catargul peste bord. S-a zis cu el atunci; oamenii, sleiţi cum sunt de puteri, nu l-ar mai putea pescui din apă… Îşi pierd timpul de pomană lângă etambreul vechi, tot n-o să facă nicio ispravă. Să pui un catarg într-un etambreu distrus, e ca şi când te-ai căzni să pui la loc un dinte, după ce l-ai scos. S-ar potrivi mai bine coşul cambuzei, dacă ar fi mai scurt.

Intră în cabină nea Kostea. Îşi deschise lada şi începu să caute în ea, ceea ce făcu să zăngăne încuietorile lăzii.

— Ei, ce se aude? — întrebă bucătarul.

— Apă de ploaie – făcu mecanicul înciudat. — Păcat de scule, tot n-o să iasă nimic. Şi la ce naiba ne trebuie catarg? O să-l doboare iarăşi vântul, asta-i sigur.

Saşa întredeschise ochii. Văzu figura chircită a mecanicului, smocul de păr aspru presărat cu fire albe căzut peste frunte, gura lui deschisă neputincios. Ţinea în mână o cârpă soioasă din care ieşeau capetele câtorva pânze de bomfaier.

Saşa tresări; „Ce-ar fi să scurteze coşul cambuzei? Nu-i mare lucru!…“ Dădu să sară din pat, dar în clipa aceea mecanicul se repezi spre sobă, strigând furios:

— Ce faci acolo! S-a hotărât să se puie câte doi pumni iar tu ai aruncat patru în oală. Crezi că nu te-am văzut?

— Ei şi ce-i dacă m-ai văzut? Ia slăbeşte-mă…

— Cine ţi-a dat voie?

— Tu zaci mai mult, ce-ţi pasă – se apără bucătarul – iar ăştialalţi stau de cart. La ei, te-ai gândit?

— Asta nu te priveşte!

— Ia mai dă-te… Kolea înjură cu năduf şi spuse:

— Tot o să crăpăm! Auzi tu, Motorină Ivanovici! Proviziile s-au terminat şi pământul nu se vede nicăieri. O mai ducem vreo cinci zile, pe urmă s-a zis cu noi…

Saşa sări din pat, ca împins de-un resort. Amărăciunea pe care o simţea după cele petrecute în ajun, îşi găsi parcă o descărcare în această mişcare violentă. Tăbărî asupra bucătarului, îl apucă de pufoaică şi cu glasul sugrumat de nodul pe care-l simţea în gât, izbucni;

— Tu! Tu! Cum îndrăzneşti?!

Nea Kostea închise lada şi se băgă să-i despartă; între timp se iviră pe scară şi începură să coboare ceilalţi, alarmaţi, în cap cu secundul. Tremurând ca apucat de friguri, Saşa striga întruna;

— Tu care eşti pe mare de atâţia ani! Trebuie să susţii pe ceilalţi, să-i linişteşti! Trebuie să luptăm pentru viaţă şi tu îi tot dai zor cu moartea.

— Domol, domol, Saneok, – se încruntă bucătarul, zgribulindu-se, parcă l-ar fi luat cu frig. Potoleşte-te… Când stai întruna tolănit în pat nu poţi lupta, chiar de-ai avea pumni zdraveni… Ţi se urăşte să stai culcat întruna. — Apoi scuipă cu ciudă. — Ei, uite, mi-a scăpat fără să vreau, iacă mă căiesc. Tu culcă-te, doar eşti bolnav.

— M-am făcut bine! — strigă Saşa, şi întorcându-se spre mecanic, spuse pe un ton poruncitor; – Dă-mi pânzele alea de bomfaier.

— Ho! Ce-ţi veni? — se miră mecanicul. — Unde ai văzut bomfaierul? Poate la Vladivostok, într-o prăvălie?

Saşa se lăsă pe vine, lângă bastingaj.

— Aici sunt!

Mecanicul îşi propti piciorul de ladă, ca s-o apere;

— Astea nu-s ale mele.

— N-are importanţă!

— Poate pentru tine, dar pentru mine are. Acestea mi le-a dat Kalikanov. La combinat îţi ies ochii până găseşti o pânză de bomfaier… Pricepi?

Dar Saşa apucă de mânerul lăzii, încercând s-o deschidă.

— N-o dau! — se înfurie nea Kostea. — îmi trebuie la lucru. La „Podgornâi“ n-am de unde să iau.

— Ce vrei să faci cu pânzele astea, Saşa? — interveni în sfârşit Petrovici.

— Am să pun catargul.

— Unde?

— În coşul cambuzei.

Secundul clătină din cap neîncrezător;

— E prea înalt. M-am gândit şi eu la asta…

— Îl tăiem, ducă-se dracului! — strigă Saşa, şi arătând cu capul spre bastingaj; – Numai să-mi dea pânzele.

Secundul îi aruncă o privire aspră mecanicului. Nea Kostea deschise lada, desfăcu cârpa unde ţinea pânzele de bomfaier, alese o pereche din cele mai vechi şi le întinse lui Saşa;

— Na, ţine! De nu băgăm de seamă, mi-aţi fi luat demult şi ultimul cuişor.

Saşa şi Viktor munceau cu rândul ca să taie coşul. Mecanicul stătea proptit lângă ei, pentru a-i supraveghea să lucreze cu băgare de seamă şi să întrebuinţeze numai două pânze. Dar când băieţii

tăiară coşul cu o singură pânză de bomfaier, care şi ea rămase intactă, nea Kostea se linişti.

Le trebuiră două zile ca să instaleze catargul şi vela. Băgară catargul în partea ce mai rămăsese din coşul cambuzei şi îl înţepeniră bine cu pene de stejar, ca să stea fix. În loc de trei şarturi, traseră cinci – şi spre pupă, şi spre spiraiul sălii maşinilor. Ca să nu se lase catargul, sub el îngrămădiră în coş dopuri de la colacii de salvare. Verificară totul cu grijă; întinzătoarele, împletitura şarturilor, mandareşele şi vela, care între timp se uscase în cabină.

În sfârşit în ziua de 16 ianuarie, văzură cu bucurie fluturând în bătaia vântului, vela pe care o fixaseră de catarg.

În ziua aceea, secundul făcu în jurnalul de bord o scurtă însemnare;

„Nu mai pot scrie. Mi-au amorţit degetele…“ Era să adauge; „Astăzi s-au terminat proviziile…” Dar, după ce se gândi o clipă, făcu un gest cu mâna; ce rost mai are!

17

La sfârşitul lui ianuarie, Lena, care se afla la Ialta, primi o scrisoare, sosită cu avionul, din insula Paramuşir.

Katia îi scria;

«Dragă Lenocika,

Mereu voiam să-ţi scriu, dar tot amânam, amânam mereu, fiindcă în fiecare zi vin veşti noi şi sper că până la urmă totul se va termina cu bine. Acum o săptămână a dispărut remorcherul pe care se află Saşa. Aici totul s-a pus în mişcare. Marinarii se ajută unul pe altul în nenorocire. Dar nenorocirea, e numai un fel de a spune, fiindcă de

fapt nu e vorba de niciun fel de nenorocire şi nici nu va fi.

Cred că Saşa e mulţumit chiar că s-a întâmplat aşa. Orice ai spune, e totuşi o aventură. Saşa o să se fălească chiar cu asta, dar pe remorcherul lor s-a mai angajat un tânăr, un tătar. Cred că lui îi vine tare greu. E numai de o săptămână cu ei. Mi-a mărturisit că în drum spre „Podgorii" a suferit de rău de mare. (Nu mai ţin minte dacă ţi-am scris că eu n-am avut deloc rău de mare, deşi ne-a prins o furtună în Marea Japoniei). Tânărul de care-ţi spuneam, are un nume tare frumos. Îl cheamă Ravil. Are o faţă mare, ca a mea, dar e frumos; oacheş, cu obrajii rumeni. Când i-am completat carnetul sindical, i-am vorbit despre comsomol, dar el se consideră prea bătrân şi se gândeşte să intre direct în partid, când va fi demn de asta. Are douăzeci şi patru de ani. Îţi scriu despre el fiindcă aici unii susţin că e mărginit. După părerea mea, însă e un om bun, serios, numai că e cam tăcut.

Munca mea îmi place tare mult. Radiotelegrafistul Apollinari şi cu mine facem cu rândul de serviciu şi recepţionăm toate radiogramele de pe vase şi de pe continent. Astfel suntem primii care aflăm toate noutăţile. Îmi pare foarte rău că nu eşti cu mine, Lenocika dragă. Te-ai simţi foarte bine aici, fiindcă ştiu că nu te temi de greutăţi şi de muncă. Când Lizocika se va face puţin mai mare va trebui să vii negreşit, fiindcă până la urmă, Saşa tot o să ajungă căpitan pe un vas din Extremul Orient. Da, era cât pe ce să uit; a trecut pe la mine la 1 decembrie, mi-a arătat fotografia fetiţei şi mi-a spus că Rapohin i-a promis să-l învoiască pentru o lună la Vladivostok – vrea să-i vorbească mamei lui. Eşti norocoasă Lenka, la drept vorbind nu te invidiez, fiindcă nu m-aş fi îndrăgostit probabil niciodată de Saşa, cu toate că mi-aş dori să am un frate ca el.

N-am hotărât încă dacă voi rămâne aici pentru totdeauna, dar dacă nu eram singură, aş fi rămas

fără doar şi poate. Iată şi spovedania mea. Până la urmă, tot singură am să rămân, fiindcă toţi vin la mine numai ca să le dau sfaturi, iar eu îmbătrânesc şi mă fac probabil tare urâtă…“

Apoi urma cu creionul:

„Nu ţi-am expediat scrisoarea fiindcă tot speram să-ţi pot face o surpriză şi s-o trimit împreună cu o scrisoare de la Saşa. A trecut mult timp şi aşteptăm să primim dintr-o clipă în alta vestea că au fost găsiţi. Şi în general, n-am întâlnit un om (din partea locului! — adăugase Katia deasupra rândului), care să nu fie convins că vor fi salvaţi!…

În ultimele săptămâni am învăţat să-l cunosc mai bine pe Rapohin, (directorul nostru) şi socot că merită pe deplin stima de care se bucură. Îl ţii minte pe inginerul Iakimenko de la Direcţia generală, care avea urme de arsuri din timpul războiului pe frunte şi pe obraz? La Rapohin toată faţa e aşa. Şi pe deasupra e sfrijit şi mai vorbeşte şi răstit, aşa că la început te intimidează. El face tot ce-i stă în putinţă pentru salvarea remorcherului şi a plecat chiar el singur în larg, cu un trauler.

Acum un an, toată familia lui a pierit pe insulă. De aceea e foarte trist şi se pare că tot timpul se gândeşte la ei. Nu se uită la fete, deşi e un om inteligent şi ne înţelege. Într-o zi a spus: „Eh, fetişcanelor, fetişcanelor, ce vânt vă poartă, aşa prin lume!“ – iar eu de colo; Nu se poate altfel, e o lege a vieţii. În concluzie – i-am dat un răspuns în totul ştiinţific. E specialitatea mea…

Zilele trecute a căzut bolnav şi eu l-am îngrijit. I-am făcut foc în sobă, am măturat şi am discutat mult cu el. Rapohin mi-a spus că îndată ce se va găsi remorcherul o să intervină la Direcţia generală ca Saşa să-şi primească mai repede livretul, să se poată înscrie fără întârziere la combinatul de învăţământ din Vladivostok, plătindu-i-se şi salariul.

Deşi e iarnă, furtunile bântuie mai rar pe aici decât în anii trecuţi. Mi-a spus-o radiotelegrafistul Apollinari, prin urmare nu poate fi decât aşa; e aleut şi a trăit toată viaţa pe ţărmurile Pacificului. Aşa stând lucrurile, noi nu ne pierdem speranţa. Să n-o pierzi nici tu.

Vom petrece de revelion împreună cu echipajul remorcherului. Sunt sigură de asta!»

Apoi, rânduri strâmbe pe o filă ruptă dintr-un carnet;

„Sărmana mea Lenocika; N-am nicio veste bună să-ţi dau. Multe aş dori să-ţi spun, dar cuvintele mele n-o să-ţi aducă bucurie. Orice ar fi, trebuie să te ţii tare, pentru că o ai pe Lizocika. Am vrut să te felicit de Anul Nou, dar ieri am primit o asemenea felicitare încât nu pot să-ţi scriu decât lucruri triste. Iată ce ni s-a comunicat; Comisia constituită pentru căutarea remorcherului a dispus sistarea cercetărilor, iar vasul să fie considerat nu pierdut, ci dispărut fără urmă.

Of! Lenka! Până acum aveam credinţa că ei mai sunt în viaţă. Acum nu mai cred. E o lună de când nu mai ştim nimic de ei. Au provizii puţine, combustibil de asemenea, iar instalaţia lor de radio – iat-o aici, demontată în faţa mea. Au demontat-o de pe remorcher, pentru reparaţie. Mă uit la ea şi plâng întruna. Dacă ai auzi ce frumos vorbesc toţi despre Saşa, cum îl laudă oamenii! Chiar dacă l-ai pierdut, e important să ştii că ai fost iubită de un om cinstit şi destoinic.

Săracele de noi, Lenocika scumpă! Uite, şi eu m-am îndrăgostit de un om, acum sunt sigură că-l iubesc, şi el trăieşte alături, dar nici nu, observă dragostea mea, iar eu n-am să i-o spun niciodată. Dacă ar fi să mor şi tot nu-i spun, deşi e mai în vârstă ca mine şi lumea îl găseşte urât.

Am să las să mai treacă câteva zile, Lenocika, să mă mai liniştesc puţin, şi apoi am să-ţi scriu din nou. Deocamdată îţi trimit ceva bani şi adresa lui Saşa sau mai bine zis, a mamei sale. Poate că acum

o să-i scrii. Să nu te superi pentru bani. Dacă vrei, să zicem că ţi i-am împrumutat, dar te rog să nu mă cerţi şi nici să-mi mulţumeşti, nu-mi place.

Te sărut mult, Lenok. Fii curajoasă, nu te lăsa doborâtă. Trebuie să fii tare.

A ta

Katia,

2

Ianuarie 1954

18

Niciunul din ei nu mai putea urca în fugă cele şase trepte ale scării. Dacă în urmă cu două luni i-ar fi spus cineva lui Viktor că o să ajungă vreodată să-şi mişte cu atâta greutate picioarele când va urca pe punte, i-ar fi râs în nas.

Înainte, remorcherul reprezenta pentru tânărul marinar o lume mică, strâmtă – s-o cuprinzi toată în braţe; un salt – şi ţâşneai din cabină pe punte ca un dop de la o sticlă. Vâjjj – te lăsai să luneci pe mâini înapoi în cabină. Folosind acelaşi procedeu ajungeai în sala maşinilor, la nea Kostea. Cei cincisprezece paşi dintre pupa şi cabestan, îi puteai face cu ochii închişi.

Dar acum situaţia s-a schimbat. Cui putea să-i vină în minte să se aventureze. Aşa, de florile mărului, pe drumul istovitor dintre pupa şi prova? Iar sala maşinilor devenise o lume rece, moartă. Capacul tambuchiului era bine închis, iar buloanele care începură să prindă rugină, erau înşurubate la refuz. Ajunsese o distanţă uriaşă drumul de la comandă la cabină. Trebuia să urci şase trepte, pe o scară aproape verticală. Acest urcuş le răpea şi bruma de forţă ce le-a mai rămas.

Nu, nimeni nu se caţără pe punte, fără să fie absolută nevoie…

Cu o oră înainte, Viktor preluase cartul de noapte. Deşi erau de cincizeci de zile în larg, până acum nu i se încredinţase decât cartul de două ore şi numai pe vreme liniştită. Uneori făcea singur de cart, alteori – împreună cu Ravil. Întorcând încetişor timona, Viktor se gândea că dacă ar fi avut mai multă putere acum, ar putea ţine în frâu remorcherul chiar pe o furtună năpraznică. Desigur că-i mai trebuia mult până să capete priceperea secundului, iar Saşa ştia şi el mult mai multe. Nu se îndoia însă că în viitorul sezon de navigaţie i se va îngădui să conducă remorcherul pe orice vreme. Îl auzise o dată pe Petrovici spunându-i lui Saşa; „Vitea este pe cale să devină un adevărat marinar!…“

În aparenţă Viktor era mai puţin schimbat ca ceilalţi. Pufoaica, pantalonii vătuiţi şi cizmele îi ascundeau slăbiciunea, iar faţa, tot atât de deschisă şi senină, fără urmă de barbă sau mustaţă. Îi crescuse doar plete lungi, acoperindu-i urechile, iar la ceafă părul îi stătea zbârlit.

De aseară nimeriseră din nou într-o zonă mai caldă. Aruncând secundului o privire piezişă, Saşa îl lămuri că e vorba de una din ramificaţiile curentului cald Kuro-Sio, iar Viktor, zâmbind cu amărăciune, făgădui că se va scălda, fie ce-o fi…

Noaptea era calmă, senină. Pe cer, puzderie de stele. Luna desena o cărare peste suprafaţa întunecată cu reflexe verzui a oceanului. Remorcherul căpătase o tovarăşă de drum pe care o întâlnise rar în săptămâmle din urmă; era umbra lui.

Peste trei zile era douăzeci şi patru ianuarie. Viktor împlinea nouăsprezece ani. În încăperile bine încălzite ale casei părinteşti va domni veselie; tot atunci era şi ziua de naştere aa surorii sale Alia. Erau gemeni. O să vină o droaie de băieţi şi fete, vor umple şi pentru Viktor un păhărel cu votcă

făcută în casă şi-l vor înjura într-un glas că nu scrie. Vedea parcă aievea masa încărcată de bunătăţi şi deodată o durere vie îi străpunse stomacul gol. Scuipă printre dinţi.

Privirea îi zbură departe, lunecând pe argintul mat al cărării durată de lună şi deodată întâlni în cale o masă întunecată deasupra căreia se vedea o dungă albăstruie.

Pământ să fie oare?!

Alungă din minte acest gând. – Mai degrabă e un miraj, o iluzie optică. I se mai întâmplase atât lui cât şi celorlalţi din echipaj. În afară de o cană cu apă fiartă – ca să-şi mai spele intestinele – de patru zile nu luaseră nimic în gură. Viktor încercă să mănânce încărcătura cartuşului pentru rachete. I se păru dulce din cauza selitrei. Dar i se făcu imediat greaţă. Cu o zi înainte, secundul îşi bătuse capul câteva ceasuri cu solidulul; l-a fiert mult într-o cană, l-a lăsat să se evapore, dar pe urmă s-a lăsat păgubaş şi a plecat să-şi preia cartul. Se vede că nici solidulul nu era bun de nimic.

Viktor mai aruncă o privire în direcţia unde i se păruse că vede pământ. Ei, drăcie! Zări şi de astă dată o pată întunecată, având deasupra o dungă strâmbă, fosforescentă o fâşie de azur. Încercă să măsoare distanţa din ochi. Un miraj, fără doar şi poate, se gândi el. Şi totuşi, câte mile puteau fi până la acest… miraj? Şapte, sau poate opt?

Dar ce ar fi să întoarcă puţin capul în altă parte, să repete de zece ori cu voce tare direcţia vasului, declinaţia compasului, numele membrilor echipajului, iar apoi să se uite din nou?

Dar şi a treia oară văzu din nou pământ şi chiar mai clar ca înainte.

Trebuia să scoale echipajul. Nu se putea baza numai pe ce vedea el.

Lăsă timona şi se duse să-l cheme pe secund. Sigur că Petrovici nu dormea. De la un timp, izbutea rar să aţipească.

Secundul clipi des – se foi pe loc nehotărât – îşi frecă pleoapele înroşite.

Nu, nu vedea nimic…

— Sooală-l pe Saşa – spuse el lui Vitea. — Şi adă binoclul…

Viktor coborî în cabină şi îndată Saşa urcă grăbit pe punte, gâfâind de parcă alergase. Scrută zarea şi spuse fără nicio ezitare;

— Pământ!…

Fără a-şi pierde calmul, scoase din buzunar un vârf de creion, câteva foi mototolite de hârtie pe care le pregătise pentru scrisoare, şi schiţă conturul coastei care se vedea la orizont.

— E sigur! — exclamă Viktor, cu chipul luminat de bucurie. — Deci nu e un miraj. Pă-mâ-î-î-înt! strigă el din toate puterile.

Acum şi secundul îi dădu dreptate; prin binoclu se vedea clar pământul acoperit cu omăt.

Tot echipajul se urcă pe punte.

— Pământ! E cald! Ce-ţi mai poate dori inima?! — spuse Viktor cu glasul sugrumat de emoţie. — Vă spuneam eu că am să fac baie. Şi uite, chiar am să fac. Nu-i aşa că spuneam, Saneok? Mă băieţi, să ştiţi că e un dar de ziua mea! E bafta mea!… Cum coborâm pe ţărm, cumpăr o sticlă de coniac. Nu, două sticle! – adăugă el imediat. — Să te ţii acum trai…

Secundul luă timona. În noaptea aceea oceanul era potolit, părea binevoitor, de aceea trebuia să facă aşa fel ca fiecare clipă să-i apropie cât mai mult de pământ. Numai de nu s-ar stârni vântul dinspre nord-vest, care să împingă iarăşi remorcherul în larg, că atunci pământul le va fugi chiar de sub nas.

— Să fim bineînţeleşi – spuse Viktor agitat; – Eu fac manevra de acostare! Împreună cu Saşa – adăugă imediat, aducându-şi aminte de starea în care era.

Dar secundul se gândea cu teamă că în orice clipă, vântul putea, să le răpească şi această

speranţă. De cele mai multe ori, tocmai când se crăpa de ziuă, începea să bată afurisitul de vânt dinspre nord-vest.

Îl chemă pe mecanic şi-i dădu ordin să pornească maşinile. Noroc că mai păstraseră puţin combustibil. Dacă în apropierea insulei erau recife, nu se puteau apropia de pământ fără ajutorul maşinii.

Bucătarul şi Viktor îl însoţiră pe mecanic în sala maşinilor. Acesta nu putea singur desface din şuruburi capacul tambuchiului. Ravil şi cu Saşa începură să lanseze rachete în înaltul cerului luminat de lună, să agite cartuşele de rachetă aprinse, care ardeau ca nişte torţe. Niciunul nu putea rămâne inactive; în asemenea clipe nu te rabdă inima să stai locului. Toţi aşteptau sforăitul motorului care le era atât de cunoscut, aşteptau să vadă remorcherul cuprins de trepidaţie, scuturându-se din toropeala în care era cufundat.

Ravil stătea cu ochii pironiţi asupra pământului care se zărea la orizont ca o masă întunecată… — Nimeni nu se va prosterna ca el pe acest pământ, nu va îmbrăţişa pietrele reci… N-aveau decât să râdă ceilalţi din echipaj… El însă va cuprinde cu toată puterea braţelor sale pământul natal, prundişul, nisipul, zăpada… Lacrimile îi împăienjeniră ochii.

— Kamciatka? — îl întrebă el pe Saşa, cu vocea sugrumată.

— Cred mai degrabă că e Mednâi. Sunt insulele Commodore.

— De ce i se spune Mednâi? Se găsesc aici mine de aramă?

— Nu, o altă bogăţie – zâmbi Saşa. — Aici se găseşte lutrul, vulpea polară.

— Dar oameni sunt pe aici? — se nelinişti Ravil.

— Oameni sunt pretutindeni. Radiotelegrafistul nostru, Apollinari, e născut pe insula Mednâi…

Ravil se linişti.

Se va mai putea el oare întoarce pe remorcher după ce va simţi din nou pământ solid sub picioare? Greu de spus… Viktor o să se întoarcă fără îndoială. Iată că şi acum, într-o clipă ca asta, singura grijă a acestui trăsnit e să i se permită să facă manevre de acostare…

Dar de ce nu sa aude maşina? Trei inşi s-au dus acolo şi tot n-au făcut nicio ispravă.

Petrovici suflă din răsputeri în porta-voce, dar din sala maşinilor nu răspunse nimeni. Se vede că buzzerul căzuse din ţeavă.

Dar iată că se ivi mecanicul.

— S-a zis cu maşina – raportă el mohorât. — Nu porneşte demarorul…

186

Ştergându-şi în mers mâinile mânjite cu ulei, mecanicul coborî de-a-ndaratelea în cabină. Viktor aşează la loc capacul, strângând de data asta bine butoanele. Startelrul nu făcea decât o jumătate de turaţie, cu toata eforturile ce le făcuseră ca să încălzească maşina răcită. Dar ea refuză să pornească. Acest lucru le întunecă bucuria, dar orice s-ar spune, pământul era la doi paşi şi vor căuta să se apropie de el, într-un fel sau altul.

Toată noaptea înaintară în direcţia insulei. Merseră cu vântul strâns. Saşa manevra cu dibăcie vela. Rafalele slabe şi schimbătoare ale vântului ce bătea dinspre est şi sud îi dădu posibilitatea să se apropie puţin de ţărmul stâncos.

În faptul zilei văzură cam la o jumătate de cart un recif, având forma unui dâmb neted, cu contururi line. Remorcherul se apropie încet de recif, parcă voia să-l străpungă cu etrava. Bucătarul observă primul că valurile mici nu se sparg de poalele stâncii şi că ea se leagănă încet, aproape imperceptibil, pe suprafaţa liniştită a oceanului.

— E o balenă! — strigă Saşa, când nu-i mai despărţeau decât vreo sută de metri de masa plutitoare.

— Un caşalot – preciză bucătarul.

Remorcherul continuă să înainteze în aceeaşi direcţie şi Viktor, căţărându-se pe comandă, desluşi aripioara puternică de la coada caşalotului.

— Ce-ar fi să-l prindem de coadă cu cablul de remorcă – şopti el, de parcă i-ar fi fost frică să nu sperie prada. — Ce de mai cărnăraie!

— Încearcă numai! — îl ameninţă Petrovici, scoţându-şi capul din comanda. — Asta ne face praf. Ia-o mai spre stânga – ordonă el lui Saşa care manevra vela.

Caşalotul nu dădea niciun semn de viaţă. Viktor coborî pe punte şi se repezi la secund răsturnând găleata de incendiu care se rostogoli cu zgomot.

— Petrovici! — îl imploră el. — Dar poate că e mort? Gândeşte-te câtă mâncare! Ne priponim de el şi apoi huzurim… La combinat n-o să creadă nimeni că am prins o balenă, fără harpoane, fără tun.

— Aşa e, dar nici n-o să mai scape vreunul din noi care să le povestească. Îl vom ocoli Vitea, şi vom vedea care e situaţia…

Remorcherul coti spre vest, lăsând corpul masiv al balenei la tribord.

— Poate a harponat-o careva şi n-a putut s-o care de aici? — insista Viktor. — Sau poate i-au făcut rechinii de petrecanie.

— Rechinii au o poftă de mâncare mai dihai ca a ta – interveni bucătarul – ăia nu lasă decât oasele. Asta însă după cum vezi, el neatinsă… Hei, curibane! — strigă el deodată, prefăcându-se că vrea să arunce balenei capătul parâmei, pentru amaraj. — Ia volta la baba!

Ca şi când l-ar fi jignit această poreclă, de „curiban“, cum li se spune în zeflemea pe limba japoneză marinarilor serviciului de coastă din regiunea Curilelor — caşalotul lovi puternic apa cu coada şi trecu pe lângă ei, gata să răstoarne remorcherul.

— Da, cu ăsta zic şi eu că nu-i de glumit! — murmură Viktor, ţinându-se de un pilon al balustradei. De-am avea o balenieră aici!

Caşalotul se depărta încet spre sud.

— Hei, nu pleca! — strigă Viktor. — Fac cinste cu coniac…

La Viktor mâhnirea nu ţinea niciodată prea mult, şi apoi, nici nu avea rost să-şi facă gloduri negre, când pământul era la o aruncătură de băţ, iar acolo vor găsi fără îndoială o locuinţă omenească, mâncare şi mai ştii? poate şi coniacul pe care-l făgăduise echipajului. Înduraseră destule, era timpul să se termine odată cu necazurile!

În curând însă văzură limpede că pământul din faţa lor nu era nici Kamciatka şi nici măcar Commodore, ci o insulă mică şi deluroasă. O vedeau ca în palmă; coasta ei vestică se lăsa în pantă dulce, terminându-se cu recife, printre care apa clocotea furioasă.

Dimineaţa, pe la zece, remorcherul ajunse cam la vreo sută de metri de insulă. Toată insula nu era decât un deal pustiu, pietros şi trebuiau să bage de seamă să nu spargă remorcherul de stâncile şi recifele de sub apă, care înconjurau insula ca un brâu.

În ziua aceea, manevrând cu băgare de seamă, se apropiară până la vreo patruzeci de metri de insulă. Vedeau limpede ţărmul; prundişul cenuşiu, un cârd de vietăţi marine, cuiburi de pasări şi lemnărie felurită aruncată de valuri între stânci printre care se vedeau câteva lăzi şi butoaie sparte.

— Uite lutrii! — exclamă bucătarul cu uimire, când putură distinge bine corpurile brune şi cenuşii ale animalelor care zăceau pe pietre. — Unde naiba om fi?!

Când şi când se zăreau în apă, în hăţişul de varză de mare capetele ascuţite şi graţioase ale animalelor — femele. Se ţineau vertical, de parcă stăteau în picioare. Cum îi vedeau pe oameni, făceau o săritură mlădiindu-şi corpul lucios din

cauza apei şi plonjau ca să apară din nou la douăzeci-treizeci de metri mai departe, privind speriate îndărăt.

Pe ţărm, cârdul de lutrii făcea o gălăgie de nedescris. Se auzea urletul fioros al masculilor, gunguritul femelelor şi puii care scoteau uneori ca un fel de behăit, iar alteori nişte sunete ascuţite. Era o gălăgie ca la iarmaroc.

Ravil şi Viktor urmăreau vrăjiţi mersul legănat, ca de raţă al lotrilor, cum săreau ca ştiucile deasupra valurilor, cum alunecau cu mişcări graţioase. Aveau în faţa ochilor atâta carne, – animale vii – uşor de prins, pentru că se mişcau greoi! Tinerii nu înţelegeau deloc, de ce era secundul neliniştit.

Şi într-adevăr, lutriile îl alarmaseră pe secund. El ştia că la venirea frigului, aceste animale părăseau regiunile nordice, migrând spre sud în apele calde, spre alte întinderi de vegeaţie acvatică. Abia în luna mai începeau să se întoarcă din nou pe insulele Commodore. La început veneau masculii puternici, urmaţi de femelele cu prăsila şi cei care n-aveau femele.

Era greu de presupus că vântul mânase remorcherul atât de departe spre sud, în locurile unde obişnuiau să ierneze lutriile. Toate le dovedea tocmai contrariul; şi însemnările din jurnalul de bord, şi direcţia vânturilor şi în sfârşit faptul că acum o săptămână vasul se acoperise cu o pojghiţă de gheaţă, lucru ce ar fi fost cu neputinţă să se întâmple în regiunile sudice. Toate acestea, erau realităţi.

Dar şi lutriile erau o realitate şi nu un joc al imaginaţiei…

Petrovici îşi aduse aminte cele ce-i povestise radiotelegrafistul Apollinari despre insulele Aleutine. Uneori, în nopţile lungi de iarnă „„ babalâcii“ de pe remorcherul „J—257“ – Petrovici, nea Rostea şi Kolea Voronkov – se aşezau la gura sobii în coridorul căminului şi ascultau cu luare

aminte povestirile bătrânului aleut. Acesta îi asigura că undeva prin arhipelagul Aleutinelor, între insulele Attu, Agattu şi Kâska ar exista o insuliţă scăldată de curentul cald. Erau ani când cârdurile de lutrii nu părăseau nici iarna această insulă. Cică odată, în toiul iernii, baidara tatălui lui Apollinari fusese dusă de furtună dincolo de Agattu şi aleutul văzuse cu ochii lui lutrii. Iar japonezii de pe goeleta ce fusese reţinută în iarna anului 1916 lângă insula Behring, având pe bord. Piei de lutrii, abia puse la saramură, declaraseră că erau vânate de contrabandă pe o insuliţă din arhipelagul Aleutinelor. Nu-i mai puţin adevărat, că tot Apollinari susţinea că lângă capul de nord-vest al insulei Behring s-ar găsi un maxilar de vacă de mare, pe jumătate îngropat în nisip, – de asemenea că dacă scormoneşti prin nisipul golfului Commodore, dai peste mărgele multicolore, din acelea încărcate, pe vas de Vitus Behring, care le luase să facă schimb cu triburile indigene, – că în sfârşit nu există pe lume loc mai frumos, ca insula Mednâi, de aceea deci, prevăzători, ei nu prea puneau bază pe ce spunea Apollinari…

Acum însă aveau lutrii în faţa ochilor, iar rafalele vântului aduceau, de pe fâşia de ţărm mirosul pătrunzător al animalelor.

— Stăm prost, Saneok, – spuse secundul. — Pare-se că aici n-o să ne mai caute nimeni, este interzis.

— Înţeleg – răspunse Saşa posomorât. — E o insulă străină…

— Se prea poate însă ca un cutremur să fi ridicat această insulă din fundul oceanului. O insulă nouă undeva prin apropierea Kamciatkăi… Am auzit că pe aici se întâmplă asemenea lucruri.

Petrovici privea bolovanii năpădiţi de muşchi, stâncile care păreau stropite cu var în locurile unde îşi aveau cuiburile aleutele şi arele, nu credea nici el ce spunea, dar spera că Saşa, băiat citit şi cu carte, îi va da dreptate…

— O insulă nouă, zici! — Saşa zâmbi cu amărăciune. — Asta e veche de când lumea. Aici s-a oprit Noe să aştepte trecerea potopului. Pare să facă parte din arhipelagul Aleutinelor.

— Am nimerit, cum s-ar spune, în grădina altuia – făcu secundul gânditor. — Dacă ne prinde cineva, ne rupe urechile.

— Aşa-i.

— Dar de ce, mă rog? — se mânie secundul. — Ce vină avem noi? Am făcut ceva rău?

— La ăştia totdeauna noi suntem de vină. — Saşa tăcu puţin, apoi reluă; vreau să trăiesc, dar nu vreau să le datorez viaţa mea unor străini. Cine ştie care ar fi preţul? Uneori nu ştii ce-i mai bine, să trăieşti sau să preferi moartea. Câte o mai fi îndurând şi astăzi în Taivan marinarii noştri şi cei polonezi…

— Trebuie să-i pregătim pe băieţi – răspunse Petrovici îngrijorat – să ştie şi ei care-i situaţia. Dacă se va întâmpla să ne ia la remorcă, să avem toţi aceeaşi atitudine. Dar, la naiba! N-o să ne facă nimic – încheie el pe neaşteptate.

— Dar ce te faci dacă o să declare că am trecut la ei de bunăvoie, că ne-am trădat patria?

— Ce vorbeşti! Să încerce numai! — spuse rar secundul, pe un ton ameninţător. — Vor trebui s-o dovedească… Dar nu vor izbuti, de-ar fi să-mi stoarcă tot sângele, picătură cu picătură…

— Crezi că nu sunt în stare s-o facă?

— Nu mai cobi! — secundul îşi îndreptă brusc corpul şi lădiţa de scânduri scârţâi sub el. — Iată ce facem; mâine de dimineaţă o să stăm de vorbă cu echipajul. Vom face să dispară toate actele, în afară de buletinele de populaţie. Pe acestea le strângem la un loc şi dacă se întâmplă ceva le aruncăm în apă. Vezi de pregăteşte şi jurnalul de bord. Să legi de el o greutate – un cârlig sau altceva. La nevoie, îl trimiţi la fund, cât ai zice peşte. Într-un cuvânt, să fim gata pentru orice.

Deodată Petrovici îşi aţinti privirile spre nişte pete întinse de un verde-brun, care se zăreau pe apă în jurul insulei.

— Ia ascultă Saneok, drăcia asta nu se poate mânca?

Saşa tresări de parcă l-ar fi curentat. Se bucuraseră cu toţii atât de mult văzând pământul, încât nimeni nu se gândise la varza de mare. Şi dacă era într-adevăr varză de mare se putea mânca. Când era mic, îi plăcea varza obişnuită, de grădină. Într-o zi maică-sa îl păcăli, dându-I să mănânce o bucată de varză de mare – era cam aspră, dar o preparase cu un sos picant…

Bucătarul îşi cuprinse capul în mâini plin de bucurie. Varză! Cine! ştie când vor nimeri la ţărm, iar aici, la doi paşi, o comoară ca asta!

— Straşnic! — începu bucătarul să se frământe. — Am mâncat-o la restaurantele chinezeşti. Să-ţi lingi degetele… nu altceva. Am să vă hrănesc pe toţi ca la sanatoriu…

Coborî în apă o frânghie cu câteva noduri la capăt, însă nu izbuti să pescuiască varza alunecoasă. Mecanicul reuşi să prindă capătul unui lujer lung, vânjos, cu multe frunze subţiri. Îl trase din apă şi-l băgă în gură.

— Opreşte! — strigă bucătarul. — Ai să mori Kostea. Trebuie fiartă bine, nu se poate mânca crudă…

Mecanicul confecţionă un cârlig dintr-o bucată de ţeavă şi izbutiră astfel să pescuiască dintr-o singură aruncătură mai multe lujere de varză, lungi de câţiva metri. Când le aruncau pe punte luceau ca date cu lac, dar deîndată ce apa se scurgea de pe ele grămezile de varză îşi pierdeau pe loc luciul. Când strânseră vreo douăzeci de kilograme, bucătarul coborî în cabină să gătească noul fel de mâncare.

Numai Viktor nu se sinchisea de varză, deşi suferea crunt de foame. Suportase cu bărbăţie lovitura – când devenise clar că pământul

descoperit de el era o insulă uitată de lume care putea avea doar doi trei kilometri lungime. Probabil că şi coasta dinspre miazănoapte era defel mohorâtă, nelocuită şi sălbatică… Viktor presimţea că aşa trebuie să fie şi totuşi în gând străbătea cu privirile prin întregul masiv al insulei dorind atât de mult să vadă – şi vedea aievea, fir-ar al naibii! — căsuţe, o dană din bârne, magazii, şoproane!…

N-o să le spună la niciunul, nici lui Saşa, nici chiar lui Ravil cu care era în cart. Cum să le explice că vede un sătuc, care nici nu putea fi văzut de unde erau ei? Dar mai ştii, poate că într-adevăr se afla acolo tabăra unor vânători, o iurtă cu provizii de sare, combustibil şi peşte uscat?

Dacă i-ar fi îngăduit, s-ar duce înot la ţărm în recunoaştere. Aplecându-se Viktor pipăi un lujer de varză, abia scos din apă şi constată că nu era prea rece. Prin urmare apa era caldă aici datorită curentului. Şi malul era aproape. Ce-i drept, între remorcher şi ţărm erau recife, stânci uriaşe în jurul cărora apa spumega, dar nu strica – putea să se oprească la aceste recife şi să se mai odihnească.

Umbrele amurgului învăluiră oceanul, estompând contururile insulei muntoase, iar apoi întunericul înghiţi totul. Viktor nu se îndură să părăsească puntea. Asculta atent clocotul apei lângă recife şi tot aştepta, doar-doar va licări undeva pe povârmişuil coastei luminiţa atât de râvnită…

Oamenii flămânzi găsiră că varza gătită era foarte gustoasă. Puţin acrişoară, ea se putea mânca şi fără sare. Să tot înghiţi această fiertură caldă, care te făcea să simţi în stomac o greutate plăcută.

Bucătarul se sui pe punte ţinând în mână un castron cu varză care aburea şi se îndreptă spre comandă unde era secundul.

— Ţine Petrovici! Mai încălzeşte-ţi maţele.

Mirosul slab, cu iz de iod, gâdilă ademenitor nările secundului şi era gata sa ia mâinile de pe

timonă.

Dar deodată izbucni întorcând capul de la castronul plin.

— Ce-i anarhia asta? Vă faceţi de cap! Poate am să ajung să mă hrăneşti cu linguriţa?

Bucătarul făcu stânga-mprejur pocnind călcâiele şi era gata să scape varza pe punte. El închise cu umărul uşa comandei şi se uită la Viktor făcând în glumă pe supăratul.

— Cât o să te tot chem? — îi vârî castronul în mână. — Trebuie să umblu eu după tine?

— Nea Kostea, vreau carne – spuse Viktor trist. — Ai văzut ce de carne e pe mal?

Varza cădea greu în stomacurile slăbite. Îi lua cu somn şi pofta de fumat devenise un chin. Până şi Saşa, care se lăsase de mult de fumat, murea după o ţigară. De undeva apărură ca prin minune câteva frunze uscate de dafin. Bucătarul recurse din nou la pipa lui Kalikanov.

— Cred că n-ai refuza un „Kazbek“? — îl întrebă mecanicul pe Saşa. Acesta scutură din cap cu încăpăţânare, deşi numai la auzul cuvântului „Kazbek“ simţi că-i vine ameţeală. Te pui cu nea Kostea! Te pomeneşti că mai avea ascuns pe undeva un pachet de ţigări. Dar nu, tot n-ar fuma. Şi-a dat cuvântul, şi avea să şi-l ţină.

Şi într-adevăr, nea Kostea dezlegă o cârpă soioasă, în care, avea resturi de ţigări, fumate aproape până la carton. E adevărat, nu erau resturi ide „Kazbek“, ci de „Sever”, totuşi erau resturi de ţigări. Se nimerea printre ele şi câte un „Belomor". Mirosea a ţigară adevărată. Ce plăcut era să ţii în gură un muc ca ăsta, să-l strângi uşor între buze, să aspiri aroma de tutun. Dar îndată ce-l aprindeai, cum trăgeai un fum, simţeai numaidecât mirosul de hârtie arsă.

Bucătarul hotărî să-şi trădeze pipa, de dragul „Kazbekului“. Îi venea ameţeală de la rumeguşul ce-i servea ca tutun. Poate mucul îi va face bine.

Alese cu grijă mucul cel „mai gras“ şi-l puse după ureche:

— Asta e pentru Petrovici – explică bucătarul. — Pentru el, tutunul e ca un leac.

Pentru sine bucătarul luă primul muc ce-i căzu în mână. ÎL fumă cu tot felul de strâmbături – scutura un scrum închipuit, încreţindu-şi atât de comic rădăcina nasului de parcă ar fi fost artist de meserie. Deodată se prăbuşi mut pe saltea şi rămase chircit, ţinându-se de burtă.

— Kolea! — îl zgâlţâi Saşa. Ce ai?

Bucătarul întoarse spre el o faţă palidă, schimonosită de durere. Pe frunte îi apărură broboane de sudoare.

— Te-ai intoxicat, sau ce ai? — îl întrebă Saşa.

— Vezi tu… am în mine… destul acid – suflă greu Kolea – şi varza nu-i nici ea dulce… Mi-ar trebui bicarbonat!

Dar nu mai aveau în farmacie bicarbonat – îl înghiţise tot bucătarul care avea mereu arsuri.

— Când va pleca Vitea pe insulă… să cumpere coniac, – glumi bucătarul, în ciuda durerii care-l chinuia – să-mi ia de vreo sută de ruble bicarbonat. Cine ştie când mai dăm de o farmacie…

Râdeau cu toţii. De ce să nu fie bine dispuşi când le era stomacul plin?

Viktor rămase îmbrăcat. Tot mai aştepta, încordat, o minune. Ceva se va întâmpla, trebuia să se întâmple. Era peste putinţă ca această insulă aflată la o aruncătură de băţ, pe care puteai desluşi ziua fiecare colţişor, fiecare cută la fel de bine ca şi ridurile de pe faţa secundului, să dispară ca un miraj…

„Fac rost de bicarbonat, am să cumpăr şi coniacul” – îşi spuse cu încăpăţânare Viktor.

— Ia ascultă Vitea, parcă spuneai c-o să faci baie – îl tachină mecanicul.

— Mare lucru… — sări Viktor. — Dacă mi-ar fi dat voie Petrovici…

— O să-ţi dea el voie, aşteaptă… cum să nu… — interveni Saşa. — N-ai putea înota nici trei metri în starea în care te găseşti.

„Ce oameni! Nici Saşa nu-l mai înţelegea. Dacă i s-ar fi spus să ajungă până la insulă, ar fi făcut pe dracu' în patru să înoate până acolo"…

Urcă pe punte să-i ţină de urât lui Petrovici.

Noaptea aceasta nu semăna cu cea din ajun. Luna se arăta din când în când ca cel de cart să se convingă că insula nu dispăruse. Când norii care pluteau alene dinspre sud învăluiau luna, peste întinderile oceanului se aşternea întunericul. Noaptea, vecinătatea recifelor e periculoasă. Şi Petrovici depărtă remorcherul de ţărm, la o distanţă de o ancablură jumătate — două.

— Ce-ar fi să mai încercăm cu rachetele? — întrebă Viktor, băgând capul în comandă.

— Dă-i drumul! — încuviinţă secundul, cu o uşoară ezitare. — Dar numai două.

— Am înţeles! — răspunse cu bucurie Viktor şi coborî în cabina căpitanului unde era strâns tot inventarul.

Lansă prima rachetă şi rămase nemişcat, atent, aşteptând să i se răspundă printr-un semnal. I se năzări o licărire pe culmea dealului. Să fie zăpada strânsă într-o văgăună îngustă ori piscul muntelui reflecta lumina rachetei? Sau poate existau totuşi oameni pe insulă?

Viktor continuă să aştepte, dar trecură minute nesfârşite şi insula rămase ca şi înainte, cufundată în tăcere şi întuneric. Atunci lansă cealaltă rachetă şi aşteptă din nou, scrutând cu încordare bezna.

Deodată foamea îl năpădi cu o violenţă neobişnuită. Îi păru rău că nu mâncase şi a treia porţie de varză… Nu era chiar atât de rea mâncarea asta… Îşi aduse aminte de bucătarul care stătea chircit pe saltea… Aşa cum sta culcat, cu ceafa lui subţire întoarsă spre ei, părea un băieţel. Numai urechile lui erau mari, ciulite, parcă crescuseră de când tot rătăceau pe ocean. „Ce-o să

se facă bietul Kolea, dacă varza îi făcea aşa de rău? Bietul de el!“ – gândi Viktor cu compătimire şi coborî în cabină. Voia să mai apuce să mănânce puţină varză înainte de a prelua cartul. Gătiseră atâta că nu puteau s-o dea gata dintr-o dată.

19

Nu era chiar atât de simplu, de ocolit insula.

Vântul slab abia de îngăduia remorcherului să meargă împotriva curentului şi să înainteze spre nord-est cu încetineala acelor unui ceasornic.

Era o vreme caldă dar mohorâtă. Parcă peste ocean, ca şi peste insula stâncoasă, se aşternuse un văl prăfuit, din tulpan. Remorcherul trecu încet pe lângă recif, aproape să atingă cu bordajul stânca lunecoasă, acoperită de polipi. Saşa simţi o dorinţă vie să sară de pei punte pe recif, să se agaţe cu mâinile de scobiturile stâncii, să se caţere pe mica platformă zgrunţuroasă de pe vârful movilei de piatră, să se elibereze de sub stăpântrea oceanului, să simtă măcar o clipă sub picioarele lui pământul. Dar când remorcherul ajunse în dreptul recifelor lunecoase, peste care se rostogoleau valurile, înţelese că aceste stânci nu erau decât tot o părticică din oceanul atotputernic.

În zorii zilei de 24 ianuarie, Saşa, care stătea la cârmă, zări un obiect nu prea mare, plutind în apropierea remorcherului. Valurile leneşe îl aduseră mai aproape. Văzu că era o sticlă care plutea în echilibru, cu gâtul în sus. Deşi se legăna pe valuri, plecându-se când într-o parte, când în alta, dacă vremea s-ar fi menţinut liniştită, putea să plutească aşa luni de zile.

Simţi că-l trece un val de căldură; iată în sfârşit o sticlă şi el tot nu scrisese scrisoarea. Acum îi va

fi mai greu să scrie, pe zi ce trece mai greu. Constatase acest lucru când desenase conturul insulei.

Dar cum să ajungă la sticlă? Chiar dacă vira vasul cu pupa spre ea, tot n-ar fi reuşit s-o apuce cu mâna. Putea să coboare o găleată legată de o saulă şi să prindă sticla… Dar n-ar fi izbutit să ridice singur pe punte găleata plină cu apă.

Parcă vrând să-l necăjească, oceanul aducea sticla tot mai aproape de vas. Încă o clipă şi se va lipi de corpul vasului şi atunci n-avea cum să mai ajungă la ea.

Lăsă timona, ieşi pe punte şi începu să urmărească sticla cu privirea. Era o sticlă de fonmă pătrată, cu o etichetă străină pe ea. Între timp sticla dispăru din vedere şi Saşa o auzi lovindu-se de corpul vasului cu un zgomot sec. Se întoarse la timonă.

Din cabină apăru alarmat Petrovici. Când îl chinuia insomnia, atenţia şi auzul îi deveneau deosebit de ascuţite. Întins în cuşetă, el îşi dădea seama de cea mai mică schimbare a direcţiei, simţea orice ezitare, orice greşeală a omului de la diurnă.

— Ce s-a întâmplat? — întrebă el.

— E o sticlă acolo… — Saşa arătă cu capul spre stânga.

Ce fel de sticlă?

— O sticlă goală. Cu o etichetă pe ea…

Petrovici se plecă cu băgare de seamă peste bordaj. Lovindu-se mereu de corpul vasului, sticla ocolea remorcherul, aşa cum ocoleşte orbul un obstacol. Încă puţin şi avea să dispară sub pupa. Secundul zări o clipă eticheta portocalie.

— Rom – spuse Petrovici, întorcându-se în comandă.

— Sau poate whisky. Am mai văzut asemenea sticle. Suntem în ape străine, nu mai încape nicio îndoială… Ei, şi acum ce-o să facem?

— Cum ce? — făcu Saşa neînţelegând întrebarea. — O să facem tot posibilul ca să ajungem acasă. Velă avem, totul depinde de vânt. — Privi posomorât micuţa insulă. — Luăm de aici provizii, fireşte, dacă vom putea debarca, şi

— La drum! Asta e părerea mea.

Secundul nu răspunse nimic. Mai zăbovi puţin pe teugă[61] scărpinându-se şi oftând. Pe urmă mormăi;

— Dacă aş fuma o ţigară, mi s-ar limpezi imediat gândurile. — Apoi dispăru în cabină.

Saşa rămase singur. Gândurile îi zburau din nou spre ţărmurile natale, atât de depărtate. Parcă vedea aievea strada în pantă, treptele masive ale clădirii Societăţii de Geografie, mica sală plină de oameni în vârstă, se văzu pe el însuşi la catedră, având în faţă hărţi şi planuri. Povestea despre ocean, despre insula-minunată unde găsise vidrele în plină iarnă, despre gustul verzei de mare gătită fără niciun condiment,. Despre maxilarul vacii de mare şi câte şi mai câte. Secretarul ştiinţific se pleca la urechea unei femei cărunte şi-i povestea in şoaptă că pe timpuri Saşa fusese angajatul lor, că-l puseseră să dărâme ghereta de cărămizi din faţa porţii şi încă de pe atunci el ghicise că tânărul era o capacitate…

Secundul, Viktor, Ravil şi bucătarul şedeau pe duşumea, la intrarea în cabină, ca să poată auzi vorbele lor şi mecanicul a cărui cuşetă se afla chiar în faţa scării. În ajun, umpluseră cambuza cu varză de mare, şi această muncă îi răpise mecanicului piciul de putere ce-l mai avea. Nea Kostea zăcea acum în cuşetă, tăcut, nemişcat, căutând să nu scape niciun cuvânt din cele cei discutau tovarăşii săi.

Saşa se propti cu pieptul în timonă. Aşa se putea ţine mai uşor pe picioare, care-i tremurau de slăbiciune.

— Iată ce vreau să vă spun. Suntem foarte departe de ţărmurile patriei – începu Petrovici. — Se prea poate ca aceasta să fie o insulă străină. Adică de ce să n-o spun pe şleau! E mai mult ca sigur, că nu-i a noastră…

— Nu aveţi o hartă? — exclamă Ravil nerăbdător. — Ce să mai umblăm cu presupuneri? Trebuie să ne uităm…

Secundul se ridică cu un efort şi se aşează pe vine, era doar şeful lor şi trebuia să aibă mai multă prestanţă.

— Ei drăcie! — vru el să-l repeadă pe tânăr, dar văzând că ochii lui Ravil se aprinseră de mânie pe chipu-i istovit, adăugă; – Lasă acum harta, aici e vorba de viaţa noastră. — Se opri puţin, să-şi recapete suflul – nu-şi închipuia că cele câteva cuvinte pe care le rostise aveau să-l obosească într-aşa hal. — Saşa şi cu mine am zărit astăzi pe apă o sticlă goală…

— Dacă am da de una plină, ar fi straşnic! — exclamă bucătarul, schiţând cu braţele un gest ca şi cum iar fi prins sticla în mâini.

— Termină cu asta! — se mânie secundul,. Şi toată faţa lui, de la fruntea încreţită până la colţurile gurii lăsate în jos cu dezgust, îi zvâcni într-un tic nervos. — Putem da în fiece clipă peste un vas de pază a coastei, aparţinind unei ţări străine, cum de nu pricepi? Doar nu mai eşti copil! Durerile crunte îl sleiseră pe bucătar. Prin barba ţepoasă i se vedea pielea obrazului galbenă-pământie.

— Vă arde de glumă, – bombăni Petrovici nemulţumit. — Să nu ne iasă pe nas glumele astea. — Apoi continuă, aruncând pe furiş o privire lui Saşa. — Se prea poate să întâlnim şi oameni cinstiţi, dar nu ei o să hotărască unde să fim duşi. Căci, de, politica!

— Cum, unde să fim duşi? — se miră Viktor. Acasă, fireşte!

— Ba bine că nu! Într-un vagon de dormit cu arcurile rupte!

— Cum vine asta, să nu me lase acasă – se alarmă Ravil. — Glumeşti, pesemne.

— Tu întreabă-l pe Saşa ce au păţit pescarii noştri din Primoria – răspunse Petrovici. — Acei pe care furtuna i-a aruncat pe coasta Japoniei.

— Şi? — întrebă nerăbdător Riavil.

— Şi?… Şi! — se enervă secundul. — Au căutat să-i amăgească prin fel şi fel de manevre. Au recurs la provocări. Iar ziarele lor trâmbiţau că, chipurile, ei au trecut de bunăvoie, fiindcă nu le-a plăcut politica noastră. O întâmplare i-a salvat, căci de nu, acolo le-ar fi putrezit oasele… Noi n-avem nici radio – cum să dăm de veste? Într-un cuvânt, iată care e situaţia; nu vom coborî în faţa nimănui mândrul nostru pavilion sovietic. Iar dacă vom fi la strâmtoare, să fim uniţi ca un singur am. Tot ce-i de prisos, vom arunca în apă, – urmă Petrovici. Aşa bunăoară, nu-i priveşte cine-i sindicalist şi cine nu…

— Toţi suntem sindicalişti, – interveni bucătarul.

— Foarte bine, însă carnetele o să le aruncăm. Sau, bunăoară, o să ne întrebe; care din voi e membru de partid? Toţi suntem în partid. Dar carnetele unde sunt? Le-am lăsat pe ţărm, vom spune, înainte de a pleca în cursă. Chipurile, că aşa se obişnuieşte. — Privirea îi stărui asupra lui Viktor. — Iar cât priveşte pe Viktor Şlik, vom spune că e comsomolist, căci e încă tânăr…

— Nu-u, Petrovici, nu sunt comsomolist – mărturisi Viktor.

— Păcat! De ce nu eşti? — remarcă secundul cu dezaprobare. — Şi în general, remoroherul nostru nu se prezintă prea bine în această privinţă. — Oftă adânc şi spuse cu simplitate; – Uite şi eu, nu ştiu cum s-a făcut… Ba spitalul, ba pe mare, şi nu a venit nimeni să mă îndrumeze. Se întâmplă să mă întrebe câte unul; eşti în partid, Petrovici? Nu –

zic, şi singur mă mir. Omul cât trăieşte, trebuie să se ţină el singur din scurt. Nevasta, copiii poţi să-i răsfeţi cât îţi pofteşte inima, cât despre tine însuţi nu trebuie să laşi o clipă frâul din mână… — El oftă din nou. — Care va să zică, păstrăm numai buletinele de populaţie. O să le strângem la un loc şi le punem în cutia binoclului de pildă şi apoi vom vedea. Se prea poate că vom fi nevoiţi să aruncăm şi cutia în apă…

Din cabină se auzi vocea înăbuşită a mecanicului:

— Dar ce facem cu carnetele DOSAAF[62]?

— Le aruncăm în apă! — spuse secundul.

— De ce în apă? — interveni bucătarul. — Tot ce-i de prisos vom pune pe foc. Ce de calorii!

— Calorii! – îl îngână vocea nemulţumită din cabină. — Am plătit în noiembrie cotizaţia pe tot anul.

— Nu-i nimic, o să ardă mai bine! – continuă bucătarul.

Saşa fu primul care îi întinse lui Petrovici actele; buletinul de populaţie, carnetul sindical, livretul militar şi o adeverinţă a iahtclubului din Vladivostok… Se despărţea cu părere de rău de aceste documente, dar n-avea încotro. Şi de altfel, toate erau notate în cartea sa de muncă, rămasă la Combinat.

Ravil nu avea carnetul de sindicat. Se ridică în picioare şi spuse încruntându-se;

— Nu l-am primit încă, n-am avut fotografie!

— Cum asta Roman, ai uitat că am fost împreună să ne luăm carnetele? — se miră Viktor. — Katia ni le-a dat. Ea era atunci secretara comitetului sindical. Hai, adu-ţi aminte.

— Mai caută, mai caută! — îl îndemnă şi Petrovici.

Ravil scotoci în buzunar, îşi scoase buletinul şi-l întinse secundului cu un gest brusc;

— N-am primit carnetul sindical şi gata! – repetă Ravil şi coborî în cabină.

Viktor dădu din umeri. Ţinea bine minte ziua când Katia le dăduse carnetele sindicale. Îşi amintea chiar cum fata umezise timbrele cu vârful roz al limbii şi îi spusese lui Ravil; „Ştii că în realitate eşti mai bine decât pe fotografie, tovarăşe Mirsafarov. În realitate toţi sunt mai reuşiţi…“ Doar nu visase, ce naiba!

Cutia binoclului cu buletinele de populaţie o înmânară lui Peţrovici. Acesta îşi trecu peste umăr cureluşa cutiei şi se miră că un asemenea fleac îi atârna atât de greu pe umăr.

După ce toţi coborâră în cabină, Viktor se duse în comandă la Saşa. Din când în când ieşeau amândoi pe punte şi-l strigau pe Ravil ca să-i ajute să mute împreună şcotele.

Oceanul parcă începuse cu remorcherul un joc ce nu prevestea nimic bun. Vântul îşi schimba brusc direcţia. Fură nevoiţi să meargă cu vântul strâns, ca să nu se depărteze prea mult de insulă. Când şi când se pornea o ninsoare moale şi oamenii se grăbeau să adune măcar un pic de zăpadă în palme ca să-şi mai potolească setea.

După ce mutau şcotele, mergând încet, bătrâneşte, se întorceau la comandă şi priveau posomorâţi prin geamul tulbure stâncile întunecate.

Malul nordic al insulei începu să se contureze vag prin pâcla cenuşie. Era străjuit de un brâu şi mai compact de recife ce se întindeau cât vedeai cu ochii. Aici apa clocotea şi mai furioasă. Spuma galbenă forma o fâşie lată de-a lungul ţărmului, pe care se îngrămădise varza de mare putrezită şi lemnăria adusă de valuri. Nici nu se puteau gândi să debarce. Crestele ascuţite ale recifelor înconjurau coastele insulei de jur împrejur. Marinarii priveau tăcuţi coasta de nord care le începuse apăru înclinată, ca o îngrămădire haotică de stânci. Apoi putură cuprinde cu privirea un spaţiu mult mai larg, dar insula era peste tot la fel de mohorâtă şi inaccesibilă. Râpele se căscau

negre, pereţii stâncilor cădeau abrupt – parcă nişte topoare gigantice ciopliseră cu lovituri verticale această parte a insulei. Numai pasările, – pescăruşii, cufundării, fulmarii – erau aici în elementul lor.

Viktor întoarse primul capul. Ochii îi erau injectaţi şi ardeau de febră. Două cute subţiri, de la nări până la colţurile gurii, ca la oamenii bătrâni, îi brăzdau faţa.

— De ce nu suntem noi comsomolişti? — întrebă el deodată, fără să se uite la tovarăşii săi.

Ravil se fâstâci, ca şi când Viktor l-ar fi arătat pe el cu degetul. Fusese înscris înainte în comsomol, dar în drum spre Curile, pe puntea vasului „Norilsk", i se furase portofelul în care avea banii şi actele. Voia să facă demersurile necesare ca să primească un alt carnet, dar întâi nu ştiu cui să se adreseze, iar mai târziu se gândi că la douăzeci şi patru de ani era prea bătrân pentru ca să mai fie comsomolist. Pe urmă, când radiotelegrafista Katia i-a vorbit despre comsomol, el a răspuns că la vârsta lui era prea târziu, dar că se va gândi totuşi şi vor mai sta de vorbă după terminarea sezonului de navigaţie. Ravil păstra în buzunarul bluzei un carnet de sindicat nou- nouţ, iscălit de Katia. Dar cum să explice celorlalţi că fata asta, pe care abia o cunoştea, îi era dragă? Chiar foarte dragă! În orfelinat, la şcoală şi mai târziu în armată, Ravil nu cunoscuse decât prietenia bărbătească, aspră, pe care ştia s-o preţuiască. Dar nu cunoscuse niciodată mângâierea unei mame. Nu cunoscuse nici dragostea, atingerea mângâietoare a unei mâini calde, privirea duioasă a unei femei. Nu-şi auzise încă numele pronunţat în şoaptă, cu duioşie… Katia i se adresa protocolar; „Tovarăşe Mirsafarov…" Era ceva atât de tulburător în vocea ei voalată şi totuşi melodioasă, în privirea ei sinceră, deschisă, în interesul prietenesc pe care i-l arăta.

— Am fost comsomolist, — reluă încet Ravil. — Pe drum însă mi s-au furat actele. Iar când am venit aici, m-am gândit că nu mai are rost, la vârstă mea…

— Văd că ai fost în toate părţile înscris, – făcu Viktor sarcastic. — Şi la comsomol şi la sindicat…

— De ce râzi? — exclamă Ravil. — Eşti… eşti… un mucos!

Viktor se simţi profund jignit şi se încruntă. Dar Saşa interveni între ei.

— Nu suntem comsomolişti, spui tu! Cum nu suntem? — Ce te face să crezi asta? Fiindcă ne trambalăm mereu pe ocean şi coborâm rar pe ţărm? Poate de asta? Sau fiindcă nu avem carnete de comsomol? Nu, Vilea, suntem comsomolişti! Comsomolişti! — repetă el, cu convingere. Când o să ajungem la combinat, o să primim carnetele, ai să vezi… Chiar astăzi, îndată ce-mi termin cartul, o să scriu o cerere pentru noi toţi. E bine aşa? O să i-o dăm în păstrare lui Petrovici…

— Păi, el nu-i membru de partid, – remarcă Viktor.

— Petrovici a luptat alături de Kociubei, – spuse Saşa cu înfocare. — Şi asta e ceva… Eu unul îl consider pe Petrovici bolşevic…

Ravil îşi strecură mâna sub pufoaică, la buzunarul bluzei.

— Iată carnetul meu de sindicat, – spuse el cu o voce gâtuită de emoţie. — Am vrut să-l păstrez… Poate că vom pieri, că nu ne va mai fi dat să vedem ţărmul… — Se încruntă şi după o scurtă ezitare, mărturisi; – E iscălit de Katia. Radiotelegrafista… Iată, aici. — Deschise carnetul şi arătă cu degetul. — Înţelegeţi, parcă îmi încălzeşte inima… E o fată tare bună! — Când să iasă din comandă, mai adăugă: – Să nu-i spunem nimic lui Petrovici, bine? Îl arunc singur în apă…

Deodată Saşa îl apucă de mânecă.

— Eu zic, să nu-l arunci. Hai, hai, pune-l înapoi în buzunar. Am dreptate Vitea?

— Sigur! — Viktor privea cu mirare la Ravil.

— Atunci cum… — bâigui Ravil zăpăcit.

— Ascunde-l! — porunci Saşa. Eu păstrez scrisorile Lenei şi Vitea le păstrează pe ale iubitei lui, deşi spune că nu crede în dragoste. Păstrează şi tu carnetul. Hai, ascunde-l, de câte ori să-ţi mai spun! — continuă Saşa, ridicând tonul. — Dacă va fi cazul, vom avea tot timpul să-l aruncăm peste bord.

Ochii negri ai lui Ravil se umeziră.

— Ce buni sunteţi! — şopti el.

— Lasă astea! — făcu Saşa aspru. — Hai să mutăm şcotele. Afurisitul de vânt parcă s-ar juca cu noi de-a v-aţi ascunselea.

La sfârşitul acelei zile de iarnă, vântul îndreptă valurile spre miazănoapte, astfel că puteau părăsi această insulă inaccesibilă. Dar ceva nelămurit ţinea parcă legat echipajul de acest ţărm. Era speranţa ce le încolţise? Nu, căci lanţul de recife sumbre nu le lăsa nicio nădejde. Poate că le era milă de Viktor care în ziua aceea împlinise nouăsprezece ani! Dar nu era nici asta. Chiar şi Viktor, de câte ori era nevoit să traverseze puntea, abia trăgându-şi picioarele umflate, întorcea cu încăpăţânare capul, să nu vadă insula…

Atunci de ce mai zăbovea echipajul? Greu de spus. Probabil fiindcă această insulă însemna pământ. Inaccesibil, dar totuşi pământ. Prin urmare mai exista pământ, oceanul furios nu izbutise încă să înghită tot uscatul şi undeva, spre soare-apune, exista un ţărm unde-i aşteptau oameni care-i iubeau, care-i plângeau….

E bine ca omul să ştie că există un asemenea ţărm.

… Vântul bătea întruna dinspre sud-vest, astfel că îngădui remorcherului să pună capul pe nord. Amurgul care cobora devreme pe acele meleaguri învălui în umbrele sale insula rămasă în urmă.

Deşi vântul se înteţea din ce în ce, vestind furtună1, Petrovici cu faţa întunecată de nelinişte, încredinţă lui Viktor cartul de noapte. Îi strigă să vină în comandă, arătă din cap spre cârmă şi plecă.

Curând remorcherul se cufundă în beznă. După prima oră de cart, Viktor simţi dă-i amorţesc picioarele, că-l năpădeşte o slăbiciune ciudată. Îl cuprinse ameţeala. Îşi muşcă buzele până la sânge şi deschise ochii mari, ca să alunge toropeala. Aducerile aminte de casă, de fata care îi scria din Voroşilov-Ussuriisk şi pentru care nu găsea în inima lui duioşia pe care o simţea Ravil pentru Katia, i se perindau în minte ea nişte frânturi de vis.

Troţele scrâşneau tânguitor pe role. Viktor îşi aduse aminte cât se căzniseră ei de dimineaţă să scoată din cala de la pupa, la porunca secundului, cablul gros de oţel. Deşi erau cinci inşi, se opintiseră din greu ca să-l târască pe punte. Trebuiau să-l desfacă spre a răsuci din firele de oţel două troţe de rezervă. — Şi la ce le-o fi trebuind două troţe? Una le-ar fi ajuns cu prisosinţă pentru cât mai aveau de trăit! De unde să mai ia puteri? Se vede că Petrovici o făcea dinadins, ca oamenii să aibă o ocupaţie, să nu-şi piardă curajul.., Auzi, ce putea să-i treacă prin cap!

Deodată i se păru că totul se învârteşte în jur. Pierzându-şi cunoştinţa, scăpă timona din mână, se prăbuşi pe-o rână, deschizând în cădere cu capul uşa comandei.

20

— Ştii de ce te-am deranjat? — spuse vesel Rapohin, scoţându-şi mănuşa pentru a da mâna cu

Katia. — Am nevoie de tine, şi încă ce nevoie! A început să ne meargă bine Katia! Acum un an, nici nu puteam spera să vină la noi atâta lume şi acum, poftim! Vin tocmai în toiul iernii, în perioada reparaţiilor! Şi ce oameni! Vine Pigarev – mecanic din Nahodka, unul care te, bagă în sperieţi, nu altceva! El râse mulţumit. — Cred că şi eu am să stau smirnă în faţa lui… Ce crezi, chiar aşa am să fac! Vine cu familia, cum se spune, cu căţel şi cu purcel, poate că va rămâne aici pentru totdeauna, mai ştii…

Katia îşi încheie în grabă nasturii hainei, parcă şi-ar fi plimbat degetele pe clapele unui acordeon şi porni alături de Rapohin. Nu întoarse capul înapoi, dar ştia bine că multe perechi de ochi îi urmăreau de la ferestrele căminului unde locuiau femeile. Şi pe bună dreptate! Directorul în persoană venise s-o ia, şi încă într-o zi de duminică! Unde se duceau oare? Toate erau curioase să ştie.

— Trebuie să cazăm oamenii, – continuă Rapohin. Şi zău dacă ştiu cum s-o scoatem la capăt… Sunt doi familişti şi şase fără familie. — Bine cel puţin că aceştia sunt bărbaţi. Până una-alta, îi băgăm în cămin. Ştii, în camera aia goală.

Se opriră amândoi, ca la un semn. Katia îl privi pe Rapohin drept în ochi, dădu să spuie ceva, dar se răzgândi. Îşi îndreptă şalul ce-i ieşise de sub guler şi o luă înainte.

— Dacă se întorc băieţii, – spuse Rapohin încet, atingându-i uşor braţul, – n-ai grijă, n-o să-i lăsăm pe cheu. Am să-i strâng pe toţi grămadă şi am să-i duc la mine.

— Să lăsăm asta, Stepan Stepanovici, – răspunse Katia, cu un ton hotărât.

— Bine zici, – încuviinţă Rapohin. — Ce să-i faci, aşa e viaţa… Apollinari a primit astăzi o radiogramă pe trei pagini. Ne vin oameni cu „Molotov“, vasul va acosta special la Severo-Curilsk. Vezi câtă atenţie ni se dă?

Katia tăcea. „Sunt un lăudăros!“ – gândi Rapohin cu ciudă şi adăugă mai reţinut;

— Vreau să spun că insulelor Curile li se dă atenţie. Vin o sută douăzeci de oameni la combinatele noastre. Şi apoi ni s-a promis că vom primi la primăvară încă două remorchere „Juciok“, din cele construite la Petropavlovsk. Ştii, sunt nişte vase foarte commode; din cabina echipajului te poţi duce unde vrei, – la sala maşinilor, sau la cambuză – fără să fie nevoie ca să mai ieşi pe punte.

De obicei, Katiei îi era necaz când nu recepţiona ea radiogramele importante. Acum însă puţin îi păsa.

Amurgul de iarnă cobora asupra Paramuşirului. În văzduh nicio adiere. Se auzea lămurit murmurul limpede al unui motoraş. Ici-colo, se aprindeau lumini.

Când nu ningea, de la ferestrele camerei unde locuia Katia se vedea bine căminul pentru bărbaţi, căţărat pe un dâmb. Serile, când la ferestrele aşezării începea să licărească o lumină caldă, gălbuie, la căminul pentru bărbaţi două ferestre rămâneau întunecate; erau ferestrele încăperii echipajului dispărut. De fiece dată, seara, când trăgea perdelele, Katia arunca o privire într-acolo.

Combinatul stătea prost cu locuinţele. Fetele erau înghesuite toate în trei camere, şi chiar mulţi dintre familişti nu stăteau în condiţii mai bune. Prin mijlocul lui ianuarie, ba unul, ba altul începură să vină la Rapohin şi să-i pună problema grea a locuinţelor. Niciunul nu aducea vorba despre camera goală a echipajului dispărut – nu-i lăsa inima – dar Rapohin înţelegea prea bine de ce veneau atât de des solicitatorii; în toată aşezarea, nu erau alte încăperi libere.

Rapohin şi Katia merseră un timp fără să schimbe vreo vorbă. Rapohin, care mergea în urmă, observă călcâieile turtite de la pâslarii fetei.

— Ţi s-a scâlciat rău încălţămintea, – remarcă el.

— Aha… — făcu Katia cu indiferenţă.

— Ce tristă eşti!

— Când sunt cu dumneavoastră, sunt întotdeauna tristă, – mărturisi Katia. — Pe un altul l-aş fi trântit de mult în omăt sau l-aş fi bombardat cu bulgări de zăpadă, dar cu dumneavoastră nu pot…

— Ia să ne batem cu bulgări! — se înveseli Rapohin. — Dar bagă de seamă; am fost trăgător de elită, nu greşesc ţinta.

Rapohin îşi vârî mănuşile în buzunar, se aplecă îndesând zăpada în mâiniile sale cu pielea smeadă, apoi începu să se depărteze de Katâa, mergând de-a-ndaratelea. Cu un bulgăre în mâna ridicată, gata să-l arunce, Katia îl urma încet pe Rapohin, fără a-l slăbi din ochi.

— Atac psihologic! râse Rapohin.

Katia se apropia tot mai mult şi se opri chiar în faţa lui Rapohin, privindu-l ţintă în ochii.

— Nu se cade, Stepan Stepanovici, – spuse ea coborând mâna. — Poate dacă am fi pe-o altă insulă…

Rapohin lăsă să-i cadă în zăpadă bulgărele îndesat.

— De unde să-ţi iau o altă insulă? — spuse el, încruntându-se fără să vrea. — Mulţumeşte-te cu asta… Priveşte! Priveşte! — strigă el deodată, şi apucând-o pe Katia de umeri, o întoarse cu faţa spre ocean. — E „Rusi“, pe cinstea mea!

Platoşa de oţel a oceanului căpăta o nuanţă cenuşie în dreptul bancurilor de lângă coastă, iar mai departe, spre răsărit, se întuneca. Deodată, de după un promontoriu, apărură luminiţe scânteietoare care se îndreptau încet, – spre nord, aliniate în ciâteva şiruri regulate… Lui Rapohin i se păru chiar, la un moment dat, că aude vuietul prelung şi gros al sirenei.

— „Rusi“! Ce colos! – exclamă Rapohin cu admiraţie. — La ce depărtare e, şi parcă îţi insuflă puteri noi când îl priveşti… Şi ce omenire pe el! — Rapohin făcu un gest cu mâna. Nici n-ai putea să-i numeri! Şi câtă bucurie aduce oamenilor, până hăt, departe, tocmai până la golful Providenţei…

Katia simţi inima încălzindu-i-se. De câte ori admirase frumosul vas în portul Vladivostokului! Într-un rând, când îşi conducea o prietenă ce pleca la Petropavlovsk, trecuse în fugă prin nesfârşitele culoare aşternute cu covoare ale motonavei. Luminiţele de aur ce scânteiau la orizont evocau doar o mică părticică dţn forţa şi viaţa ce pulsa pe acest vas transoceanic, totuşi Katia parcă vedea aievea forfotul în care trăiau cei de-acolo, parcă simţea atmosfera caldă, intimă, senzaţia de confort care te cuprinde în timpul unei călătorii care îţi rămâne de neuitat. — În spate stătea Rapohin, cu palmele uitate pe umerii fetei. Katiei i se părea că simte căldura acestor mâini prin stofa uzată a hainei.

— Ai să vezi ce treabă bună o să facem cu oamenii ăştia de ispravă. Când o să punem totul la punct, – spunea Rapohin, urmărind din ochi luminiţele, – atunci să-l vedem pe Klimov dacă o să mai aibă de ce să se lege! Chiar eu am să-l rog să vină… — Şi după o scurtă tăcere; – Nu, n-am să-l chem! Dă-l dracului! Nu mi-e deloc simpatic.

Katia izbucni în râs.

— Ce te-a apucat? — se miră Rapohin,

— Vai, ce căutătură teribilă aveţi! Luminăţia-sa cneazul Paramuşirului!… Poate o să-mi spuneţi totuşi de ce m-aţi chemat?

— Au rămas acolo lucrurile băieţilor, trebuie să le punem bine. El o luă grăbit spre cămin. — Tu îi ştii pe toţi, şi în general cunoşti toată lumea de aici… Pe urmă ai şi un scris frumos! — încheie directorul pe neaşteptate.

În tindă, Katia îi băgă ceva în mână;

— Ţineţi bulgărele.

Micul bulgăre de zăpadă se topise la suprafaţă şi se învârtoşase în mâna fetei, devenind aproape o bucată de gheaţă. Mâna fetei era udă şi roşie.

— Ţi-a îngheţat mâna. Ia mănuşa asta.

— Nu-mi trebuie, Stepan Stepanovici. Mi-e caldă mâna.

În cameră, nicio mobilă nu mai era la locul dinainte.

Katia fu mai bucuroasă de asta, deoarece camera îşi schimbase înfăţişarea şi ei îi venea parcă mai uşor aşa. Apollinari şi administratorul aşezau aici paturi de fier. Căznindu-se să desfacă un pat demontabil, Apollinari mormăia satisfăcut;

— Straşnice paturi! O să le facem o primire cum scrie la carte!

Katia începu să facă inventarul. Recunoştea unele lucruri; această manta şi şapca cu cozorocul lucios erau ale lui Ravil. Paltonul ponosit, de postav, al lui Voronkov. Şapca asta mică şi slinoasă aparţinea mecaniculuil, iar cărţile erau ale lui Saşa – pe unele figura scris numele lui.

— Pot să iau cărţile la mine? — îl întrebă ea pe Rapohin. Am să le păstrez bine.

— Ia-le, de ce nu! Cărţile sunt scrise pentru oameni. Dă-le fetelor să le citească.

Terminară curând treaba. Iscăliră inventarul, iar lucrurile le strânseră toate într-un cearceaf şi le duseră la magazie. Cele şase paturi stăteau lipite unul de altul, în cameră nemairămânând loc decât pentru masă şi taburete.

Katia se rezemă cu spatele de soba văruită, simţind sub palme suprafaţa neregulată a zidăriei de cărămidă. Apollinari aduse sfoară şi, ajutat de Rapohin, făcu un pachet mare din cărţile lui Saşa.

— Gata! — spuse Rapohin, plimbându-şi privirile prin cameră. — S-a făcut! — Apoi se apropie de Katia. — Am ţinut această cameră cât am putut. Crezi că pe mine nu mă doare? Şi încă cum mă doare! O să-i găsim, numai să fie în viaţă!

— Lăsaţi, Stepan Stepanovici, nu mai sunt un copil…

— Copil-necopil, – o întrerupse Rapohin, – dar eu ştiu ce gândeşti; acum, dacă s-au terminat cercetările, înseamnă că totul s-a sfârşit. Dar să nu-ţi închipui asta. Ei sunt căutaţi fără încetare. Da, da! Îi caută toate vasele care trec prin regiunea Curilelor şi a Kamciatkăi, toate traulerele, fiecare timonier, fiecare căpitan de pe puntea de comandă scrutează întruna apele. Iată de ce nu-i anunţăm pe ai lor; trebuie să treacă şase luni. — Katia tăcea. — Şi acum să mergem. — Strânse mâna lui Apollinari. — Îţi vin nişte chiriaşi. Ai văzut, mai adineauri a trecut „Rusi“. Acuşi trebuie să sosească şi „Molotov“.

— Îhî! — făcu Apollinari.

La înapoiere, Rapohin şi Katia trecură chiar pe lângă casa directorului. Katia simţi deodată dorinţa ca Rapohin s-o oprească pe mica platformă pe care era bătătorit omătul, şi s-o poftească înăuntru, sub un pretext oarecare, – să-i spună, de pildă, că şi el, directorul, avea dreptul să-şi aleagă câteva cărţi, de de să li se cuvină toate fetelor… Dar, deşi Rapohin îşi încetini pasul când trecură pe lângă casa lui, totuşi nu se opri; continuă să meargă tăcut, înaintea Katiei, cu pachetul greu în mână.

La uşa căminului pentru femei, lăsă pachetul pe zăpadă, se întoarse spre Katia şi o întrebă cu amărăciune;

— Nu mă chemi la tine, nu-i aşa?

— Nu, Stepan Stepanovici.

— Şi bine faci, – încuviinţă el. — Nici fetelor cred că nu le-ar plăcea să se trezească deodată cu directorul. Ce rost ar avea?

— Poate aţi intra totuşi, – şovăi Katia, ghicind tristeţea din cuvintele lui.

— Nu Katia, se vede că aşa mi-e scris mie. Când treceam prin dreptul casei mele, am vrut sa te chem la mine ca să mai stăm puţin împreună, să-mi toarne ceaiul o mână de femeie. Dar nu am

îndrăznit – e târziu şi mi-a fost frică să nu te superi… Şi deodată, spuse grav; – Mi-e tare greu singur, Katia.

Fata ridică pachetul cu cărţi, împinse uşa cu umărul şi ferindu-se ca Rapohin să nu-i vadă obrajii aprinşi, spuse încet:

— Ba nu, nu m-aş fi supărat, nu m-aş fi supărat deloc.

Uşa se închise trântindu-se cu zgomot. Rapohin dădu s-o urmeze dar se stăpâni, şi, tulburat, o luă încet spre casă.

21

Valurile, când plumburii, când verzui – în funcţie de oră – o luau înaintea remorcherului, sau goneau cu un zgomot înfiorător, şuierând şi vuind.

Ningea… Fulgii se aşterneau pe oţelul umed al punţii, dar până şi zăpada, amestecată cu ulei şi rugină, era greu de strâns pentru oamenii sleiţi de puteri! Erau nevoiţi să umble târâş şi s-o strângă cu lingura, grăbiţi, ca să n-o măture următorul val.

Oceanul părea fără margini. Trecuseră şaizeci de zile de când rătăceau în voia vântului şi curenţilor. Până în februarie, vântul suflase încontinuu dinspre sud-sud-vest, mânând remorcherul spre nord. Deşi făceau câte şaizeci – optzeci de mile pe zi, tot nu ajunseseră la ţărmurile Kamciatkăi.

Trasând drumul pe hartă, Petrovici urmărea uni singur lucru; să ajungă până la ruta vaselor care treceau de-a lungul insulelor Curile şi a coastelor Kamciatkăi, pentru a se opri în golful Providenţei, de pe peninsula Ciukotka. Chiar şi iarna puteai întâlni aici nu numai vase mari de pasageri dar şi vase de transport, traulere

pescăreşti sau chiar seinere care se îndeletniceau cu pescuitul. Numai de-ar ajunge la acest drum pe care nu-l puteai vedea cu ochii, dar pe care îl cunoştea orice marinar cu experienţă. Vântul mânase mult timp remorcherul spre miazănoapte şi Curilele rămăseseră undeva departe, la sud-vest. Singura lor speranţă era să ajungă la ţărmurile Kamciatkăi.

Ochii nu-l mai ajutau pe secund. Ieşind pe punte scruta îndelung zările cu binoclul – doar-doar va zări gheţurile plutitoare, vestitoare sigure ale coastelor Kamciatkăi, pe care le scăldau apele Pacificului.

— Ei, Petrovici, ce se aude? Mai avem mult până la ţărm? — îl întreba câte unul din cabină, fie încă mai sperând, fie doar cu o ironie amară. Cu ochii pironiţi pe hartă şi umerii plecaţi, copleşit de neputinţă, secundul răspundea încet;

— Om trăi ş-om vedea!

Viktor zăcea pe salteaua lui, când cuprins de toropeală, când trezindu-se cu un ciudat sentiment de linişte. Foamea aprigă care numai cu câteva zile în urmă îi sfâşia măruntaiele, îl mai lăsase parcă. În schimb, setea îl chinuia şi mai cumplit. Bucătarul îi dădea din rezerva care o puseseră deoparte, câte trei linguri de apă, în afară de cele cinci care i se cuveneau. După mecanic, Viktor era al doilea membru din echipaj care fusese trecut, după cum spunea bucătarul, „la un regim de sanatoriu”.

Viktor vedea că bucătarul era chinuit de arsuri, că trupul său slab era străbătut de frisoane şi îi era ruşine că el, cel mai tânăr, zăcea aşa, iar ceilalţi mai în vârstă, şi ei bolnavi, mutau şcotele, se îngrijeau de combustibil şi distilau apa… Încercase să se scoale, când începură să împletească în cabină troţele de rezervă, dar nu putuse să-şi mişte picioarele. Erau atât de umflate, că atunci când îl culcară leşinat pe saltea, fură nevoiţi să-i taie carâmbii cizmelor, ca să i le scoată. Începură să i

se umfle şi braţele. Îşi privea cu groază degetele care ajunseseră hidos de groase şi-şi pierdeau sensibilitatea.

Mai făceau de cart trei inşi; Petrovici, Saşa şi Ravil. Când venea rândul lui Ravil să preia cartul, Viktor îl exaspera cu sfaturi și îndrumări, căutând să participe măcar în acest fel la conducerea remorcherului. Ravil, care era iute din fire, îl repezea şi nu se putea linişti multă vreme, chiar după ce ajungea la comandă. Orele de cart îi cereau un efort enorm. Îl învăţaseră să ţină timona în aşa fel încât cârma să stea drept, şi el se străduia să aplice cât mai conştiincios cele învăţate. Dar nu ştia bine să urmărească busola, iar după fluturatul velei, nu putea stabili dacă vântul s-a schimbat ori. Nu înţelegea însă că remorcherul avea nevoie de puţinele puteri ce-i mai rămăseseră şi Ravil le dăruia cu dragă inimă.

Câteodată, ciuda se furişa în inima bună a tânărului de ce nu-l învăţau şi pe el tot ce trebuia să ştie un marinar adevărat. Ca şi înainte, nu e decât un simplu salahor, o forţă oarbă, mecanică, un fel de anexă a „volanului”.

Serile, din cauza opaiţului care fumega, aerul din cabină devenea înecăcios. Lumina răspândită de opaiţ era înlocuită pe nesimţite de lumina palidă a zilei, care pătrundea prin hublouri. Oamenii se suiau rar pe punte; nu voiau să-şi irosească bruma de forţe ce le mai rămăsese pentru a se căţăra anevoie pe scară, să înfrunte vântul şi balansul. Chiar şi apa trebuincioasă pentru răcirea serpentinei prin care trecea apa distilată, o luau acum nu din ocean, ci din santină – de sub pardoseala cabinei, printr-un chepeng ce se afla lângă scară.

Câteodată, Saşa lăsa deschisă uşa cabinei, însă mormăitul nemulţumit al bucătarului şi al lui nea Rostea îl făcea s-o închidă la loc. Pe de altă parte, în atmosfera închisă a cabinei, slăbiciunea îi dobora şi mai repede. Bucătarului1 îi sângerau

gingiile, iar dinţii i se clătinau la cea mai mică atingere. Poate că era scorbut! Dar, până la urmă, Saşa găsi cum să-i momească pe punte.

Deschidea uşa şi striga în întunericul cabinei;

— Fraţilor! Pescăruşii!

— Pescăruşii?! Asta însemna că pământul era aproape, că mai aveau până la ţărm ca la vreo cincizeci de mile.

Sau striga deodată;

— Se aude clopotul! Sau;

— Aud o sirenă!

Striga atât de tare, că începeau să-i ţiuie urechile şi atunci i se năzărea şi lui că aude clopotul unui vas, sunetul sirenei sau un şuierat scurt, răguşit.

Ceilalţi îi dădeau crezare. Se căţărau anevoie pe punte şi zăboveau acolo îndelung, ascultând şuieratul vântului. Câte unuia i se părea chiar că aude într-adevăr sunetele atât de râvnite, străbătând prin, murmurul monoton al oceanului. Oamenii scrutau orizontul, căutau pescăruşii în cutele valurilor, luau drept păsări crestele înspumate, iar alţii vedeau alge plutind în urma pupei vasului. Îl credeau şi nu-l credeau, dar parcă mai mult înclinau să-i dea crezare! Apoi, după ce-l dojeneau bine, se întorceau în cabină – dar undeva, în adâncul sufletului, le mijea speranţa naivă că poate Saşa nu-i amăgise, că toate erau adevărate. Îşi băteau singuri joc de naivitatea lor şi totuşi continuau să nădăjduiaseă, sperau să zărească măcar o clipă fâlfâitul aripilor negre ale albatrosului, să audă ţipătul fulmarului sau aripile cormoranului îndesat, bătând agitat apa înainte de a-şi lua zborul.

… La amiaza zilei de 1 februarie se ivi în sfârşit soarele – un soare rece, nepăsător. În cabină parcă pătrunse mai multă lumină. Un fascicol de raze gălbui, anemice, smulse din penumbră degetele învineţite ale oamenilor; echipajul tot mai era ocupat cu împletirea din fire de oţel a troţelor de rezervă.

— Cormorani! — răsună deodată glasul lui Saşa. Tocmai ieşise pe punte ca să vadă cum se descurcă Ravil care era de cart.

Bucuria triumfătoare care răzbatea în vocea lui îi făcu pe toţi să se ridice în picioare. Până şi mecanicul se târî afară de sub plapuma vătuită, căţărându-se pe punte aşa cum era, în colţunii lui de lână.

Viktor rămas în cabină, trăgea cu urechea. Nu se auzea nimic. Oamenii priveau pesemne cu încordare valurile, înălţându-şi privirile spre cerul alburiu de februarie. Apoi se auzi glasul dojenitor al secundului:

— Te ţii de prostii! Nu ştii că avem treabă?

— Păi am văzut cormorani, – stăruia Saşa. — Erau trei!

— Unde sunt atunci? — întrebă mecanicul cu îndoială.

— I-am văzut, pe cuvântul meu! Au zburat! Uite, încolo. Până ieşiţi voi din cabină şi o broască ţestoasă are timpul să dispară, darămite o pasăre!

— Ravil! — strigă nea Kostea marinarului de cart. — I-ai văzut şi tu?

Ravil zăbovi cu răspunsul. Nu ştia să mintă, dar nici cu Saşa nu vroia să se pună rău. Şi apoi, mai ştii, poate că era adevărat.

— Eu de aici n-aveam cum să-i văd, – i se auzi din comandă vocea înăbuşită. — Nu fac decât să privesc drept înainte.

Glasurile tăcură. Saşa coborî în cabină şi se aşeză la picioarele lui Viktor.

— Iar i-ai păcălit? — îl întrebă tânărul, mângâindu-l stângaci pe umăr. — Las’ că ştiu eu. Parcă n-am făcut şi eu la fel…

— Tu poate i-ai păcălit, dar eu nu.

— Mai dă-o-ncolo! Mie poţi să-mi spui adevărul.

— Am văzut cormorani! — se mânie Saşa.

Viktor privi atent faţa pământie a prietenului său, ochii lui cenuşii, adânciţi în orbite şi întrebă

şovăitor;

— Dacă e aşa cum spui, înseamnă că pământul e pe aproape?! Atunci stăm bine de tot, Saşa!

— Cormoranul e o pasăre greoaie, – remarcă Saşa, – ea nu poate zbura departe de ţărm.

Soarele dispăru în spatele norilor. Se făcu întuneric. Ceilalţi coborâră scara în tăcere.

Viktor era culcat pe spate, cu braţul drept sub cap, iar cel stâng îl ţinea întins spre foc. Reflexele roşietice jucau pe braţul pe care era tatuat o jumătate de soare, cu raze în jur.

— Fereşte! — îl preveni bucătarul, dând la o parte mâna lui Viktor. — Vreau să scot varza. Uite cât a scăzut, afurisita!

Pe bucătar îl apucau durerile chiar înainte de a băga în gură lingura de fiertură. Dar nu avea încotro. Se uita la strachina aburindă ca la un duşman de moarte, ca la un şarpe veninos, sau cum ai privi gura căscată a unui tigru. Şi totuşi, la un moment dat, stăpânindu-şi gemetele care îi ieşeau din adâncul pieptului, începea să înghită lingură după lingură. Trebuia doar să-şi umple cât de cât golul din stomac! Deodată, zări tatuajul de pe braţul lui Viktor. — Afurisită treabă1! Numai de soarele ista de pe braţul lui Vitea mai avem parte… Hai! Ţine-l mai sus! Am văzut cormoranii lui Saşa, acum, să privim frumuseţea asta de soare… Mă, da straşnic mai dogoreşte!…

Dar şi varza era pe terminate. Ea scădea foarte mult la fiert. Pe lângă asta, o mai foloseau la ceva; uscau foile de varză şi le fărâmiţau, obţinând un „tutun“ fad care avea un miros greţos de iod. Bucătarul era şi el nevoit să fumeze foi de varză. De multă vreme, pereţii pipei lui Kalikanov, deveniseră subţiri ca hârtia licărind în întunericul cabinei ca o mică lanternă roz. Aşa s-a întâmplat că, odată, când vru s-o aprindă, pipa luă foc şi bucătarul nu mai rămase în mână decât cu ciubucul.

Tot echipajul izbucni în râs de mutra uimită a bucătarului, care crezuse pesemne că pipa lui Kalikanov va dura o veşnicie.

— Acu' ţi-ai găsit beleaua, – îl necăji mecanicul. — Ai distrus un lucru ce nu era al tău.

Carturile deveneau tot mai scurte.

Nici Saşa şi nici Ravil nu rezistau mai mult de o oră la timonă. Numai secundul, datorită obişnuinţei, se părea că putea sta la nesfârşit pe lădiţa de conserve; sta cu capul lui uscăţiv, numai piele şi os, puţin plecat pe umărul stâng, şi rezemându-se uşor de roata cârmei. Când vremea era calmă, se odihnea fără a-şi părăsi postul, lăsându-şi gândurile să zboare în voie; îi veneau în minte scene de acasă şi visa la tutunul tare pe care cazacii îl cultivau şi-l preparau singuri.

Tinerii marinari respectau cu stricteţe ora preluării cartului şi nu se întâmplase o dată să întârzie. Uneori secundul încerca să-i păcălească – susţinea că ceasul de comandă merge înainte, că nu se simte obosit, ba dimpotrivă, parcă s-a mai înviorat stând de cart şi că nu are niciun chef să se închidă în cabina înăbuşitoare. Dar nu era aşa de uşor să-i duci pe Saşa sau pe Ravil. La ora fixată, mâinile lor aspre, cu pielea crăpată de ger şi apa sărată, se întindeau stăruitoare spre timonă, şi, vrând- nevrând, Petrovici era nevoit să le cedeze locul.

Petrovici privea oceanul fără să-i poarte pică. La o sută de metri de remorcher, suprafaţa oceanului brăzdată de valuri ce se rostogoleau mugind, îi apărea ca o masă difuză, unduindă. Dar, până unde putea el să vadă, distingea pe suprafaţa apei cele mai mici amănunte. Citea în cutele nestatornice ale oceanului, aşa cum citeşte în brazdele reavăne plugarul, care zeci de ani a arat pământul cu mâinile încleştate pe coarnele plugului.

Nici Saşa, cu toată năpasta care-i lovise, nu-şi pierduse dragostea pentru ocean. Simţea că li se

apropie sfârşitul şi totuşi se gândea cu mândrie că şi tatăl şi bunicul său sfidaseră cu îndrăzneală oceanul aspru, neînduplecat, că toată viaţa familiei lor fusese strâns legată de vuietul ameninţător al talazurilor Pacificului.

Pentru Viktor de asemenea, cuvintele „viaţă", „viitor", „muncă" erau strâns legate de mare, de puntea de oţel a remorcherului, de panorama vastă a radei oceanice, învăluită într-o ceaţă diafană. Trebuie să iubeşti cu adevărat marea şi atunci viaţa ţi se va rândui cum nu se poate mai bine. Iată el, bunăoară, a vrut să se facă marinar şi nimeni nu l-a putut împiedica, nici chiar „diavolul ăla ciupit de vărsat" – cum îl numea în sinea lui pe Rapohin. Viktor ştiuse să-şi impună voinţa; „N-aveţi decât să mă daţi şi în judecată. Eu unul am venit aici ca să lucrez pe vas. N-o să rămân pe ţărm, o să fug". Până la urmă, l-au trimis pe remorcher.

Zece zile de boală îl vlăguiseră de tot pe tânărul marinar. Deşi apele furioase clocoteau în imediata lui apropiere, în spatele plăcilor subţiri de oţel, oceanul se depărtase şi parcă nu mai avea o legătură directă cu soarta lui. Doar în ceasurile de luciditate, Viktor asculta scârţâitul catargului, zgomotul făcut de velă, valurile care izbeau din provă remorcherul, scrâşnetul troţelor neunse de mult şi parcă vedea în faţa ochilor oceanul răscolit de furtună, comanda, catargul înfipt în ciotul rămas de la coşul cambuzei, vela greoaie de formă dreptunghiulară.

Aştepta cu încordare cartul următor, ca şi când el ar fi fost acela care urma la timonă. Se uita întruna la ceas, asculta cu invidie paşii târşiţi pe punte, scârţâitul uşii, frazele scurte rostite la predarea şi preluarea cartului. Numai acolo sus era viaţă. Întins pe salteaua lui subţire lângă foc, cu picioarele umflate şi inima slăbită, Viktor visa ca la o favoare supremă să poată urca scara la ora fixată, pentru a deveni din nou stăpân al

remorcherului, să se caţără pe punte, fie chiar târându-se, printr-un ultim efort de voinţă…

Dar majoritatea timpului sta cufundat într-o toropeală ciudată. Ba i se părea că opaiţul lumina prea tare şi-l jenează la ochi, ba se mira că nu mai vede micuţa cabină a căpitanului – deşi el însuşi îl ajutase pe bucătar cu două zile înainte de ultimul său cart să spargă pereţii ei, pentru a avea cu ce face focul.

Vela îşi bomba puternică pieptul ei scămoşat, zbârnâind de uscată ce era în zilele senine şi geroase. „J-257“ gonea în direcţia dorită; spre soare-apune. Dacă vântul rămânea două sau trei săptămâni la fel de statornic şi cu aceeaşi putere, şi ei nu aveau să moară de foame, remorcherul va ajunge la ţărmurile natale. Dacă un asemenea vânt ar fi bătut în primele săptămâni ale rătăcirii lor pe ocean, ei ar fi ajuns de mult acasă şi în noaptea de revelion, în faţa paharelor pline, ar fi uitat tot ce le fusese dat să pătimească.

În acea zi Saşa ieşi pe punte cu mult înaintea începerii cartului. Viktor urmări cu privirea făptura uscăţivă, adusă de spate, a prietenului său care se clătina de slăbiciune. Saşa urcă scara încovoiat ca un bătrân, abia mişcându-şi picioarele. Şi la faţă arăta ca un bătrân; barba îi era mai deschisă decât părul şi părea căruntă pe faţa lui înnegrită, acoperită de riduri. De ce s-o fi căţărat Saşa pe punte? Îl îngrijora pesemne vela. Vântul se înteţea, iar la timonă se afla Ravil.

De sus se auzi o izbitură, ca un bubuit. Toţi deveniră atenţi. Ceva negru acoperi două hublouri ale spiraiului. De pe salteaua pe care era întins, Viktor văzu printr-un hublou mâna lui Saşa. Însemna că el căzuse pe punte. Pesemne c-a alunecat. Un altul ar fi înjurat cu năduf, şi el, Viktor, ar fi înjurat. Saşa însă rămase tăcut, se ridică încet, anevoie.

Într-adevăr, îl îngrijora vela. Dacă ea se acoperea cu o pojghiţă de gheaţă, iar vântul se opintea mai vârtos, se putea întâmpla din nou o nenorocire. Iar ei nu mai aveau destule puteri să-şi confecţioneze alta nouă…

Viktor trase cu urechea să audă ce se petrece pe punte, îl auzi pe Saşa intrând în comandă. Ce-o fi discutând cu Ravil? Parcă se certau. Se auzea cum strigau unul la altul. Se vede că nici de astă dată Saşa nu închisese uşa cabinei şi aici jos se desluşea fiecare cuvânt.

— Nu poţi rămâne la timonă!… E furtună!… — striga Saşa.

— Te rog să nu-mi dai ordine! — se înflăcăra Ravil.

— Nu eşti şeful meu. Sunt aici din ordinul lui Petrovici!

— Ştiu şi fără Petrovici ce-i de făcut! Du-te în cabină, marinar de apă dulce!

— De ce nu mă înveţi? — strigă Ravil cu voce răguşită.

— În loc să-mi dai ordine, ai face mai bine să-mi explici ca să ştiu şi eu toate socotelile…

Secundul dădu să urce scara, când deodată, gâlceava se potoli.

— Ai familie? — se auzi vocea lui Saşa, de data asta cu totul calmă.

— N-am pe nimeni, am crescut într-un orfelinat.

— Măi băiatule, – spuse Saşa pe un ton de dojană blândă, vra să zică pentru tine e mai uşor acum. Dar eu am o mamă… soţie, – adăugă el puţin mai încet. — Am şi o fetiţă, e încă mică de tot. Nici n-am văzut-o încă. Dacă aş putea s-o văd, s-o iau în braţe, cred că mi-ar fi mai uşor să mor.

— Abia atunci o să-ţi devină viaţa mai dragă…

— Ai dreptate, – spuse Saşa într-un târziu. — Omul fericit ar tot trăi. Chiar aşa va fi Roman, ai să vezi…

— Nici măcar la busolă nu mă pricep, îi da înainte Ravil cu ale lui.

— Hai, nu mai fi supărat, – spuse Saşa. — Bate palma, aşa! Strânge mai tare… Deh, niciunul din noi nu mai avem putere…

— Înainte, dacă ţi-aş fi strâns mâna, îţi pârâiau oasele.

— Am un „Manual pentru marinarii de clasa I şi a II-a“, – continuă Saşa cu o voce plină de blândeţe. — Să-l citeşti negreşit.

— Am să-l citesc, – răspunse Ravil. — Tu, explică-mi compasul…

Vântul care bătea în rafale zgâlţâia tot mai tare remorcherul. Valurile izbeau corpul vasului cu un zgomot surd. Cei din cabină nu desluşiră răspunsul lui Saşa…

— Aţi auzit? — spuse bucătarul, ridicând din umerii lui înguşti, – acum a inventat o soţie, o fiică. Auzi la el! Doar ştiu bine că nu e însurat, nu-i aşa, Vitea?

— Are mamă, – răspunse acesta. — Atâta ştiu.

Ce ar fi însă – gândi Viktor – ca Saşa să aibă într-adevăr o soţie şi o fiică? Frumos îi şade, să nu-i spuie nimic, tocmai lui, prietenul cel mai bun. Oare Ravil îi e mai apropiat?

Saşa rămase cu Ravil până la sfârşitul cartului. Petrovici ieşi pe punte ca să-l ajute pe Saşa să mute şcotele. Mai zăbovi un timp lângă comandă, apoi se întoarse în cabină zâmbind cu şiretenie. Se întinse pe saltea, mulţumindu-se doar să spună:

— Sus se ţine cursul de lichidare a analfabetismului! Grozav!

22

Căldura nu ţinea mult în cabină. Puseră pe foc cărţile şi două registre din cele trei pe care le aveau

– jurnalul maşinilor şi rolul de echipaj – arseră şi ziarele presate sub saltea. Hârtia ardea cu vâlvătaie, dar dădea prea puţină căldură. Întins pe patul său, bolnav şi neputincios, mecanicului îi veneau tot felul de idei. La sfatul său începură să puie pe foc rufăria şi hainele îngrămădite pe jos – pentru că lăzile fuseseră de mult arse. Răsuceau hainele şi rufele, făcând un fel de „păpuşi", cum le spunea bucătarul. Apoi înfăşurându-le cu sârmă, le muiau în motorină şi le puneau pe foc. După ce focul mistuia „păpuşile", rămâneau spirale de sârmă înnegrită şi o cenuşă groasă cu miros înţepător. Dar nici acest combustibil nu le ajunse mult timp. Mai arseră şi baloanele de acostare – pneurile de automobil folosite pentru amortizare la izbirea de cheu.

— Dacă am avea nişte cărămizi, – spuse odată nea Kostea, – le-am muia în motorină şi le-am arde. Cărămizile se încing şi menţin multă vreme căldura. Aşa făceam când eram pe Caspică; lăsam cărămizile să se îmbibe cu petrol şi le dădeam foc. Ard straşnic!,

Dar de unde să iei cărămizi pe „Juciok"? Încercară să ardă motorină într-un lighean emailat, dar nu se simţea aproape nicio căldură.

Într-o zi, secundul îşi aduse aminte că aveau ulei de in în magazia de la pupă – un bidon mare, de douăzeci de kilograme. Fireşte că uleiul de in nu e untură de batog, dar totuşi se poate mânca. Nu se moare din asta…

Izbutiră cu greu să scoată bidonul din magazia inundată, dar el conţinea alb de zinc, care se transformase într-o masă groasă, vâscoasă. Mai găsiră un bidon mai mic, plin cu o vopsea verde, vârtoasă, acoperită cu o pojghiţă crăpată.

Mecanicul propuse să se facă foc cu vopsea. Aveau în sala maşinilor câteva bucăţi de furtun, de un metru şi jumătate lungime şi de 5—6 centimetri diametru. Tăiară furtunul în bucăţi scurte pe care le umpleau cu vopsea şi le puneau pe foc. Aceste

„cărămizi” artificiale ardeau timp îndelungat, se întăreau, se carbonizau, rămânând după arderea lor o spuză deasă, încinsă.

În ziua de 6 februarie, Kolea Voronkov aduse din cambuză ultimul braţ de varză de mare. Deşi era frig, ea începuse să putrezească. Mirosul nu dispărea din ea nici după ce o lăsau să fiarbă mult într-o oală mare. Secundul îl învăţă pe bucătar să pună în mâncare, în loc de grăsime, solidol – ulei de maşină. El fierbea solidolul care era destul de gros – până devenea o masă vârtoasă ce căpăta un aspect grăunţos. Dregeau cu solidol varza fiartă.

De pe scară, bucătarul zvârli în cabină varza adusă şi spuse cu amărăciune, dar şi cu o bucurie răutăcioasă în acelaşi timp;

— Gata, băieţi! S-a terminat cu afurisita asta de varză! Nu mai am cu ce să vă ospătez. De-acum încolo o să mâncaţi la restaurant…

Nimeni nu-i răspunse. În timp ce Voronkov cobora oftând scara, ceilalţi priveau cu frică şi dezgust lujerele înnegrite.

Bucătarul lunecă pe ultimele trepte şi căzu greoi. Zâmbea vinovat, lăsând să i se vadă gingiile ştirbe.

Arăta îngrozitor; ochii îi ardeau în fundul orbitelor, înconjurate de cearcăne mari, vinete, gura scofâlcită îi era strânsă într-o grimasă de bătrân neputincios.

Încercă să se scoale, se ridică într-o rână şi întinzând braţele spre peretele cabinei izbuti în sfârşit să se aşeze. Expresia lui trăda o spaimă aşa de copilărească, atâta chin, încât Viktor simţi cum îl podidesc lacrimile. El vru să se repeadă spre bucătar ca să-l ajute, dar era gata să cadă. Reuşi totuşi să se menţină în picioare şi făcând cu greu doi paşi, se apropie de bucătar, în acelaşi timp cu Ravil şi cu Saşa.

— Kolea, Kolea! — îl zgâlţâiră ei.

— Am bucătărisit destul, fraţilor, – spuse Voronkov, privind ţintă într-un punct nevăzut şi

întinzându-şi mâinile sale reci spre ei. — Vine numai spumă, s-a golit butoiul. Şi acum hai, ajutaţi-mă să mă ridic! — le strigă el deodată celorlalţi.

Dar nu izbuti să se ridice. Se târî la salteaua lui trăgând după el lujerele de varză, apoi culcându-se cu faţa spre sobă, spuse calm;

— Poate am să-mi revin. Ascultă, Vitea, eu am să comand, iar tu o să găteşti ultima masă. Se pare că răposata de varză m-a dat gata…

Abia mişcându-şi picioarele umflate, Viktor începu să strângă varza şi s-o pună în oală.

— Dă-i drumul, dă-i drumul, – îl îmboldea bucătarul, înfăşurându-se în pătură. — O să-ţi vină şi ţie mai uşor. Trebuie doar să faci sângele să-ţi circule mai repede. — Cel puţin bine că avem apă de băut – Kostea să trăiască!

De aproape o lună strângeau rezervă de apă de băut, distilând zilnic două căni de apă – un litru întreg peste normă. Plusul îl turnau în rezervor pentru cazul când nu ar mai avea cu ce să distileze apa, sau li s-ar fi sleit de tot puterile.

Saşa îl ajută pe Viktor să strângă varza.

— Ar fi bine să-ţi pui cizmele, – îl sfătui Saşa.

— N-o să mă încapă, – oftă Viktor. — Bine măcar că vremea e liniştită, căci altfel nu m-aş putea ţine pe picioare. Se învârte tot în jurul meu. În general însă, m-am făcut bine…

Noaptea, cât timp îşi făcea Saşa cartul, plesni din rou troţa. La început Saşa nu-şi dădu seama ce s-a întâmplat. Simţi doar că timona devine deodată docilă, şi atunci îl năpădi o toropeală ciudată. Se rezemă de timonă cu umărul şi lunecă într-o parte, lovindu-se dureros la claviculă de dulapul cu cărţi. Se ridică buimac şi abia atunci pricepu că se întâmplase o nenorocire…

Şi de data asta troţa se rosese tot la un cot. Pe punte, secundul se lăsase pe vine, spre a pipăi capătul rupt, cu firele răsucite. Era destul de ciudat

că troţa plesnise pe un vânt slab. Ce să-i faci, era şi timpul. Noroc că nu era furtună, slăbiţi cum erau cu toţii, n-ar fi putut înlocui troţa nici pe un vânt de forţa cinci.

— În apă cu el! — spuse secundul, lăsând să cadă pe punte capătul de cablu. — Saneok, adu o troţă nouă, s-o înlocuim pe asta. Bine că ne-am gândit să pregătim una de rezervă – adăugă el cu oarecare mândrie.

Dar, până să aducă Saşa sculele trebuincioase, iar secundul să scoată troţa ruginită de pe role, vântul se înteţi. Se apropiau zorile – când se schimba de obicei vremea şi începea vântul care stârnea valuri gureşe, cu creste înspumate. Deocamdată „J—257“ se legăna pe valuri scurte cu creastă ascuţită.

Saşa măsură lungimea necesară pentru troţă, puse cablul pe cercul mic din interiorul timonei, vârî capătul sub rola din dreapta – acolo unde ieşea troţa din comandă şi îl trase de-a lungul bordului. Din cauza balansului puternic, uneori era nevoit să tragă cablul cu o singură mână, ţinându-se cu cealaltă de parapet. Ca să-i vină mai uşor, se întinse pe punte, şi începu să se târască încet spre pupă. Cablul subţire, pe care altădată Saşa l-ar fi învârtit cu o singură mână, cum îşi învârte văcarul harapnicul, i se părea nespus de greu.

Pupa era cufundată mult în apă. Secundul şi Saşa munciră din răsputeri, mai bine de o oră. Valurile care se rostogoleau peste pupă năpusteau asupra lor trombe de apă îngheţată. Cel mai greu le era să fixeze troţa în jurul sectorului triunghiular al cârmei. Această operaţie cerea putere, muşchi vânjoşi, degete îndemânatice – de unde toate acestea când ei erau ajunşi la capătul puterilor?

Lumina cenuşie a zorilor învălui remorcherul. Totul părea duşmănos; şi vântul pătrunzător, şi valurile care se năpusteau cu furie. Părea de necrezut că undeva, departe, dincolo de pustietatea oceanului, care se întindea pe mii de mile, putea să

se mai ivească o rază de lumină care să-ţi încălzească sufletul…

Mai aveau puţin până să termine repararea troţei şi lui Saşa tot i se părea că ea nu-i fixată, că o să lunece de pe sectorul cârmei la prima mişcare a timonei. Iar sectorul le scăpa mereu din mâini, parcă împotrivindu-li-se… O fracţiune de secundă Saşa îşi pierdu cunoştinţa şi căzu peste secund, cu faţa îngropată în pufoaica udă a acestuia.

— Petrovici! – horcăi Saşa când îşi veni în fire. — Ducă-se dracului toate… Auzi? Decât aşa, mai bine să pierim dintr-odată… Destul am îndurat… Oricum, tot ăsta o să ne fie sfârşitul. Să deschidem valvulele de sabordaj şi să terminăm…

Secundul îi descleştă mâinile din pufoaică, le strânse cu putere şi-l întrebă privindu-l drept în ochi;

— Parcă spuneai că ai o mamă care te aşteaptă?

— Da, mă aşteaptă… — răspunse Saşa cu voce surdă. Din ochi începură să i se prelingă lacrimi ce nu se puteau desluşi pe faţa lui plină de apă.

— Vrei să te aştepte în zadar? — îi spuse aspru Petrovici. — Unde s-a mai pomenit ca oamenii sovietici să-şi curme singuri viaţa?

Saşa tăcu posomorât.

— Gândeşte-te la cei din familia ta, la prietenii tăi. Există printre ei un singur nemernic care să creadă măcar o clipă că tu ai fi în sare să-ţi curmi viaţa? Spune, există?

— Nu!…

— Păi vezi?! Hai, apucă bine! — continuă secundul răstit. — Mai avem niţel şi terminăm…

După ce fixară troţa, Saşa se întoarse tăcut la timonă. Petrovici mai zăbovi puţin lângă el, tuşi de câteva ori să-şi dreagă glasul, şi înainte de a părăsi comanda îi spuse;

— Trebuie să-ţi continui învăţătura. Ai să devii căpitan sau ofiţer navigant de cursă lungă. Şi, ştii? Am vrut să-ţi spun mai de mult, ai avut poate dreptate când ai zis ce-ai zis în legătură cu Kuro-

Sio. Naiba mai ştie: Sio sau Sivo – se întâmplă aşa câteodată că te încăpăţânezi şi nu mai vrei nici la deal, nici la vale. Nu-i chiar atât de uşor să recunoşti când n-ai dreptate. El îşi scărpină preocupat obrajii, cu amândouă mâinile. — Asta e Saneok… Mă gândesc că Viktor ar putea să facă de cart. Tu ce zici?

— Se poate, de ce nu, – răspunse Saşa.

— Kolea însă nu-i bine deloc, – remarcă secundul. — N-o mai duce mult. Lasă Saşa, nu căuta să-mi dai curaj, îmi dau foarte bine seama… N-o mai duce mult.

În ziua aceea, pentru prima oară de când pluteau în derivă, Petrovici îl rugă pe Saşa să le citească „Dragoste de viaţă“. Întins în cuşetă, Saşa parcurgea fără grabă rândurile şi în faţa lor se perindau din nou scenele tragediei care continua să le pară membrilor echipajului, nu se ştie de ce, mai grea decât încercarea ce le fusese lor hărăzită.

În povestirea lui London, eroii aveau parte de pământul solid pe care mergeau – pe când ei, aici, erau pe suprafaţa nesigură a oceanului.

Acolo omul putea să-şi potolească setea cu zăpadă. Ei însă nu mai aveau decât câteva picături de apă.

În valea râului Coppermine, prin smârcuri rău mirositoare, creşteau fructe acre care îţi strepezeau dinţii, în timp ce pe puntea metalică a remorcherului nu creştea decât rugina.

Pe lângă omul din carte se târa un lup bolnav. Deci omul avea o şansă, fie ea cât de neînsemnată, că va izbuti să-şi înfigă dinţii în beregata blănită, să-şi astâmpere foamea din sângele fiarei.

Aici erau şase şi sângele fiecăruia din ei era sfânt. Alt sânge nu mai era aici.

Atunci de ce simţeau că-i podidea plânsul când Saşa le povestea cu o voce răguşită, a nu ştiu câta oară, despre omul părăsit de Bill? De ce oare propria lor soartă le părea mai uşoară? Fiindcă

erau şase? Că nu erau de unul singur? Se poate ca asta să fi fost cauza…

Foamea nu-i mai chinuia. Ea se zbătea surd, undeva înăuntru; ceda din ce în ce, împrăştiindu-se ca o sfârşeală prin tot corpul.

Nea Kostea le vorbea despre Caspică ore întregi, cu perseverenţa unui maniac. Povestea despre vase blocate de gheţuri, despre Groznîi şi Mahacikala, despre codrii sălbatici unde creşteau zeci de mii de pomi fructiferi. Dacă omul şi-ar da cât de puţină osteneală, ar răsări acolo livezi întinse. — Meri. — Peri. — Pruni… Ar ajunge pentru toată lumea…

— Dă-le naibii de Curile! — exclamă Viktor. — Am să mă stabilesc undeva pe ţărmul Caspicii… De şoferi au nevoie acolo? — îl întrebă el pe mecanic. — Probabil că da… şi în Crimeea am să mă duc.

— Eu unul, în Curile am să mor! — sări mecanicul. — La sud, în munţi, se trăieşte bine, nimic de zis. Mie însă îmi sunt dragi Curilele… Parcă aici e mai multă linişte şi omul e preţuit.

— Am să plec la Mahacikala. Negreşit, – stăruia Viktor cu o voce care-ţi făcea milă. — Îmi iau un concediu de şase luni, – găsi el în sfârşit soluţia. — Într-o jumătate de an câte nu poţi vedea; şi Moscova şi Caucazul… Nu-i aşa?

Gândurile însă îi zburau spre ţinutul Primoria – ţinutul său natal, spre taigaua din ţinutul Usuri, unde găseai vânat felurit şi fructe sălbatice din belşug, chiar şi struguri…

Mecanicul aduse din nou vorba despre stepele Astrahanului, despre războiul civil, ceea ce era pe punctul să işte iar o controversă între el şi Petrovici.

Bucătarul îşi aduse aminte că remorcherul „J—257“ participase în mai multe rânduri la operaţii de salvare şi scăpase teafăr din cele mai grele încercări. Puteau fi mândri de remorcherul lor!

Un vas solid ca ăsta nu putea să piară cu una cu două.

La 8 februarie, când se împlineau 68 de zile de când pluteau în derivă, Petrovici făcu de cart pentru cea din urmă oară.

Datorită velei, remorcherul naviga spre sud-vest, dar nici chiar la un vânt slab, secundul nu mai putea stăpâni timona. Degetele sale înnegrite, îi lunecau de pe cavilele[63] lucioase.

Fură nevoiţi să blocheze timona şi să fixeze cârma în poziţie dreaptă. Din ziua aceea remorcherul fu manevrat cu ajutorul velei. Când bătea vânt de vest, coborau vela, ceea ce împiedica remorcherul să se abată prea mult spre est. Dar de cele mai multe ori, vântul bătea dinspre răsărit.

Petrovici propuse să fie astupate supapele de aer ale cisternei şi deschizăturile prin care treceau firele telegrafului spre sala maşinilor, deoarece începuse să pătrundă pe acolo apa la maşini. Cisternele închise ermetic măreau flotabilitatea vasului.

Deasupra timonei fluturau neîncetat steguleţele care semnalau pericol; unul cu carouri albe şi albastre dispuse în formă de şah, iar mai jos, altul în dungi, tot alb-albastru, având în mijloc o fâşie roşie. „Suntem în pericol, avem nevoie urgentă de ajutor!“ – implorau semnalele.

23

Zorile palide de februarie aruncau o lumină trandafirie peste acoperişurile de tablă, peste caldarâmul străzilor în pantă şi atingeau luciul cenuşiu al golfului, pâlpâind pe miniul cu care erau proaspăt vopsite vasele de transport ce se aflau în reparaţie.

Deşi era pe la mijlocul lui februarie, pe străzile curate, complet uscate ale oraşului, nici urmă de zăpadă.

Lena sosi la Vladivostok noaptea.

Ieşi în faţa gării ţinând în braţe fetiţa adormită, dar nu vedea nicăieri un taxi. După ce zăbovi câteva minute în piaţa pustie, se întoarse în „camera mamei şi a copilului" din clădirea gării.

Trebuia să-şi adune gândurile, să chibzuiască…

Ce-i drept, avusese berechet timp să se gândească în cele zece zile de drum, de la Moscova la Vladivostok. Şi ea se gândise atâta, că fără să-şi dea seama, aproape nu mai închisese ochii să doarmă. Nu văzuse taigaua înzăpezită şi apele Baikalului care scânteiau într-o ramă de gheaţă, nici şirul verde dezade şi cedri, colibele din bârne ale paznicilor, sau gheretele cantoanelor ce se perindau în goană prin faţa ferestrelor vagonului.

Când primi scrisoarea Katiei, luă hotărârea să plece în ţinutul Primoria. Se aştepta ca cei de acasă să-i facă o scenă furtunoasa, s-o implore cu lacrimi în ochi sa rămână. Dar totul se petrecu în linişte. Se vede că părinţii ei erau prea obosiţi sufleteşte de zbucimul pe care li-l pricinuise Lena în anii din urmă. Îi făcuse să ezite, pesemne, acea atitudine rezervată a Lenei şi acea încordare puternică ce pusese parcă stăpânire pe tânăra femeie, din clipa când citise scrisoarea Katiei. Sau poate îşi dădeau seama că fata lor nu mai era un copil şi nu îndrăzneau să i se împotrivească.

La Ialta, înainte de a se urca în autobus, tatăl Lenei îi propusese pentru ultima oară să lase copilul la ei. Numai pentru un timp – până se aranjau toate. Însă Lena îşi cuprinse fetiţa ridicând-o în braţe într-o pornire năvalnică şi clătină din cap…

Fără Lizocika nu avea ce căuta în portul acela îndepărtat. Saşa i-a jurat că n-a iubit pe nimeni înaintea ei, sau poate mai iubise, căci se întâmplă

ca omul să nu-şi dea bine seama dacă a mai iubit sau nu. Or fi existat în viata lui şi alte fete pe care le condusese acasă, cu care admirase întinderile albastre ale golfului Amur, dar n-au să se apuce ele să vină la mama lui Saşa, să facă acest drum peste mări şi ţări, tocmai la Vladivostok.
Ea, Lena, era soţia lui. Singura lui soţie, iubită atât de mult cum numai inima lui Saşa ştia să iubească – acea inimă a omului poate un pic încrezut, dar cinstită, naivă şi chiar timidă, cu toate că era un băiat curajos şi îndrăzneţ.

Îndată ce se crăpă de ziuă, Lena o trezi pe Liza, o pieptănă, o îmbrăcă cu hăinuţe mai călduroase, şi după ce-şi dădu valiza în păstrare la ghişeul de bagaje, porni spre strada Puşkin.

Zorile trandafirii o găsiră în strada Lenin, lângă cinematograful Komsomolski. Acolo Lena se opri privind clădirea Societăţii de Geografie, care se înălţa cenuşie într-o ulicioară lăturalnică. De câte ori aşteptase Lena în această grădiniţă, cu ochii spre uşa masivă şi roşind sub privirile marinarilor care treceau în grupuri. Uşa se deschidea mereu. Dar inima ei îi spunea dinainte, fără greş, când Saşa trebuia să apară pe uşă. Atunci o forţă tainică o făcea să sară în picioare.

Tulburarea de câre era cuprinsă parcă trecu şi la fetiță. Copilul ridică faţa mică, cu tenul palid mat, o privi întrebător trăgând-o de mână.

— Hai mămico, să mergem la bunica…

Şi porniră pe strada aproape pustie încă la ora aceea.

În acest oraş trăia bunica. Asta era tot ce ştia Liza. Lena nu-i povestise nimic mai mult. Bunica! Pentru Liza, fiecare femeie cu faţa brăzdată de riduri era o bunică.

Saşa vorbise întotdeauna cu multă duioşie despre mama lui. Dar nu se întâmplă oare, să ne înşelăm uneori asupra oamenilor ce ne sunt dragi! Lena era înclinată să-l creadă din tot sufletul pe

Saşa, dar în sinea ei, era pregătită pentru orice surpriză.

Mama nu trebuia să ştie că erau venite de departe, că erau obosite – nu trebuia să se ostenească pentru ele, dacă n-o făcea din toată inima, ci doar ca o datorie, din ospitalitate! Şi când te gândeşti că puteau să locuiască şi ele în acest oraş! Peste o jumătate de oră pe străzi avea să apară o sumedenie de copii pe care părinţii – tata sau mama – îi duceau la grădiniţă, de mână. La fel cum mergea şi ea acum cu Lizocika; ea, mama, o femeie slăbuţă, într-un palton verde din castorină şi o beretă cu moţul în vânt, iar fetiţa, într-un paltonaş de blană cumpărat din banii ce-i trimisese Katia…

Dar, pe măsură ce se apropia de casa lui Saşa, viaţa ei, propriile ei necazuri, o preocupau din ce în ce mai puţin, făcând loc altor frământări; vedea mereu înaintea ochilor faţa tristă, îndurerată a mamei lui Saşa. La un moment dat, se opri chiar din urcuşul greu; inima îi bătea cu putere în piept. „Oare mai trăieşte? — gândi Lena cu teamă, – să n-o fi doborât moartea lui Saşa…“

Într-o zi Saşa îi adusese o fotografie mare a mamei lui. Lena se miră cât de tânără arăta. Apoi privi cu atenţie ochii inteligenţi şi trişti ai femeii din fotografie. Se uita la meşa căruntă, pieptănată peste cap, şi i se păru deodată că o cunoştea de mult pe această femeie, că mama lui Saşa nici nu putea arăta decât aşa. Era mult de atunci. Acum o nouă durere venise să lovească inima ei de mamă. Copleşită de aceste lovituri nu ar fi de mirare ca această inimă să fi încetat de a mai bate…

Lena porni repede în susul străzii. În această clipă toate îi păreau potrivnice; şi soarele, şi licărirea blândă a geamurilor luminate de razele lui. Scrisoarea Katiei o primise într-o dimineaţă tot atât de senină, care părea să prevestească o zi plină de voioşie, lipsită de griji…

Lena nu prea se abătea cu Saşa pe aceste străzi. Dar cât de bine cunoştea şi această casă, şi coroanele teilor bătrâni care păreau uitaţi de vreme acolo cu ramurile lor desfrunzite, şi conturul colinei ce se înălţa dreaptă chiar în faţa ferestrelor.

Iată-le în curte. Suind câteva trepte de piatră, dădură într-un coridor expus vântului îngheţat de iarnă. Lena găsi în semiîntunericul ce domnea aici uşa pe care era scris; Nr. „2“ – sună. Uşa nu se deschise imediat, dar totuşi pe neaşteptate – când Lena tocmai voia să mai sune o dată. Aveai impresia că cineva zăbovise mult îndărătul uşii, şovăind dacă s-o deschidă sau nu…

— Pe cine căutaţi? — întrebă o voce clară de femeie.

Lena se fâstâci.

— Eu… — bâigiii, – aş dori cu… Alexandr Sergheevici.

— Poftiţi înăuntru, – spuse femeia calm.

Uşa se deschise mai larg. „Probabil că nu e ea“ – gândi Lena.

Intrară într-o încăpere pătrată, care mai avea două uşi – în stânga şi în dreapta – ce dădeau în alte camere. Uşa din dreapta era închisă, iar canaturile celei din stânga erau date amândouă înlături, lăsând să se vadă o camera luminoasă, cu fereastra mare, prin care se zărea oglinda sinilie a golfului.

Femeia întoarse puţin capul spre ele.

Ea era! Mama lui Saşa! Nu mai încăpea nicio îndoială…

— Zinaida Ivanovna! — spuse Lena, disperată că nu-şi putea stăpâni tulburarea. — Să vedeţi, Zinaida Ivanovna… M-am gândit… Am crezut…

Privirea mamei lunecă neliniştită în jos, de la chipul subţire al Lenei spre Lizocika, pipăindu-i parcă febril faţa – copie uluitoare a fiului ei şi a celuilalt, a omului care constituise fericirea întregii sale vieţi.

— Da, da! — făcu Lena, pierzând şirul. — E Lizocika, fata lui Saşa… Zinaida Ivanovna, eu sunt soţia lui… Să nu vă supăraţi pe mine… Am venit numai să vă arăt nepoata… M-am gândit că o să fie o mângâiere pentru dumneavoastră…

— Bunico! — spuse Liza serioasă. — Să nu te superi pe mămica. Mămica mea e bună…

Zinaida Ivanovna se repezi spre fetiţă eu braţele întinse, o strânse la piept, privind-o în ochii luminoşi, puţin speriaţi.

— Cât sunt de fericită! — spuse într-un târziu, luând în braţe fetiţa. Apoi îi scoase paltonaşul şi strângând la piept trupuşorul ei vânjos, şopti; – Saşenka, Saşenka…

— Ba nu, Lizocika! — făcu fetiţa zâmbind. — Mă cheamă Lizocika…

— Povesteşte-mi, povesteşte-mi tot, – se adresă mama Lenei, după ce izbuti în sfârşit să-şi învingă tulburarea.

Şi Lena începu să povestească. Încet, cu o duioşie tristă, fără obida ce se risipise din clipa în care aflase din scrisoarea Katiei că Saşa nu mai era în viaţă. Povesti totul, fără să ascundă nimic, fără să înflorească dragostea lor simplă, frumoasă. „Sărăcuţa de tine“ – spunea mama din când în când, mângâind cu mâna ei palidă mâna fină a nurorii sale. La un moment dat spuse cu tristeţe;

— Au dispărut fără urmă… E atât de chinuitor! Nu trebuie să ne pierdem speranţa, deşi, ce am mai putea nădăjdui?… În curând se împlinesc trei luni…

Pentru Lena aceste cuvinte sunară ca o sentinţă.

Lizocika îşi făcea de lucru prin odaie, parcă era la ea acasă. Într-un târziu, Lena se ridică şi întinzând mâna să-şi ia paltonul, spuse;

— Asta e tot. Se prea poate să rămân la Vladivostok. Am aici câteva prietene. — Oftă. — Sau am să plec la Katia, în Curile… Nu ştiu, încă n-am hotărât nimic.

— N-o să plecaţi nicăieri! — spuse Zinaida Ivanovna, pe un ton ce nu îngăduia vreo obiecţiune. — O să trăim împreună, dragele mele.

Din ziua aceea Lena cu fetiţa ei rămaseră să locuiască la Zinaida Ivanovna. Şi într-adevăr, împreună le părea viaţa mai puţin grea, iar aşteptarea mai uşoară. Vorbeau mereu de Şaşa.

Omul speră întotdeauna şi aşteaptă. Aşteptau şi ele.

24

Ore în şir, puntea rămânea pustie. Se părea că oamenii părăsiseră de mult micul vas pe corpul căruia teşiturile se vedeau negre. În jur se întindea oceanul – pustietatea opacă, mohorâtă. I se urâse parcă să-şi mai bată capul cu remorcherul. N-avea decât să plutească. Ce conta dacă se ducea la fund cu o săptămână mai devreme, sau mai târziu…

Doar vântul, umflând vela, şoptea oamenilor să nu-şi piardă nădejdea. Vânturile ce băteau dinspre nord-est şi est le îngăduiau să înainteze mereu spre apus.

Încetul cu încetul, viaţa părăsea remorcherul.

Acum le era mai greu să se caţere din cabină pe punte, decât cu trei luni în urmă să se repeadă din „Podgornâi” la Severo-Curilsk, sau chiar la Petropavlovsk în Kamciatka. Se târau pe brânci. De n-ar fi fost balansul, ar fi izbutit poate să meargă în picioare, proptindu-se cu mâinile de pereţi şi suprastructura de pe punte. Dar nu o puteau face nici pe o mare încreţită de un vânt de forţa 3—4.

Saşa părea mai îndărătnic ca ceilalţi. I se părea înjositor, nedemn pentru un om ca să se târâie,

cum spunea Petrovici, „în patru labe“. Dar timpul îl înfrânse şi pe el; când manevra şcotele era nevoit să se aşeze în genunchi, căci altfel nu-şi putea ţine echilibrul pe punte. Se gândea cu amărăciune cât de mult întârziaseră vânturile binefăcătoare dinspre soare-răsare, de care aveau atâta nevoie. În decembrie, ele ar fi scutit echipajul de atâtea suferinţe, l-ar fi salvat de la pieire… Oare acum le va mai fi de folos acest vânt, când nici cu şase mâini nu mai erau în stare să stăpânească timona?

La 10 februarie se arătă la nord-vest o creastă înzăpezită a unei insule pustii. Până la căderea întunericului insula continuă să se vadă, însă vântul împinse remorcherul spre sud-vest şi oamenii se despărţiră fără prea mult regret de acest pisc ce se topea în depărtările oceanului…

Secundul şi Saşa căutau să aprecieze viteza cu care înainta remorcherul şi trasau cu regularitate drumul pe hartă. Când şi când, aruncau o aşchie în apă şi calculau în cât timp parcurgea ea cei paisprezece metri de la etravă până la pupă. Saşă era de părere că se aflau undeva la nord-est de insulele Commodore, iar după calculele lui Petrovici, reieşea că ar fi trebuit să ajungă de mult la capul Lopatka – promontoriul sudic al Kamciatkăi, sau la una din insulele nordice ale arhipelagului Curilelor. Dar în jurul lor oceanul continua să rămână pustiu. Nu se vedeau nicăieri pescăruşi sau fulmari şi nici măcar gheţuri plutitoare. Bântuiau viscole care zvârleau asupra vasului avalanşe de zăpadă, iar vântul bătea fără încetare, dinspre est şi nord-est.

Mai făceau de cart doar cu numele. Se urcau la comandă să controleze numai dacă timona era bine blocată, ca să se ţină cârma în poziţie dreaptă şi să scruteze de pe punte orizontul – doar-doar să apară un vas sau pământul. Numai când trebuiau să mute şcotele se urcau trei dintre ei pe punte. Dar asta se întâmpla destul de rar.

Deasupra compasului licărea mocnit un becuşor, dar la 15 februarie se stinsese şi el – se descărcase şi ultimul acumulator. Era într-o noapte întunecoasă. Ieşind pe punte, cel care era de cart fu nevoit să controleze pe dibuite poziţia cârmei. Numai în dreapta se ghicea ca o pată albă cadranul compasului.

În două rânduri o crustă de gheaţă acoperi remorcherul. Oamenii se căţărau pe punte şi întinşi pe jos, spărgeau pojghiţa sticloasă strângând în ghiordele[64] bucăţile de gheaţă. Când ningea, adunau zăpada cu lingura; o duceau imediat la buzele singerânde, crăpate de ger, care îi durea cumplit, sau o strângeau în vasele de bucătărie.

Bucătarului îi dădeau să bea cât dorea, spre a-i îndulci astfel ultimele zile pe care le mai avea de trăit. Văzând grija ce i-o purtau tovarăşii săi, el zâmbea stingherit şi zâmbetul lui le rupea inima celorlalţi.

— Degeaba mai turnaţi! — le spunea el. — Mie mi s-a spart fundul butoiului, păcat de apă.

Deseori, în toiul nopţii, începea să aiureze. Îl chema pe radiotelegrafist, îl făcea ticălos, îi cerea să-i dea legătura cu continentul. După ce trecea criza, rămânea mut, cu faţa răvăşită, cu părul vâlvoi, cu ochii pironiţi în gol.

— Mi-a sunat ceasul, – spuse el într-o zi mecanicului.

— Aiurea, tu ai să mă duci şi pe mine la groapă! — îi răspunse nea Kostea pe un ton atât de firesc, încât pentru o clipă, bucătarul îi dădu crezare. Apoi însă, pufnind supărat, spuse cu convingere:

— Degeaba vrei să mă amăgeşti! Ştiu că tot am să mor…

E noapte.

În cabină frig. Bucătarul nu-şi putea stăpâni sughiţul care-i zgâlţâia tot corpul. Îi mai rămăseseră doi dinţi şi se nimeriseră să fie unul

sub altul; când îl scutura frigurile, clănţănea din ei zgomotos.

Îşi scoase mâinile de sub pătură şi le întinse spre sobă. Metalul rece îi dădu o usturime la palmă. Trecuseră aproape douăzeci şi patru de ore de când nu mai aveau deloc foc. Metalul era rece ca şi puntea de oţel, ca şi întregul corp al vasului rămas pradă vântului îngheţat.

Se lăsase linişte.

Ceilalţi dormeau. De n-ar fi fost zgomotul oceanului, li s-ar fi auzit respiraţia. Bucătarul se întoarse cu faţa în jos, şi făcând un efort, izbuti să se ridice în patru labe.

Dar dacă nu dormeau!?…

N-are a face. Nu mai putea amâna. O să facă aşa precum hotărâse. Era ca la vreun metru jumătase sau doi, de secund. Va căuta să se târască fără zgomot.

Şi Voronkov începu să se târască, stăpânindu-şi răsuflarea şuierătoare. Se târî clătinându-se, riscând la tot pasul să cadă peste vreunul din tovarăşii săi adormiţi.

Ştia el că secundul nu doarme! Pare-se că ăsta nu doarme niciodată.

Sleit de puteri, îi şopti cu o voce răguşită:

— Mi-e rău, Petrovici… S-a zis cu mine.

Petrovici se ridică într-o rână şi, îl culcă pe bucătar lângă el, pe saltea.

— Trebuie să rezişti, Kolea! — îi spuse încet. — Nu primesc nicio demisie.

— Îţi arde de glume!

— Nu, Kolea, nu glumesc, – făcu Petrovici. — Ne apropiem de ţărmurile noastre. Va trebui să dau socoteală pentru oameni…

— Iar eu îţi spun că s-a zis cu mine! — repetă bucătarul cu obidă. — N-am să rezist…

— Tocmai tu? — făcu Petrovici ironic. — Cu pielea ta tăbăcită? Ai să rezişti şi încă cum!

— Lasă, Petrovici! Văd prea bine că vrei să mă mângâi ca pe-un copil, – spuse trist bucătarul.

Dar secundul tăcea.

— Să lăsăm astea! — reluă bucătarul, după ce aşteptă zadarnic răspunsul. — Ascultă bine ce-ţi spun. Când am să mor, să nu mă aruncaţi peste bord.

— Tot nu te-am putea ridica, – căută secundul să întoarcă lucrurile în glumă.

— Nu-i vorba de asta… — Să lăsaţi să treacă o zi şi o noapte, ca să vă convingeţi că într-adevăr am murit şi…

— Tăcui, căutând un cuvânt care să nu fie prea jignitor pentru cei vii şi nici lui să nu-i pară prea sinistru – şi… voi să trăiţi mai departe…

— Ce tot îndrugi acolo? — căuta secundul să-l priceapă. — Adică cum vine asta? Vrei să te sacrifici, ca să spun aşa?… A-ha! înţeleg acum!

El ar fi vrut să găsească cuvinte tari, jignitoare, să-i vorbească în aşa fel bucătarului, încât să-i scoată din cap asemenea gânduri…

— Păi, eşti îmbibat cu spirt… — reluă Petrovici batjocoritor. — Şi pe urmă, cred că n-ai pic de carne pe tine…

— Tu nu eşti singur pe remorcher, – horcăi bucătarul.

— Mai sunt şi alţii, tinerei. Ei trebuie să trăiască…

Lângă ei stătea în genunchi Saşa, şi se mai zăreau ca nişte pete albe, feţele alarmate ale lui Viktor, Ravil şi a mecanicului.

Scuturând din cap şi agitându-şi braţele, ca şi când vroia să lovească pe cineva, Saşa strigă;

— Şi dacă suntem tinerei, ce-i cu asta! Suntem nişte bestii? Răspunde, de ce taci! Spune, ne crezi nişte bestii? Ca să rămânem în viaţă, să răpunem un tovarăş al nostru, da?

— Păi el n-a spus să-l ucidem, – interveni nea Rostea, vrând să puie lucrurile la punct.

— Tot aia e! — făcu Ravii, foarte tulburat. — Eh, Kolea, Kolea, cât de mult ne-ai supărat, n-o să putem uita o viaţă întreagă!

— N-are să ţină multă vreme supărarea! — bolborosi bucătarul, plecându-şi trist capul. — Ce te legi de mine? Mă, tu, dragul meu Ghinghis-Han… Uite că nu găsesc ce să-ţi răspund. — Şi după o scurtă tăcere; – şi aveam numai gânduri bune. — Apoi, întorcându-se către Saşa; – măcar tu nu mă mai sfredeli cu ochii tăi luminoşi. Ajută-mă mai bine să mă târăsc până la culcuşul meu.

Saşa îl ajută să ajungă până la saltea. Deşi scurt, acest drum fu deajuns să-i potolească lui Saşa furia şi supărarea, văzând cât de uşor şi neputincios era trupul bucătarului.

Se făcu ziuă. Saşa aprinse focul în sobă, turnă solidol în tigaie şi scoase de sub salteaua secundului foarfecele, fără să-i mai ceară voie. Le puse jos, lângă tigaie, şi târându-se până la scară, se întoarse cu nişte cizme impermeabile care zăceau într-un colţ. Niciunul dintre ei n-ar mai fi putut acum să mişte picioarele, încălţat cu aceste cizme. Chiar şi cizmele uşoare, din pânză impregnată, li se păreau îngrozitor de grele.

Saşa se aşează pe saltea şi începu să ascută cuţitul de marginea sobei.

— Ce mai vrăjeşti acolo, Saşa? — întrebă Viktor.

— Vreau să mă rad.

— Dar cizma la ce-ţi trebuieşte?

— Ca să-mi ascut briciul. — Cercă cu degetul tăişul lamei.

— Asta să i-o spui altuia, nu mie…

O forţă necunoscută îl făcu pe Ravil să se ridice greoi de pe salteaua lui. Să se radă? De când vroia el să se radă în cap, sau măcar să se tundă, dar nu îndrăznea să roage pe nimeni. Pe când era micuţ de tot şi locuia în satul de pe malul Volgăi, toţi bărbaţii umblau raşi în cap. În 1933, muri bunicul său din partea mamei. Bătrânul zăcuse mult, pletele îi crescură mari şi înainte de a-şi da sufletul

îi implora pe cei din jur să-l tundă. Iar Ravil pitise undeva foarfecele şi îi era frică să spună.

— Saşa, – se ruga el în şoaptă, – tunde-mă şi pe mine.

— Vorbeşti serios? — Cătă iscoditor în ochii lui Ravil. — Bagă de seamă, o să-ţi fie frig la cap.

— Nu-i nimic. Nu mai pot răbda afurisitele astea de insecte. Hai, dă-i drumul! – îi dădea zor Ravil, văzând că Saşa şovăia şi îşi culcă încrezător capul pe genunchii lui.

— Mă, dar greu mai e! — spuse Saşa. — Ei, ţin-te bine!

Foarfecele scrâşneau, tăind laţele aspre.

— Înţelegi, – bolborosea Ravil, parcă scuzându-se – la orfelinat am fost tot tuns. La fel şi în armată… Şi m-am obişnuit aşa…

— Las-o încurcată, nu mă mai duce cu vorba. — Saşa era preocupat de altceva. — Obişnuiţi şi apă de colonie?

— Cu!

Saşa trase aer în piept şi suflă peste capul tuns, numai în „scări”, al lui Ravil.

— Aveţi de plată cinci şi şaizeci! După tarif… Următorul, vă rog! — făcu Saşa în glumă.

Dar, surpriză! — mai era unul la rând.

— Tunde-mă şi pe mine, – îi aruncă mecanicul încruntat.

— Şi pe tine? — se miră Saşa.

— Hai, tunde-mă!

— Ai puţină răbdare. Să strâng părul ăsta şi să-l pun pe foc… — Saşa strânse părul cu mişcări domoale.

— Nu-i voie să-l arzi, – îl opri mecanicul.

— Dar, de ce? — întrebă Ravil, nedumerit.

— Ştiu eu ce spun! N-o să mai crească.

Ravil se uită mirat la nea Rostea, apoi luă totuşi ghemotocul de păr şi se îndreptă încet spre scară.

— Dar în apă pot să-l arunc?

— Da, chiar e bine, – spuse mecanicul cu un aer competent.

După ce-l tunse şi pe mecanic, Saşa se întoarse din nou lângă sobă, trecu prin flăcări foarfecele şi apucă cizma.

— Măi Kolea, o să gătesc azi o friptură, de-ai să te lingi pe degete, – spuse el bucătarului, căznindu-se să taie carâmbul cizmei.

— S-au dus dracului cizmele! — observă melancolic mecanicul, trăgându-şi plapuma peste capul tuns, cu pielea încreţită, pe care părul nu-l mai apăra acum de frig.

Din ziua aceea începură să mănânce cizmele.

Saşa tăia pielea în fâşii lungi, apoi o făcea cu satârul în bucăţele dreptunghiulare pe care le prăjea în solidol, până ce se făceau negre. Din tigaie venea un miros înecăcios şi o „perdea de fum“ umplea cabina. Erau nevoiţi să deschidă uşa, ea să nu se înăbuşe.

Împărţind bucăţelele de piele, aproape arse, Saşa îi îmbia:

— Poftiţi porţia de „ciocolată”!

„Ciocolata” scârţâia între dinţi, şi le provoca arsuri.

Dar, la 20 februarie, terminaseră şi aceste „provizii”. În acea zi, nea Kostea, fără o vorbă, se târî până la sobiţă şi aruncă în foc lingura lui de lemn, pictată.

— Eu am sărit în apă să ţi-o scot, – făcu Viktor, – şi tu…

Mecanicul nu răspunse nimic şi se vârî din nou sub plapumă.

De câteva zile el nu-l mai contrazicea deloc pe secund. Dormea întruna. Nu se trezea decât ca să mestece pielea prăjită şi să-şi bea porţia zilnică de apă – cele cinci linguri, şi aţipea din nou. Chipul îi devenise mai blând, ciudat de tânăr, cu gura întredeschisă neputincios. Pentru el, lumea fusese întotdeauna palpabilă, materială prin excelenţă, compusă din obiecte pe care le puteai cântări, măsura, pipăi. Şi acum tovarăşii lui nimiceau acest edificiu material. Îl nimiceau şi-l ardeau. Făceau

focul cu vopsea şi cu cauciuc. Mâncau lucruri care fuseseră create, în cu totul alt scop. Nu fumau tutun, ci chiar pipa goală. Băgaseră catargul în coşul cambuzei. Chiar el însuşi pusese pe foc faimoasa lui lingură de lemn, aducătoare de noroc, mascota lui de-o viaţă întreagă…

Viktor fu cuprins de dor după întinderile pământeşti, după cerul presărat cu stele. Cât ar fi dat să se poată întinde pe punte, fie ea chiar îngheţată, şi să privească în adâncul fără fund al boltei înstelate.

— Mi-e dor de stele! — mărturisi el cu sfială. — Măcar o singură dată să le mai văd…

Dar cerul părea coborât jos de tot – era lăţos, învăluit parcă într-un fum cenuşiu.

Părea că oceanul nu mai avea mult până să-i răpună, dar pesemne că Petrovici avea dreptate când spunea că nu-i atât de uşor să omori un om.

Ei refuzau să se predea şi în asta stătea puterea lor.

Nu rosteau cu glas tare cuvinte ca „prietenie”, sau, „prieten”, dar numai prietenia minunată care-i lega, această adevărată tovărăşie îi susţinea în lupta pentru viaţă. Când unul din ei pierdea curajul, săreau cu toţii să-l ajute. Fiecare din ei trecea prin clipe de disperare, dar întotdeauna era susţinut de mâini grijulii – mâinile celor care trecuseră deja prin clipe de deznădejde, sau cei care n-o cunoscuseră încă.

Sleiţi de puteri, la un pas de moarte, simţeau unul pentru altul o stimă şi o dragoste mult mai mare decât cu trei luni în urmă.

Acest lucru era uimitor, dar adevărat!

25

Pe la amiază, veni să-l ia pe Klimov maşina directorului; căpitanul de rangul doi stătuse acasă până la douăsprezece – avea de pregătit o conferinţă cu prilejul apropiatei aniversări a Armatei Sovietice.

Petropavlovskul dispărea din ce în ce sub zăpadă. Maşinile abia înaintau prin făgaşele albe, adânci şi înguste, printre nămeţii de omăt, care ascundeau porţile caselor şi vitrinele magazinelor. Vijelia – din cele care se abat prin februarie asupra acestor ţinuturi – ascundea privirilor colina Nikolskaia şi coasta muntelui Petrovskaia, toată brăzdată de uliţe înguste care se căţărau an de an, tot mai sus.

Lăsară în urmă piaţa, pustie la ora aceea, şi cotiră la stânga, ocolind lacul Kultuşnoe, spre mica aşezare care-şi păstrase vechiul ei nume: „AKO“.

De două săptămâni vijeliile ascundeau celor de pe Kamciatka orizontul – era interzisă şi aterizarea pe aerodromurile locale a avioanelor dinspre continent. În ajun veniseră în sfârşit, cu motonava de cursă, ziare din Moscova, şi, pregătindu-se de conferinţă, Klimov consultase cu atenţie cronica evenimentelor internaţionale şi ultimele ştiri. Îi plăcea mult să-şi uluiască auditorii cu câte o ştire nouă pe care aceştia nu avuseseră timp s-o afle din ziare; în felul acesta conferenţiarul se ridica automat cu o treaptă deasupra celorlalţi.

La catedra din lemn cafeniu, Klimov se simţea în elementul său. Directorul a spus chiar odată, în glumă, că tâmplarii cărora li s-a comandat această catedră au luat înainte măsura lui Klimov. Într-adevăr părea făcută pe măsura lui; nici prea înaltă nici prea mică. Mâinile lui Klimov cuprindeau strâns marginile catedrei, cu degetul mare aşezat exact pe muchea tăbliei, iar cu celelalte strângând atât de tare bordura dată cu lac, încât după conferinţe îi stăruia mult timp pe palme o dungă lată, roşiatică.

Maşina viră brusc spre dreapta; claxonând puternic, venea în goană din direcţie opusă, prin zăpada mare, un camion de trei tone încărcat cu piatră de la carierele de lângă colina Mişennaia. Şoferul se aştepta ca Klimov să se răstească la el, să înceapă o peroraţie întreagă despre celălalt drum, pe malul drept al lacului Kultuşnoe, pe care tot nu reuşiseră să-l termine, despre viteza legală şi multe altele. Dar Klimov spuse zâmbind:

— E dat dracului! Dacă te izbeşte unul ca ăsta, nu te mai scoli!…

Şoferul îl privi cu coada ochiului. Pricepe-l dacă poţi… Într-un rând – era prin vară – i-a dus cu maşina pe Klimov şi pe noul director al şantierului naval, care se întorceau din „AKO“. În dreptul casei lui, Klimov a coborât, dar pe urmă, băgând capul în maşină, i-a spus sever;

— Să nu cumva să iei pasageri!… — a dat apoi mâna cu directorul, spunându-I; – aşează-te lângă şofer, o să vă scuture mai puţin. — Şi a adăugat; – ăştia, pentru cinci ruble, sunt gata să ia pe oricine în maşină chiar dacă e încărcat. Ce le pasă că se distruge maşina.

Când s-au depărtat de casa lui Klimov, directorul, văzându-l pe şofer că s-a întunecat la faţă, a izbucnit în râs;

— Spune, nu l-ai răsturnat niciodată în şanţ? Nu-i nimic, mai ai tot timpul! Ăştia, frate dragă, nici nu ne consideră oameni… Am stat şi eu opt ani de zile la volan… — îl lămuri directorul şantierului. — Am învăţat să-i cunosc pe şefi dintr-o ochire, şi numai după felul cum ridică piciorul să se suie în cabină…

Şi la o răspântie, frânând brusc, luară în maşină patru marinari care obosiseră tot făcând semne cu bonetele.

La Direcţia Generală, Klimov avea reputaţia de om sever, cusurgiu. „Legalistul“ – îl poreclise într-un rând Polina cea roşcovană de la cadre şi porecla

s-a prins. „Legalistul nostru” – se spunea despre el… Şi iată acum, aşezat lângă şofer, şi privind fără gânduri prin parbriz, „legalistul“ zâmbea, în loc să tune şi să fulgere împotriva şoferului care conducea camionul ce trecuse în goană.

Aspectele cotidiene mărunte, cărora de obicei Klimov le arăta un interes atât de viu, astăzi îl preocupau mai puţin; percepea viaţa din jur într-o lumină trandafirie, care parcă împodobea cu un văl meşteşugit obligaţiile împrumuturilor de stat. În ajun, consultând ziarele, Klimov dăduse peste rezultatele tragerii la sorţi a obligaţiunilor şi constată că-i ieşise un câştig de 5000 de ruble.

Nu s-ar putea spune că era o sumă prea mare pentru Klimov; şi fără aceşti bani trăia în belşug. Dar nu despre asta-i vorba. Pentru el, un câştig la asemenea tragere, era, ca dealtfel totul în viaţă, o chestiune de principiu, de aceea se înfuria în sinea lui dacă nu câştiga nimic câteva trageri la rând. Avea impresia că în jurul lui toată lumea câştigă dar nu spune, şi nu o dată se gândise că acea comisie pentru sprijinirea împrumuturilor de stat ar fi trebuit să aibă listele tuturor obligaţiunilor cumpărate de salariaţi. Aşa ar fi fost mult mai bine; cel puţin câştigătorul s-ar fi jenat să ceară un împrumut, bunăoară de la casa de ajutor reciproc… „Nu există nicio ordine în problema aceasta” — se mânia Klimov.

Când intră Klimov, tocmai se terminase o şedinţă care avusese loc în cabinetul directorului. Pe coridor se afişase de dimineaţă rezultatele tragerii şi se zvonise prin direcţia generală că una din obligaţiunile „locale” a câştigat 5000 de ruble. I se făcu o primire zgomotoasă. Şeful secţiei de planificare îi aruncă peste masă;

— Eşti bun de cinste, Klimov! Cică ai câştigat 5000. Numai tu poţi să fii ăla. În orice caz a câştigat cineva de la noi, de la Direcţia generală, asta-i sigur…

„Să spun? — se întrebă Klimov în gând. — Desigur, ar fi ridicol să nu spun! De ce să mă ascund?!“

Totuşi, simulă surpriza:

— Ce s-a întâmplat, tovarăşi?

— El e! El e! — izbucni şeful planificării. — Auzi drăcovenie, nici nu ştie că a câştigat. Ia-mă şi pe mine la parte, Klimov. Ce naiba, nu ai citit ziarele? S-au publicat rezultatele tragerii.

— Ba le-am citit, – răspunse Klimov rece. — M-am pregătit pentru conferinţă.

— Ia dă un telefon acasă!

Klimov dădu din umeri: copilării, dar totuşi telefona.

— Uită-te, Agnia, numai dacă nu ai rupt ziarul, fireşte… Da, da. — Şi după ce zăbovi un pic cu receptorul la ureche, aşa încât mâna i se odihnea pe buzunarul de la piept, unde de ieri pusese lista câştigurilor pe care o tăiase din ziar, spuse; – Bine, iartă-mă că te-am deranjat. — Aşeză receptorul în furcă şi încheie cu un gest plictisit; – Nu a ieşit niciuna…

Conferinţa lui Klimov se apropia de sfârşit. Astăzi, însă parcă nu mergea ca altădată. La început totul decursese normal şi privind sala tăcută, văzuse pe feţele oamenilor expresia care îi era bine cunoscută; „Bine le mai zice al nostru…!“ Şi deodată, făcând o asociaţie de idei în legătură cu o frază din conferinţă, îşi aduse aminte de câştig. Roşi involuntar, se poticni, pierdu firul. „Nu trebuie să mă pretez la toată comedia cu câştigul – gândi Klimov. — E stupid şi nici nu seamănă deloc cu mine… Ar fi trebuit să le spun! Dar imediat îi trecu prin minte altceva; dacă le-aş fi spus, nu m-ar mai fi ascultat la conferinţă. Le vorbeşti de lucruri importante, de interes obştesc, dar s-ar fi gândit fiecare; „iată un om care a avut noroc, care a câştigat 5000… Am să le spun mâine. Astăzi, nu se putea. În primul rând

conferinţa…“ Dar primul gând îl obseda: „Minţi! Te prefaci! Aşa poţi să justifici orice…”

Aceste gânduri străine de conţinutul conferinţei îl stânjeneau pe Klimov. Începu să se încurce. Citi uimirea pe unele fete. Preşedintele agită clopoţelul, cercând să se facă linişte… Proastă treabă! Asta înseamnă că nu mai e stăpân pe atenția auditorului!…

Klimov hotărî să-şi modifice conferinţa pe parcurs. Trebuie probabil s-o aducă mai aproape de viată, să citeze exemple care să meargă, cum s-ar spune, drept la inimă… Şi fiindcă veni vorba despre vigilență…

— De curând, tovarăşi, am fost la Paramuşir. Am făcut parte dintr-o comisie pentru căutarea unui remorcher dispărut. — Klimov îşi drese vocea ştergându-şi fruntea cu o batistă imaculată, împăturită în patru; acum totul s-a sfârşit, oamenii au pierit fără îndoială, dar ar trebui să tragem unele concluzii.

Klimov descrise în puţine cuvinte situaţia din „Podgornâi”, aşa cum o vedea el.

— Lucrurile stăteau în felul următor; directorul, un diletant. Un isteric. În felul său e un om cinstit, muncitor, dar, dacă ar fi după mine, pe un asemenea gură cască, nu l-aş lăsa să se apropie de zona de frontieră, nici la o lovitură de tun…

— Ai cam sărit peste cal, Klimov! — se auzi deodată o voce sonoră. — Rapohin a fost şeful serviciului de informaţii la regimentul lui. E un om de aur.

Klimov privi cu atenţie în sală; era ciungul Gromov, şeful cadrelor, nici nu se putea să fie altul. „Dacă ar fi de capul lui, şi-ar pune peste tot numai camarazii lui de pe front!“

— Ascultă tovarăşe Gromov, eu nu pun la îndoială cinstea personală a lui Rapohin, dar că a făcut o greşeală asta nu poate fi contestat! Să luăm bunăoară echipajul remorcherului „J—257“. Din

şase oameni, patru erau, ca să spun aşa, fără rădăcini…

— Cum vine asta?! — întrebă încet o voce de femeie.

— Nişte băieţandri, – explică Klimov. — Fără neveste, fără copii, oameni care n-au nimic de pierdut!

— Poate nu le-a venit sorocul să se însoare? — strigă cineva stârnind ilaritate.

— Tovarăşi, discutăm o chestiune serioasă şi vă rog să nu luaţi lucrurile în glumă, – spuse Klimov sever. – Pe vas nu era nicio disciplină. Căpitanul şi mecanicul şef au rămas pe mal. Fireşte, toată lumea le ia apărarea – cică a fost furtună şi nu au avut cum să ajungă pe remorcher. Eu însă nu-i cred. Cunoaştem noi, tovarăşi, aceste cauze obiective; votcă, beţii… Şi cei de pe remorcher cam trag la măsea. Printre ei este chiar şi un amnistiat… Un tătar – minţi Klimov, fără să clipească.

Klimov era cuprins de furie, începuse să mintă, nu se mai putea opri. În sală – rumoare… Deodată îşi aduse aminte că secundul remorcherului „J—257“ lucrase mai înainte în Kamciatka. Îl cunoşteau bine bătrânii pescari, veteranii mustăcioşi ai acestor ape.

— Remorcherul a dispărut, – continuă Klimov, – şi oamenii probabil că au pierit. E dureros, desigur. Dar ce te faci dacă au nimerit în partea cealaltă a oceanului, dacă nu au găsit în ei destulă tărie?… Atunci care e situaţia, vă întreb? E o grea lovitură pentru prestigiul nostru. Nu ne e permis să uităm de aceste chestiuni. Suntem aici în zona de frontieră, tovarăşi…

După terminarea conferinţei, Klimov nu auzi ovaţiile cu care era obişnuit. Răsunară anemic aplauzele prezidiului şi din primele rânduri, acoperite însă de zgomotul scaunelor mişcate din loc. Klimov îşi dădea bine seama de situaţie.

— Nu prea eşti în formă astăzi, – făcu directorul, – luându-l de braţ. — Ai cam nimerit-o pe alături. — Şi apoi, cu vocea scăzută; – Nu trebuia să-i vorbeşti de rău pe băieţi. Trebuie să ai încredere în oameni. Marinarii au oroare de asemenea lucruri… — încheie el cu un gest vag.

— De ce anume?! — întrebă Klimov enervat.

— De bănuieli. Că nu ai încredere. Ai vorbit despre toate cu atâta nepăsare, ca şi când ai fi descris o experienţă ştiinţifică. Uiţi însă că e vorba de vieţi omeneşti.

În drum spre casă, dându-se la o parte în zăpadă, din faţa camioanelor care goneau în direcţia opusă, Klimov se gândea că a făcut bine, când acolo, în cabinetul directorului, nu spusese nimic despre câştig. „Dacă spuneam, nu m-ar mai fi ascultat deloc!… Prea sunt mulţi invidioşi… Ia mai dă-i dracului!“

26

Se porni un vânt puternic de forţa şapte. Petrovici, Saşa şi Viktor – singurii care se mai ţineau pe picioare, se urcară pe punte. Ningea. Lângă comandă vântul îngrămădise un dâmb de omăt. Cu forţe unite filară şcota din stânga, punând astfel capul direct spre vest.

Câteodată, Petrovici bănuia că, fără să fi prins ei de veste, remorcherul traversase noaptea una din strâmtorile Curilelor şi că deci acum mergeau spre

vest nu pe Oceanul Pacific, ci pe marea Ohotsk! Pluteau doar de atâta timp mereu spre vest…

Petrovici îi trimise pe cei doi marinari în cabină să se odihnească după scurtul lor cart, de zece minute, iar el rămase pe punte ca să strângă puţină zăpadă. Ţinea într-o mână ghiordelul, iar cu cealaltă, luându-se la întrecere cu stropii săraţi, care împroşcau remorcherul, se grăbea să strângă zăpada.

Curând ninsoarea încetă. Parcă începea să se însenineze. Cum stătea aşa în genunchi, Petrovici se îndreptă din şale şi deodată încremeni uluit; în faţa remorcherului, la vreo şase mile, se zărea clar masivul întunecat al coastei. Ţărmul înalt, stâncos, se întindea spre sud şi spre nord până hăt departe, cât vedeai cu ochii. Secundul căzu cu pieptul peste Cabestan. Nu mai simţea nici vântul, nu mai vedea talazurile şi cerul sumbru – nu vedea decât ţărmul stâncos, abrupt, ţărmul patriei. Se frecă la ochi şi privi din nou. Întoarse capul şi se uită iarăşi, răscolind cu privirile lanţul de stânci, în speranţa că va zări undeva un golfuleţ cât de mic, sau un banc de nisip.

Era Kamciatka, nu mai încăpea nici o îndoială! Iată colo, în depărtare, se zărea alb, piscul inaccesibil al colinei Vfliucinskaia…

Deşi, îl cam îngrozea acest masiv stâncos, sumbru, care era atât de periculos pentru vasul lor, ochii lui inflamaţi i se împăienjeniră de lacrimi. „Am ajuns, dragii mei! — îi spunea parcă inima. — Iată-l, pământul nostru!…“ În apropiere se afla capul Povorotnâi, iar ceva mai spre nord, la vreo treizeci-patruzeci de mile, baia Avacinskaia, Petropavlovskul, viaţa!

Dădu să strige, însă glasul îi era gâtuit de emoţie şi din gâtilej nu îi ieşi decât un horcăit. Începu să se târască spre cabină, când deodată, viscolul se porni din nou dinspre răsărit. Întoroând capul în direcţia unde se afla ţărmul, Petrovici nu mai văzu decât o perdea groasă de zăpadă.

O să coboare în cabină să le spuie că văzuse coasta Kamciatkăi. Probabil că nu-l vor crede… Or să vrea să se urce pe punte, să aştepte încetarea ninsorii ca să vadă pământul cu ochii lor. Bine, dar această îngrămădire de stânci inaccesibile însemna pieirea lor. Nu vor izbuti să răzbească spre miazănoapte, până la golful cel mai apropiat. Furtuna îi mâna spre vest şi vasul o să se sfărâme de stâncile ţărmului. Puteau fireşte să taie şcotele şi să lase vela, dacă îi vor ajuta puterile, n-are decât să se târască după ei, la pupă. Aşa mai încetineau goana remorcherului. Dar vântul era atât de puternic încât cel mult în trei-patru ore avea să-i zdrobească de stânci…

Petrovici coborî scara încet, anevoie, uitând ghiordelul pe punte…

La aceeaşi oră, la două mile depărtare de remorcherul „J-257“, trecură spre miazănoapte, îndreptându-se spre Petropavlovsk-Kamdiatski, traulerele pescăreşti „Căpitan Zakheev” şi „Kamciatskaia Pravda“. Veneau de la bancul Iavinskaia, din marea Ohotsk, şi din cauza ninsorii nu zăriră micul vas care gonea spre stânci.

Petrovici se opri la mijlocul scării.

Dacă va spune echipajului că furtuna îi mâna spre coastele stâncoase şi abrupte ale capului Povorotnâi, fiecare îşi va da seama că mergeau spre o moarte sigură. Ceasuri întregi aveau să-şi aştepte sfârşitul, căutând zadarnic să evite un lucru ce nu se putea evita. Nu, nu le va spune nimic. Va suporta singur tot greul acestor clipe. O să reziste. Trebuie să reziste…

— Petrovici, – îl întâmpină Viktor, – dă-mi ghiordelul.

— Nu-l am, – bâigui secundul fâstâcit. — L-am scăpat în apă… Şi nici nu e zăpadă… Secundul nu mai ştie ce spune. Ce prostii îndrugă? Cum nu-i zăpadă, când ninge cu nemiluita…

… Oare are dreptul să dispună de atâtea vieţi omeneşti? Ce-i drept, el e mai mare fie vas, dar asta nu înseamnă că el poate hotărî pentru toţi. Doar e vorba de viaţă şi de moarte…

— Ce ai înţepenit acolo, Petrovici? — spuse Viktor. — Dacă a căzut ghiordelul, atâta pagubă. Coboară, Saşa te va trata cu ciocolată…

Din cauza lui Viktor nu putea să se concentreze… Ce era de făcut? Ce bine prindeau acum maşinile. Ar fi fost singura lor salvare. Dar le puseseră de mult cruce… Să strângă poate vela… Dacă mâinile lor slăbite nu izbuteau să dezlege nodurile, puteau să taie şcotele şi capetele împletite ale şarturilor. Să arunce peste bord şi catargul şi vela!

Coborî în sfârşit în cabină.

— Judecă şi tu, Petrovici, – spuse Viktor, culcându-se lângă Saşa, – care din noi doi are dreptate. Saşa spune că trebuie să înveţi negreşit, să termini o şcoală navală, că nu poţi deveni un bun marinar numai din practică…

— Dacă vrei să fii doar simplu marinar, se poate – admise Saşa. — Dar n-ai să poţi deveni căpitan sau ofiţer navigant de cursă lungă, sau bunăoară şef mecanic.

— Doar nu-i musai să fie toţi şefi, – interveni nea Kostea.

— Şi de simpli marinari e nevoie! — spuse Viktor bosumflat.

— Un marinar cu şcoală e mai bun decât unul care n-a învăţat nimic, – nu se dădu bătut Saşa. — Şi apoi, orice tânăr trebuie să aibă un ideal, un vis. Dacă până la urmă nu şi-l poate realiza, atunci se schimbă treaba…

— Fleacuri, – se amestecă bucătarul cu voce slabă. — Lucrul cel mai important este ca omul să-şi dea seama ce anume a realizat în viaţă. Dar asta trebuie s-o ştii exact.

— Tu, de pildă, ce ai realizat? — îl împunse mecanicul. — Casă n-ai construit, grădină n-ai

sădit.

— Dar ce, nu e destul că am ars zece mii de tone de cărbune?! — hârâi supărat bucătarul. — Sau un brutar, de pildă, e un om de nimic? Îşi pune tot sufletul în munca pe care o face! Omul trebuie să ţină socoteala celor făptuite de el, indiferent dacă socoteşte în cărbuni, în motorină, sau în mile; am parcurs atâtea şi atâtea mile! Altfel nici nu se poate!

Saşa spuse cu convingere:

— Dacă vom fi salvaţi am să mă înscriu la învăţătură la Vladivostok. Ce oameni a dat această şcoală!

— Fraţilor! — strigă deodată Petrovici, cu voce sugrumată. Nu mai putea să tacă. — Pământ, fraţilor!… Kamciatka!

Îl priviră cu toţii; „să se fi scrântit“?

Când deodată, şuierături repetate de sirenă veniră să risipească toate îndoielile.

Primul se căţără pe punte Viktor. Îl urmă Saşa, cu pistolul de rachete în mână, şi în sfârşit Petrovici, căruia de emoţie i se tăiau picioarele. La o sută de metri de remorcher trecea traulerul „Kamciadal“. Deşi ningea des, Saşa izbuti să descifreze numele scris cu litere mari pe bordajul vasului.

Viktor semnaliză cu sirena. Saşa lansă spre înaltul cerului o rachetă verde şi pierzându-şi echilibrul, căzu pe punte.

După ce semnaliză „Venim!“, traulerul viră şi începu să se apropie cu băgare de seamă de remorcher. Pe „Kamciadal” se îmbulzeau oamenii la balustradă. Cineva aruncă bandula pe puntea remorcherului. Viktor reuşi să prindă para grea, de sfoară, dar nu putea să tragă parâma; valurile puternice, stârnite de furtună, legănau tare remorcherul şi traulerul balansa şi el puternic.

— Kamciatka… Kamciatka… — murmură Viktor, plângând ca un copil. — Pământul nostru…

„Kamciadal“ repetă manevra. De data aceasta, apucară tustrei parâma, se aruncară cu piepturile peste ea, se agăţară cu mâinile, iar Petrovici îşi înfipse chiar dinţii în parâma care mirosea a catran. Aceasta însă se împotrivea, parcă era o fiinţă vie – lunecă de sub corpurile lor şi dispăru în apă. Remorcherul se lovi de bordajul traulerului teşindu-l cu etrava.

Vântul năpraznic mâna spre ţărmul stâncos şi remorcherul şi traulerul. Cei de pe „Kamciadal“ aruncau din când în când o privire spre vest, unde, după perdeaua de ninsoare, se înălţau stâncile.

Manevrând pentru a treia oară „„ Kamciadal“ făcu un rondou.

Apropiindu-se dinspre vânt şi manevrând mereu, traulerul acostă remorcherul şi doi oameni – şeful de echipaj şi un marinar, săriră de pe „Kamciadal” pe puntea înclinată a vasului.

— De unde sunteţi? — întrebă şeful de echipaj, uimit de felul cum arătau.

— Suntem de la „Podgornâi” – răspunse calm Petrovici – de pe Paramuşir.

— Şi ce vânt v-a adus p-aci? — se miră şeful de echipaj.

Petrovici făcu un gest vag.

— Vântul ne poartă cam de multişor.

Iar Saşa, convins că va fi înţeles, adăugă;

— Suntem „J-257“! Aţi auzit poate.

Şi într-adevăr, marinarul îşi aduse aminte; încă de anul trecut fusese căutat un remorcher care purta acest număr. Îşi scoase încet căciula cu urechi şi-l îmbrăţişă pe Saşa care îi căzu în braţe.

— Ce prăpădit, ce uşor eşti, moşulică, – făcu marinarul, cu o voce tărăgănată.

— Eu moş! — zâmbi Saşa printre lacrimi. — N-am decât douăzeci şi patru de ani.

— Nu mai spune, flăcăule! — spuse marinarul uluit, şi dădu un pas înapoi.

— Uite că am venit singuri acasă! — strigă Viktor. Pe obrajii săi înnegriţi îi curgeau lacrimile.

— Sunteţi cu toţii în viaţă? — întrebă şeful de echipaj.

— Toţi – spuse secundul. — Tare aş fuma.

Iar Viktor adăugă;

— Ne e cam foame…

— Sunteţi toţi şase? — marinarului tot nu-i venea să creadă. Nu vedea decât trei oameni pe punte.

Ca un răspuns la îndoielile sale, se auzi din cabină;

— Cine-i acolo, Petrovici?

— Ai noştri, – răspunse secundul şi apoi explică şefului de echipaj; – Avem acolo trei bolnavi…

— Ei, acolo, pe remorcher! — se auzi de pe puntea „Kamciadalului". Tăiaţi şcotele. Coborâţi pânza! Grăbeşte!

Vântul sufla atât de tare încât vocea căpitanului traulerului se auzea parcă venind de departe. „Kamciadal" se înălţa deasupra remorcherului, ca o masă întunecoasă, ameninţătoare, sau se lăsa mai jos de remorcher, încât cei de pe el desluşeau bine puntea traulerului.

Vântul puternic apropia tot mai mult cele două vase de capul care se vedea ca o îngrămădire întunecoasă. Căpitanul privea cu nelinişte spre ţărm. Se putea întâmpla ca furtuna să împingă traulerul spre stânci. Iar remorcherul părea atât de avariat, încât nu merita riscul.

— Şef de echipaj! — se auzi vocea poruncitoare a căpitanului, după ce fură tăiate fungile şi vela strânsă. —În ce stare se află remorcherul?

— Fier vechi! — strigă marinarul, cu palmele pâlnie la gură.

Saşa înţepeni pe spiraiul sălii maşinilor, cuprinzând cu braţele catargul, ca şi când ar fi vrut să-l apere. Petrovici şi Viktor stăteau pe punte, sprijinindu-se unul pe altul, şi se uitau nedumeriţi la şeful de echipaj. «Ce le trece ăstora prin minte? Să părăsească remorcherul? Să-l părăsească pe „Juciok" al lor, tocmai acum, când ajunseseră în

sfârşit în patrie?» Era o trădare, ca şi când ar fi lăsat pe vas, pe cineva din echipaj…

— Coboară oamenii! — porunci căpitanul „Kamciadalului".

Între timp, marinarul de pe trauler scoase bolnavii din cabină. Nea Kostea şedea pe punte, ţinându-se de spiraiul cabinei.

— Maşina e neatinsă, – bolborosi el cu buzele albite dintr-odată. — Auzi, nostrome,[65] maşina e în stare de funcţionare, numai demarorul nu merge…

Petrovici făcu un pas spre şeful de echipaj şi şovăind pe picioarele sale nesigure, spuse:

— Nu părăsim remorcherul. Ia bolnavii, noi însă rămânem aici.

— Care bolnavi? — se miră acesta. — Sunteţi cu toţii bolnavi, toţi până la unul… Hai, fila!

Şi-l apucă pe Petrovici de subţioară.

— Coboară bolnavii! — se smuci secundul. — Pe cei care nu se pot ridica singuri. Auzi?

În stânga, ţărmul stâncos se desena tot mai limpede.

Şeful de echipaj se aplecă asupra lui Ravil, iar marinarul de pe „Kamciadal" îşi petrecu braţele pe sub umerii şi picioarele chircite ale bucătarului.

— Uşor! — făcu acesta amărât. — Pe mine poţi să mă laşi aici. Nu vezi că sunt mort?

Ravil reuşi să se ridice puţin, sprijinindu-se în coate şi murmură cu voce stinsă, adresându-se şefului de echipaj;

— Nu plec. Rămân cu ei.,

— Ptiu, smintiţilor! — se mânie şeful de echipaj. — Ce dracu', nu vedeţi că o să ne zdrobească de stânci?

— Ba vedem tot, – răspunse Petrovici.

— Am pregătit şi cablul de remorcă. Uite-l colo, fixat pe spirai, – spuse şi Saşa necăjit. — Cât am aşteptat noi clipa aceasta.

După ce ascultă raportul şefului de echipaj, căpitanul „Kamciadalului" porunci, cam în silă, ca vasul să fie remorcat.

— Ei, acum vă putem salva? — bombăni şeful de echipaj, când totul fu gata.

— Acum, cred şi eu, – zâmbi Petrovici, după ce învălui puntea cu o privire de gospodar grijuliu.

— Hai, repede, fila! — strigă şeful de echipaj marinarului. — Dacă mai stau cu ăştia, mă arunc în apă…

Niciunul din membrii echipajului nu putea să urce scara de pisică a „Kamciadalului“, de aceea fură duşi în braţe unul câte unul pe bordul traulerului.

Când se văzu pe puntea vasului „Kamciadal”, bucătarul şopti marinarului cu faţa mare şi pistruiată, care-l căra în braţe; – Pe mine să mă duci la bucătar. Trebuie să-i explic la ce regim să-i pună, — de milă, sunteţi în stare să-i îndopaţi într-aşa hal, c-o să moară cu toţii… Noi suntem obişnuiţi cu „ciocolată”.

— O să vă dăm şi ciocolată! — spuse blând marinarul cu vocea lui de bas. Credea că bucătarul aiurează.

Petrovici şi nea Kostea mai zăboviră la pupa „Kamciadalului”. Voiau să se convingă cu ochii lor că vasul lor era la remorca traulerului. Altădată, remorcherul însuşi trăgea la remorcă un şlep, un kungas, o balenă, sau un mic vas de transport ca să-i ajute la manevrare. Acum însă el îşi punea nădejdea în acest vas mare şi puternic, care îl putea apăra în sfârşit de furia oceanului.

Remorcherul urma traulerul „Kamciadal” la o depărtare de două sute cincizeci de metri. De la această distanţă, nu se vedeau nici teşiturile parapetului, nici etrava îndoită, şi nici uşile lipsă de la closet şi cambuză. Remorcherul suia harnic valurile, se năpustea curajos spre adâncuri, alergând voios în urma „Kamciadalului".

— E frumos vasul nostru, ai? — făcu Petrovici către mecanic. — Şi pământul, cât e de frumos!

Atâta amar de vreme am tot trecut pe aici şi niciodată n-am observat cât e de minunat!

— Remorcherul are nevoie de reparaţii, nu glumă, – răspunse mecanicul preocupat. — L-aţi făcut praf. Dar maşinile sunt neatinse. Trebuie numai curăţate şi merg perfect, – adăugă el, mândru.

Da, maşinile erau neatinse şi izbutise să mai salveze şi cele patru pânze de bomfaier. Nici la Petropavlovsk nu prea se găsesc. Înseamnă că nu stăteau chiar atât de prost.

Dacă nu l-ar fi chinuit dorinţa de a fuma, Petrovici ar mai fi zăbovit mult la pupa, înainte de a coborî în careul ofiţerilor; acolo ceilalţi din echipaj erau ocupaţi să bea bulionul, servit după norma stabilită de Kolea Voronkov – o jumătate ceaşcă de om.

— Să fii cu ochii în patru! — spuse Voronkov făcând cu ochiul bucătarului de pe „Kamciadal". — Ăştia îţi papă dintr-odată proviziile pe-o lună de zile. Să-i ţii din scurt.

Trăgeau cu voluptate în piept fumul ţigărilor „Belomor". Dar Saşa refuză ţigara oferită.

— Nu fumez, – spuse el categoric şi oftă adânc. — Ce mai e nou prin lume?

Vasul „Kamciadal" se depărta tot mai mult spre nord de capul Povorotnâi, în apropierea căruia dăduse de remorcherul „J-257". Vântul dinspre nord-vest bătea de travers şi traulerul balansa puternic. După ce comunicase printr-o radiogramă la Petropavlovsk, cele întâmplate, căpitanul „Kamciadal"-ului scrise în fraze seci ca de raport, ultimul capitol al povestirii, relatând uimitoarea întâmplare a celor şase marinari sovietici.

251

<<Vă aduc la cunoştinţă – scria Medvedev, tânărul căpitan al „Kamciadal"-ului, că la 20.11.54, pe când vasul venea de la pescuit şi se îndrepta spre port, pe un vânt dinspre nord-vest,

de forţa 7-8, marea fiind demontată, iar vizibilitatea prin ninsoare de 5 ancabluri până la o milă, la 520 5' latitudine nordică şi 158° 5' longitudine estică, în raza capului Povorotnâi, am observat la babord, la orele 11 şi 40 de minute după ceasul vasului, o ambarcaţiune a cărei siluetă nu corespundea nici unui tip de vas. Ne-am apropiat să-l identificăm. Am constatat că această ambarcaţiune era un remorcher „J-K", cu o velă prinsă de catarg, ambarcaţiune care înainta împinsă de un vânt puternic. Pe remorcher niciun semn de viaţă.

Am semnalizat de câteva ori cu sifleea. La semnalul nostru, au ieşit pe punte trei oameni, apoi remorcherul a semnalizat şi el cu sirena, lansând şi o rachetă verde.

Când ne-am convins că oamenii de pe remorcher erau complet epuizaţi şi nu puteau fixa cablul de remorcă, am descris un rondou şi manevrând, ne-am apropiat de remorcher, dinspre vânt, în aşa fel ca el să stea perpendicular cu vasul nostru. Şeful de echipaj Vireasov şi marinarul Karlson au sărit pe remorcher şi au prins parâma cu bandula. În timpul acestei operaţii, traulerul a derivat de lângă remorcher. Printr-o nouă manevră ne-am apropiat iarăşi de vas. Am luat pe bord echipajul remorcherului compus din şase oameni. După ce am filat cablul de remorcă până la 250 de metri am pornit cu toată viteza în direcţia iniţială, punând capul pe port…»

Echipajul remorcherului „J-257" dormea în cabina „Kamciadalului", în cuşete cu aşternutul proaspăt. Istoviţi, bărboşi ca nişte moşnegi, dar sătui şi fericiţi, dormeau duşi, deşi furtuna se dezlănţuise cu furie şi „Kamciadalu- lui" îi trebuiră douăsprezece ore în loc de patru sau cinci, ca să ajungă la Petropavlovsk – pe Kamciatka. Ai

fi zis că oceanul era furios pentru că îi scăpase din mână acest mănunchi de oameni dârji.

În sfârşit adormi şi Petrovici.

POSTFAŢĂ

Scurt timp după salvarea echipajului de pe remorcher, în numărul din 21 martie 1954 al ziarului „Kamciatskaia Pravda" apăru o relatare a secundului Fedor Petrovici Kozlov în care povestea cum luptase vasul său timp de optzeci şi

două de zile împotriva oceanului dezlănţuit. Această scurtă relatare, dată de un redactor al ziarului, a fost publicată împreună cu fotografiile membrilor echipajului, care erau toţi îmbrăcaţi în pijamale de spital. „Komsomolskaia Pravda" a reprodus şi ea această relatare. Întreaga presă sovietică a scris despre eroismul celor şase marinari. Printr-un decret al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. toţi membrii echipajului au fost decoraţi – secundul Kozlov cu ordinul Lenin, mecanicul Obleazov şi marinarul Alexandr Jebrovski cu ordinul Drapelul Roşu al Muncii, bucătarul Nikolai Voronkov şi marinarii Viktor Şlâk şi Ravil Mirsafarov cu ordinul „Insigna de onoare".

Mii de scrisori şi-au luat zborul spre răsărit, pe adresa curajosului echipaj. Am simţit dorinţa de a-i găsi pe aceşti oameni ca să restabilesc zi cu zi întreaga lor aventură, s-o aştern pe hârtie. Şi aici în Primoria, pe Kamciatka şi pe insula Paramuşir, i-am găsit pe eroii mei.

Am în faţa mea pe masă o fotografie.

O grădiniţă. Colţul unei căsuţe cenuşii, căptuşită cu scânduri – „hotelul" trustului de industrializare a peştelui din Severo-Curilsk, de pe Paramuşir. În pridvor, rezemat de parmalâc, stă un tânăr. Pe sub tunica de postav, deschisă în faţă, poartă un tricou, iar mai jos îi luceşte catarama de metal a centurii. În mâna dreapta, lăsată de-a lungul corpului, ţine o ţigară aprinsă.

E Viktor, un tânăr voinic, lat în spate. O cută dreaptă îi desparte în două fruntea senină, nu prea înaltă. Pe buze îi înfloreşte un zâmbet de mulţumire, puţin sfios.

Îmi arată remorcherul „J-135", mă prezintă căpitanului Mitrofanov. Explică clar, precis, fiecare amănunt, ţine bine minte calculele tehnice şi toate cunoştinţele esenţiale ale artei marinăreşti.

… O zi minunată – deasupra apelor celei de a doua strâmtori a Curilelor, azurul satinat al cerului şi un soare blând. Remorcherele trag după ele kungasuri pline cu batog şi somon, pe care-l transportă spre halele noi ale fabricii de preparate din peşte de la Severo-Curilsk. Cârduri de fulmari şi pescăruşi abia pridideşc să cureţe ţărmul de resturile de peşte. Aici se construieşte un oraş, şi un port. O macara grea, de multe tone, se roteşte încet pe un postament de beton.

Viaţa clocoteşte! Viktor iubeşte viaţa. O dovedeşte zâmbetul său mulţumit, voioşia poznaşă ce-i joacă în priviri. Localnicii îl cunosc pe Viktor. Se aude mereu strigat: „Vitea!“, „Viktor!“ Cineva îl întreabă; „Vitea, când te duci să-ţi iei decoraţia?“ – „Îndată ce se termină sezonul de navigaţie – răspunde el grav – o şterg la Vladivostok. Numai eu n-am primit încă decoraţia. N-am avut când…“ „Las’ că te aşteaptă ea!“ – remarcă un marinar sfătos, cu mustăţile mari, care i-ar putea fi tată. „Păi, se poate altfel!“ – încuviinţează Viktor.

Drumul e anevoios. Picioarele se afundă în nisip. Pâraie înspumate brăzdează oraşul. Mai la deal, se văd straturi de zăpadă şi gheaţă, care nu se topesc niciodată, iar colo, la doi paşi, iarbă înaltă şi flori. Pe pajişti rătăcesc alene vacile bălţate, grase, de rasă Holmogor.

— În toamnă plec la Vladivostok, – repetă Viktor. — Mă duc împreună cu directorul. Mi-a făgăduit. Poate aţi auzit de el, îl cheamă Rapohin. — E un om şi jumătate! — spune Viktor cu admiraţie. — S-a însurat cu radiotelegrafista Katia. Păcat că nu-i cunoaşteţi pe oamenii noştri de-aici – observă Viktor cu un regret sincer. — Ea e organizatoarea noastră de comsomol.

Apoi alte fotografii, alte amintiri.

În şantierul naval din Petropavlovsk lucrările de reparaţie ale remorcherului „J-257“ se apropie de sfârşit. Comsomoliştii nu părăsesc şantierul nici după ce sirena sună încetarea lucrului. Au făcut ore

suplimentare ca să repare mai repede vasul. Pe corpul remorcherului stă scris cu cretă; „Juciok de gardă“. Un scris îndrăzneţ, cu litere mari. Aşa este acum trecut remorcherul „J-257“ în hârtiile oficiale şi în scriptele combinatului.

Iată-l lansat la apă; chipeş, zvelt şi semeţ. Pluteşte, brăzdând o dâră înspumată pe luciul verzui al golfului Racului. Pe peretele comandei e aplicată o placă metalică turnată pe şantier, pe care stă scris decretul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Cu privire la decorarea eroicului echipaj. Lângă comandă, în afară de cabina micuţă a căpitanului, a mai apărut încă una – pentru radiotelegrafist, o chichineaţă mică, să încapă doar o cuşetă şi un aparat de emisie-recepţie „PARKS-0,08“. Pereţii cabinelor de locuit sunt căptuşiţi cu lincrust, iar pardoseala cu linoleum.

— Păcat de material! — spune nea Rostea dojenitor, trecându-şi palma peste desenele în relief ale peretelui. Apoi îşi dă pe ceafă şapca soioasă şi mormăie; mai bine aţi fi dat materialul care a prisosit la o grădiniţă de copii. Pe un vas maşinile sunt lucrul principal… Ce atâta dichis…

Mecanicului, rătăcirea pe ocean i-a lăsat urme neşterse. Pe tâmple i-au apărut fire argintii. Umblă încovoiat, îi place să stea ţinând împletite pe genunchi degetele mâinilor sale mari, pline de cicatrice. Pantalonii îi poartă vârâţi în ciorapi, iar sub haina lui de lucru, mânjită cu păcură şi ulei, are o haină de vânt. Tocmai a ieşit din sala maşinilor…

— Bine ar fi să fac rost de lemnărie, — spuse el cu un aer preocupat, – să-mi durez o casă… Am scris familiei să vină aici…

În primele zile ale lui septembrie 1954 ne aflam la Petropavlovsk, aşteptând sosirea vasului „Norilsk“. Cu acest vas trebuia să vină Saşa şi soţia lui Viktor – o fată care îndeplinea funcţiunea de bucătar pe remorcherul „J-159“. Dar o radiogramă din „Podgornâi“ o luase înaintea

vasului. Se anunţa că Saşa a plecat la Vladivostok să înveţe, iar soţia lui Viktor a coborât la Severo-Curilsk şi aşteaptă acolo remorcherul „J-257“.

O umbră de mâhnire trecu pe faţa lui Viktor arsă de soare şi acoperită de un puf blond. Îşi scoase şapca ştergându-şi fruntea năduşită. Apoi zâmbi, îşi scutură părul castaniu şi spuse;

— Am să aştept! Nu-i nicio grabă.

Se vedea că-l măguleşte faptul că prin eter se discuta despre soţia lui, că cineva îi „raporta lui“ că era aşteptat de cineva într-un port, la sute de mile depărtare… Ce, se poate compara un anunţ telefonic cu o radiogramă?! Aici totul are alte proporţii! Proporţii oceanice!

Saşa şi-a văzut visul cu ochii; a absolvit complexul de învăţământ al Ministerului industriei peştelui din Vladivostok. Va fi un marinar adevărat.

Petrovici locuieşte cu familia lui la Temriuk. Vârsta şi vederea slabă nu i-au permis să se mai întoarcă pe mare. Dar nici el, om care a văzut atâtea în viaţă, nu va uita niciodată cum au rătăcit pe întinderile oceanului Pacific în voia vântului şi a curenţilor. Ochii au început să-i lucească tinereşte când a văzut fotografia elicei cu trei pale a remorcherului „J-257“ – elicea aceea roasă, mâncată de apele oceanului. Altuia, această fotografie ştearsă nu i-ar spune nimic, nici nu s-ar uita la ea. Lui Petrovici însă fotografia ştearsă îi evocă atâtea… ea reprezintă viaţa! Odihneşte-te, Petrovici, ai luptat şi meriţi cu prisosinţă odihna!

Am avut prilejul să-l văd şi pe Klimov. Natura serviciului său îl obliga să fie prezent pe cheu când după terminarea reparaţiilor „„ J-257“ pleca din Petropavlovsk spre Paramuşir. Klimov era ca întotdeauna sever şi autoritar, chiar încruntat. Când remorcherul se depărtă de cheu cu flamura şi pavilionul sus, Klimov spuse unuia dintre colegii săi;

— Să mă ia dracu' dacă înţeleg ceva! Parcă visez! Şi totuşi, nu era cazul să-i decoreze. În mare parte ei au fost singuri de vină. — Dându-şi seama, însă, că se apucase să critice un for mult prea înalt, zâmbi, arătându-şi dinţii albi şi adăugă; – Două sute cincizeci şi şapte! Număr cu noroc! După toate cele întâmplate cum să nu crezi în semne.

Oamenii, despre care am scris, trăiesc. Dacă stăm să măsurăm distanţa până la ei – sunt tare departe, dar dacă ne luăm după chemarea inimii – ne sunt nespus de apropiaţi. Nu mi-a mai rămas decât să mai adaug câteva cuvinte despre ei.

Viktor e secund pe remorcherul „J-257“, în locul lui Petrovici. Ravil s-a întors şi el pe Curile. Sănătatea nu i-a îngăduit încă să lucreze pe vas şi deocamdată e marinar de coastă, la „Podgornâi“. E cuprins de emoţie ori de câte ori trebuie să sosească „J-257“. „Hei, curibane! — îi strigă Viktor voios. — Ia volta la baba!“. Remorcherul acostează şi cei doi prieteni îşi strâng mâna. — „Vezi de vino mai repede la noi, – îl zoreşte Viktor – ai un loc rezervat pe remorcher".

Nikolai Voronkov a redevenit fochist şi lucrează pe „Ceavâcea" – un vas mare, care e baza de recepţie plutitoare a vaselor pescăreşti. Arde alte tone de combustibil pe care le trece în contul mereu deschis al vieţii sale.

Să le urăm tuturor succes!

1954—1955
Petropavlovsk – Kamciatski – Moscova.

[1] Piesele care formează scheletul ambarcaţiunii, numite cu un termen popular şi „crevaco''. (N. trad.)

[2] Expresie marinărească ce vine de la „a fila“ (a lăsa să sc scurgă o parâmă, un lanţ, etc.) – aici în sensul de „dă-i drumul! Varsă!“. (N. trad.)

[3]Denumirea diminutivă a remorcherelor, care, în afara numărului indicativ, purtau şi iniţiala „J“ de la care s-a şi găsit expresia „Juciok“ înseamnă „gândăcel''. (N. trad.)

[4]Deschizătura rotundă sau dreptunghiulară făcută în punte şi care serveşte ca loc de trecere spre încăperile de sub punte. (N. trad.)

[5]Parâmă subţire legată în jurul bărcilor de salvare, fixată din loc în loc şi având mânere de lemn, de care se pot agăţa oamenii. În general, colacii sau plutele de salvare au de asemeni parâme „ţin-te bine''. (N. trad.)

[6]Deschizătură circulară sau dreptunghiulară în bordajul sau suprastructura unei ambarcaţiuni pentru a lăsa să intre aerul sau lumina. (N. trad.)

[7]Cabina unde se ţin alimentele. (N. trad.)

[8] În flota civilă a U.R.S.S. gradele inferioare sunt identice cu cele din flota militară. (N. trad.)

[9]Dispozitiv de tras greutăţi (ancoră, năvoade etc.) format dintr-un trunchi sau cilindru care se învârteşte, înfăşurând un lanţ sau odgon de care este prinsă greutatea. (N. trad.)

[10]Vânt puternic ce suflă iarna dinspre continent, producând uneori ravagii considerabile. (N. trad.)

[11] Curăţarea prin frecare cu nisip sau săpun. (N. trad.)

[12]A amara – a fixa un obiect pe un vas, sau a-l fixa prin legare de cheu, geamandură, etc. (N. trad.)

[13]Ambarcaţiune mare de pescuit, fără punte şi fără motor, de tip japonezo-coreean, răspândită în mările din Extremul Orient. (N. trad.)

[14]Partea carenei unui vas (partea inferioară a unei nave, care slă în apă, sub linia de plutire), cuprinsă între fundul vasului şi pereţii verticali. (N. trad.)

[15]Ancablură – unitate de măsură pe mare, egală cu 185,2 m, a zecea parte dintr-o milă marină. (N. trad.)

[16]Piesă longitudinală pe fundul ambarcaţiei, care merge de la prova la pupa şi de care se prind celelalte piese ce formează scheletul. (N. trad.)

[17]Vas de pescuit de 20-30 m. lungime cu platformă rulantă la pupa, pentru tras năvoadele. (N. trad.)

[18]Navă mică, de pescuit, cu platformă turnantă la pupa. (N. trad.)

[19]Pereţii care mărginesc în exterior ambarcaţiunea de jur împrejur. (N. trad.)

[20]Andrei Şkuro – general contrarevoluţionar, comandant al corpului de cavalerie în armata lui Denikin. (N. red. rom.)

[21]Adâncimea la care ambarcaţiunea intră în apă. (N. trad.)

[22]Baba – piesă de care se leagă parâme, cabluri etc. (N. trad.)

[23]Vârful catargului. (N. trad.)

[24]Dană loc de acostare pentru vase, amenajat de obicei de-a lungul clieurilor. (N. trad.)

[25]Vas de pescuit marin care trage după el unelte de pescuit. (N. trad.)

[26]Legănarea unei ambarcaţiuni spre dreapta şi spre stânga. (N. trad.)

[27]Sportiv care practică sportul navigaţiei cu vele, de plăcere. (N. trad.)

[28]Aivazovski I. K. (1817—1900) cunoscut pictor rus, maestru în peisaje marine. (N. red. rom.)

[29]Pânză de ferăstrău pentru tăiat metalul. (N. trad.)

[30]Sever – nord – în limba rusă, (N. trad.)

[31]Iug – sud, în limba rusă. (N. trad.)

[32]Manevre fixe cere se folosesc pentru fixarea de o parte si de alta a unul catarg. (N. trad.)

[33]Kosciuszko Tadeusz (1746—1817) – conducător al mişcării de eliberare ce a izbucnit în 1794 în Polonia. (N. red. rom.)

[34]A luat fiinţă în 1878 şi a fost construit pe bază de subscripție publică, de unde şi denumirea Dobroflot (dobrovolnâi—benevol). (N. red. rom.)

[35]Neam din regiunea de sud a Sahalinului. (N. red. rom.)

[36]G. I. Nevelsld (1814-1876) – explorator de seamă şi amiral rus. A cercetat în special diferite regiuni ale Orientului îndepărtat. (N. red. rom.)

[37]Scote – frânghii subţiri fixate la coifurile velei dinspre pupă, şi care servesc la întinderea şi orientarea velelor (fac parte din manevrele curente ale arboradei). (N. trad.)

[38]Partea dinainte a chilei, care formează prova vasului. (N. trad.)

[39]Saule subţiri cu care se tivesc velele pe margini, spre a le face mai rezistente. (N. trad.)

[40]Valuri mici şi dese, cu crestele înspumate. (N. trad.)

[41]O greutate prinsă de o saulă lungă de circa 100 m. care uşurează darea parâmelor de la bord la mal sau invers, sau între două vase pentru acostare. (N. trad.)

[42]A lua volta – a lega o parâmă. (N. trad.)

[43]A matisi – operaţia de legare a capetelor unor parâme, sau repararea unei parâme prin petrecerea şuviţelor unora printre celelalte. (N. trad.)

[44]A bota – a fixa o parâmă sau saulă de un obiect. (N. trad.)

[45]De la „capitan viorovo ranga” şi „capitan pervovo ranga” – căpitan de rangul I şi căpitan de rangul II. (N. trad.)

[46]Starşi leitenant – locotenent major. (N. trad.)

[47]Sredni Râbolovnâi Trauler – SRT – Trauler de pescuit de mărime mijlocie. (N. trad.)

[48]Frânghii subţiri care servesc la manevrarea velelor. (N. trad.)

[49]Totalitatea velelor împreună cu mijloacele lor de susţinere, de întindere și de strângere. (N. trad.)

[50]Înveliş de metal, care îmbracă anumite părţi în mişcare ale unei maşini, pentru a le proteja. (N. trad.)

[51]Chesoanele instalate în cabinele vaselor, sau pe punte în care marinarii îşi ţin efectele. (N. trad.)

[52]Un fel de dulăpior acoperit cu un capac rotund de metal, în care se păstrează compasul vasului. (N. trad.)

[53]Cablurile care fac legătura dintre timoni şi partea cârmei care intră în apă. (N. trad.)

[54]Îndrumar care cuprinde punctele şi datele mai importante (faruri, semafoare etc.) în legătură cu coastele. (N. trad.)

[55]Lanţul, cablul sau parâma care porneşte de la roata cârmei prin ambele borduri spre pupa pentru a-i imprima cârmei mişcările roții. (N. trad.)

[56]Bara fixă terminată cu un mâner, de care se manevrează cârma. (N. trad.)

[57]Gaură specială făcută în punte, pe unde trece catargul care este fixat într-un locaş din fundul ambarcaţiunii. (N. trad.)

[58]Velă mică, triughiulară la prova, care completează vela mare. (N. trad.)

[59]Operaţia de reducere a suprafeţei velelor, în caz că forţa vântului este prea mare pentru suprafaţa de velă întinsă. (N. trad.)

[60]Mijloace de manevrat, constituite din parâme subţiri care întind în vânt colțurile velei. (N. trad.)

[61]Partea dinainte a punţii unui vas, între primul catarg şi prova. (N. trad.)

[62]Asociaţia voluntară pentru sprijinirea armatei, aviaţiei şi flotei. (N. trad.)

[63]Mânerele dispuse în formă de raze, ca o prelungire a spiţelor timonei, care şervesc la învârtirea acesteia. (N. trad.)

[64]Ghiordel – găleata de lemn sau pânză cu toarta de parâmă, care serveşte la aruncarea apei din ambarcaţie. (N. trad.)

[65]Şef de echipaj. (N. trad.)